

.....

Trajnostni urbani razvoj: vloga in učinki sklada za urbani razvoj v Sloveniji

Avtorji:
Borut Vojinović
France Križanič
Vasja Kolšek
Žiga Jere

© Inštitut za lokalno samoupravo Maribor

Vse pravice pridržane. Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, predelava ali druga uporaba tega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranjevanjem v elektronski obliki.

Naslov: Trajnostni urbani razvoj: vloga in učinki sklada za urbani razvoj v Sloveniji

Avtorji: prof. dr. Borut Vojinović (EIPF, Ekonomski inštitut, Ljubljana), dr. France Križanič, znanstveni svetnik (EIPF, Ekonomski inštitut, Ljubljana), mag. Vasja Kolšek (Poslovno svetovanje, Vasja Kolšek s.p.), Žiga Jere (EIPF, Ekonomski inštitut, Ljubljana)

Recenzenti: doc. dr. Sonja Šlander Wostner (Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta Ljubljana), prof. dr. Žan Jan Oplotnik (Univerza v Mariboru, Ekonomsko poslovna fakulteta)

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 174507011

ISBN 978-961-7124-20-0 (PDF)

Založnik:

Inštitut za lokalno samoupravo Maribor
Smetanova ulica 30, 2000 Maribor, Slovenija
info@lex-localis.info, <http://www.lex-localis.info>

Odgovorna oseba založnika:

izr. prof. dr. Boštjan Brezovnik, univ. dipl. pravnik, direktor

Leto izdaje:

2023

Cena:

brezplačen izvod

**Trajnostni urbani razvoj: vloga in učinki sklada
za urbani razvoj v Sloveniji**

Avtorji:

Borut Vojinović

France Križanič

Vasja Kolšek

Žiga Jere

Maribor 2023

Sustainable Urban Development: The Role and Effects of the Urban Development Fund in Slovenia

Authors:

Borut Vojinović

France Križanič

Vasja Kolšek

Žiga Jere

Maribor 2023

Trajnostni urbani razvoj: vloga in učinki sklada za urbani razvoj v Sloveniji

BORUT VOJINOVIĆ, FRANCE KRIŽANIČ, VASJA KOLŠEK & ŽIGA JERE¹

Povzetek Sklad za urbani razvoj je načrtovan za financiranje trajnostnih urbanih projektov v Sloveniji s finančnimi instrumenti, kot so krediti, garancije, delnice in mezzanin krediti. Namen sklada je izpolnjevati potrebe za investicije v urbani razvoj, ki ne bi bili donosni na trgu, vendar imajo pomemben razvojni potencial. Sklad lahko deluje na različne načine, vključno s kombinacijo sredstev EU. Sklad bo financiral projekte, kot so obnova območij, oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, trajnostna mobilnost, digitalizacija, obnova kulturne dediščine itd. Financiranje bo omogočeno preko različnih virov, vključno s kapitalskim trgom, EU sredstvi ter sodelovanjem z bankami in investitorji. Učinki sklada vključujejo povečanje gospodarske dejavnosti, zaposlovanje in rast državnih prihodkov. Kljub stroškom delovanja sklada naj bi javnofinančni učinek bil pozitiven, saj bodo investicije povečale prihodke države in izboljšale finančni položaj malih in srednjih podjetij. Sklad za urbani razvoj lahko igra pomembno vlogo pri spodbujanju trajnostnega urbanega razvoja in povečanju gospodarske dejavnosti v Sloveniji.

Ključne besede: • sklad za urbani razvoj • trajnostni urbani razvoj • finančni instrumenti • javno-zasebno partnerstvo • javnofinančni učinek

NASLOV AVTORJEV: prof. dr. Borut Vojinović, EIPF, Ekonomski inštitut, Ljubljana, Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: Borut.Vojinovic@Eipf.si. dr. France Križanič, znanstveni svetnik, EIPF, Ekonomski inštitut, Ljubljana, Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: France.Krizanic@Eipf.si. mag. Vasja Kolšek, Poslovno svetovanje, Vasja Kolšek s.p., Cesta v Staro vas 5, 6230 Postojna, Slovenija, e-mail: vasja.kolsek@gmail.com. Žiga Jere, EIPF, Ekonomski inštitut, Ljubljana, Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: Ziga.Jere@Eipf.si.

Sustainable Urban Development: The Role and Effects of the Urban Development Fund in Slovenia

BORUT VOJINOVIĆ, FRANCE KRIŽANIČ, VASJA KOLŠEK & ŽIGA JERE²

Abstract The urban development fund is planned to finance sustainable urban projects in Slovenia with financial instruments such as loans, guarantees, shares and mezzanine loans. The purpose of the fund is to meet the needs for investments in urban development, which would not be profitable on the market, but have significant development potential. The fund can work in different ways, including a combination of EU funds. The fund will finance projects such as site restoration, water supply, waste management, sustainable mobility, digitization, restoration of cultural heritage, etc. Financing will be provided through various sources, including the capital market, EU funds and cooperation with banks and investors. The effects of the fund include an increase in economic activity, employment and growth in government revenue. Despite the costs of operating the fund, the public financial impact should be positive, as the investments will increase state revenues and improve the financial position of small and medium-sized enterprises. The Urban Development Fund can play an important role in promoting sustainable urban development and increasing economic activity in Slovenia.

Keywords: • urban development fund • sustainable urban development • financial instruments • public-private partnership • public financial impact

CORRESPONDENCE ADDRESS: Borut Vojinović, Ph.D., Professor, EIPF, Institute of Economics, Ljubljana, Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana, Slovenia, e-mail: Borut.Vojinovic@Eipf.si. France Križanič, Ph.D., Scientific Councillor, EIPF, Institute of Economics, Ljubljana, Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana, Slovenia, e-mail: France.Krizanic@Eipf.si. Vasja Kolšek, M.sc., Poslovno svetovanje, Vasja Kolšek s.p., Cesta v Staro vas 5, 6230 Postojna, Slovenia, e-mail: vasja.kolsek@gmail.com. Žiga Jere, EIPF, Institute of Economics, Ljubljana, Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana, Slovenia, e-mail: Ziga.Jere@Eipf.si.

Cilji naloge

V skladu s Projektno nalogo »Predlog oblikovanja Sklada za urbani razvoj« v študiji:

1. Podajamo predlog sprememb zakonodaje za zagotovitev podlag za uvedbo in izvajanje Sklada za urbani razvoj v Sloveniji.

Smiselno je, da delovanje Sklada za urbani razvoj ureja posebni zakon. V študiji predstavljamo osnutek tega zakona, po katerem je Sklad za urbani razvoj pravna oseba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki ima dovoljenje za opravljanje dejavnosti naložbenja sredstev v razvoj urbanih okolij.

Sklad za urbani razvoj financira projekte v slovenskih mestih in na območjih mestnega značaja s področja:

- revitalizacije razvrednotenih območij,
- spodbujanja revitalizacije zasebnih območij,
- ukrepov zemljiške politike,
- investicij na področju ravnanja z vodo, ravnanja z odplakami ter ravnanja z odpadki,
- investicij v okolju prijazno regionalno mobilnost,
- gradnje in prenove javnih ustanov,
- razvoja poslovnega okolja, vključno z zagotavljanjem financiranja malih ter srednje velikih podjetij,
- energetske prenove,
- uvajanja obnovljivih virov energije,
- digitalizacije in povečane uporabe komunikacijskih tehnologij,
- obnove nepremične kulturne dediščine,
- stanovanjske gradnje in drugo.

Dodatno področje delovanja Sklada za urbani razvoj lahko opredeli Vlada Republike Slovenije.

Sklad za urbani razvoj razpolaga s sredstvi v skladu z določbami Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje. Pri tem upošteva specifiko namenskosti zbranih sredstev tako po njihovem obsegu oziroma koncentraciji kot po kraju plasiranja. Glede na pravila o razpršenosti investicij je Zakon o Skladu za urbani razvoj lex specialis glede na Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje.

2. Na dostopnih podatkih ocenjujemo okvirno višino sredstev za potrebe izvajanja urbanega razvoja in ukrepov zemljiške politike.

Trajnostne strategije in izvedbeni dokumenti 11 slovenskih mestnih občin so za obdobje od leta 2014 do leta 2020 ali do leta 2030 opredelile prioritete projekte trajnostnega urbanega razvoja v skupni vrednosti 1,1 milijarde evrov ob koriščenju 0,7 milijarde evrov EU sredstev (označimo jih lahko kot sredstva, ki pokrivajo del finančne vrzeli na področju urbanega razvoja). Leta 2015 je PWC izvedel analizo finančne vrzeli pri financiranju urbanega in teritorialnega razvoja v Sloveniji ter odkril manjkajoča sredstva v višini 658 milijonov evrov (zgornja meja). Vendar obstajajo potencialni investicijski izdatki mestnih občin, ki v glavnem niso vključeni v njihove trajnostne strategije in izvedbene načrte, poleg mestnih občin pa je še precej več občin z naselji mestnega značaja, ki imajo tudi velike možnosti vodenja projektov učinkovitega urbanega razvoja.

Načrtovalci trajnostnih urbanih strategij so v mestnih občinah upoštevali realne danosti oziroma razpoložljivost nepovratnih sredstev. Delovanje Sklada za urbani razvoj jim bo povečalo možnosti za načrtovanje ambicioznejših projektov s področja trajnostnega urbanega razvoja, financiranih s povratnimi sredstvi (kredit, garancija ...). Pričakovati je, da bodo nosilci politike urbanega razvoja v Sloveniji (Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo, Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Skupnost občin Slovenije) opredelili prioritete teme urbanega razvoja, na osnovi katerih bodo (ob tehnični pomoči) občine z naselji mestnega značaja pripravile projekte v precej večji vrednosti, kot jo danes predstavljajo temu področju namenjena sredstva EU.

Del urbanega razvoja je tudi skrb za financiranje nastajanja, delovanja in rasti malih ter srednje velikih podjetij. Po oceni PWC (2015) znaša v Sloveniji razlika med povpraševanjem in ponudbo kratkoročnih ter srednjeročnih in dolgoročnih posojil za mala in srednje velika podjetja več kot 1,6 milijarde evrov (zgornja meja), po oceni Evropske komisije in Evropske investicijske banke (2019) pa znaša ta vrzel 1,1 milijarde evrov. To povpraševanje bi lahko s svojo ponudbo, med drugimi izvajalci slovenske razvojne politike, pokrival tudi Sklad za urbani razvoj.

3. Definiramo možne vire financiranja urbanega razvoja in ukrepov zemljiške politike.

Sklad za urbani razvoj bo sredstva, potrebna za izvajanje izbranih projektov v okviru trajnostnih urbanih strategij razvoja slovenskih mest in naselij mestnega značaja, pridobil na trgu s pomočjo finančnega posrednika (Slovenska izvozna in razvojna banka – SID) ter jih preko tega posrednika ali pa preko Javnega sklada Republike Slovenije za podjetništvo v obliki povratnih sredstev nudil izvajalcem projektov.

Republika Slovenija kot lastnica Sklada za urbani razvoj bo zagotovila sredstva za njegovo delovanje, sredstva za kritje stroškov tehnične pomoči pripravljavcem in izvajalcem projektov trajnostnega urbanega razvoja ter sredstva za kritje stroškov Slovenske izvozne in razvojne banke – SID in Javnega sklada Republike Slovenije za podjetništvo v zvezi s financiranjem projektov, spremljanjem izvajanja projektov, preverjanjem njihovih rezultatov ter poplačilom terjatev do izvajalcev teh projektov. Republika Slovenija bo v zvezi s pregledom delovanja Sklada za urbani razvoj ter spremljajočih institucij krila stroške Računskega sodišča. Republika Slovenija bo krila tudi stroške subvencij povezanih s finančnimi instrumenti Sklada za urbani razvoj.

Slovenska izvozna in razvojna banka (SID) bo pri zbiranju sredstev, potrebnih za financiranje projektov urbanega razvoja, izdajala obveznice z državnim jamstvom in rokom dospelja prilagojenim pričakovanim terminom poplačil sredstev namenjenih izvajalcem projektov trajnostnega urbanega razvoja. Načeloma gre za dolgoročne projekte z dobo vračila sredstev 10 do 30 let. Pri izdaji obveznic bo Slovenska izvozna in razvojna banka – SID prilagodila velikost posamičnih vplačil kupcev obveznic, tako da bodo primeren instrument plasiranja prihrankov za slovenska gospodinjstva oziroma za manjše gospodarske subjekte na splošno. Alternativno lahko Slovenska izvozna in razvojna banka s pomočjo posrednika (poslovne banke z razširjeno mrežo poslovalnic v Sloveniji) za gospodinjstva oblikuje poseben način vezane vloge s podobnimi lastnostmi, kot jih ima investiranje sredstev v obveznico (zlasti možnost predčasnega odkupa).

Sklad za urbani razvoj bo lahko za financiranje svojih projektov uporabil tudi sredstva iz tujine ali pa domače bančne kredite. Pri tem bo preko Slovenske izvozne in razvojne banke nastopil na trgu bančnih kreditov ali pa izdal obveznice zanimive za tuje vlagatelje.

Sklad za urbani razvoj oziroma Slovenska izvozna in razvojna banka, kot njegova podizvajalka, pri zbiranju sredstev za financiranje projektov trajnostnih urbanih strategij ne bosta vezana le na kapitalski trg, pač pa bosta lahko ta po svoji naravi povratna sredstva pridobivala iz različnih skladov EU in bank, kot so Evropska investicijska banka, Evropski sklad za regionalni razvoj, JESSICA ipd.

Sklad za urbani razvoj bo lahko v sodelovanju s Slovensko izvozno in razvojno banko ali z Javnim skladom Republike Slovenije za podjetništvo omogočal tudi investiranje nepovratnih sredstev EU ali pa sredstev integralnega proračuna kot pomoč pri nudenju ugodnih kreditov namenjenih trajnostnemu urbanemu razvoju.

4. Predlagamo formiranje Sklada za urbani razvoj s predlogi virov financiranja sklada ter ustreznega produkta (definicija upravičencev, cenovne politike, potrebnih zavarovanj, definiranje pogojev pridobitve posojila idr.).

V osnutku zakona o Skladu za urbani razvoj (v nadaljevanju: osnutek zakona) predvidevamo, da bo ta organiziran kot delniška družba v 100 % lasti Republike Slovenije. Za obveznosti Sklada za urbani razvoj subsidiarno odgovarja Republika Slovenija.

Osnutek zakona predvideva, da je regulatorni organ Sklada za urbani razvoj Agencija za trg vrednostnih papirjev, da je družba za upravljanje Sklada za urbani razvoj Slovenska izvozna in razvojna banka – SID in da skrbniške storitve v zvezi z upravljanjem sredstev Sklada za urbani razvoj namenjenih nakupu solastniških deležev v malih in srednje velikih podjetjih opravlja Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo.

Osnutek zakona predvideva, da ima Sklad za urbani razvoj nadzorni svet sestavljen iz petih članov, ki jih za obdobje štirih let imenuje Državni zbor. Sklad za urbani razvoj upravlja direktor, ki ga imenuje in razrešuje Državni zbor Republike Slovenije. Finančno poslovanje Sklada za urbani razvoj in povezanih institucij nadzira organizacija, pooblaščen za opravljanje ekonomske finančne revizije javnih financ (Računsko sodišče).

Sklad za urbani razvoj ima poleg nadzornega sveta in direktorja še manjšo strokovno službo, v kateri so poleg direktorja še trije nosilci ključnih funkcij (dva ekonomista ali sociolog oziroma diplomant organizacijskih ved in en pravnik) ter tajnica. Strokovna služba deluje preko podizvajalcev za nudenje tehnične pomoči, za analize, za računovodske storitve in podobno.

Sklad za urbani razvoj o svojem delu letno poroča Državnemu zboru.

Sklad za urbani razvoj načrtovalcem (občinam z naselji mestnega značaja) in izvajalcem projektov preko zunanjih svetovalnih organizacij zagotavlja ustrezno tehnično pomoč tako na specifičnem področju izvedbe projekta kot na finančnem, ekonomskem, marketinškem in pravnem področju.

Sklad za urbani razvoj bo občinam z naselji mestnega značaja, zavodom ali podjetjem (tudi zadruga), ki so se prijavili za izvajanje projektov na določenih področjih urbanega razvoja (periodično jih opredelijo Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo, Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko ter Skupnost občin Slovenije), v okviru kreditnih, garantnih ter investicijskih shem (ki jih za dano leto določi Sklad za urbani razvoj) omogočal finančne instrumente (povratna sredstva) izoblikovane v štirih produktih:

1. Kredit pod tržnimi pogoji.

2. Kredit s subvencionirano obrestno mero.
3. Garancija za bančni kredit.
4. Nakup lastniškega deleža ali dokapitalizacija malih in srednje velikih podjetij.

Finančni instrumenti bodo uporabljeni na osnovi ocene ex-ante (tudi ocena tržnih pomanjkljivosti), ob tehnični pomoči, z ustreznim zavarovanjem ter z določenimi pravili poročanja in spremljanja rezultatov. Slovenska izvozna in razvojna banka – SID upravičencem do financiranja ne bo zaračunala obrestne marže, saj bo stroške njenega delovanja na tem področju kril državni proračun.

Kredit, garancije, delnice ali mezzanin krediti Sklada za urbani razvoj morajo biti zavarovani z ustrežno vrednostjo nepremičnin tam, kjer gre za njihovo prenovo ali gradnjo oziroma kjer so vključene kot del investicije potrebne za izvedbo projekta (prenova zgradb in sanacija ter ureditev zemljišč). Podobno morajo biti ta sredstva zavarovana z denarnim tokom, ki ga bo ustvarila realizacija projekta (na primer gradnja parkirne hiše, objekta za proizvodnjo iz obnovljivih virov energije, financiranje MSP ipd.) ali pa se v posameznih primerih ta sredstva zavarujejo pri ustreznih institucijah. V primeru kreditiranja projektov, ki jih neposredno izvajajo mestne občine, je potrebna državna garancija oziroma ustrezna garancija iz EU sredstev (kadar jo omogoča dana institucionalna ureditev).

Kazalo

Uvod	1
Predlog vzpostavitve Sklada za urbani razvoj v Sloveniji	3
1 Politika urbanega razvoja v EU	3
1.1 Obseg sredstev EU za regionalno politiko ter sredstva po načrtu za okrevanje in odpornost	3
1.2 O konceptu politike urbanega razvoja	4
1.3 Primeri urbanega razvoja in njegovega financiranja	8
1.4 Instrumenti politike urbanega razvoja v EU	14
2 Vloga finančnih instrumentov v urbanem razvoju	22
2.1 Pregled finančnih instrumentov evropskega sklada za regionalni razvoj in kohezijskega sklada za pet sektorjev	24
2.1.1 Spodbujanje finančnih instrumentov v sektorju obnovljivih virov energije	25
2.1.2 Spodbujanje uporabe finančnih instrumentov v urbanem razvoju in transportu	27
2.1.3 Uporaba finančnih instrumentov pri financiranju varstva okolja	28
2.1.4 Spodbujanje uporabe finančnih instrumentov v sektorju informacijskih in komunikacijskih tehnologij	29
2.1.5 Spodbujanje uporabe finančnih instrumentov v sektorju raziskav in razvoja, inovacij ter malih in srednjih podjetij	32
2.2 Sklepi in priporočila	38
3 Sklad za urbani razvoj	44
3.1 O finančni vrzeli (finančnem jezu), ki bi ga lahko odpravilo delovanje Sklada za urbani razvoj v primeru financiranja malih in srednje velikih podjetij	44
3.2 O oceni ex-ante finančnih instrumentov Sklada za urbani razvoj	45
3.2.1 Izvedbene ureditve za razvoj mest in ozemelj	45
3.2.2 Predhodni premisleki glede ocene ex-ante	46
3.2.3 Analiza tržnih napak, neoptimalnih naložbenih razmer in ocena naložbenih potreb	46
3.2.4 Ocena dodane vrednosti finančnih instrumentov	48
3.2.5 Zbiranje dodatnih javnih in zasebnih virov za finančne instrumente	48
3.2.6 Uporaba izkušenj	49
3.2.7 Predlog investicijske strategije	50
3.2.8 Specifikacija pričakovanih rezultatov glede na relevanten program	51
3.3 Pravila državnih pomoči glede delovanja Sklada za urbani razvoj	52
3.4 Primerjalna analiza delovanja Sklada za urbani razvoj v nekaterih državah članicah EU	54
3.4.1 Zbrane ugotovitve po posameznih področjih	55
3.5 Predlog uvedbe Sklada za urbani razvoj v Sloveniji	65
3.5.1 Koncept delovanja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji	65
3.5.2 Predlog terminskega razporeda vzpostavitve in delovanja Sklada za urbani razvoj	68
3.5.3 Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri kreditiranju obnove stavb	76
3.5.4 Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri kreditiranju izvajanja zemljiške politike občin	80

3.5.5	Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri financiranju nastajanja, delovanja ter rasti malih in srednjih podjetij	84
	Ocena okvirne višine sredstev za potrebe izvajanja urbanega razvoja	89
1	Prihodki občin in sofinanciranje investicij	89
2	Načrtovane investicije občin	90
2.1	Višina načrtovanih investicij in višina njihovega financiranja	90
2.2	Sredstva iz skladov kohezijske politike	92
2.3	Alokacija EU sredstev od 2021 do 2027 za Slovenijo	98
2.4	Prihodki mestnih občin	99
2.5	Sredstva EIB za urbani razvoj	101
	Pregled možnih virov financiranja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji	103
1	Teoretična podlaga ocene potencialnih virov financiranja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji	103
2	O ravni ustvarjenih prihrankov v Sloveniji	104
3	Dinamika prihrankov v Sloveniji	112
4	Cena prihrankov v Sloveniji	114
5	Javnofinančni vidik financiranja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji	115
5.1	Problem javnofinančnih izdatkov z vidika ekonomske teorije	115
5.2	Slovensko javnofinančno ravnotežje po poravnanih in prevzetih obveznostih	115
5.3	Neto javnofinančni učinek in makroekonomski vpliv delovanja Sklada za urbani razvoj	118
5.3.1	Javnofinančni učinek projektov trajnostnih urbanih strategij, ki jih izvaja gradbeni sektor	118
5.3.2	Javnofinančni učinek projektov trajnostnih urbanih strategij s podporo delovanju malih in srednje velikih podjetij	121
5.3.3	Neto javnofinančni učinek projektov trajnostnih urbanih strategij financiranih preko Sklada za urbani razvoj	125
5.3.4	O metodologiji	130
	Predlog strukture in načina delovanja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji	133
1	Osnovna struktura in način delovanja Sklada za urbani razvoj	133
2	Namen Sklada za urbani razvoj	134
2.1	Namen Sklada za urbani razvoj	134
2.2	Vizija in poslanstvo Sklada za urbani razvoj	134
3	Vloga družbe za upravljanje sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj (SID)	135
3.1	Storitve in način opravljanja storitev družbe za upravljanje (SID)	135
3.1.1	Storitve upravljanja Sklada za urbani razvoj	135
3.1.2	Upravljanje sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj	135
3.1.3	Odgovornost družbe za upravljanje za obveznosti	136
3.1.4	Prepovedani posli družbe za upravljanje (SID)	136
3.1.5	Odškodninska odgovornost družbe za upravljanje (SID)	137
3.1.6	Skrbniške storitve v zvezi z upravljanjem Sklada za urbani razvoj	137
3.1.6.1	Skrbnik sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj	137
3.1.6.2	Skrbniške storitve	137
3.1.6.3	Poročanje Slovenskega podjetniškega sklada o zadevah pomembnih za nadzor	138
3.1.6.4	Financiranje skrbniške funkcije pri Skladu za urbani razvoj	138

3.1.6.5	Pravila poslovanja Slovenskega podjetniškega sklada kot skrbnika dela sredstev Sklada za urbani razvoj	138
3.1.6.6	Razmerje med skrbnikom (Slovenski podjetniški sklad) in družbo za upravljanje (SID)	139
3.1.6.7	Prepovedani posli Slovenskega podjetniškega sklada kot skrbnika dela sredstev Sklada za urbani razvoj	139
3.1.6.8	Prenos opravljanja posameznih skrbniških storitev na drugo osebo	139
3.1.6.9	Pooblastilo za opravljanje skrbniških storitev	140
3.1.6.10	Denarni računi Sklada za urbani razvoj	140
3.1.6.11	Ponovna uporaba sredstev Sklada za urbani razvoj zaupanih v skrbništvo Slovenskemu podjetniškemu skladu	141
4	Kapital in likvidnost Sklada za urbani razvoj	141
5	Pravila sistema upravljanja in organi Sklada za urbani razvoj	143
5.1	Pravila sistema upravljanja Sklada za urbani razvoj in nosilci ključnih funkcij	143
5.2	Nadzorni svet Sklada za urbani razvoj	145
5.3	Direktor Sklada za urbani razvoj	146
5.4	Akti ATVP glede ravnanja organov Sklada za urbani razvoj	149
5.5	Sistem upravljanja Sklada za urbani razvoj	149
5.6	Lastna ocena projektnih tveganj Sklada za urbani razvoj	149
5.7	Poslovne knjige, letno poročilo in revidiranje Sklada za urbani razvoj	150
5.8	Vodenje evidenc in dokumentacije Sklada za urbani razvoj	151
5.9	Revidiranje	151
5.10	Računsko sodišče	152
5.11	Ukrepi za neprekinjeno poslovanje Sklada za urbani razvoj	152
5.12	Organizacijske zahteve in akt o pravilih varnega in skrbnega poslovanja Sklada za urbani razvoj	152
6	Osnutek Zakona o Skladu za urbani razvoj	153
Predlog finančnega produkta, s katerim bo Sklad za urbani razvoj naslovil javne in zasebne subjekte v Sloveniji		167
1	Kredit pod tržnimi pogoji – PRODUKT 1	167
2	Subvencioniran kredit z vključitvijo sredstev EU ali proračunskih sredstev Republike Slovenije – PRODUKT 2	171
2.1	Pogoji za pridobitev	171
2.2	Druge omejitve kandidiranja	173
2.3	Osnovni pogoji kandidiranja	173
2.4	Garancijski pogoji	174
2.5	Postopek dodeljevanja subvencioniranega kredita	174
3	Garancija za bančne kredite – PRODUKT 3	176
3.1	Končni prejemniki in ugodnosti	176
3.2	Osnovne značilnosti garancij	176
3.3	Postopek pridobitve garancije	177
4	Vstop Sklada za urbani razvoj v lastništvo malega ali srednje velikega podjetja	178
4.1	Namen vstopa v lastništvo in semenski kapital	178
4.2	Načrtovani cilji vstopa	179
4.3	Naložbena strategija in posredniki	179
4.4	Končni prejemniki, uporabnost in ugodnosti	180

Uporabljene kratice/oznake	183

Literatura in viri podatkov	187

Uvod

Slovenski Zakon o urejanju prostora (ZUREP-2) v svojih temeljnih opredelitvah v okviru 2. člena (namen, cilji in instrumenti urejanja prostora) določa, da je namen urejanja prostora doseganje trajnostnega prostorskega razvoja s celovito obravnavo, usklajevanjem in upravljanjem njegovih družbenih, okoljskih in ekonomskih vidikov, tako da se kot cilj urejanja prostora omogoča tudi urbani razvoj mest in širših mestnih območij.

Prav tako regulativa EU določa prednostno spodbujanje notranjega razvoja mest. Tako imenovana Urbana agenda EU (The Urban Agenda for the EU – Pact of Amsterdam (2016) in Council Conclusions on the Urban Agenda for the EU (2016)) je vzpostavila delovanje treh stebrov, na katerih temelji razvoj urbanih središč, to pa so »boljša pravna ureditev, boljše financiranje in izboljšana kvaliteta znanja«.

V kontekstu navedenega drugega stebra, ki se nanaša na boljše financiranje, je bila po naročilu Ministrstva za okolje in prostor izvedena študija »Predlog za oblikovanje Sklada za urbani razvoj«. Cilji študije so: 1) Predlog zakonodajne ureditve za zagotovitev podlag za uvedbo in delovanje sklada za urbani razvoj v Sloveniji, 2) Okvirna višina sredstev za potrebe izvajanja urbanega razvoja in ukrepov zemljiške politike, 3) Definicija možnih virov financiranja urbanega razvoja in ukrepov zemljiške politike ter 4) Predlog formiranja sklada za urbani razvoj s predlogom virov financiranja sklada ter ustreznega produkta (definicija upravičencev, cenovne politike, potrebna zavarovanja, definiranje pogojev pridobitve posojila).

Študija se v začetnem delu ukvarja s politiko urbanega razvoja EU ter podaja proučitev in pregled zakonodajnih ureditev financiranja ukrepov urbanega razvoja s pomočjo raznoterih skladov za urbani razvoj v državah EU. V nadaljevanju študija posebej opredeljuje pomen in vlogo finančnih instrumentov v urbanem razvoju ter na tej osnovi poda tudi konkreten predlog uvedbe Sklada za urbani razvoj v Sloveniji. Shematski oris delovanja sklada je prikazan na različnih primerih, ki osvetljujejo strukturo predlaganega modela delovanja tega sklada.

Definiranje višine potreb po sredstvih za investiranje v mestih študija obravnava v poglavju, ki proučuje in podaja oceno okvirne višine sredstev za potrebe izvajanja urbanega razvoja in ukrepov zemljiške politike. Možni viri financiranja sklada so podani v pregledu in naboru v naslednjem poglavju, študija pa navaja predvsem možnost pridobivanja sredstev na trgu.

Struktura in način delovanja sklada ter predlog sprememb zakonodaje potrebnih za vzpostavitev in delovanje sklada, so podani v predzadnjem poglavju študije, ki jo zaključuje poglavje s predlogom finančnih produktov, s katerim bo Sklad za urbani razvoj naslovil javne in zasebne subjekte v Sloveniji. Sledi navedba literature in virov podatkov.

Predlog vzpostavitve Sklada za urbani razvoj v Sloveniji

1 Politika urbanega razvoja v EU

1.1 Obseg sredstev EU za regionalno politiko ter sredstva po načrtu za okrevanje in odpornost

EU izvaja regionalno politiko z Evropskim skladom za regionalni razvoj ter s Kohezijskim skladom (European Commission, 2021, a).

Prioritete regionalne politike EU so: zaposlenost (75 % oseb med 20. in 64. letom starosti), R&D (3 % BDP), podnebne spremembe in energetska vzdržnost (znižanje emisij toplogrednih plinov za 20 % ali 30 % do 2030 – ob ustreznih pogojih; 20 % energije proizvedene iz obnovljivih virov; 20 % povečanje energetske učinkovitosti), izobrazba (zmanjšati zapuščanje šol na zgodnji stopnji pod 10 %), boj z revščino: vsaj 20 milijonov oseb manj v skupini, ki živi s tveganjem revščine (European Commission, 2021, a).

Sredstva namenjena razvoju se bodo v EU precej povečala z izvajanjem politike odpravljanja posledic krize povezane s pandemijo covid-19. Pri tem ne gre za klasičen Keynezijanski pristop (povečano povpraševanje), pač pa za intenzivno razvojno politiko kombinirano s sanacijo problemov nastalih skozi gospodarski razvoj. Dogovor o izvedbi te politike je bil sprejet na Svetu EU 21. VII. 2020; sestavljata ga večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027 ter Instrument za okrevanje (Next Generation EU). Vlada RS je 28. IV. 2021 sprejela načrt za okrevanje in odpornost ter pooblastila SVRK, da ga posreduje Evropski komisiji (EU Evropski investicijski in strukturni skladi, 2021, a).

Cilj načrta za okrevanje in odpornost je blaženje negativnih gospodarskih in socialnih učinkov epidemije covid-19 ter priprava države na izzive zelenega in digitalnega prehoda.

V okviru Instrumenta za okrevanje Sloveniji pripada 3,2 milijarde evrov posojil ter 2,1 milijarde evrov nepovratnih sredstev (312 milijonov evrov iz pobude React-EU iz Sklada za pravični prehod; 1,8 milijarde evrov iz Mehanizma za okrevanje in odpornost ter 68 milijonov evrov za Razvoj podeželja).

Pri vsakem ukrepu načrta za okrevanje in odpornost (NOO) so navedeni mejniki in cilji: ZELENI PREHOD (obnovljivi viri – OVE in učinkovita raba energije – URE v gospodarstvu, trajnostna prenova stavb, čisto in varno okolje, trajnostna mobilnost, krožno gospodarstvo – učinkovita raba virov); DIGITALNA PREOBRAZBA

(gospodarstva, javnega sektorja in javne uprave); PAMETNA, TRAJNOSTNA IN VKLJUČUJOČA RAST (raziskave, razvoj in inovacije, dvig produktivnosti – prijazno poslovno okolje za investitorje, zmanjšanje posledic negativnih strukturnih trendov na trgu dela, preoblikovanje turizma in investicije v infrastrukturo na področju turizma in kulturne dediščine, krepitev poklicnih in zlasti digitalnih kompetenc, učinkovite javne institucije); ZDRAVSTVO IN SOCIALNA VARNOST (krepitev sektorja zdravstva in socialna varnosti, dolgotrajna oskrba, stanovanjska politika).

NOO predvideva 1,8 milijarde evrov nepovratnih sredstev in 666 milijonov evrov posojil. Njihov obseg koriščenja se lahko poveča do avgusta 2023. Projekti morajo biti izvedeni do konca 2026.

Za doseganje zelenih ciljev je treba nameniti najmanj 37 % NOO (Slovenija → 43 %), za doseganje digitalnih ciljev pa najmanj 20 % NOO (Slovenija → 20 %).

Nacionalni koordinator za izvajanje NOO bo nov organ v sestavi Ministrstva za finance → vzpostavljen 1. VI. 2021, začetek delovanja 1. VIII. 2021 (EU Evropski investicijski in strukturni skladi, 2021, a).

1.2 O konceptu politike urbanega razvoja

Evropska komisija v svojem gradivu Urbani razvoj (European Commission, 2021, b) navaja, da je v mestih vir in rešitev sodobnih okoljevarstvenih in socialnih izzivov. Komisija navaja, da v mestih živi dve tretjini prebivalcev EU, ki porabijo 80 % energije ter ustvarijo 85 % BDP. Od 2014 do 2020 je bilo okoli 50 % sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj (European Regional Development Fund – ERDF) investiranih v urbana območja. V naslednji finančni perspektivi bo okoli 10 milijard evrov namenjenih integriranim strategijam trajnostnega urbanega razvoja v 750 evropskih mestih. Fizična urbana obnova mora biti kombinirana s spodbujanjem izobraževanja, gospodarskega razvoja, socialne vključenosti in zaščite okolja. Odločitve o konkretnih projektih sprejmejo lokalne oblasti. Povezavo z lokalnimi deležniki, poslovnim sektorjem ter javnim sektorjem omogoča Communita-Led Loca Development – CLLD.

Kohezijska politika EU po letu 2020 ima pet prioritet: Pametnejši, Bolj zelen, Povezan, Socialen in Bliže državljanom (lokalno razvite investicijske strategije). Od 2014 do 2020 so bila investicijska sredstva namenjena za izboljšanje trajnostne urbane mobilnosti, za regeneracijo deprimiranih območij ter za izboljšanje raziskovalnih in inovacijskih kapacitet.

Po prvotnih načrtih naj bi bilo za urbano dimenzijo kohezijske politike namenjenih 6 % Evropskega regionalnega razvojnege sklada, a se je v 11. členu sprejete Uredbe o

Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu ta delež dvignil na 8 % (Evropski parlament in Svet, 2021).

Za koordinacijo ter informiranje je ustanovljena Mreža urbanega razvoja (Urban development network – UDN). Mesta seznanja z inovativnimi dejavnostmi (Urban Innovative Actions) na tem področju. Za financiranje teh dejavnosti je med 2014 in 2020 EU namenila 371 milijonov evrov. UDN vključuje več kot 500 mest in urbanih območij.

Mednarodna urbana kooperacija (Internal urban cooperatin – IUC) je triletni program EU za spodbujanje mednarodnega sodelovanja na področju urbanega razvoja.

URBACT III je evropski program za izmenjavo in učenje glede programa spodbujanja trajnostnega urbanega razvoja. Ima ekonomsko, socialno in okoljevarstveno dimenzijo.

TAIEX REGIO PEER 2 je orodje zasnovano za koordinacijo teles, ki so zadolžena za financiranje iz ERDF in Kohezijskega sklada.

Urbana agenda je integriran in koordiniran pristop k oblikovanju in izvajanju urbane dimenzije nacionalnih in EU politik in zakonodaje. Namen je izboljšati kakovost življenja v urbanih območjih, optimizacija izkoristka potencialov rasti mest ter sledenje socialnim ciljem. Ima 14 prioritet. Identifikaciji problemov sledi oblikovanje akcijskih načrtov s predlogom, da pri izvedbi s financiranjem sodelujejo Evropski strukturni in investicijski skladi (European Structural and Investment Funds – ESIF). Namen Urbane agende so boljša regulacija, boljše financiranje ter večje znanje: podatki, dobre prakse, izmenjava izkušenj (European Commission, 2021, b).

Del politik urbanega razvoja EU se v okviru EKP 2014–2020 izvaja z mehanizmom, ki naslavlja teritorialne naložbe, in sicer Celostne teritorialne naložbe (CTN). Namen je v povečanju atraktivnosti mest in mestnih območij; revitalizaciji mest; krepitvi gospodarskih, stanovanjskih in oskrbovalnih funkcij mest, v izboljšanju pogojev za trajnostno mobilnost, kakovost okolja in bivanja ter povečanje socialne vključenosti. V Sloveniji se ti ukrepi izvajajo v 11 mestnih občinah (EU Evropski investicijski in strukturni skladi, 2021, b).

Združenje mestnih občin Slovenije (2021) v povabilu k predložitvi vlog za sofinanciranje operacij trajnostne mobilnosti z mehanizmom CTN (ESRR) navaja, da je namen tega ukrepa v spodbujanju nizkoogljičnih strategij na področju prometa: P+R, kolesarska infrastruktura, infrastruktura za pešce, infrastruktura za javni potniški prevoz (JPP), sodobne tehnologije za upravljanje mobilnosti v mestih. Pogoj je Trajnostna urbana strategija, njen izvedbeni načrt in celostna prometna strategija.

Investicija v P+R (parkiraj in prestopi) mora imeti izračun konkurenčnosti izvedbe vozlišča z dokazom zmanjšanja uporabe osebnih vozil v mestu.

JPP – polnilnice za vozila javnega potniškega prometa na električni pogon, sistem obveščanja potnikov, prednostno vodenje vozil JPP z odzivno prometno signalizacijo.

Kolesarske povezave morajo omogočati dnevno mobilnost s kolesom. Biti morajo zaključene (neprekinjene), neposredne, varne (naprave za umirjanje prometa), udobne (premostitveni objekti) in privlačne. Komunalna infrastruktura (javna razsvetljava, odvodnjavanje) ne sme presegati 50 % investicije.

Objekti za pešce: pločniki, prehodi, križišča, urejanje peš povezav (ločenost od motornega prometa, signalizacija, ozelenitev ...). Tudi objekti skupnega prometnega prostora. Komunalna infrastruktura (javna razsvetljava, odvodnjavanje) ne sme presegati 50 % investicije.

Sofinanciranje znaša 80 % upravičenih stroškov. Stroški administracije ne smejo presegati 3 %. Krijejo se stroški nepremičnin, gradnje, zunanjih sodelavcev, opreme (tudi neopredmetena sredstva), informiranje in komuniciranje. Ne krijejo se davek na dodano vrednost, davek na promet z nepremičninami, stroški financiranja, rabljena oprema, odvetniški stroški.

Pogoj za izbiro je prispevek operacije k doseganju kazalnika učinka in kazalnika rezultata in izvedljivost v obdobju upravičenosti (finančna perspektiva). Kazalnik učinka je »Število ukrepov trajnostne mobilnosti v okviru trajnostnih urbanih strategij«: 7 v Vzhodni kohezijski regiji ter 4 v Zahodni kohezijski regiji. Kazalnika rezultata sta »Delež potovanj opravljenih z nemotoriziranimi prometnimi načini in javnim potniškim prometom« → 21,50 ter »Emisije CO₂ iz osebnega avtomobilskega prometa« → t CO₂ ekvivalent. Predpostavlja se 85 % zasedenost vozlišča (P+R), 1,5 osebe na avtomobil, na delovni dan, razdaljo od ukinjenih parkirnih mest in njihovo število → število potniških kilometrov mora upasti najmanj za 500 (slabše ocenjeno je po 300 ali 100). Kolesarska povezava mora vzpostaviti vsaj 1,5 km prog, povezava za pešce pa zvezno pot vsaj 500 m.

Merilo pripravljenosti operacije: javno naročilo za gradnjo, pravica graditi: vsa potrebna dovoljenja, projekt za izvedbo (PZI) in najvišja investicijska dokumentacija (Združenje mestnih občin Slovenije, 2021). V področje projektov financiranih s CTN mehanizmom sodita tudi revitalizacija degradiranih območij v mestih ter ukrepi energetske sanacije stavb.

Podobno politiko urbanega razvoja, kot jo vodi Evropska Komisija, predlagajo tudi Združeni narodi, OECD in Povezava mest. V besedilu The National Urban Policy Programme – Overview (UN-Habitat, OECD, Cities Alliance, 2019) navajajo, da

Nacionalne urbane politike (National Urban Policies – NUP) predstavljajo koordinirano vertikalno in horizontalno ukrepanje različnih ravni državnega upravljanja. Različni izvajalci imajo skupno vizijo za doseganje bolj produktivnega, vključujočega in odpornega urbanega razvoja. OECD in Cities Alliance sta oblikovala tudi NUPP (National Urban Policy Programme) kot globalno pobudo za podporo državam pri izvajanju NUP.

Vsebina NUPP

A. Pridobivanje znanja in upravljanje – zbiranje podatkov, posebej glede najboljših praks; Online portal za zmogljivosti (baza podatkov, literatura, raziskovalni napotki, izvedbeni dokumenti politike, odločujoča ministrstva; informacija o mednarodnih konferencah, dialogi in video posnetki relevantnih dogodkov; definicija funkcionalnih urbanih območij in izbira indikatorjev učinkovitosti NUP na teh območjih; širok nabor raziskovalnih aktivnosti v podporo centralni in lokalnih oblasti).

B. Platforma za razvoj zmogljivosti – razvoj človeških, finančnih ter institucionalnih zmogljivosti za izdelavo koncepta, implementacijo, spremljanje izvajanja (monitoring) in ocenjevanje rezultatov NUP na vseh ravneh upravljanja države: medsebojno učenje, obiski namenjeni mednarodnim študijam, sestanki in seminarji na temo Global state of National Urban Planning Policy (UN and OECD), na temo International Guidelines on Urban and Territorial Planning (UN), na temo Building Successful Cities (OECD), na temo Toolkit for the OECD Principles on Effective Public Investment Across Levels of Government (OECD) ter na temo The national Urban Policy Guiding Framework (UN). Učenje glede NUP poteka tudi preko tematskih platform, na katerih so informacije o implementaciji politike.

C. Zagotovitev državne podpore NUP in njegovo izvedbo v participativnem procesu (ministrstva, nižje ravni upravljanja, civilna družba ...) – povečana koordinacija med centralno in lokalno ravno vladanja; izbira najprimernejše politike; tehnična pomoč pri formulaciji, implementaciji, spremljanju in ocenjevanju NUP; dialog med različnimi ravni politike.

D. Spremljanje procesa NUP (skozi SDG → rezultati trajnostnega razvoja ali Sustainable Development Goals) – NUPP vsebuje informacijo oziroma pregled z naslovom Global State of National Urban Policy Report; gre za poglobljeno analizo z enotnim metodološkim pristopom. Informacije so lahko oblikovane tudi za posamezno makro-regijo (Latinska Amerika ...).

E. Oblikovanje platforme za dialog in zastopstvo za vse ravni javne uprave, civilne družbe in zasebnega sektorja – organizacija mednarodnih konferenc, na katerih se gradijo partnerstva in krepijo že obstoječi stiki.

Izvajalci NUPP:

- NUPP koodinatorji so OECD, UN ter Cities Alliance. Zagotavljajo sodelovanje, komunikacijo in koordinacijo.
- NUPP partnerji za podporo – finančna in druga oblika podpore.
- NUPP partnerji za mrežo – delitev informacij o NUPP, pomembni so zlasti mediji.

Izvajanje NUPP poteka preko dvoletnih načrtov, ki jih pripravijo koodinatorji NUPP.

OZN je oblikovala Nov urbani načrt (New Urban Agenda – NUA, 2016), v katerem predstavlja NUP enega od petih stebrov. Obenem NUP omogoča tudi spremljanje rezultatov trajnostnega razvoja (SDG – sustainable development goals) preko izbranih indikatorjev. NUP ne nadomešča vloge lokalnih oblasti, pač pa jo dopolnjuje (UN-Habitat, OECD, Cities Alliance, 2019).

1.3 Primeri urbanega razvoja in njegovega financiranja

URBACT v svoji analizi Building an effective entrepreneurship eco-system (URBACT, 2019, a) prikazuje:

Dobre prakse urbanega razvoja

- a) Glasgow – kooperativno podjetništvo → lokalne storitve povezuje z uporabniki teh storitev in jim nudi možnost, da postanejo deležniki v socialnih podjetjih. Strategija je v pomoči socialnih podjetij, da se mestna skupnost loti lokalnih izzivov. Delo v partnerstvu zmanjšuje tveganje.
- b) Bologna – podpora prilagojena kreativnim podjetjem → v sedmih letih je bilo podprtih 80 podjetij s stopnjo preživetja 81 %. Podjetja se morajo javiti na tekmovanje med poslovnimi načrti, v katerih so razkrite kreativne poslovne ideje. Sledijo investicije v projekte, ki nato tvorijo značilno gospodarsko kulturo tega mesta.
- c) Pirej – podjetništvo temelječe na pomorskem sektorju → sektorsko utemeljen inovacijski program z izdelavo poslovnega načrta in aplikacijo za start-up podjetja.
- d) Barcelona – inkluzivno podjetništvo → splošen sistem podpor od 2004 do 2016 za 100 tisoč prejemnikov, ustanovitev 18 tisoč podjetij in oblikovanje 32 tisoč delovnih mest. Gre za odprto podporo »enega do mnogih« ali »iz oči v oči« namenjeno vsakemu, ki se zanima za začetek lastnega podjetja. Posebna podpora je namenjena določenim skupinam, kot so ženske ali invalidi.

Podjetniški ekosistem je temelj spodbujanja podjetništva v danem mestu. Na podjetniški ekosistem vplivajo: 1) kultura mesta, 2) politike v podporo gospodarstvu, 3) moč (pooblastila) lokalnih oblasti, 4) dostopnost ustreznih financ za gospodarstvo, 5)

kvaliteta človeškega kapitala, 6) do novosti prijazni trgi, 7) vrsta institucionalnih in infrastrukturnih podpor.

Osnova podjetništva so spremembe tehnologije, povezljivost ter pričakovanja zaposlenih in delodajalcev. V teh razmerjih nastajajo možnosti za svobodnjake (freelancer).

Podjetniški ekosistem tvorijo: I. prebivalstvo mesta, njegov II: šolski sistem (od osnovne šole do univerz), raziskovalni sistem, III. podjetja iz različnih sektorjev, IV. splošne infrastrukturne storitve (dostopne vsem) ter V. spodbude podjetništvu (podpora start-up podjetjem, spodbude turizmu, spodbude investitorjem, podpora gospodarstvu).

Podjetniški ekosistem mora vzpostaviti visoko stopnjo zavedanja (poznavanja trga) ter interesa za izvedbo programov, obenem pa mora podjetnikom omogočiti ustrezno podporo. Rezultat je visoka podjetniška kultura v mestu (URBACT, 2019, a).

Za vodenje učinkovite politike urbanega razvoja je odločilen ustrezen odnos med univerzo, gospodarstvom in državo, gre za tako imenovani pristop 3H (URBACT, 2019, b). Nastajajo kompleksni odnosi in prepletanje vlog, dejavnosti pa se odvijajo v regionalnem okviru, v mestih, kjer se izvajajo programi pametne specializacije. V teh stikih se znanje pretaka hitreje, R&D je manj razdrobljen, učni program se poveže s potrebami gospodarstva, start-up podjetja imajo večjo možnost preživetja in regija se hitreje gospodarsko razvije.

Primeri pristopa 3H pri vodenju politike urbanega razvoja

- a) Primer Heildelberga v 2011 – ustanovitev Innovation lab za področje tiskanja in organske elektronike (financer je bila Zvezna dežela).
- b) Pristop 3H lahko pomaga lokalnim večjim podjetjem, še zlasti pa malim in srednjim podjetjem → V Aachnu profesorji sodelujejo s temi podjetji s »proof on tour« iniciativo, tako da jih obiskujejo ter aktivno iščejo možnosti za sodelovanje.
- c) Podobno velja za Univerzo v Tampereju, ki organizira »Problem Fridays« z enournim sestankom v petek popoldan. Podjetja pridejo s problemom ali vprašanjem, o katerem razpravljajo univerzitetni eksperti. Na koncu sestanka mora biti jasno, ali obstaja možnost za sodelovanje.

V mestih lahko 3H spodbuja mestna razvojna agencija. Pri tem se na lokalni univerzi obrača tudi na študente. Ta agencija mora zbirati raziskovalna vprašanja ter oblikovati projekte in projektne time za njihovo reševanje (spet primer Tampereja).

Mesto se lahko spremeni v živi laboratorij s preizkušanjem novih tehnologij, izdelkov in storitev.

Mesto lahko oblikuje »knowledge hotspots – vroče točke znanja«, v katerih skupaj deluje gospodarstvo in univerza oziroma inštituti.

Mestno uradništvo mora biti sposobno premostiti institucionalne in zgodovinske razlike med univerzo in gospodarstvom. Zato mora imeti v 3H vodilno vlogo (URBACT, 2019, b).

Za izvedbo lokalnih akcijskih načrtov so potrebna sredstva. Klasično jih mesta dobijo v obliki nepovratnih virov, ti pa ustvarjajo odvisnost. Alternativa je množično financiranje – crowdfunding (URBACT, 2019, c).

Vrste crowdfundinga

- a) Posamezniki podarijo manjše vsote za dobrodelni namen.
- b) Posamezniki preko dane platforme posodijo manjše vsote za financiranje nekega projekta; posojilo ni zavarovano.
- c) Prodaja deleža podjetja številnim malim investorjem za financiranje investicije v zgodnji fazi delovanja podjetja.
- d) Lastniki malih in srednjih podjetij (MSP) uporabijo za financiranje investicije akumulirana pokojninska sredstva.
- e) Posojilodajalci dobijo nezavarovano zavezo podjetja, da bo v danem roku poravnalo obveznosti (podobno izdaji obveznice).
- f) Posojilo velikega števila upnikov danemu podjetju.
- g) Podjetja s popustom prodajo svoje račune organiziranim kupcem (»pool«). Na tak način si skrajšajo ročnost pri pridobivanju sredstev za financiranje razvoja.
- h) Deleži podjetja prodani zadrugam, dobrodelnim skupnostim ali skupnostim, ki delujejo v javnem interesu in za javno dobro.
- i) Posamezniki investirajo v dani projekt ali podjetje z namenom, da dobijo nagrado v obliki neke koristi, ki pa ni finančna.

Na splošno imamo množično financiranje, ki temelji na delnicah, ki temelji na posojilih ali pa temelji na nefinančni nagradi. Taka oblika financiranja predstavlja tudi podporo projektu v javnosti.

V mestih je množično financiranje pomembno za mlada podjetja in start-up podjetja.

Princip množičnega financiranja se lahko združi z lokalnimi obveznicami za financiranje večjih objektov javne infrastrukture (URBACT, 2019, c).

Primeri crowdfundinga v urbanem razvoju

a) Primer Westminsterja v Londonu, kjer je bila 2015 vzpostavljena platforma, ki je povezala podjetnike z množico malih financerjev. Eksperti za to financiranje so vodili delavnice o množičnem financiranju in o investicijski shemi podjetja, nagradah za množično financiranje ter marketingu. Potencialni prejemnik sredstev je dobil »iz oči v oči« pomoč pri oblikovanju videoprodukcije in mentorstvo pri poslovnem načrtu (»business mentoring«).

b) Množično financiranje pomaga mestom, da investirajo na svojem območju ter si izboljšujejo okolje, v katerem živijo (»civic crowdfunding«). Primera sta gradnja mostu v Rotterdamu (pokritim z vrtom) ali pa gradnja sončnih elektrarn v Memphisu (1.5 MW).

c) Mesto lahko oblikuje platformo za množično investiranje na mestni ravni. Tako združi različne financerje. Pri tem lahko uporabi strategijo Evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Primer je Manchester.

Inovativna oblika financiranja urbanega razvoja je obveznica socialnega učinka (Social Impact Bond – SIB). Gre za finančni instrument, ki povezuje javni in zasebni sektor (URBACT, 2020, a).

Ob izdaji obveznice so določeni rezultati, ki morajo biti doseženi na osnovi investiranja tako zbranih sredstev. Ti rezultati morajo voditi k zmanjšanju stroškov za državo.

V primeru izpolnitve rezultatov država kupcu obveznice (investitorju) plača z obveznico določen znesek (povrne mu kredit). Če rezultatov ni, ni tudi plačila. Na ta način se izboljšajo rezultati različnih javnih storitev. Obenem država zagotovi storitve, ki jih sicer ne bi mogla financirati. Deležniki ocenjevanja uspešnosti storitve so njeni uporabniki oziroma državljani.

Taka vrsta obveznice se še najbolj obnese pri financiranju zaposlitvenih programov (URBACT, 2020).

V krizi od oktobra 2008 dalje so se glede zaposlenosti in obvladovanja socialnih problemov bolje obnesla mesta, v katerih se je gospodarstvo v zadnjih 30 letih temeljito prestrukturiralo (URBACT, 2010).

Anketa izvedena med 131 mesti članic EU in Švice v četrtem kvartalu 2009 je pokazala, da je kriza občutno prizadela 80 % mest. Vpliv je potekal preko zasebnega sektorja in nato trga dela ter poslabšanih socialnih pogojev. Kriza se je odvijala z upadom zasebnih kreditov in zasebnega trga, najbolj pa je prizadela gradbeništvo ter industrijo. V 23 mestih (Nemčija, Poljska in Švedska) je bil vpliv krize majhen. Faktorji, ki so vplivali na boljši položaj mest, so bili: lokalna ekonomija je temeljila na MSP, ki so delovala lokalno in so se sama financirala (niso bila odvisna od bančnih kreditov), gospodarstvo je temeljilo na storitvenem sektorju in je bilo šibko povezano z mednarodnimi trgi, domače povpraševanje je bilo pomembno.

Med krizo se je v nekaterih mestih zaradi protikrizne politike vlad povečalo število start-up podjetij.

Kriza je bolj prizadela neizobražene delavce in mlade delavce. Te se je lažje odpuščalo in podjetja jih niso zaposlovala. Ponekod je sledil brain-drain (emigracija izobražene delovne sile), ki je pred mesta postavil izziv, da ustvarijo pogoje za nastajanje trajnostnih lokalnih virov kvalitetnih delovnih mest.

Socialni problemi so se kazali skozi povečano revščino, neformalno ekonomijo, zadolženost, brezdomstvo, zdravstvene težave, kriminal in zmanjšano socialno kohezijo. V tem primeru so se obnesla mesta, ki so porabila sredstva EU, sklade namenjene nacionalnemu okrevanju ter lastne vire, da so povečala socialne izdatke (pomoči) ter socialne programe.

80 % mest je poročalo o zmanjšanju proračuna. Upadli so prilivi iz obdavčenja oseb in podjetij, pa tudi zaradi upada gradbene dejavnosti in znižane cene zemljišč, zaradi upada vrednosti valute in zaradi znižanja državnih subvencij. Nekatera mesta so vendarle vodila protikrizne ukrepe s pozitivnim vplivom na zaposlovanje.

Vsako četrto mesto je imelo načrt obnove (zlasti v Združenem kraljestvu in na Nizozemskem), tretjina mest pa je izvajala posamezne ukrepe za zmanjšanje posledic krize. Vsako deseto mesto je uporabilo obstoječi strateški načrt, da bi preprečilo dolgoročneje posledice krize. Ukrejala so zlasti mesta, ki jih je prizadela kriza. Večina ukrepov se je nanašala na zagotavljanje kreditov podjetjem, na državno pomoč podjetjem, na zmanjšanje stroškov podjetništva, na povečana javna naročila ter na akcije »kupuj lokalno«. Nekatera mesta so vodila akcije za preusmeritev gospodarstva k nastajajočim sektorjem na področju proizvodnje in varčevanja z energijo ter na socialnem področju. Nekatera mesta so kupovala nepremičnine po znižani ceni ter investirala v izboljšano infrastrukturo.

Primeri vodenja politike urbanega razvoja med finančno krizo

a) Britansko mesto **Newcastle** je kupilo hišo Northern Rock Bank in jo posodilo EAGA – največjemu razvijalcu tehnologij povezanih z učinkovito rabo energije v Združenem kraljestvu. Obenem je ustvarilo območje (hub) prijazno za podjetja, temelječa na uporabi znanja, tako da bodo locirana skupaj z raziskovalnimi in pedagoškimi ustanovami ter s ponudniki poslovnih storitev: Sciece Central (tehnologije povezane z nizko porabo ogljika in panoge s trajnostnim razvojem), Northern Design Centre (digitalni mediji), Campus for Ageing and Vitality (tehnologije povezane z zdravjem in staranjem). Newcastle je ustanovil sklad za srednja in mala podjetja. Ustanovil je tudi podjetniško platformo, v katero je vpel 200 ključnih podjetij v mestu (program projektov za inovacije in internacionalizacijo). Mesto sodeluje z velikimi javnimi »sidrnimi institucijami«, kot so bolnišnice in univerze, in jim organizira priprave povezane z načrtom njihove regeneracije. Za manj izobražene iskalce dela zagotavlja »vstopno raven« (»entry level«) pri zaposlitvi v turizmu, trgovini, poslovnih storitvah, varstvu, zdravstvu in varovanju okolja. Strateško se Newcastle pozicionira kot mesto z nizkoogljčnim, na znanosti in ustvarjalnosti temelječim gospodarstvom. Ena od prednosti Newcastla je tudi močna medicinska fakulteta z Inštitutom za staranje in zdravje.

b) Finska **Jyväskylä** je ustanovila poseben sklad, da je zadržala 300 znanstvenih delovnih mest ob odhodu razvojnega centra Nokie. **Rotterdam** je uvedel sklad za podporo podjetjem na področju energije ter podnebnih sprememb. Zaposlovanje mladih spodbuja z ukrepi prilagojenimi posamezniku. Jyväskylä je uporabila sredstva EU za prestrukturiranje v 90. letih in zgradila močan IKT-sektor z dvema IT-fakultetama in znanstvenim parkom ter centrom za interdisciplinarne psihološke in tehnične študije (Agora). Razvojno politiko vodi s sofinanciranjem velikih projektov na področju inovacij in zaposlovanja. Vir sredstev je Evropski strukturni sklad. Za visoko izobražene osebe, ki so izgubile delo, imajo posebne ukrepe: medsebojno jih povezujejo na interdisciplinarni ravni, jim omogočajo ustanavljanje novih podjetij ter jim financirajo doktorat na Univerzi v Jyväskylä. Eden od temeljev razvojne politike Jyväskylä je evropska strategija, temelječa na mreženju in pridobivanju projektov EU.

c) Španski **Gijón** je ustanovil center za podjetja temelječa na znanju oziroma tehnološki park – Knowledge mile, **Dublin** je z enakim namenom ustanovil Digital Hub. Gijón je ustanovil tudi podjetniško platformo za povezavo malih in srednjih podjetij z velikimi podjetji. Gijónov sklad Innova izvaja zelo profesionalno podporo podjetjem: podjetniško izobraževanje v šolah, svetovanje, treniranje in mentorstvo, on-line nasveti, mikrokrediti, rizični kapital, inkubatorji in poslovne cone, pa tudi omenjena poslovna platforma.

d) Italijanski **Torino** je vložil 60 milijonov evrov v pripravo lastnega inovacijskega

sistema s koordinacijo različnih akterjev inovacijskega procesa ter z zagotavljanjem ustreznih objektov in storitev. Nastali so inovativni grozdi na področju avtomobilske industrije, energetike in elektronike.

Učinek razvojnih aktivnosti mest na področju uvajanja podjetij, ki temeljijo na znanju, je odvisen od obsega in kakovosti lokalnih producentov znanja (univerze, raziskovalni centri ...) ter od absorpcijske sposobnosti lokalnih podjetij. Ob veliki brezposelnosti je pomembno, da se tovrstni ukrepi kombinirajo z ukrepi za zaposlitev ljudi, ki so izgubili delo. V tem okviru so možne spodbude podjetjem, da dodatno usposobijo zaposlene.

Da bi pritegnila izobražene, talentirane ljudi, morajo mesta investirati tudi v socialno in okoljevarstveno infrastrukturo. Rezultate prikazujejo v »poročilih o stanju blaginje« (»well-being report«) – Jyväskylä, Malmö. Gre za investicije v izobrazbo, socialno varstvo, športne objekte ter fizični videz mesta. Te aktivnosti v celoti financira javni sektor.

Za kritje stroškov razvojne dejavnosti povezane s finančno krizo 2008 so mesta povezala lastna sredstva s sredstvi regije in nacionalnimi sredstvi (vertikalna povezava). **S podjetniškimi platformami so poskušala navezati dolgoročen stik z zasebnim sektorjem.** Mesta so se za financiranje omenjenih programov tudi zadolževala pri svojem prebivalstvu na račun pričakovanih bodočih davčnih donosov → Accelerated Development Zones – Newcastle (URBACT, 2020, a).

1.4 Instrumenti politike urbanega razvoja v EU

EU izvaja politiko urbanega razvoja z organiziranim pretokom informacij oziroma izmenjave podatkov o dobrih praksah na tem področju ter z zagotavljanjem dela finančnih virov za vodenje ustrezne politike urbanega razvoja. Slednje izvaja preko Evropskega sklada za regionalni razvoj (ERDF) ter preko Kohezijskega sklada (CF).

Evropski sklad za regionalni razvoj (European Commission, European Investment Bank, 2015,a) je namenjen spodbujanju pametne, trajnostne in vključujoče rasti ter za krepitev ekonomske, socialne in teritorialne kohezije (povezanosti) EU regij in mest. Od 2014 do 2020 je imel na razpolago 200 milijard evrov.

ERDF daje pomoč z nepovratnimi sredstvi in s finančnimi instrumenti (posojila, garancije in nakup delnic). S tem je podprl razvoj gospodarstva (zlasti malih in srednjih podjetij), urbane projekte ter investicije v energetska učinkovitost in obnovljive vire energije.

Značilnosti finančnih instrumentov: 1) Pričakuje se, da bodo povrnjeni. 2) Se uporabijo znova za isti namen. 3) So primerni za financiranje izvedljivih projektov, ki bodo ustvarili dovolj dohodka ali prihrankov, da se bodo vanje vložena sredstva povrnila. 4) So privlačni za soinvestitorje iz drugih virov, tudi zasebna sredstva, s potencialom

povečanja finančnih virov tam, kjer bi bili sicer omejeni. 5) So lahko v obliki posojila, garancije ali delnice. 6) Lahko so oblikovani tako, da spodbujajo razvoj trga – zlasti s podporo ponudbeni strani. 7) Lahko se uporabijo komplementarno s povratnimi sredstvi. 8) Upravljajo jih lahko nacionalne ali regionalne banke in drugi finančni posredniki; posojila in garancije pa lahko upravljajo tudi oblasti.

Posojila: ERDF jih nudi, kadar niso na razpolago komercialno ali pa jih nudi pod boljšimi pogoji kot banke (nižja obrestna mera, daljši rok vračila, manjše zahteve po zavarovanju). Primer so brezobrestna posojila start-up podjetjem.

Mikro-posojilo: majhna posojila za osebe, ki nimajo dostopa do finančnih storitev (invalidi, samostojni podjetniki, partnerska podjetja ipd.). So kratkoročna in brez zahteve po zavarovanju.

Garancije: posojilodajalec dobi zavarovanje svojega kredita; pomembno zlasti pri financiranju MSP → na ta način se jim zmanjšajo stroški financiranja in olajša dostop do finančnih virov.

Delnice: kapital se investira v zameno za lastniški delež v podjetju. ERDF dobi možnost menedžerske kontrole ter delež na dobičku. Sem sodi »venture or risk capital«, pa tudi »early-stage capital«. Kapital se v kasnejši fazi povrne s prodajo deleža. Za to vrsto financiranja so primerni: znanost o življenju, IT in komunikacije, industrija in transport, trgovina, energetske tehnologije in tehnologije za zaščito okolja.

Kombinacija z nepovratnimi sredstvi: finančni instrumenti se lahko plasirajo skupaj s pomočjo, zlasti v obliki neplačanega svetovanja.

Investicije ERDF preko finančnih instrumentov rešujejo problem tržnega jezu ali tržne vrzeli (market gap). Gre za področja, kjer banke niso pripravljene kreditirati projektov, zasebni sektor pa vanje ni pripravljen investirati: trg ne dobavlja dovolj kapitala za MSP (mala in srednja podjetja), za start-up podjetja in za hitro rastoča podjetja, banke pa postavljajo pogoje, ki jih podjetja ne izpolnjujejo. Podobno je tudi na področju financiranja projektov učinkovite rabe energije, kjer zaviralno delujejo zlasti prekratki odplačilni roki.

Investicijske prioritete finančnih instrumentov ERDF so: spodbujanje investicij gospodarstva za R&I (raziskave in inovacije), razvoj IKT-produktov, storitev in e-poslovanja, podpora zmogljivosti MSP za rast in vključitev v inovacijski proces z razvojem novih poslovnih modelov, spodbujanje proizvodnje in distribucije energije iz obnovljivih virov in energetske učinkovitosti (v podjetjih, v javnem sektorju in v gospodinjstvih), investiranje za prilagajanje podnebnim spremembam, investiranje v sektorje ravnanja z odpadki ter dobave vode, izboljšanje urbanega okolja skupaj z regeneracijo onesnaženih območij, spodbujanje prilagajanja industrije v gospodarstvo z

nizkimi emisijami ogljika ter spodbujanje multimodalnega do okolja prijaznega transporta in regionalne mobilnosti.

Uporaba finančnih instrumentov naj bi bila zlasti visoka v R&I, v podpori MSP, v spodbujanju energetske učinkovitosti ter investicijah v obnovljive vire energije. Uporaba finančnih instrumentov ERDF zmanjšuje tveganje in zasebnemu sektorju omogoča nove tržne priložnosti (European Commission, European Investment Bank, 2015, a).

European Urban Initiative – Post 2020 (EUI) (European Commission, 2019, a) je oblika zbiranja informacij o najboljših praksah pri spodbujanju trajnostnega urbanega razvoja. Te prakse temeljijo na: 1) Identifikaciji perečih urbanih izzivov, 2) Identifikaciji instrumentov, s katerimi se lahko mesta lotijo izzivov, 3) Rezultate kooperacije med mesti (mreže in tematska partnerstva), 4) Diseminacijo in uporabo omenjenih rezultatov ter 5) Oceno ravnanja.

Cilji EUI so: 1) Integriran in participativen pristop k trajnostnemu urbanemu razvoju z izboljšano sposobnostjo mest za oblikovanje strategij urbanega razvoja in njihove implementacije, 2) razvoj inovativnih rešitev (primernih za prenos v druga okolja) na tem področju ter 3) vzpostavitev baz podatkov in znanja dostopnega za zainteresirane uporabnike.

Aktivnosti za doseganje ciljev EUI so: 1) kooperativne mreže mest, 2) seminarji, 3) peer-to-peer kontakti, 4) e-učenje, 5) pilotne iniciative, 6) metodološka podpora, 7) ciljna podpora ekspertov, 8) benchmarking, 9) eksperimentalni investicijski projekti, 10) registracija pogojev, ki morajo biti izpolnjeni za uspešno implementacijo projektov urbanega razvoja, 11) primerjava z drugimi programi EU, 12) »rudarjenje« podatkov relevantnih za poznavanje urbanega razvoja, 13) shranjevanje ocenjevalnih študij, 14) koordinacija raziskav urbanega razvoja, 15) diseminacija rezultatov, 16) zagotovitev povezave med inovacijo, vzpostavljanjem zmogljivosti in razvojno politiko.

Indikatorji izvajanja ukrepov EUI so: 1) stopnja implementacije glede na sodelujoča mesta, 2) število vzpostavljenih mrež, 3) število integriranih akcijskih načrtov, 4) število mest, ki so dobila sredstva ERDF povezano s sodelovanjem v mrežah, 5) število mest, ki so uvedla dobro prakso, 6) število mest vključenih v mreže mest, 7) število aktivnih deležnikov vključenih v omrežja, 8) število peer-to-peer izmenjav, 9) število strategij revidiranih s pomočjo izkušenj drugih mest, 10) število dogodkov pripravljenih s pomočjo drugih mest, 11) število poenotenih standardov, 12) benchmarking shema, 13) preizkušeni urbani inovativni projekti, 14) sodelovanje na »work-spops«, »capitalization evetns« in »road shows«, 15) število preglednic podatkov na državo članico, 16) število preglednic podatkov na dano temo urbanega razvoja, 17) tabela s preglednimi podatki o urbanem razvoju, 18) študije na primerih in priporočila za politiko, 19) število ciljnih raziskav, število kontaktnih točk, 20) število dogodkov, ki

jih je organizirala nacionalna kontaktna točka, 21) spletne strani, novice, aplikacije, dogodki.

Rezultati izvajanja ukrepov EUI so: 1) izboljšano izvajanje trajnostnega urbanega razvoja s pomočjo kohezijske politike, 2) upravljavci mest, sposobni izvajati učinkovito trajnostno politiko urbanega razvoja, 3) inovativne rešitve pri izvajanju trajnostnega urbanega razvoja in 4) strukturirana, vzdrževana in za uporabnike prijazna baza podatkov o znanju na področju trajnostnega urbanega razvoja.

Indikatorji rezultatov EUI so: 1) kompozitni indeks sestavljen iz komponent od 2) do 9), 2) število kooperacijskih mrež vključenih v kohezijsko politiko, 3) izvajanje najboljših praks po mestih, 4) delež integriranih strategij vzpostavljenih s pomočjo benchmarkinga, 5) število strokovnih pregledov na temo trajnostnega urbanega razvoja, 6) število izvedenih inovacij v investicijah podprtih s kohezijsko politiko, 7) uporaba delujoče platforme podatkov o urbanem razvoju, 8) uporaba delujoče platforme empiričnega znanja na področju trajnostnega urbanega razvoja ter 9) doseg na področju urbanega razvoja zainteresiranih deležnikov.

EUI bo nadgradila informacijsko podlago, ki jo nudijo URBACT, Urban Innovative Actions, Urban Agenda for EU ter Urban Development Network. EUI bo zastavljena tako, da bodo deležniki (mesta in njihove organizacije, države članice, Evropska komisija, »Committee of the Regions« – Odbor regij) vključeni v načrtovanje strategij in njihovo izvajanje. V ta namen bo imela dva organa. »Steering Group« (skupščina deležnikov, ki bo usmerjala dejavnost) ter »Supervisory Board«, ki bo poskrbel, da se bodo odločitve »Steering Group« izvajale (European Commission, 2019).

Dogovor iz Amsterdama (European Commission, 2016) ugotavlja, da v EU kar 70 % prebivalstva živi v mestih. Tu je 73 % delovnih mest in tu deluje 80 % ljudi med 25. in 65. letom s terciarno izobrazbo. Urbana območja bodo imela odločilen vpliv za trajnostni razvoj na ekonomskem, okoljevarstvenem in socialnem področju. Urbane oblasti so raven vladanja, ki je najbližja ljudem.

Urbana agenda je namenjena izboljšanju regulacije (določitev potreb, praks in odgovornosti, odstranjevanje ozkih grl, minimizacija administrativnih bremen), financiranja (identifikacija, podpora, integracija in izboljšanje tradicionalnih ter uvajanje inovativnih in za uporabnika prijaznih virov financiranja urbanih območij na ustreznih institucionalni ravni; vključitev Evropskih strukturnih in investicijskih skladov ter EIB za financiranje trajnostnega urbanega razvoja preko finančnih instrumentov) in znanja (vzpostavitev baze znanja, najboljših praks in tailor-made rešitev za glavne izzive, promocija velikih, povezanih in prostih baz podatkov) na področju urbanega razvoja. Nanaša se na ekonomsko, okoljevarstveno, socialno, teritorialno, kulturno in zgodovinsko področje. Pri tem upošteva komplementarnost politik, ki se nanašajo na

urbano območje, načelo subsidiarnosti in proporcionalnosti ter sodelovanje med različnimi ravni odločanja in med različnimi sektorji.

Ukrepe na področju izvajanja urbane agende v Evropski komisiji (EK) vodi Generalni direktorat (DG) s komisarjem za regionalno in urbano politiko s posebnim svetovalnim telesom (The Urban Development Group), ki ga tvorijo predstavniki EK, držav članic, Evropskega parlamenta, svetovalnih teles EU, EIB ter predstavniki lokalnih oblasti – EUROCITIES, CEMR (European Commission, 2016).

Evropska komisija v analizi izvajanja urbanega dogovora ugotavlja (European Commission, 2019, b), da je bilo v finančni perspektivi 2013–2020 mestom namenjenih 115 milijard evrov, od tega pa je bilo 17 milijard evrov razdeljenih preko integriranih strategij urbanega razvoja, ki so jih neposredno upravljale mestne oblasti.

Urbane izzive za EU je opredelil Amsterdamski pakt (maj 2016); v njem je postavljeno več prioritetnih tem Urbane agende za EU. Gre za inovativno iniciativo za urbano politiko s poudarjanjem simultane dejavnosti te politike na več ravneh (mesta, države članice, EK in deležniki). V mestih se danes odvijajo glavni izzivi in nudijo glavne rešitve. V soočanju s temi izzivi mesta izvajajo projekte, ki so del integrirane urbane strategije in so financirani preko urbanih inovativnih akcij (iniciativa znotraj kohezijske politike, ki jo sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj). Pri tem imajo informacijsko podporo v URBACT. Mesta potrebujejo boljšo regulacijo, boljše financiranje in večje znanje. Lokalne oblasti morajo identificirati, podpreti, integrirati in izboljšati dostop do virov financiranja trajnostnega urbanega razvoja. Pri tem si pomagajo z vzajemno menjavo znanja ter dobrih praks. Potrebno je sodelovanje strokovnjakov z različnih področij politike in z različnih ravni države in družbe.

Da bi izboljšali svetovanje, sodelovanje in dialog med partnerji, ki planirajo, implementirajo, spremljajo ter ocenjujejo projekte urbanega razvoja financiranega z evropskimi strukturnimi in investicijskimi skladi, je potreben skupen nabor standardov.

Večina projektov (akcij) Urbane agende za EU se izvaja preko *14 partnerstev*, v katere je vključeno 23 držav, 96 mest, 10 regij ter 17 direktorats EU, obenem pa še 33 drugih institucij. Partnerstva so: 1) Kultura in kulturna dediščina (vključenost v kulturo vpliva na kakovost življenja prebivalcev mest in povečuje njihovo kohezijo); 2) Varnost na javnih prostorih (izobrazba, zdravje, socialno varstvo, uveljavitev prava, družbena vzdržljivost, zaščita stavb ter infrastrukture; razrešiti je treba dilemo med varnostjo in svobodo – pomembno je, da na področju zagotavljanja varnosti sodelujejo policisti, socialni delavci in mestni planerji); 3) Trajnostna uporaba zemlje (zmanjšanje ruševin na urbanih območjih, koordinirano urbano načrtovanje, primeren sistem finančnih spodbud; ponovna uporaba zemljišč in stavb, ponovna uporaba gradbenega materiala, prilagodljivo urbano planiranje; za deprimirana področja je treba pripraviti ustrezno urbano strategijo, ki se mora nanašati na prostor in na ljudi; izdelava modela uporabe

EU sredstev in drugih finančnih virov za sanacijo in vzpostavitev možnosti ponovne uporabe onesnaženih območij); 4) Javno naročanje (mesta lahko uporabijo javna naročila za zmanjšanje emisij ali pa za vplivanje na bolj vključujoč trg dela, pa tudi na uvajanje novih izdelkov in storitev; potrebno je usposabljanje, vzpostavljanje mrež, uvedba skupnih naročil); 5) Energetska tranzicija (namestitve ustreznih ogrevalnih sistemov po stavbah); 6) Prilagoditev podnebnim spremembam (izobraževanje lokalnih upravljavcev – oblasti za uvedbo ustreznih prilagoditvenih ukrepov v njihovih mestih); 7) Urbana mobilnost (povečanje uporabe inovativnih čistih avtobusov, spodbujanje trajnostnega obnašanja na področju mobilnosti; javni transport mora biti prijazen do uporabnikov in primerno dostopen, plačilo mora biti primerno – pametna kartica – prostor pa čist in privlačen); 8) Digitalna tranzicija (dostopne točke, na katerih ljudje lahko dobijo informacije o uporabi digitalnih tehnologij, okrepitev digitalne povezave med državljanom in javnimi storitvami); 9) Krožno gospodarstvo (sprememba regulacije za spodbujanje sekundarne uporabe surovin; naročniki – kupci v procesu javnih naročil morajo poznati principe krožnega oziroma zelenega naročanja); 10) Delovna mesta in usposobljenost v lokalnem gospodarstvu (Rotterdam je vzpostavil integrirane teritorialne investicije – integrated territorial investment – ITI – financirane iz Evropskega sklada za regionalni razvoj; namenjene so povezavi sosesk, ki jih pesti visoka brezposelnost z območji mesta, kjer obstajajo zaposlitvene priložnosti; sredstva se investirajo v raziskave in razvoj ter v nizkoogljično gospodarstvo; akcija Urad za talente – Talent Office – je namenjena razvoju talentov v skupnosti z opazovanjem – odkrivanjem, načrtovanjem kariere, spodbujanje pridobivanja kvalifikacij za bodoče potrebe ter delovanje preko digitalne platforme); 11) Urbana revščina (investiranje v otroke in mlade ljudi); 12) Vključitev migrantov in beguncev (dostopnost mikrokreditov); 13) Nastanitev (boljše upravljanje socialnih in dostopnih stanovanj); 14) Kakovost zraka (razumevanje vplivov onesnaženja zraka na zdravje; identifikacija onesnaževalcev in oblikovanje virov za financiranje odprave emisij). Partnerstva so bila zastavljena – oblikovana na srečanjih v Amsterdamu, Bratislavi, na Malti ter na Dunaju. Vsako partnerstvo deluje po akcijskem načrtu in se nanaša na izboljšave v regulaciji, financiranju, znanju, politikah, upravljanju ter praksah. Na tej osnovi je leta 2020 sledila Nova Leipziška listina in nato leta 2021 Ljubljanski dogovor.

Po letu 2020 ima kohezijska politika pet ciljev: 1) Bolj pametna, 2) Bolj zelena, 3) Povezana, 4) Socialna ter 5) Bližja državljanom. Evropski sklad za regionalni razvoj po novem 8 % svojih sredstev namenja financiranju strategij trajnostnega urbanega razvoja (Evropski parlament in Svet, 2021). Strategije urbanega razvoja se nanašajo na funkcionalna območja, ki jih določa gibanje ljudi, blaga in storitev. Sodelovanje v teh območjih omogoča skupna vizija (European Commission, 2019, b).

Leipzig Charter – Leipziška listina (URBACT, 2020, b) je bila sprejeta 2007. Poudarjala je integriran in trajnostni urbani razvoj – kombinirano izvajanje politike

različnih ravni za doseganje ciljev na področju varstva okolja, socialnega položaja ter rasti produktivnosti v mestih.

Nova Leipziška listina (Listina) je bila nato sprejeta 30. novembra 2020 in je poudarjala potrebo po reševanju problemov na področju: podnebnih sprememb, izgube biotske raznovrstnosti, pomanjkanja naravnih virov, migracij, demografskih sprememb, pandemij, hitro spreminjajočih se gospodarstev ter digitalnih tehnologij.

Listina poudarja, da morajo oblasti ravnati v splošno korist, tako da zagotavljajo storitve in infrastrukturo za skupno dobro.

Listina tudi poudarja transformacijsko moč mest, ki se kaže v naslednjih oblikah: 1) Pravično mesto (enake možnosti za vse ne glede na spol, socio-ekonomski status, starost in narodnost), 2) Zeleno mesto (visoka kakovost zraka, vode, zemlje in površin, dostop do zelenih in rekreacijskih površin) ter 3) Produktivno mesto (zagotavljanje delovnih mest ob čvrsti finančni osnovi trajnostnega urbanega razvoja vodenega preko diverzificiranih lokalnih gospodarstev ob podpornem okolju za inovacije), 4) Digitalizacija (vključena v vse tri prve oblike).

Ključna načela dobrega vodenja trajnostnega urbanega razvoja so: 1) Integriran pristop (prostorsko, sektorsko in časovno), 2) Participacija in soustvarjanje (vključitev prebivalcev zaradi poznavanja in skrbi v zvezi z danim problemom), 3) Simultano upravljanje na več ravneh (lokalna, regionalna, metropolitanska, nacionalna, evropska in globalna), 4) Pristop na kraju samem (urbane strategije in finančni instrumenti za njihovo izvajanje morajo sloneti na dobri analizi specifične lokalne situacije).

Za izvajanje trajnostne urbane strategije so potrebni naslednji **pogoji**: 1) legalni okvir, 2) investicijske zmogljivosti, 3) ustrezno usposobljeni zaposleni, 4) vodljivost in oblikovanje infrastrukture, javnih storitev / blaginje, 5) aktivna in strateška zemljiška politika ter načrtovanje uporabe zemljišč, 6) aktivno oblikovanje digitalne transformacije, 7) čvrst nacionalni okvir izvajanja in financiranja urbane politike ter 8) koherentna EU regulacija in finančni instrumenti (URBACT, 2020, b).

Ljubljanski dogovor, Urbana agenda EU – naslednja generacija, sprejet na neformalnem srečanju ministrov EU pristojnih za urbani razvoj, 26. novembra 2021 (Ljubljanski dogovor, 2021), je v tej zvezi:

a) Uvedel štiri nove teme partnerstev:

- i. Mesta enakosti: Neenakosti na osnovi lastnosti, kot so spol, starost, invalidnost, spolna usmerjenost in spolna identiteta, etnična pripadnost in priseljenki status, ostajajo kljub napredku, ki je bil dosežen pri varovanju temeljnih in socialnih pravic državljanov. To ovira socialno vključenost, ki je pomemben del vizije EU. Poudarek bi lahko namenili izobraževanju, vključenosti na trgu

- dela, zagotavljanju storitev, varnosti, urbanističnemu načrtovanju in projektiranju, vključno z dostopnimi in varnimi javnimi prostori.
- ii. Hrana: Proizvodnja, distribucija in poraba hrane so pomembne gospodarske panoge, ki so hkrati povezane tudi z večplastnimi družbenimi in ekološkimi izzivi. Mesta so središča distribucije in porabe hrane, zato so lokalne oblasti ključni akterji v verigi preskrbe s hrano. Poudarek bi bil lahko povezan s prehransko odpornostjo in trajnostjo, pravično in trajnostno proizvodnjo, povezavami med mestom in podeželjem, lokalnimi verigami preskrbe s hrano, inovativnimi naročili ter zdravo in kakovostno hrano.
 - iii. Ozelenitev mest: Mesta so v ospredju medsebojno povezanih kriz podnebnih sprememb in biotske raznovrstnosti. Srečujejo se s pogostimi poplavami, sušo, vročinskimi valovi, močnim deževjem in drugimi nevarnostmi, povezanimi s podnebjem. Trpijo zaradi vse večjega onesnaženja zraka, pomanjkanja vode in vse večje negotovosti pri oskrbi s hrano. Poudarek bi lahko namenili urbanim gozdovom in razvoju zelenih površin, zagotavljanju skladiščenja in sekvestracije ogljika, zmanjšanju onesnaženosti zraka, čiščenju vode, zaustavitvi izgube biotske raznovrstnosti ter izboljšanju telesnega in duševnega zdravja državljanov.
 - iv. Trajnostni turizem: Mesta se vse pogostejše spoprijemajo z vprašanji nenadzorovanega (čezmerne) turizma, ki je povzročil nenačrtovane posledice, kot so porast nizkokakovostne turistične ponudbe, spodkopavanje odpornosti sektorja in negativnih posledic za kakovost življenja v mestih.
- b) Ljubljanski dogovor ugotavlja, da lahko pri dejavnostih obveščanja o UAEU, njenega razširjanja in vključevanja pomagajo **nacionalne kontaktne točke** ter tako podpirajo večji domet UAEU. V skladu z načeli subsidiarnosti in sorazmernosti ter ob upoštevanju upravnih ureditev in porazdelitve pristojnosti v vsaki državi članici EU bi morala opredelitev in vzpostavitev nacionalnih kontaktnih točk temeljiti na individualni odločitvi zadevne države članice.
- c) Za spodbujanje sodelovanja mestnih oblasti malih in srednje velikih mest v procesih UAEU in pri sodelovanju na več ravneh:
- i. bi morala partnerstva ali druge oblike sodelovanja po potrebi upoštevati izzive malih in srednje velikih mest;
 - ii. bi morale države članice EU še naprej spodbujati sodelovanje nacionalnih združenj, ki predstavljajo lokalne in regionalne oblasti;
 - iii. se lahko nacionalna združenja, ki zastopajo lokalne oblasti, vključijo tudi za spodbujanje dosega malih in srednje velikih mest na nacionalni ali regionalni ravni;
 - iv. bi morala merila za izbiro partnerjev motivirati in spodbujati oblasti malih in srednje velikih mest, da se vključijo v večstopenjsko sodelovanja UAEU;
 - v. bi lahko prihodnja večstopenjska sodelovanja UAEU posebej obravnavala izzive, s katerimi se soočajo mala in srednje velika mesta.

- d) Na osnovi razpoložljivih sredstev, in ko bodo ta na voljo, si bo **Evropska komisija ob pomoči Sekretariata evropske pobude za mesta prizadevala okrepiti večstopenjsko sodelovanje na področju urbanega razvoja v EU**:
- s povezovanjem UAEU s cikli oblikovanja politike in financiranja EU;
 - s spremljanjem in ocenjevanjem partnerstev ali drugih oblik sodelovanja UAEU;
 - s podpiranjem partnerstev UAEU;
 - s spodbujanjem rezultatov UAEU;
 - z organiziranjem foruma CITIES.
- e) Kadar je potreben podrobnejši in ciljno usmerjen pristop, ko urbana tema na primer zahteva hitrejši odziv, ciljno usmerjen ali poseben poudarek glede enega stebra UAEU in/ali vprašanja ali težave, je poleg partnerstev mogoče uporabiti druge oblike sodelovanja, ki ponujajo več možnosti pri večstopenjskem sodelovanju, ki vključuje več deležnikov.

2 Vloga finančnih instrumentov v urbanem razvoju

Finančni instrumenti (FI) so ukrep izvajanja razvojnih politik na ravni EU (EU Evropski investicijski in strukturni skladi, 2021, c). Podlaga za njihovo uporabo je podana v Evropskih uredbah. FI izvajajo financiranje z obvezo vračila.

FI se izvajajo v obliki kreditov, garancij, lastniškega kapitala, kvazi lastniškega kapitala – finančne institucije jih posredujejo končnim uporabnikom (podjetjem ...).

Spodbujati morajo znatno udeležbo zasebnih vlagateljev → financiranje projektov, ki generirajo ustrezen finančni tok, ki lahko zagotovi vračilo sredstev v sklad (ta sredstva so na voljo za financiranje naslednjih projektov).

Uredba EK 1303/2013 → pogoj za izvajanje FI je predhodna ocena FI. Ta pokaže, ali obstajajo tržne vrzeli, ki jih je možno pokriti s FI.

V Sloveniji so se FI za področje urbanega razvoja v obdobju 2014 do 2020 izvajali v obliki Sklada skladov z enim od svojih podskladov.

Upravljevec Sklada skladov (SID banka) na podlagi konkurenčnega postopka zbere zasebne operaterje (banke ...), t.i. finančne posrednike, in jim ponudi naslednje FI ter delitev tveganja: Posojilo z delitvijo tveganja, Garancijo za portfelj komitentov za nove kredite; Rizični kapital.

Zasebni operaterji morajo z ugodnostmi, ki jih dobijo od Sklada skladov: znižati obrestno mero ali znižati potrebo po zavarovanju; dati moratorij na poplačilo kredita; podaljšati ročnost kredita; zmanjšati zahtevano boniteto za komitente, ki imajo dobre projekte; kreditirati ali kapitalsko vstopiti v podjetja, ki pod tržnimi pogoji ne bi mogla

pridobiti sredstev – start-up podjetja (EU Evropski investicijski in strukturni skladi, 2021, c).

V pregledni študiji o uporabi finančnih instrumentov (European Commission, European Investment bank, 2020) vidimo, da je do konca 2017 trinajst držav članic razvilo finančne instrumente za državno podporo različnim sektorjem, vseh trinajst pa je na ta način podpiralo financiranje MSP ter R&D. Pri razvitejših državah so bili finančni instrumenti uporabljeni tudi za financiranje urbanega razvoja. Uporaba finančnih instrumentov je pokazala njihovo prednost v revolvingu (kratkoročni kredit, pri katerem v določenem obdobju, s predhodno najavo, upravičenec večkrat črpa in vrača sredstva do določene višine) ter sposobnosti vzpostaviti finančni vzvod (pritegniti nova sredstva).

Glavne ovire večji uporabi finančnih instrumentov so: premajhna politična podpora, premalo potencialnih finančnih posrednikov in končnih koristnikov finančnega instrumenta ter administrativna zapletenost (težave z razumevanjem pravil EU o državni pomoči, težave z regulatornim okvirom EU in v dani državi, dolgotrajnost postopka uvajanja). Težavna je tudi integracija finančnih instrumentov v delujoč sistem investiranja nepovratnih sredstev. **Uporaba finančnih instrumentov v podporo urbanemu razvoju** je imela največje ovire na področju proračunskih omejitev lokalnih skupnosti, pri regulatornem okviru ERDF, pri razdrobljenosti financiranja različnih projektov iz Evropskih strukturnih in investicijskih skladov ter zaradi omejene možnosti za finančno svetovanje. **Uporaba finančnih instrumentov za podporo R&D in MSP** je imela največje ovire zaradi tveganja pri uvajanju novih tehnologij (ali bo investicija povrnila vložek), zaradi danega regulatornega okvirja ERDF, zaradi neskladja med regulacijo v EU in na ravni dane države ter zaradi konkurence oziroma možnosti dobiti sredstva iz nepovratnih virov. **Uporaba finančnih instrumentov na področju varstva okolja** je med drugim imela največje ovire v omejeni možnosti ustvarjanja donosa ter v administrativne zapletenosti.

Tehnično pomoč morajo pri uvajanju finančnih instrumentov dobiti organi upravljanja, finančni posredniki in končni koristniki (tudi MSP). Znanje, na osnovi katerega se ta pomoč nudi, nastaja z medsebojnim obveščanjem ter učenjem od osebe do osebe (peer to peer). Na relevantnih trgih (finančnem in tistem, na katerem deluje končni koristnik projekta) je treba vzpostaviti zavedanje o možnosti uporabe finančnih instrumentov ter o obstoječih in bodočih priložnostih, ki jih nudijo ti instrumenti. Tehnična pomoč se mora izvajati ob uvajanju in ob delovanju finančnih instrumentov.

Prednosti finančnih instrumentov so, da instrument lahko uporabimo za več sektorjev in namenov, ob tem pa ga prilagodimo značilnostim in tveganjem danega sektorja oziroma končnega koristnika. Če finančne instrumente uporabimo skupaj s subvencijami, zmanjšamo tveganje in povečamo obseg kredita, do katerega je financer projekta upravičen pri bankah. Uporaba finančnih instrumentov končnega koristnika

usposablja, da lahko v prihodnje izvaja projekte, ki jih bodo financirale banke. Kadar se preko FI investirajo sredstva EU, je prednost v možnosti njihove večkratne uporabe. Ko jih povrne prvi upravičenec (financer nekega projekta urbanega razvoja), so dodeljene drugemu podobnemu upravičencu. In nato tretjemu ter tako naprej. Največji potencial za finančne instrumente imajo financiranje R&D&I (raziskave, razvoj, inovacije), MSP in obnovljivih virov energije. Od regulacije je odvisno, ali bo uporaba finančnih instrumentov na tem področju lahko konkurirala uporabi nepovratnih sredstev.

Uvajanje finančnih instrumentov potrebuje politično podporo in regulatorno stabilnost ter kritično maso pripravljenih projektov (investicij). Uporaba finančnega instrumenta mora biti predvidena v čim zgodnejši fazi priprave programa, ki se bo izvajal s pomočjo teh instrumentov. Za sredstva EU je najbolje, če je zasnova finančnih instrumentov vezana na izvajanje operativnega programa.

Subvencije lahko služijo kot dejavnik omogočanja finančnih instrumentov, saj krijejo del stroškov. Subvencije tako znižujejo kapitalske zahteve (capital rebates) ali pa služijo v dodatno pomoč (ancillary grants).

2.1 Pregled finančnih instrumentov evropskega sklada za regionalni razvoj in kohezijskega sklada za pet sektorjev

Finančni instrumenti so v obdobju 2014–2020 obsegali 3,3 milijarde evrov in predstavljali 3 % investicij Evropskega sklada za regionalni razvoj (ERDF) ter Kohezijskega sklada (CF). Med petimi analiziranimi sektorji (obnovljivi viri energije, urbani razvoj in transport, varstvo okolja, IKT-infrastruktura, R&D&I – raziskave, razvoj, inovacije – in MSP – mala in srednje velika podjetja) je bil največji delež sredstev preko finančnih instrumentov namenjen R&D&I in MSP (63 % v manj razvitih, 84 % v tranzicijskih in 80 % v razvitih državah članicah). Delež sredstev, namenjen urbanemu razvoju, se giblje med 9 % in 10 %. V manj razvitih državah je uporaba finančnih instrumentov za investiranje sredstev ERDF in CF bolj razvejana. Vzrok je v velikih nepokritih potrebah in potencialu za razvoj specifičnih finančnih trgov.

Najpomembnejša oblika finančnega instrumenta so krediti. Pri spodbujanju gradnje obnovljivih virov energije predstavljajo 91 % in le 9 % zajema venture capital. Pri urbanem razvoju predstavljajo 63 %, 36 % predstavlja delniški kapital in po 0,5 % garancije ter tehnična pomoč. Pri spodbujanju R&D&I in MSP predstavlja delniški kapital 52 %, posojila 33 %, garancije 13 %, tehnična pomoč pa 3 %.

Slovenija je v obdobju 2004–2020 finančne instrumente uporabljala za investiranje sredstev ERDF in CF na področju spodbujanja urbanega razvoja, za financiranje projektov varstva okolja ter za sofinanciranje R&D&I in MSP (European Commission, European Investment Bank, 2020).

2.1.1 Spodbujanje finančnih instrumentov v sektorju obnovljivih virov energije

Financiranje projektov sledi ciljem določenim z Energetsko strategijo 2030 ter s paketom Čista energija za vse Evropejce, ki predpostavlja, da bo iz zasebnih in javnih virov sredstev v obnovljive vire energije (OVE) od 2021 do 2030 letno investirano 177 milijard evrov. Investicije so predvidene tako za gradnjo novih proizvodnih zmogljivosti OVE kot za izboljšanje infrastrukture. Trenutno predvideni delež OVE v končni porabi je 20 % in se bo do leta 2030 povečal na 32 %. Pri tem ima že za doseganje cilja 2020 vsaka država članica svoj cilj. Od 10 % na Malti do 49 % na Švedskem; slovenski delež je znašal 25 % in bil v letu 2020 tudi dosežen (European Commission, European Investment Bank, 2020; Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2022).

Pri investicijah v OVE je zelo pomembna tako tehnična pomoč lokalnim skupnostim pri oblikovanju spodbud ter finančnih shem za te investicije kot tudi tehnična pomoč za izvajalce projektov, da izboljšajo projektne načrte in s tem dvignejo pričakovane učinke investicij, s tem pa tudi sposobnost pridobivanja bančnih kreditov.

Študija Evropske komisije in EIB (European Commission, European Investment Bank, 2020) kaže, da so do decembra 2017 povratna sredstva CF in ERDF na področju investicij v OVE uporabljale le Grčija, Madžarska in Poljska. Na ravni EU je bilo iz teh sredstev porabljeno 276 milijonov evrov ali dobrih 12 % predvidenega zneska. Delež finančnih instrumentov iz EU sredstev za OVE je dosegal le 1,6 % skupnega angažmaja finančnih instrumentov EU v tem obdobju. Analiza je pokazala, da morajo biti zneski finančnih instrumentov dovolj visoki za uspešno izvajanje projektov. Takšen obseg so uspele doseči le države vajene uporabljati sredstva ERDF in CF. Pri tem je Grčija s finančnimi instrumenti v obliki tveganega kapitala pokrivala 81,5 % potrebnih investicij v OVE. Ustanovila je poseben sklad skladov, ki ga je s 450 milijoni evrov financiral ERDF, upravljala pa EIB. Sklad je investiral v proizvodnjo solarne energije, vetrne energije, energije proizvedene iz biomase, v energetske učinkovitost in v projekte obvladovanja odplak, regeneracije devastiranih zemljišč ter v industrijske parke, konferenčne centre ... Madžarska in Poljska sta pri angažmaju sredstev EU za investicije v OVE uporabili kredite. Madžarska je z njimi pokrila 39 %, Poljska pa le 9 % teh investicij.

Vodilni vir obnovljive energije v EU z obeti za povečanje proizvodnje (za razliko od vodnih elektrarn) je vetrna energija. Sledijo ji izkoriščanje sončne energije za proizvodnjo elektrike (fotovoltaika), bioplin in biomasa, medtem ko je razvoj na področju izkoriščanja geotermalne energije, energije morja, biogoriv ter uporabe sončne energije za proizvodnjo toplote počasnejši.

V proizvodnjo na temelju OVE investirajo velika podjetja, MSP, kmetje in gospodinjstva. Projekti so zastavljeni tako, da obetajo povračilo vloženih sredstev in donos, institucije (državna administracija in skladi EU v primeru subvencij, nacionalne razvojne banke ter mednarodne finančne institucije v primeru finančnih instrumentov), ki spodbujajo te vrste investicij, pa jim omogočajo dodatno varnost.

Ovire za večjo uporabo finančnih instrumentov pri investicijah v OVE so: 1) nestabilna državna regulacija, saj njeno spreminjanje povečuje tveganje takšnih investicij, 2) konkurenca cen energije iz konvencionalnih virov, 3) konkurenca subvencij, 4) zapleten postopek določanja upravičenca in upoštevanja pravil državne pomoči v primeru, da je finančni instrument kombiniran s subvencijami, 5) dolgoročna narava investicij v OVE, zaradi katere na začetku izvajanja projekta nastanejo veliki stroški, ki se nato lahko pokrijejo šele v vrsti naslednjih let, ter 6) da poleg direktnih stroškov pri investicijah v OVE nastajajo tudi veliki posredni stroški vezani na izboljšanje oziroma prilagoditev omrežja za prenos energije, obenem pa so potrebne tudi investicije v zalogovnike energije, tako da se njena ponudba lahko prilagaja povpraševanju.

Potencial za ekonomsko učinkovito uporabo finančnih instrumentov pri gradnji OVE je v: 1) kombinaciji investicij v OVE in URE (tipičen primer je namestitev sončne elektrarne in centralne kurjave na biomaso ob energetske prenovi stavbe), 2) vlogi storitvenih podjetij na področju energetike pri vodenju investicij, pri katerih uporabnik (koristnik OVE) stroške investicije postopoma poplača iz nastalih prihrankov, 3) možnosti varnih dolgoročnih posojil za OVE na področju fotovoltaike, vetrne energije, bioplina in biomase (tu so tehnologije dovolj zrele, da omogočajo konkurenco na energetske trgu), 4) možnosti nudenja garancij, podrejenega kredita ali delniškega kapitala na področju geotermalne energije, energije morja, biogoriv ter uporabe sončne energije za proizvodnjo toplote, to je pri OVE z večjimi tveganji za donosno delovanje na energetske trgu, 5) možnost nudenja finančnega lizinga za OVE, ki se jih lahko prenaša z ene lokacije na drugo (na primer manjše sončne elektrarne).

Faktorji, ki pospešujejo uporabo finančnih instrumentov v financiranju OVE investicij, so: 1) zagotavljanje prenosa znanja oziroma poznavanja dobrih praks med nosilci razvojne politike na tem področju (tudi z osebnimi stiki); prenos znanja je še zlasti pomemben v obdobju oblikovanja politike, 2) integracija financiranja OVE s financiranjem MSP, 3) kombinacija subvencij s finančnimi instrumenti, 4) zagotavljanje zadostnega obsega financiranih projektov, tako da je omogočena njihova diferenciacija ter čim večja možnost pridobiti status upravičenca za takšno financiranje in 5) kakovostna tehnična pomoč načrtovalcem razvojne politike na tem področju ter upravičencem do financiranja.

2.1.2 Spodbujanje uporabe finančnih instrumentov v urbanem razvoju in transportu

Financiranje investicij v transportno infrastrukturo obsega investicije v železnice, ceste (razen avtocest), vodne poti, letališča, pristanišča in avtoceste. Pri tem EU sledi cilju zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za 20 % do 2030 glede na raven 2008 ter za 60 % do 2050 glede na raven 1990. Finančni instrumenti lahko pri investicijah v omenjene projekte zagotovijo kritično maso (pokrivajo številne projekte), izboljšane pogoje investiranja (nižje obrestne mere, daljše obdobje odplačila), možnost koordiniranega financiranja iz več virov ter zagotovitev prilagodljivega mehanizma polnjenja investicijskega jezua. Omogočajo priliv zasebnega kapitala, ki lahko pokrije potrebne stroške.

Razmerja med nepovratnimi sredstvi in financiranjem preko finančnih instrumentov ni mogoče predvideti vnaprej. Odvisno je od posameznega projekta. Vključitev finančnih institucij (EIB) in zasebnega kapitala dviguje standarde upravljanja, tehničnega in finančnega obvladovanja projekta. Pomembno je, da se struktura financiranja vzpostavi v zgodnji fazi izvajanja projekta.

Regulacija EU omogoča financiranje projekta preko nepovratnih sredstev v kombinaciji z zasebnimi sredstvi plasiranimi preko finančnih instrumentov. Za to je potrebna kritična masa izvedljivih projektov. Ti projekti morajo biti zasnovani s tehnično pomočjo in z vnaprejšnjim načrtovanjem finančnih rešitev. Načrtovalci projektov morajo biti sposobni prilagoditi odplačne oblike investiranja finančnim instrumentom.

Gradnja obvoznice v Bratislavi

Javno zasebno partnerstvo s sodelovanjem CF je preko Slovak Investment Holding (SIH) v posojilno shemo zagotovilo 28 milijonov evrov mezzanine kredita za obdobje 33 let in s fiksno obrestno mero. Skupna vrednost projekta je bila 989 milijonov evrov. SIH je bil ustanovljen 2014 z namenom implementirati finančne instrumente ESIF (Evropski strukturni in investicijski skladi). SIH deluje kot upravljavec Nacionalnega razvojnega sklada II za plasiranje sredstev ESIF. Strategija tega plasiranja temelji na Operativnem programu na področju transportne infrastrukture, energetske učinkovitosti, ravnanja z odpadki, socialne ekonomije ter MSP. Nacionalni razvojni sklad dodeljuje nepovratna sredstva direktno, finančne instrumente pa preko finančnih posrednikov. Gradnja 27 kilometrov avtoceste v Bratislavi je bila zastavljena kot javno zasebno partnerstvo – zasnova, gradnja, financiranje in vzdrževanje – Development, Building, Financing and Maintaining – DBFM. Koncesijsko obdobje je 30 let, zasebni partner pa bo plačan preko senčne cestnine za »razpoložljivost ceste« – availability of the road. Znesek, ki ga mora zagotoviti slovaško Ministrstvo za promet, je 52,8 milijona evrov letno. To ministrstvo je promotor projekta. Za gradnjo, delovanje in financiranje ceste je bilo preko razpisa oblikovano projektno podjetje – Special Purpose Vehicle – SPV. To

podjetje je dobilo 427 milijonov evrov prednostnega posojila od EIB – z garancijo European Fund for Strategic Investments – EFSI. Posojilo je bilo dano za 33 let s 5 leti odloga plačila. EBRD je dala 148 milijonov evrov posojila, zasebne banke pa še 277 milijonov (odplačilo 10, 20 in 32 let). Večino tveganj so prevzeli zasebni partnerji, država je nosila le tveganje glede pridobivanja zemljišč in prometnih zastojev. Pogodba je bila podpisana 2016.

Glavni zaviralni faktorji uporabe finančnih instrumentov v financiranju urbanega razvoja in transporta so: pomanjkanje standardov za najnovejše tehnološke rešitve, omejena sposobnost lokalnih skupnosti za najemanje posojil ter omejitve državnih pomoči. Finančni instrumenti financiranju urbanega razvoja in transportne infrastrukture najbolj pripomorejo z zagotavljanjem zadostnih sredstev ter z ustvarjanjem podlage za agregiranje večjega števila projektov pod isto shemo financiranja. Obenem omogočajo dostop do tehnične pomoči.

2.1.3 Uporaba finančnih instrumentov pri financiranju varstva okolja

Cilji EU pri varstvu okolja so: 1) zmanjšanje negativnih okoljskih eksternalij, 2) tranzicija proti bolj trajnostnemu razvoju preko investicij v izboljšanje kakovosti zraka in vode ter v obvladovanje odpadkov, 3) zaščita biodiverzitete, 4) zaščita zemlje. V 7. Okoljskem akcijskem programu EU (2013) je kot cilj opredeljeno varovanje, ohranjanje in izboljšanje naravnega kapitala, kar je bilo izpeljano z vrsto okvirnih direktiv: o vodah, o morski strategiji, o urbanih odplakah, o nitratih, o poplavih, o prioritetnih substancah, o kakovosti zraka ter o habitatih in pticah.

EIB je vzpostavila Natural Capital Financing Facility (NCFF) – Sklad za financiranje naravnega kapitala – in do leta 2020 financirala 12 okoljevarstvenih projektov, ki so omogočali donose ali pa zmanjšanje stroškov. Sklad potencialnim koristnikom nudi tudi tehnično pomoč. Evropska komisija je odobrila 50 milijonov evrov za pokrivanje dela tveganja in 10 milijonov evrov za tehnično pomoč in na tej osnovi bo EIB investirala še 125 milijonov evrov preko posojil, delniškega kapitala in garancij za posojila.

Na ravni EU je bilo do 2017 z ERDF in CF preko finančnih instrumentov v varstvo okolja vloženi 168 milijonov evrov ali 0,7 % celotnih sredstev plasiranih v ta namen. Med finančnimi instrumenti je ta način financiranja varstva okolja dosegel 1 %. V Sloveniji sta oba deleža dosegla 0,4 %. V celoti je šlo za posojila.

Financiranje investicij varstva okolja na Češkem

Češka je od 2017 dalje uvedla financiranje investicij v varstvo okolja (prenova hladilnih sistemov, obnova naprav za ravnanje z nevarnimi kemikalijami, modernizacija monitoringa industrijskega onesnaževanja ter postavitve novih naprav za shranjevanje nevarnih kemičnih substanc). Sredstva (ERDF ter države) je upravičencem (podjetja in

občine) plasiral Državni okoljski sklad. Posojila so dosegala 35 % do 100 % investicije, doba vračanja je 10 let in obrestna mera 0,45 %. Obdobje mirovanja je od 14 mesecev do dveh let. Posojilo je lahko kombinirano z dotacijo Državnega okoljskega sklada do 25 % investicije. Postopek prijavljanja je enostaven in digitaliziran, dostopna je tehnična pomoč (svetovanje pri pripravi projekta in pri oblikovanju prijave za financiranje).

Problemi uporabe finančnih instrumentov pri okoljevarstvenih projektih so: 1) kapitalska intenzivnost in dolga odplačilna doba, 2) omejen potencial za pridobivanje donosov (regulacija cen vode ali ravnanja z odpadki povezana s političnimi dejavniki – princip onesnaževalec plača se zoperstavlja principu dostopnosti do javnih dobrin), 3) proračunske omejitve lokalnih skupnosti, 4) omejene ekonomske spodbude podjetij in gospodinjstev za te investicije (večina investira v varstvo okolja, če je prisiljena z zakonom), 5) slabo poznavanje finančnih instrumentov na tem področju, 6) težave z operacionalizacijo politike varstva okolja (uporaba finančnih instrumentov terja veliko dobro pripravljenih projektov → odvisno od velikosti lokalne skupnosti in povpraševanja po storitvah varstva okolja → ob ekonomiji obsega ter izboljšanjem gospodarjenju na danem območju je pričakovati, da bo lokalna skupnost lahko krila stroške investicij v varstvo okolja iz povečanih davčnih in drugih prilivov v prihodnje), 7) konkurenca klasičnih subvencij (kriterij upravičenosti za financiranje projekta mora biti pri subvencijah strožji kot pri finančnih instrumentih).

Prednosti uporabe finančnih instrumentov pri okoljevarstvenih projektih so: 1) možnost pridobivanja dolgoročnega posojila, 2) možnost kombinacije dolgoročnega posojila s subvencijami, 4) možnost za javno zasebno partnerstvo ter za poslovni model javnih podjetij, 5) doseganje več ciljev z enim projektom oziroma financiranje palete projektov z enim finančnim instrumentom.

Ključno za uporabo finančnih instrumentov pri okoljevarstvenih projektih je: 1) povezava projektov varstva okolja s finančnimi instrumenti za MSP ter za lokalne skupnosti (skupna investicijska shema v skladih urbanega razvoja), 2) oblikovanje za finančne instrumente prijaznega operativnega programa, 3) kombinacija subvencij in finančnih instrumentov, 4) tehnična pomoč.

2.1.4 Spodbujanje uporabe finančnih instrumentov v sektorju informacijskih in komunikacijskih tehnologij

Digital Agenda for Europe (2020) sprejeta 2010 in Gigabit Society for 2025 sprejeta 2016 sta temeljna dokumenta EU s ciljem vključitve vseh prebivalcev EU v internetno povezavo visoke hitrosti (do 2020) ter 100 % pokritje urbanih območij in transportnih koridorjev EU z ultrahitrim (5G) prenosom podatkov. Leta 2018 je EU sprejela European Electronic Communications Code s standardizacijo, ki poenostavlja investicije v omrežja.

EU deli območja glede na pokritost s telekomunikacijskimi omrežji na: 1) bela območja → brez omrežja, 2) siva območja → omrežje s samo enim ponudnikom, kjer se ne obeta prihod konkurenta, ter 3) črna območja → običajno urbana območja, ki imajo vsaj dva ponudnika storitev telekomunikacijskega omrežja.

Fiksno telekomunikacijsko omrežje tvorijo: 1) optični kabli (do 10 Gbps), 2) koaksialni kabli (do 50 Mbps) ter bakreni telefonski kabli (do 10 Mbps); mobilno telekomunikacijsko omrežje pa tvorita: 1) prizemni sistemi (do 10 Mbps) ter 2) satelitski sistemi (do 8 Mbps). Fiksno in mobilno omrežje sta v redko poseljenih državah konkurenta (substituta), v državah z gosto postavljenim omrežjem pa se dopolnjujeta (sta komplementarna). Odločilna je podobnost v hitrosti in ceni. Ob uvedbi telekomunikacijske tehnologije 5G bo optično omrežje postalo hrbtenica uspešnega delovanja mobilnega omrežja. V tem primeru bosta sistema komplementarna.

Indikatorja razvitosti telekomunikacijskega omrežja sta pokritost (raven uvedbe omrežja) in penetracija (raven uporabe omrežja → EU ga uporablja pri cilju 50 % penetracije ultrahitrega omrežja). EU je z bazičnim telekomunikacijskim omrežjem pokrita 97 % ob 75 % penetraciji, s hitrim telekomunikacijskim omrežjem je pokrita 79 % ob 33 % penetraciji, medtem ko je z ultrahitrim telekomunikacijskim omrežjem pokrita 55 % ob 15 % penetraciji (do septembra 2018 se je dvignila na 36,4 %). Slovensko pokritje s hitrim telekomunikacijskim omrežjem je bilo 2017 boljše od EU povprečja (dosegol je okoli 83 % – blizu rezultata za Nemčijo).

Na ravni EU je 98 % gospodinjstev pokritih z mobilnim omrežjem 4G, na podeželju je ta delež 90 %.

V obdobju 2014–2020 je EU v IKT-področje investirala 15 milijard evrov (od tega 6 milijard evrov preko skladov ERDF in CF – v glavnem v Italijo, Francijo in Poljsko), in sicer: 1) 7 milijard v obliki subvencij; 2) 2 milijardi v kombinaciji posojil in delniškega kapitala – za razvoj ultrahitrih povezav je bilo v 19 projektih s tem mobiliziranih 10,6 milijarde evrov; 3) 138 milijonov evrov v kombinaciji posojil in subvencij – v obdobju 2021–2027 se lahko ta znesek, namenjen suboptimalnim investicijam, poveča na 3 milijarde evrov; 4) 480 milijonov evrov v obliki delniškega kapitala – greenfield investicije do 30 milijonov evrov v belih območjih ter 4) 5,6 milijarde evrov v obliki posojil. EU je pomagala pri investicijah v gradnjo telekomunikacijskega omrežja, hitrega telekomunikacijskega omrežja (30 Mbps), ultrahitrega telekomunikacijskega omrežja (najmanj 100 Mbps), podatkovnih centrov in e-infrastrukture. Javna sredstva (EU in držav članic) so dosegala le 6 % potrebnih investicij. Jez med doseženim in 100 % pokritjem s hitrim telekomunikacijskim omrežjem v EU znaša 20,9 %, njegova odprava pa bo terjala 34 milijard evrov investicij.

V obdobju 2013–2020 sta le Madžarska in Poljska uporabljali ERDF in sklade CF za oblikovanje finančnih instrumentov v podporo investicijam v telekomunikacijsko infrastrukturo. Praksa je pokazala, da morajo biti posojila na tem področju dostopna za pokrivanje celotne investicije (tudi obratnih sredstev in stroškov davka na dodano vrednost), obenem pa jih je treba kombinirati s subvencijami.

Glavne ovire uporabi finančnih instrumentov pri investicijah v IKT-infrastrukturo so: 1) toga nacionalna regulacija (dolgo obdobje pridobivanja dovoljenj povečuje investicijska tveganja); 2) konkurenca obstoječih subjektov z obstoječimi tehnologijami ob visokih stroških nove investicije in posledično višjih naročinah; 3) omejen potencial za donose na redko poseljenih območjih (potreba po subvencioniranem investiranju obenem s spodbujanjem povpraševanja → uvažanje e-zdravstva, spodbuda podjetjem, da uporabljajo storitve v oblaku); 4) negotovo in omejeno povpraševanje na nekaterih območjih; 5) omejene spodbude gospodinjstvom in MSP, da bi nadgradila obstoječo infrastrukturo (potreba po subvencijah); 6) omejevalen režim državnih pomoči (dovoljene so v belih območjih, v sivih in črnih območjih morajo imeti finančni instrumenti tržne cene – pari passu → osnova delovanja, v katerem imajo vsi enak tretma); 7) omejeno število potencialnih zasebnih investitorjev (IKT-investicije terjajo »potrpežljiv kapital«, ki pričakuje donose na dolgi rok, ko se vzpostavi omrežje z dovolj naročniki); 8) omejen nabor izvedljivih projektov (pomembno je, da finančni instrumenti omogočijo povezavo – financiranje – večjega števila manjših projektov) in 9) omejeno število strokovnjakov in finančnih posrednikov (njihovo kakovostno delo lahko v celoti spremeni ekosistem finančnega instrumenta, poveča število izvedljivih projektov in število potencialnih investitorjev).

Potenciali uporabe finančnih instrumentov pri investicijah v IKT-infrastrukturo so: 1) posojila za gospodinjstva in MSP za zadnjo miljo povezave; 2) lažji dostop do kreditov (postanejo bančno sprejemljivi, država ali skladi EU lahko nudijo podrejene kredite); 3) kombinacija posojil s subvencijami; 4) kombinacija kreditov in delniškega kapitala za financiranje manjših projektov (primer Marguerite Fund v povezavi s Skladom za povezavo evropskih omrežij – Connecting Europe Broadband Fund).

Faktorji za pospešitev uporabe finančnih instrumentov pri investicijah v IKT-infrastrukturo pa so: 1) vzpostavitev zavedanja o potencialih finančnih instrumentov, zlasti zavedanja pristojnih na ravni države in investitorjev; 2) prilagoditev velikosti projektov potrebam trga; 3) oblikovanje Operativnega programa prijaznega do finančnih instrumentov; 4) financiranje investicij ob uporabi shem projektnega financiranja (ob sodelovanju javnih sredstev); 5) razvoj shem za spodbujanje povpraševanja (vavčerji za gospodinjstva z vplivom na zmanjšanje naročnine ob vstopu v dražje oziroma boljše telekomunikacijsko omrežje) ter 6) vzpostavitev mreže za sodelovanje deležnikov (izvajanje projektov modernizacije IKT-infrastrukture obenem v več entitetah).

2.1.5 Spodbujanje uporabe finančnih instrumentov v sektorju raziskav in razvoja, inovacij ter malih in srednjih podjetij

EU je v svetu vodilna v raziskovalni in znanstveni dejavnosti z 1/3 najpomembnejših citatov. Ima visokokakovosten raziskovalni sektor, univerze na svetovni ravni ter usposobljeno delovno silo. EU investira 20 % svetovne porabe za R&D, vendar z deležem 2,1 % v BDP zaostaja za Južno Korejo (4,2 %), Japonsko (3,3 %) in ZDA (2,8 %). Večino R&D investicij v EU izvaja gospodarstvo (66 %). Visokošolski sektor izvaja 22 % R&D investicij, državni sektor 11 % in neprofitni sektor 1 %. EU letno (podatki EIB za 2016) za R&D porabi 240 milijard evrov. Če bi dosegla planiran delež teh investicij → 3 % v BDP, bi morala dodatno investirati še 130 milijard evrov. Med državami članicami več kot 3 % BDP investirajo v R&D Švedska, Avstrija in Danska, nadpovprečno pa še Nemčija, Finska, Belgija in Francija, sledita Nizozemska in **Slovenija**, nato pa Češka. Italija investira v R&D že manj kot 1,5 % svojega BDP.

V EU so inovativni voditelji Švedska, Danska, Finska, Nizozemska in Luksemburg, inovativni sledilci so Nemčija, Belgija, Irska, Avstrija, Francija in **Slovenija**, zmerni inovatorji so Češka, Portugalska, Malta, Estonija, Španija, Litva, Latvija, Madžarska, Grčija, Slovaška, Poljska in Hrvaška, skromna inovatorja pa sta Bolgarija in Romunija.

MSP zaposlujejo v EU 66 % delavcev in prispevajo 57 % dodane vrednosti (2017), a investirajo manj v R&D od velikih podjetij. Leta 2014 je 51 % velikih podjetij in le 25 % MSP v svoj produkt uvedlo inovacijo. Največji delež investicij za R&D v BDP imajo MSP v Sloveniji (0,7 %), Belgiji in Avstriji (2015).

Hitro rastoča podjetja so tista MSP, ki imajo vsaj 10 zaposlenih in v treh zaporednih letih rast zaposlenosti vsaj za 10 %. V EU je bilo 2016. leta 179.060 hitro rastočih podjetij. Le 3 % start-up podjetij doseže to fazo, vendar pa nato prispevajo 43 % novih delovnih mest ter 30 % povečanje dodane vrednosti. Hitro rastoča podjetja se v EU razvijajo počasneje (manj uspešno) kot v ZDA ali na Kitajskem. V EU je 26 »unicorn start-up« (»podjetja samorogi«, ki so presegla vrednost 1 milijarde dolarjev), medtem ko jih je v ZDA 59 in na Kitajskem 109. Vzrok je v premajhnem obsegu evropskih skladov tveganega kapitala (so le tretjina ameriških skladov tveganega kapitala, investirajo pa šestkrat manj od ameriških skladov tveganega kapitala → EU za 6,5 milijarde evrov, ZDA pa za 39,4 milijarde evrov). To pomeni, da ne morejo investirati v enako tvegane projekte z enako velikimi vsotami, težje tudi pridobijo izkušene svetovalne skupine. Skladi tveganega kapitala v EU so usmerjeni v financiranje začetnih faz delovanja start-up podjetij, skladi tveganega kapitala v ZDA pa so usmerjeni v financiranje start-up podjetij v njihovi fazi rasti.

MSP so hrbtenica gospodarstva EU, inovacije pa so glavni faktor njihove konkurenčnosti. EU ustvarja poslovno in regulativno okolje, v katerem bodo MSP lahko izboljšala svoje delovanje z uvajanjem inovacij in v katerem bodo z inovacijami tudi

novonastala podjetja razvijala svoje konkurenčne prednosti. Glavne težave MSP pri uvajanju inovacij so: 1) dostop do tveganega kapitala glede na obstoječe pogoje investiranja, 2) povečanje inovacijskih zmogljivosti ter 3) razvoj produktov z integracijo različnih tehnologij. Gre za prenos znanja v proizvode in storitve, ki se lahko tržijo.

EU je oblikovala več dokumentov, na osnovi katerih vodi politiko spodbujanja inovativne dejavnosti MSP. V Strategiji EU 2020 je postavila cilj 3 % BDP namenjen za investicije v R&D. V ta namen je razvila sedem vodilnih iniciativ, tri med njimi so neposredno namenjene inovacijski dejavnosti: 1) Inovacijska Unija, 2) Digitalna agenda za Evropo ter 3) Industrijska politika za obdobje globalizacije.

Leta 2018 je EU sprejela Renewed Agenda for Research and Innovation – Europe's chance to scope its future (Prenovljena agenda za raziskave in inovacije – priložnost Evrope, da uresniči svojo prihodnost). V njej je predvidena ustanovitev Evropskega sveta za inovacije (European Innovation Council) → ponudba tehnologij z visokim potencialom in start-up podjetij ter zasnova novega zakona o nesolventnosti, ki bo dopuščal zgodnjo prestrukturiranje in preprečeval stečaje. Predvideva tudi finančno okrepitev ESIF (European Structural and Investment Funds) za izboljšanje inovacijskih zmogljivosti. Strategije pametne specializacije so namenjene promoviranju inovacij z regionalnimi potenciali z iniciativami, kot so »inovacijska središča« (za MSP zagotavljajo infrastrukturo in strokovno svetovanje pri uvajanju inovacij).

Kohezijska politika je od 2014 do 2020 za spodbudo investicijam v IKT, konkurenčnost MSP ter za nizkoogljično družbo namenila 110 milijard evrov. ERDF in CF sta v tem obdobju za R&D&I (Research & Development & Innovation) v MSP namenila 25 milijard evrov: 35 % za investicije v podporo razvoju (sheme vavčerjev, procesi, oblikovanje, storitve, družbena inovacija), 21 % za transfer tehnologije ter spodbujanje sodelovanja med univerzami in podjetji v korist MSP, 17 % za investicije v infrastrukturo, zmogljivosti in opremo MSP neposredno povezano z raziskavami ter inovacijami, 9 % za podporo grozdom in poslovnim mrežam v korist MSP, 9 % za raziskave ter inovacijske aktivnosti v zasebnih raziskovalnih centrih (tudi mreženje), 8,5 % pa za raziskave, infrastrukturo in transfer tehnologije na področju nizkoogljične družbe ter podnebnih sprememb. Poljska, Italija in Nemčija so dobile 48 % plasmajev ERDF in CF za R&D&I investicije v MSP. Kohezijska politika je del pametne specializacije MSP po regijah. Pametna specializacija predstavlja platformo z opredeljenimi sektorji, v katerih ima dana regija največji inovativni potencial in v katerih je pričakovati, da bo spodbujanje investicij v inovacije vplivalo na dodano vrednost in razvoj.

Do konca leta 2017 je trinajst držav članic EU uporabljalo sredstva ERDF in CF kot finančne instrumente za spodbujanje R&D&I v MSP (pet med njimi le za ta sektor). Na ravni EU je bilo preko finančnih instrumentov v R&D&I sektor investirano 2,1 milijarde evrov ali 12 % vseh upravičenih sredstev. V Sloveniji je bil ta rezultat 38 %

(59 milijonov evrov) in se je po tem kriteriju uvrstila na drugo mesto med državami članicami. Skupaj s Poljsko in Slovaško je večino teh sredstev (75 %) dodelila v obliki garancij (preostalih 25 % v obliki posojil). Med finančnimi instrumenti za spodbujanje R&D&I v MSP je bilo na ravni celotne EU za 52 % delniškega financiranja, 33 % posojil in 13 % garancij.

Evropska komisija je na osnovi omenjenih strategij oblikovala nabor instrumentov za spodbujanje financiranja inovativne aktivnosti v zasebnem in javnem sektorju ter v raziskovalnih organizacijah.

Instrumenti za financiranje inovativne aktivnosti

a) COSME – Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises → garancije ter investiranje v delniški kapital (tudi mezzanin krediti); 2,3 milijarde evrov v obdobju 2013 do 2020.

b) EFSI – European Fund for Strategic Investment → sklad nastal v povezavi EK in EIB za odpravljanje strukturnih jezov, ki negativno vplivajo na konkurenčnost gospodarstva v EU, 130 milijard evrov predstavlja samo jez pri premajhnih investicijah v R&D; garancije nudi skupina EIB; v obdobju 2013 do 2020 je ta sklad mobiliziral 278 milijard evrov in se vključil v 100 operacij za 858 tisoč MSP.

c) ESIF – European Structural and Investment Funds → 110 milijard evrov velik sklad za inovativne aktivnosti na področju IKT, MSP ter nizkoogljične ekonomije. Glavno področje delovanja je KET (napredna industrija, nove tehnologije, napredni materiali, industrijska biotehnologija, mikro- in nanoelektronika, nanotehnologija ter fotonika), kreativne industrije in turizem. Politiko izvaja s subvencijami in finančnimi instrumenti.

d) Horizon 2020 → instrument za spodbujanje inovativnosti zasebnega sektorja, financiranje raziskav, ki zadevajo pereče teme družbenega razvoja ter krepitev znanstvene osnove v EU; izvaja se preko InnovFin, v obliki subvencij, finančnih instrumentov in tveganega kapitala; v obdobju 2014 do 2020 je obsegal 77 milijard evrov. V treh letih po začetku tega projekta je bilo vloženih 100 tisoč prijav za financiranje v skupni višini 182 milijard evrov; polovica projektov je bila pozitivno ocenjena in med njimi je bil v financiranje vključen vsak četrti s skupnim zneskom skoraj 25 milijard evrov. Če bi želeli financirati prijavljene visokokvalitetne projekte, bi potrebovali še 62 milijard evrov.

e) InnovFin – EU Finance for Innovators → skupna pobuda EK in EIB za sprostitev sredstev namenjenih financiranju R&D. In sicer investicij, ki drugače ne bi imele dostopa do virov financiranja. Z delniškim kapitalom financira MSP v zgodnji fazi razvoja, s krediti pa MSP v obdobju njihove rasti. Po potrebi daje garancije. V obdobju 2013 do 2020 je za start-up podjetja in raziskovalne centre investiral 14 milijard evrov.

f) SME Instrument and Enterprise Europe Network → sklad za subvencije v višini 1,6 milijarde evrov (v obdobju 2013 do 2020) namenjen komercializaciji inovacij. Subvencije dodeljuje za oceno izvedljivosti (do 50 tisoč evrov na projekt) ter za razvoj inovacije in njen prikaz (od 500 tisoč evrov do 2,5 milijona evrov na projekt). Obenem je oblikovano tudi omrežje Enterprise Europe Network, ki MSP pomaga vzpostavljati stike z zanesljivimi poslovnimi in tehnološkimi partnerji ter jim nudi pomoč pri pripravi vlog za EU financiranje. V omrežje je v 50 državah vključeno 3.000 strokovnjakov.

g) Venture EU → neodvisno voden sklad skladov tveganega kapitala (vanj so vključena sredstva: 200 milijonov evrov z InnovFin, 105 milijonov evrov iz EFSI, 105 milijonov evrov iz COSME in 67 milijonov evrov iz EIF); šest upravljalcev bo na osnovi teh sredstev na trgu pritegnilo dodatna sredstva. Ukrep EU z namenom zmanjšati problem nezadostnega obsega tveganega kapitala. V obdobju 2013 do 2020 je EK s 470 milijoni evrov finančne pomoči pritegnila 2,1 milijarde evrov preko EIB ter 6,5 milijarde evrov skupnih investicij. Podprto je bilo 1.500 start-up in scale-up podjetij.

Investicije MSP za R&D&I so visoko tvegane, rezultati pa tvorijo neopredmetena sredstva. Zavarovanje financerjev je težje kot pri opredmetenih sredstvih, zato je upravičena intervencija javnega sektorja. Zlasti za financiranje tranzicije iz raziskovalne v razvojno fazo. Kadar ta intervencija poteka preko finančnih instrumentov, je smiselno kombinirati zasebni kapital s subvencijami (na primer za »soft loans« – ugodna posojila z nižjo obrestno mero od tržne). Primer Litve kaže, da je možno oblikovati poseben javni sklad skladov (financiran tudi s sredstvi ERDF), ki na razpisu izbere upravljavca danega (enega od) razvojnega sklada, ta pa mora najti sredstva zasebnih investitorjev in jih nato investirati v MSP s potencialom hitre rasti ter ob pogoju, da delujejo v regiji in na področju določenem s pametno specializacijo. Zamišljen sistem se sicer ni uveljavil v večji meri: v Litvi še vedno za spodbujanje R&D&I v MSP prevladujejo subvencije.

Ovire pri spodbujanju R&D&I investicij v MSP preko finančnih instrumentov so: 1) potreba po financiranju, preden je naložba primerna za bančno obravnavo (MSP nimajo dovolj opredmetenega premoženja za garancijo pri kreditu v obdobju, ko so stroški razvoja visoki, donosi pa negotovi in omejeni → potrebna je državna pomoč v obliki subvencij, tveganega kapitala ali ugodnih posojil); 2) nemožnost komercializirati inovacijo (dominacija obstoječih ponudnikov na trgu, potreba po finančnem svetovanju za razvoj poslovnega modela vezanega na inovacijo); 3) pomanjkanje čezmejnih povezav in partnerstev → državna vloga s start-up inkubatorji, platformami za izmenjavo inovacij in znanja, spodbujanjem sodelovanja med akademsko sfero in MSP pri oblikovanju inovacijskih idej); 4) omejen dostop do sredstev (človeški kapital, organizacijske in tehnološke zmogljivosti, volja preseči organizacijsko inercijo), 5) negotovi donosi investicije (dodatno jih povečuje čas potreben za razvoj in možnost nastopa konkurence), 6) težave z oblikovanjem zadostnega števila inovativnih projektov – kritična masa (pristop investorjev mora izvirati iz portfolia zadostnega števila

ustrezno oblikovanih projektov → čezmejno partnerstvo evropskih inkubatorjev, pospeševanje povezav med univerzami in poslovno skupnostjo, povečanje geografske in sektorske usmerjenosti investitorjev); 7) težavno ocenjevanje tveganja in donosnosti pri najbolj inovativnih projektih (zlasti pri KET, umetni inteligenci in robotiki), 8) regulativne omejitve ERDF glede delovanja na skupnem trgu (časovno obdobje, geografsko območje, pravila poročanja in ocenjevanja → kadar je soinvestitor ERDF, mora biti projekt koncipiran in sprejet v financiranje takoj, ko je možno; obenem mora biti koncipiran tako, da enake pogoje izpolnjujejo tudi investitorji iz drugih – sosednjih – geografskih območij → sposobnost pritegniti nove kliente in nove trge), 9) težave z vključevanjem finančnih instrumentov ERDF v obstoječ sistem subvencij ter finančnih instrumentov (oceniti je treba meje, do katerih so za spodbujanje R&D&I v MSP smiselne subvencije in kdaj finančni instrumenti in kdaj je smiselna kombinacija enih ter drugih) → subvencije lahko služijo kot faktor spodbujanja angažmaja finančnih instrumentov; pri tem prevzemajo subvencije dodatna tveganja ali pa se nanašajo na »niše« v bolj riskantnih sektorjih; uskladiti je treba tudi subvencije ERDF in CF s subvencijami držav članic in subvencijami lokalnih oblasti), 10) preveč kompleksne zahteve glede prijave na finančnih instrument (tu je problem odvisen od zrelosti trga, narave subjekta, ki daje vlogo – javni ali zasebni sektor – in izkušenj s finančnimi instrumenti; problem je tudi kompliciranost pravil javnih naročil pri izbiri finančnih posrednikov, včasih pa tudi dejstvo, da nova podjetja, ki se javljajo za pomoč, še nimajo referenc; stalna težava je pristop javnih oblasti, v katerem se izrazito odklanja kakršno koli tveganje – risk-adverse approach → država mora za obvladovanje teh tveganj zagotoviti možnost komunikacije med prijavitelji in izmenjavo izkušenj (peer-to-peer discussions and best practices) – tudi oblikovanje načina ravnanja, ki je splošno sprejet – commonly agreed practices); 11) implikacije prijave državne pomoči (oblikovanje shem pomoči, ki se jih skupaj prijavi EK).

Potencialni učinki spodbujanja R&D&I investicij v MSP preko finančnih instrumentov so: 1) delniško financiranje komercializacije in rasti inovacijskih aktivnosti (subvencije so glavni faktor pokrivanja tehnoloških tveganj v R&D&I projektih – v tem obdobju projekt še ne prinaša donosov – ko začne prinašati donose, postanejo glavna oblika financiranja finančni instrumenti → možne so tudi kombinacije, pri katerih v tehnološki fazi razvoja javna sredstva zmanjšujejo tveganje zasebnega kapitala, medtem ko v zreli fazi javno financiranje preneha); 2) posojila z različnim sprejemanjem tveganj in z različnimi pogoji (v začetni fazi tehnološkega razvoja financer prevzema vsa tveganja in daje subvencije ali pa vstopa v projekt preko tveganega kapitala – zelo pomembna je tudi tehnična pomoč – v fazi začetne komercializacije projekta so potrebne finance v kombinaciji subvencij, delniškega financiranja ter ugodnih posojil; v fazi rasti poslovnih aktivnosti na osnovi novih tehnologij pa je potrebno financiranje na osnovi delniškega kapitala in posojil); 3) garancije za dostop do komercialnih posojil (sprejetje garantnih shem za MSP, ki inovirajo – lahko so kombinirana z drugimi posojili z omejenim zavarovanjem – zaradi subvencij lahko investitorji prevzamejo večje tveganje); 4) kombinacija finančnih instrumentov s subvencijami (inovativni projekt postane

donosen, če se s subvencijami pokrije del stroškov, ki ne vodijo v povečanje donosov – pomembna je tehnična pomoč z opredelitvijo, kateri del projekta prinaša donose – določiti je treba meje in sinergije med subvencijami ter finančnimi instrumenti – s subvencijami se lahko krijejo stroški tehnične pomoči – tržne študije in ex-ante ocene).

Faktorji, namenjeni spodbujanju R&D&I investicij v MSP preko finančnih instrumentov, so: 1) premik potencialne podpore proti financiranju R&D&I investicij v MSP z revolvingom (finančni instrumenti morajo MSP ponuditi ustrezne instrumente za financiranje njihove redne dejavnosti pa tudi njihove ekspanzije – javni sektor mora biti pripravljen sprejeti večja tveganja povezana z R&D&I projekti in s tem tudi možnost za določeno izgubo javnih sredstev – R&D&I sektor ima manj uspešnih projektov od manj tveganih sektorjev – javni sektor se mora odločiti za pomoč v čim bolj zgodnji fazi projekta R&D&I – pri odločitvi si lahko pomaga z razpravo med vsemi deležniki tega projekta – finančni instrumenti terjajo več časa od subvencij); 2) prilagoditev ERDF regulacije običajnim praksam pri financiranju R&D&I sektorja (finančni instrumenti morajo biti oblikovani tako, da so čim bolj podobni običajni tržni praksi; delniško financiranje je tu pogosto najprimernejša oblika pomoči javnega sektorja – finančni posredniki, ki delujejo preko instrumentov, s katerimi so vajeni poslovati, morajo upoštevati dodatna tveganja vezana na uvajanje novih tehnologij v MSP – pomembno je, da je časovno obdobje investicije v R&D&I dovolj dolgo, na primer 10 let pri delniškem financiranju – poročila morajo biti zasnovana tako, da dokler projekt sledi ciljem operativnega programa izpolnjevanje obrazcev ni obremenjujoče – jasno mora biti določena raven razlage posameznega deležnika in revizor mora natančno vedeti, kakšne so zahteve poročanja); 3) kombinacija subvencij in finančnih instrumentov (ugodni krediti pod tržno vrednostjo, subvencije kombinirane s krediti in jasna razmejitev, kdaj je projekt zrel za normalno financiranje s finančnimi instrumenti); 4) okrepitev sodelovanja med akademsko in poslovno sfero ter med vlado; v finančni perspektivi 2021–2027 je ta cilj vključen v Politični cilj 1 – Promoting smarter Europe through innovative and smart economic transformation (including digitalization and support to SMEs) – zasebna podjetja in vlada morajo sodelovati pri oblikovanju z znanjem intenzivnih projektov; 5) razvoj ekosistema investitorjev (za učinkovito politiko spodbujanja R&D&I v MSP so pomembni finančni posredniki in obseg njihovih investicij, njihova sposobnost zmanjšati administrativne stroške ter njihova podpora MSP pri oblikovanju poslovnih načrtov. Finančni posredniki poznajo lokalni socialno-ekonomski ter institucionalni kontekst – finančni posredniki so pomembni pri presoji kakovosti projekta – možnost pristopiti k sofinanciranju mora ostati ves čas trajanja projekta odprta tudi za druge potencialne investitorje in 6) tehnična pomoč (pogosto je neizogibna pri prehodu projekta iz inovativne ideje v investicijsko priložnost → oblikovan mora biti dober poslovni primer z ustrežno oceno tveganja s tehničnega in finančnega vidika – s tehnično pomočjo se povečuje število projektov financiranja R&D&I v MSP ter podaljšuje njihovo financiranje tudi v zrelo fazo – tehnična pomoč lahko služi podpori javnih oblasti pri uspešnem oblikovanju finančnih instrumentov in pridobivanju EU sredstev).

Pokazalo se je, da imajo MSP omejene možnosti investitorjem predstaviti ustrezno oblikovane projekte (poslovne primere) in da zato večino R&D&I aktivnosti financirajo z lastnimi sredstvi ali pa s subvencijami. Težave s trženjem dobrin proizvedenih na osnovi razvoja so v negotovem povpraševanju, pomanjkanju lastnih sredstev in dominaciji obstoječih ponudnikov na trgu. Negativen je tudi vpliv stroškov usklajevanja z regulacijo in standardi.

2.2 Sklepi in priporočila

EU ima izkušnje z investiranjem sredstev preko finančnih instrumentov. Za njihovo uporabo so potrebni tržna priložnost, ustrezno znanje in tehnična pomoč. Ovire pri uporabi finančnih instrumentov za investiranje EU sredstev so: 1) nezadostna politična podpora, 2) premajhna podpora na trgu ter 3) administrativna kompleksnost (povezana z regulacijo na ravni EU in držav članic, pa tudi s sektorskimi specifikami). Problem uvajanja finančnih instrumentov je njihova vključitev v že ustaljeni sistem subvencij. Pri spodbujanju urbanega razvoja sta glavni težavi za uporabo finančnih instrumentov v razvoju zadostnega števila (kritične mase) projektov ter v zagotovitvi ustreznega razmerja med sofinanciranjem in odplačnim delom financiranja (glede na pričakovan donos oziroma znižanje stroškov zaradi uspešno končanega projekta). Pri spodbujanju R&D&I v MSP pa je glavna težava za uvajanje finančnih instrumentov v zahtevah po ustreznosti glede na pravila državnih pomoči ter v zmogljivosti finančnih posrednikov.

Pričakovane značilnosti uporabe finančnih instrumentov pri spodbujanju razvoja (EU sredstva in sredstva držav članic) so: 1) istočasno pokrivanje več sektorjev z enim finančnim instrumentom (doseganje kritične mase projektov in povečan interes investitorjev → vključitev danega sektorja v finančni instrument je odvisna od odločitev upravljalca programa – razvojne politike – oziroma od finančnega posrednika); 2) uporaba javnih sredstev za finančne inovacije (pogodbe o energetski učinkovitosti, javno zasebno partnerstvo, izvenbilančno financiranje, finančni lizing na področju varovanja okolja ali pa urbanega razvoja ali financiranje bolj tveganih podjetniških niš na področju R&D&I ter MSP → strukturiranje finančnih shem za rizično financiranje, financiranje projektov in MSP, ki sicer ne bi dobili sredstev, angažma drugih javnih in zasebnih sredstev za financiranje tveganih finančnih shem); 3) dolgoročno financiranje velikih infrastrukturnih projektov (zlasti na področju obnovljivih virov energije, urbanega razvoja in varstva okolja); 4) oblikovanje panela finančnih produktov v prilagodljivem finančnem instrumentu (financiranje manjših projektov na področju obnovljivih virov energije in IKT v kombinaciji ugodnih posojil ter delniškega financiranja, podjetja za ponudbo energije iz obnovljivih virov, a brez referenc, potrebujejo garancije, ugodna posojila in delniško financiranje; inovativni projekti MSP (R&D&I) potrebujejo delniško financiranje, ugodna posojila in garancije; dolgoročni krediti v kombinaciji z javno-zasebnim partnerstvom ali zunajbilančnim financiranjem lahko služijo financiranju projektov na področju obnovljivih virov energije, varstva

okolja ter urbanega razvoja); 5) možnost financiranja različnih končnih koristnikov finančnega instrumenta z različnimi finančnimi produkti (uveljavljeni končni koristniki finančnih instrumentov na področju obnovljive energije se lahko financirajo z dolgoročnimi krediti, manj uveljavljeni pa s pomočjo garancij, ugodnih posojil in delniškega financiranja; veliki infrastrukturni projekti so primerni za financiranje z dolgoročnimi krediti, manjši projekti na področju obnovljivih virov energije in IKT-tehnologij pa so primerni za financiranje z delniškim kapitalom; pri IKT-projektih so za manjše projekte primerna mikroposojila gospodinjstvom in MSP za financiranje »povezave v dolžini zadnje milje« – »last mile connection« → vsak finančni produkt je treba ustrezno kalibrirati glede na njegov obseg, pogoje in način dodeljevanja, pri tem je pomembna vloga finančnih posrednikov ter nacionalnih razvojnih bank); 6) kombinacija finančnih instrumentov in subvencij (subvencija zmanjša tveganje financiranja projekta in omogoči njegovo implementacijo → produkt lahko oblikujemo tako, da subvencija zmanjšuje stroške kapitala – nižje obrestne mere, direktno zmanjša odplačila vloženega kapitala, ali pa krije del investicije, ki ne prinaša donosov, zlasti v zgodnejši fazi spodbujanja R&D&I v MSP); 7) izvajanje finančnih instrumentov v kombinaciji s komponento tehnične pomoči (nanaša se lahko na državne organe, odgovorne za razvojno politiko, na finančne posrednike in na končne koristnike → doseči morajo ustrezno raven razumevanja za implementacijo, pridobitev sredstev ter učinek finančnega instrumenta).

Pri spodbujanju R&D&I v MSP se finančne instrumente lahko porabi kot dodatek obstoječih shem financiranja, pri spodbujanju obnovljivih virov energije je treba ločiti upravičenost do financiranja s finančnimi instrumenti in subvencijami, medtem ko je treba pri financiranju varstva okolja in urbanega razvoja upoštevati omejitve lokalnih skupnosti glede zadolževanja in pomanjkanje tehničnega znanja. IKT-sektor je glede financiranja investicij s finančnimi instrumenti najmanj primeren, saj gre za precejšnje tveganje glede povpraševanja in ustreznosti tehnologij. Za finančne instrumente je značilno, da se dodeljujejo preko finančnih shem.

Faktorji, ki vplivajo na uspešno uvedbo finančnih instrumentov za financiranje razvoja, so: 1) stabilna in dolgoročna politična podpora s stabilno regulacijo uporabljenih finančnih shem; 2) dolgoročna regulatorna stabilnost je še zlasti pomembna na področju energetike (dolgoročne energetske strategije, definirane feed-in premije ter feed-in tarife, sheme investicijskih subvencij); 3) investiranje v varstvo okolja mora biti zasnovano holistično z investicijami v učinkovito rabo energije in v urbani razvoj (možnost kombinacije projektov z manjšo in višjo stopnjo bančne ustreznosti za doseganje kritične mase projektov potrebne pri delovanju finančnega instrumenta in v spodbudo dodatnim prilivom sredstev iz zasebnega sektorja); 4) na področju financiranja varstva okolja s finančnimi instrumenti je včasih potrebna regulatorna spodbuda, da bi se investicija sploh začela (uvajanje krožnega gospodarstva ipd.); 5) razvit ekosistem bodočih končnih upravičencev in investorjev, ki se zavedajo bodočih možnosti uporabe finančnih instrumentov (zlasti na področju financiranja R&D&I v

MSP); 6) operacionalizacija finančnih instrumentov v državnih sektorskih strategijah razvoja (z določenimi glavnimi deležniki in njihovim sodelovanjem v finančni shemi – s koncentracijo načrtovanih sredstev v enem finančnem instrumentu ter ob pripravi ex-ante ocene za uporabo finančnega instrumenta v zgodnji fazi izvajanja finančne perspektive); 7) oblikovanje finančnih instrumentov in produktov tako, da so čim bolj podobni običajni praksi finančnih posrednikov (da ni potrebe za večjo spremembo prakse, pač pa finančni posredniki v preverjanje tveganja pri doseganju določenih »niš« vložijo le dodaten napor → običajna praksa pri spodbujanju projektov R&D&I v MSP je delovanje skladov tveganega kapitala ali pa delovanje investicijskih skladov z omejeno odgovornostjo); 8) končnim koristnikom je treba omogočiti dovolj časa za izvedbo projekta – dovolj dolgo obdobje upravičenosti, razširjeno definicijo geografske ustreznosti (na območje s pozitivnim učinkom in ne le na območje, kjer se projekt izvaja) ter jasna in enostavna pravila poročanja glede na doseganje zastavljenega cilja, o čemer morajo biti obveščeni tudi revizorji; 9) subvencije morajo imeti strožje pogoje upravičenosti od finančnih instrumentov (nepovraten in povraten del investicije se obravnava znotraj finančnega instrumenta); 10) finančni instrumenti, zasnovani za podporo R&D&I v MSP, morajo imeti posebne platforme za področje obnovljivih virov energije ter za področje varovanja okolja (to bo povečalo število izvedljivih projektov, saj se lahko med seboj povezujejo in lažje dosežejo fazo, v kateri so sposobni za preverbo bančne ustreznosti); 11) finančne instrumente je treba ukrojititi glede na specifične potrebe, ki jih pokrivajo (finančni produkti morajo biti prilagodljivi glede na potrebe trga).

Pregledna študija EIB in EK o uporabi finančnih instrumentov na koncu ocenjuje, da je pri oblikovanju, vzpostavitvi in izvedbi finančnih instrumentov ključna **tehnična pomoč** namenjena oblastem, promotorjem projektov – razvojne banke, finančni posredniki – ter končnim koristnikom – lokalne skupnosti, gospodinjstva, MSP. Od tehnične pomoči je odvisno oblikovanje finančnih instrumentov in produktov ter shem financiranja, še zlasti pomembna je v zgodnji fazi uvajanja finančnega instrumenta – rezultat uspešne tehnične pomoči je izbira izkušenega finančnega posrednika, ki je sposoben investirati sredstva v načrtovano strukturo končnih koristnikov (sektor MSP, IKT, varstvo okolja, urbani razvoj), tehnična pomoč mora razviti komunikacijsko strategijo razvojne politike za odnose s potencialnimi kompetentnimi finančnimi posredniki → tehnična pomoč vključuje tehnične strokovnjake s področja prava, financ, obnovljivih virov energije, varstva okolja, IKT-tehnologij ter drugih sektorsko specifičnih področij – tehnična pomoč končnemu uporabniku finančnih instrumentov omogoča, da pripravi projekt v obliko, primerno za začetek investicije, pri tem pa se tehnična pomoč izvaja v obliki ad hoc nasvetov zunanjih izvedencev iz tehnične in finančne perspektive – končni uporabniki lahko postanejo usposobljeni za vlaganje kvalitetnih vlog za pridobitev finančnih produktov, morda pa tudi za oblikovanje javno-zasebnih partnerstev; tehnična pomoč lahko oblikuje skupine končnih koristnikov (IKT-tehnologije), ki skupaj izvajajo investicije financirane s finančnim instrumentom; MSP pri izvajanju investicij v R&D&I potrebujejo tehnično pomoč pri zasnovi programa,

kako inovacijsko idejo spremeniti v investicijsko priložnost – poslovno svetovanje jim omogoča oblikovati skladen poslovni načrt z oceno tveganja glede na tehnično in finančno perspektivo. Tehnična pomoč pri platformah za spodbujanje R&D&I investicije v MSP povečuje število bančno ustreznih projektov in s tem doseganje kritične mase projektov potrebne za izvajanje finančnega instrumenta, obenem pa vodi v povečan interes investitorjev za financiranje. Na ta način prihaja na trg več inovativnih projektov v različnih razvojnih fazah delovanja MSP (od začetnih faz do nadaljnje rasti). Kritično maso projektov na tem področju je možno povečati tudi s spodbujanjem sodelovanja raziskovalnih institutov, start-up podjetij ter MSP (European Commission, European Investment Bank, 2020).

Za boljšo preglednost si za analiziranih pet področij spodbujanja urbanega razvoja s finančnimi instrumenti, kot sta jih analizirali Evropska komisija in Evropska investicijska banka (European Commission, European Investment Bank, 2020), prikažimo še v naslednji tabeli. V njej so po področjih predstavljene ovire, potencial za uporabo ter faktorji, ki to uporabo omogočajo. Ovire so označene z •, potencial za uporabo finančnih instrumentov ter faktorji, ki to uporabo spodbujajo pa z +.

Tabela 1: Pregled ovir, potenciala in faktorjev spodbude uporabe finančnih instrumentov pri financiranju petih dimenzij urbanega razvoja

	OVE	Urbani razvoj in transport	Varstvo okolja	IKT	R&D&I ter MSP
OVIRE					
Dolgoročna narava projektov			•		•
Premalo pripravljenih projektov					•
Nestabilna in neenotna regulacija	•	•		•	•
Omejitve v infrastrukturi	•				
Ni zadostnega povpraševanja na trgu			•	•	•
Omejena možnost povračila investicije			•	•	•
Konkurenca obstoječih tehnologij	•			•	•
Ni strateškega dolgoročnega planiranja		•	•	•	
Nerazvita tehnologija	•				

	OVE	Urbani razvoj in transport	Varstvo okolja	IKT	R&D&I ter MSP
Konkurenca subvencij	•	•	•		•
Fragmentacija razpisov	•				
Dovoljenje za državno pomoč	•	•		•	•
Omejeno zadolževanje občin		•	•		
Omejena možnost tehnične pomoči		•	•	•	
Omejene sposobnosti izvajalcev projektov		•		•	•
POTENCIAL					
Kombinacija FI za več namenov	+	+	+	+	
Kombinacija kredita in delnic				+	
Možnost financiranja z delnicami					+
Vloga svetovalnih podjetij	+				
Vloga javno zasebnega partnerstva		+	+		
Primernost za dolgoročna posojila	+	+	+		
Primernost za garancije	+	+			+
Primernost za finančni lizing	+				
FAKTORJI ZA SPODBUDO					
Prenos znanja	+			+	
Integracija FI za več namenov	+		+		
Kombinacija FI in subvencij	+	+	+	+	+
Oblikovanje proračuna z upoštevanjem možnosti uporabe FI	+	+	+	+	+
Tehnična pomoč izvajalcem politike	+	+	+	+	+
Tehnična pomoč	+	+	+	+	+

	OVE	Urbani razvoj in transport	Varstvo okolja	IKT	R&D&I ter MSP
upravičencem					
Pospeševanje partnerstva med univerzo, gospodarstvom in državo					+
Razvoj mreže investitorjev				+	+

Vir: European Commission, European Investment Bank, 2020.

V Tabeli 1 vidimo, da so med ovirami za uporabo finančnih instrumentov pri financiranju projektov urbanega razvoja najbolj razširjena nestabilna in neenotna državna regulacija, konkurenca subvencij ter težave s pridobivanjem dovoljenja za državno pomoč. Z regulacijo ter dodeljevanjem dovoljenja za državno pomoč so še najmanjše težave na področju varstva okolja, konkurence subvencij pa ni zaznati pri investicijah v IKT-tehnologije. Omejena možnost povračila investicije ob premajhnem povpraševanju na trgu se pojavlja pri uporabi finančnih instrumentov za financiranje projektov varstva okolja, IKT-tehnologij ter R&D&I in MSP. Konkurenca obstoječih tehnologij nastopa kot zaviralni faktor pri OVE, IKT ter R&D&I in MSP. Na področju urbanega razvoja s transportom, varstva okolja ter IKT-projektov so omejene zmogljivosti okolja za nudenje tehnične pomoči. Na področju urbanega razvoja s transportom, IKT ter R&D&I in MSP so tudi omejene sposobnosti izvajalcev projektov.

Med potenciali, ki jih za financiranje projektov urbanega razvoja nudijo finančni instrumenti, je najbolj razširjena možnost kombinacije danega finančnega instrumenta za več namenov (razen pri R&D&I in MSP), deloma pa tudi primernost za dolgoročna posojila (razen IKT oziroma R&D&I in MSP) ter primernost za garancije (razen varstva okolja in IKT).

Končno je iz Tabele 1 razvidno, da lahko na vseh petih analiziranih področjih država oziroma nosilci politike urbanega razvoja uporabo finančnih instrumentov spodbujajo v kombinaciji s subvencijami, tako da vključitev finančnih instrumentov predvidijo v proračunskem načrtovanju ter z zagotovitvijo tehnične pomoči načrtovalcem politik in seveda izvajalcem projektov.

3 Sklad za urbani razvoj

3.1 O finančni vrzeli (finančnem jezu), ki bi ga lahko odpravilo delovanje Sklada za urbani razvoj v primeru financiranja malih in srednje velikih podjetij

Študija Evropske komisije in Evropske investicijske banke z naslovom Analiza vrzeli za financiranje malih in srednjih podjetij v Evropski uniji ugotavlja, da lahko EU uporablja finančne instrumente, to je investiranje proračunskih sredstev preko kredita, delnice ali garancije, za dodeljevanje dela strukturnih in investicijskih sredstev (European Commission, European Investment bank, 2019, a). S finančnimi instrumenti podpira tudi financiranje malih in srednjih podjetij (MSP). Ta podpora je bila tudi najprimernejša za uporabo finančnih instrumentov med leti 2014 in 2020.

Potrebe MSP po financiranju se z njihovo rastjo spreminjajo. Viri financiranja so v osnovi nepovratna sredstva (grants), krediti ali delnice. Predpostavljamo, da jim samofinanciranje ne zadostuje. Podatki OECD kažejo, da so kreditne garancije najbolj razširjen instrument zagotavljanja finančnih virov za MSP. Le desetina MSP daje prednost delnicam kot vir svojega financiranja. To je pomembno za rizična start-up podjetja in hitro rastoča podjetja, ki potrebujejo dolgoročni kapital, saj ne ustvarijo takoj dovolj velikega denarnega toka za odplačilo kreditov. V zadnjem času je pomemben vir financiranja MSP postal croudfunding.

MSP imajo večje ovire in težji dostop do kreditov kot velika podjetja. Običajno jim banke nudijo nesprejemljive obrestne mere, ročnost dospelja, pogoje odplačila in zahteve po zavarovanju. Razlika med potrebami MSP po finančnih sredstvih in njihovo ponudbo je **finančni jez** ali finančna vrzel (finance gap) za MSP. Delimo ga na kreditni finančni jez in delniški finančni jez. Po državah se razlikuje in negativno vpliva na gospodarsko rast, zaposlovanje ter inovacije. Finančni instrumenti so namenjeni zmanjšanju tega jezu. Pomembno pa je, da so skrbno oblikovani. Glavni vir finančnih instrumentov so EU strukturni in investicijski skladi (ESIF – European Structural and Investment Funds). Slovenija porabi 33 % razpoložljivih ESIF sredstev za podporo MSP preko finančnih instrumentov (243 milijone evrov od skupno 730 milijonov evrov).

Ocena za 2018 kaže, da znaša kreditni finančni jez MSP v EU 177 milijard evrov. Med MSP v EU je 4,3 % kreditno sposobnih, a brez dostopa do kredita. **V Sloveniji ima med 142 tisoč MSP težave pri pridobivanju kreditov 4,3 % ali 6.137 MSP. Kreditni jez znaša 1,1 milijarde evrov ali 2,5 % BDP.** Glavni vzrok je restriktivna kreditna politika (podobno kot v Belgiji in Španiji). Avstrija ima na primer 3,2 % delež MSP s težavami z dostopom do kredita, kar pa predstavlja le 0,7 % BDP.

Delniški finančni jez je ocenjen za Slovenijo, Slovaško in Hrvaško skupaj. Težave s to vrsto financiranja ima tu 3,8 % MSP, a v povprečju večjo potrebo po kapitalu. Značilnost teh držav je omejen delniški trg. Anketa kaže, da v Sloveniji 24 % MSP ocenjuje, da je delniško financiranje pomembno. V Avstriji dosega delniški finančni jez MSP 3,2 % BDP in je pomembnejši od kreditnega finančnega jez (European Commission, European Investment bank, 2019, a).

3.2 O oceni ex-ante finančnih instrumentov Sklada za urbani razvoj

Študija Evropske komisije ter Evropske investicijske banke »Metodologija predhodnega ocenjevanja finančnih instrumentov v programskem obdobju 2014–2020 – Finančni instrumenti za razvoj mest in ozemelj, Zvezek V« (European Commission, European Investment bank, 2015,b) kaže, da je treba finančne instrumente, ki jih uporabljajo Evropski strukturni investicijski skladi (ESIF skladi), prilagoditi ciljem delovanja teh skladov, obenem pa ustvariti pogoje za dobro finančno poslovanje. Podlaga regulacije finančnih instrumentov skladov ESIF je Uredba EU o skupnih določbah (Common Provisions Regulation, Article 37.2),

Pri oblikovanju finančnih instrumentov za investiranje evropskih strukturnih in investicijskih sredstev je treba obdelati **sedem tem**: 1) Analiza tržnih pomanjkljivosti ali suboptimalnih investicijskih situacij z oceno potreb po javnih investicijah. 2) Ocena dodane vrednosti finančnega instrumenta glede na druge oblike javne intervencije ter možne implikacije državnih pomoči. 3) Ocena potencialnih finančnih virov, ki jih bo treba pridobiti s finančnim instrumentom; tudi ocena potrebe po ugodnejšem poplačilu. 4) Proučitev izkušenj s podobnimi instrumenti v preteklosti. 5) Predlog investicijske strategije, proučitev možne kombinacije z nepovratnimi sredstvi; ocena izvedbenih oblik (pogodb), finančnih produktov in ciljnih skupin. 6) Specifikacija pričakovanih rezultatov, njihovo merjenje z indikatorji. 7) Določbe, ki omogočajo, da bo ocena ex-ante predhodno izvedena in kasneje dopolnjena. Organ upravljanja (managing authority) sicer ni dolžan dosledno slediti tem navodilom, mora pa zagotoviti koherentnost vseh sedmih tem. Oceno ex-ante lahko izvaja v fazah.

3.2.1 Izvedbene ureditve za razvoj mest in ozemelj

Regulacija ERDF (člen 7) določa **pet urbanih izzivov** (1) ekonomski, 2) okoljski, 3) podnebni, 4) demografski in 5) socialni. Za doseganje teh ciljev se kombinirajo projekti velikega obsega (infrastruktura, urbana regeneracija) s sektorsko osredotočenimi shemami razvoja industrije, storitev, oskrbe z energijo, vodo, pridobivanja človeškega kapitala in razvoja informacijskih tehnologij. Te investicije so usmerjene na določena urbana območja.

Načrtovanje investicij poteka od ugotovitve tržnih pomanjkljivosti do opredelitve ustreznih strategij in instrumentov. Pri tem se politike, projekti in predlogi prepletajo v

integriran pristop. Pri investicijah ERDF morajo biti izpolnjene prioritete določene z operativnim programom, prednostnimi osmi in tematskimi cilji. Na ravni spodbujanja urbanega razvoja morajo države članice oblikovati programe integriranih teritorialnih investicij (trajnostne urbane strategije in njihovi izvedbeni načrti). Del urbanih strategij se izvaja s pomočjo finančnih instrumentov, drugi del pa preko plasiranja nepovratnih sredstev ERDF in države članice. Odvisno je od presoje interne stopnje donosnosti posameznega projekta. Organ upravljanja (management authority) lahko izvedbo projektov s finančnimi instrumenti delegira na posredniška (javna) telesa, na regionalne razvojne institucije ter na nevladne organizacije. Regeneracija razvrednotenih mestnih predelov se lahko na primer odvija z odplačnimi projekti obnove stavb, izboljšanja javnega transporta ter aktivnosti za ekonomsko vključenost, na primer s podporo razvoju lokalnih podjetij.

3.2.2 Predhodni premisleki glede ocene ex-ante

Od leta 2007 dalje deluje JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) s skladi EU in EIB, plasiranimi v odplačni obliki (finančni instrumenti), in s pomočjo skladov za urbani razvoj (ali tudi holdinških skladov). V letih 2014 do 2020 se je področje delovanja teh skladov razširilo na vse, kar omogoča izvajanje uspešne strategije urbanega razvoja: človeški kapital, tehnologija/pametna mesta, javni prevoz. Prej (2007 do 2013) je bilo omejeno na ekološko in energetske sanacije. Sklad za urbani razvoj plasira povratna sredstva namenjena določenemu območju ali sektorju, samostojno ali v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi. Pričakovani donosi so lahko nižji od komercialnih. Sklad za urbani razvoj ima določen teritorialni fokus, namen povratnosti sredstev pa je revolving → ponovno investiranje. Načeloma je v kombinaciji s finančnimi instrumenti dovoljen tudi prispevek v naravi (na primer donacija zemljišč). Finančni instrumenti se uporabljajo za finančno izvedljive projekte (pri katerih se povprečno vložena sredstva). Merila (indikatorji) so neto sedanja vrednost, interna stopnja donosnosti, ekonomska stopnja donosnosti $\left(\frac{[(\text{dohodek} + \text{kapitalski donos}) - \text{strošek}]}{\text{strošek}} \cdot 100 = \text{ERR} \right)$ (Economic Rate of Return → meri se za določena obdobja) oziroma analiza stroškov in koristi benefit-cost (B/C) ratio (diskontirana vrednost koristi / diskontirana vrednost stroškov). Diskontna stopnja kaže izgubljeni donos najboljšega nadomestnega projekta.

3.2.3 Analiza tržnih napak, neoptimalnih naložbenih razmer in ocena naložbenih potreb

Gre za pomembno komponento upravičenosti javne intervencije. Zmanjšanje identificiranega investicijskega jezu je ključni vzrok za implementacijo finančnih instrumentov. Tržne napake, zaradi katerih nastaja investicijski jez, so regionalno specifične. Na splošno temeljijo na ekonomskih eksternalijah (nepopolne lastninske pravice, zaradi katerih si ponudnik ne more povrniti stroškov ali pa negativne eksternalije v obliki različnih emisij, ki jih povzročitelj ne sanira), nepopolnih in

asimetričnih informacijah (transakcijski stroški, stroški agenta, moralni hazard, neugodna izbira – prodajalci imajo informacije, ki jih kupci nimajo, velike premije za kritje tveganja), problemih koordinacije (stroški sklepanja pogodb, **večje število pogodbenih udeležencev**, primer zasebnih investicij v stavbe ob zapozneli gradnji javne infrastrukture ...), problemih z vstopom lastniškega kapitala (zapostavljena območja, v katerih kljub javnemu interesu ni investicij – **pogosto je omejen dostop do finančnih virov edini vzrok investicijskega jezu**), pomanjkanju pobude (investicije javnega sektorja služijo kot signal za druge potencialne investitorje), pomanjkanju koordinirane politike (javne institucije ne delujejo sinergijsko). Iz teh problemov izhaja nezadosten dostop MSP do finančnih sredstev, neustrezna povezanost z javnim prevozom, pomanjkanje spodbud za izobrazbo, nezadostna sredstva za energetske učinkovite stavbe ipd.

Investicijski jez ali investicijska vrzel (investment gap) pomeni, da ni dovolj sredstev, da bi financirali investicije, ki so v javnem interesu. Glavni vzrok je **jez življenjskosti** (viability gap) investicij, to je nezmožnost doseči finančne rezultate, da bi pridobili ustrezna sredstva na trgu (investitorji dani portfolio ocenjujejo kot preveč tvegan, da bi prinesel dovolj prihodkov). Na področju mest gre za urbano prenavo in regeneracijo, urbani razvoj, izvedbo sektorskih planov na danem teritoriju ipd.

Investicijske potrebe ocenimo iz tržne perspektive (koliko bodo investirali udeleženci na trgu → v nepremičnine, MSP ... – pomagamo si z intervjuji, anketami in benchmarkom za podobne urbane sredine) ali iz investicijskih planov (akt javnih oblasti v danem urbanem okolju). Potrebe primerjamo z razpoložljivimi sredstvi. Pri tem lahko ocenimo trend potreb in priliva sredstev. Potrebe in prilive ocenimo tudi sektorsko. Primer: 1) definiramo sektorje, v katere se bo investiralo v danem urbanem okolju (urbana regeneracija, socialna infrastruktura, energetika, poslovno okolje); 2) zberemo vse potencialne projekte, ki so jih oblikovali lokalni deležniki, dodamo projekte zapisane v lokalnih podpornih shemah in planih; 3) ugotovimo, ali se projekti skladajo s prioritetami investiranja s finančnimi instrumenti; 4) ocenimo verjetnost uspešnosti projekta po posameznih področjih (urbana regeneracija ..., poslovno okolje → pomagamo si z morebitnimi končanimi projekti); 5) za vsako področje ocenimo možnost uporabe finančnih instrumentov (10 % za urbano regeneracijo ..., 75 % za energetiko ...); 6) za vsako področje razdelamo finančne produkte (delnice, posojila, garancije), nepovratna sredstva in zasebna sredstva, ki jih bomo dvignili s finančnimi instrumenti. Pričakovati je 40–50 % zasebnih virov, 5–10 % garancij, 10–27 % posojil ter 12–15 % delnic. Potencialni obseg investicij je omejen z dodelanostjo projektov, z absorpcijsko sposobnostjo lokalnega okolja, da sprejme investicije, ter s proračunskimi omejitvami. Ključni faktor je dotok projektov.

3.2.4 Ocena dodane vrednosti finančnih instrumentov

Kvantitativna ocena dodane vrednosti finančnega instrumenta temelji na izračunu neto sedanje vrednosti in interne stopnje donosa projektov, ki bodo financirani. Kvalitativna ocena vrednosti finančnih instrumentov temelji na presoji: 1) ali s finančnimi instrumenti financirane investicije vplivajo na strateško krepitev zmogljivosti, sposobnosti in strukturo izvajalcev investicij; 2) ali se povečuje disciplina investiranja tako pri upravljanju projekta kot pri upravljanju finančnih virov, skupaj s finančnim nadzorom; 3) ali se investicije ujemajo z nacionalnimi in lokalnimi strategijami; 4) ali preko revolving sheme omogočajo dolgoročno vzdržnost oziroma vzpostavitev samofinanciranja (zlasti na področju energetike) in 5) ali omogočajo nastanek novih pristopov, ki še niso bili uporabljeni pri podpori urbanih infrastrukturnih projektov.

Presoja dodane vrednosti finančnih instrumentov se lahko nanaša na en sam projekt ali pa na portfolio sorodnih oziroma različnih projektov. V tem primeru je skupni imenovalac izračun neto sedanje vrednosti oziroma interne stopnje donosnosti. To primerjamo s komercialno stopnjo, iz katere ocenimo pravično stopnjo donosnosti za zasebnega investitorja (FRR – Fair rate of return for the private investor). Finančni instrumenti imajo lahko takšno stopnjo donosnosti, lahko pa tudi nižjo, a v tem primeru lahko sodijo v sistem državne pomoči.

GBER (1. VII. 2014) je določil, da finančni instrumenti, namenjeni financiranju sklada za urbani razvoj, ne sodijo pod obveznost prijave državne pomoči, če so v financiranje vključena sredstva Evropskih strukturnih in investicijskih skladov in če podpirajo izvedbo integrirane trajne urbane razvojne strategije. Omejitev je še 20 milijonov evrov na projekt, minimalna 30 % vključitev zasebnih sredstev, oblika finančnega instrumenta (posojilo, delnica, mezzanin – kvazi-delnica, garancija), način izbire in nagrade menedžerjev ter investorjev itd. Uporaba finančnih instrumentov za financiranje urbanega razvoja v območjih, ki se ne financirajo iz sredstev EU, sodi pod ureditev državne pomoči. Komisiji je treba te instrumente prijaviti in mora jih odobriti. Z vidika državnih pomoči in pri presoji smiselnosti uporabe finančnih instrumentov je pričakovati, da bo EK upoštevala njihov učinek na zmanjšanje obsega te pomoči. Ključno za presojo bo višina pritegnjenih zasebnih sredstev (30 % do 50 %) ter način nagrade investorjev (pravično stopnjo donosnosti za privatnega investitorja).

3.2.5 Zbiranje dodatnih javnih in zasebnih virov za finančne instrumente

Dodatne vire za finančne instrumente lahko prispevajo: 1) javni investitorji (na primer zemljišča v naravi); 2) javne banke (dobijo dodaten cilj svojega delovanja – kot razvoj podeželja), 3) pokojninski skladi in drugi institucionalizirani investitorji (dolgoročne investicije z nizkim tveganjem) in 4) zasebne banke ter zasebni investitorji.

Presoja uvedbe finančnih instrumentov ex-ante mora oceniti, kolikšen delež projekta bo financiran s temi instrumenti in kolikšen delež posameznega investitorja bo vključen v finančni instrument. Končni koristnik projekta je vključen v financiranje samega projekta, drugi pa so lahko vključeni tudi na višjih ravneh organizacije izvajanja projektov urbanega razvoja.

Stimulacija zasebnih investitorjev, da sodelujejo v finančnih instrumentih, je v njihovem ugodnejšem položaju pri delitvi donosov projekta oziroma pri nošenju tveganja, da do teh donosov ne pride. Vzvod je določba, da se zasebni investitorji najprej poplačajo ter da imajo delno ali polno zaščito pred morebitno izgubo. Pri tem morajo nositi pomemben delež investicije (vsaj 30 %) in biti omejeni s pravično stopnjo donosa, določeno v neodvisnem procesu.

Pri socialnih projektih (stanovanja) se prispevek končnega koristnika za kritje stroškov izgradnje in vzdrževanja določi glede na njegove zmogljivosti, za preostali del pa se kombinirajo državne in občinske subvencije.

3.2.6 Uporaba izkušenj

Podporne sheme so bile uporabljene 2007–2013 in so predstavljene v literaturi (UDF Handbook, EIB 2012).

Leta 2012 je na primer JESSICA izvedla 56 instrumentov finančnega inženiringa s skupno vrednostjo 1,64 milijarde evrov. Najbolj popularen finančni produkt za financiranje urbanega razvoja so posojila, glede na vrednost pa je bilo pri financiranju treh projektov dve tretjini skupnega zneska finančne pomoči namenjeno preko delnic. Največ izkušenj s skladom za urbani razvoj imajo Poljska, Baltske države in Združeno kraljestvo.

Glavne težave financiranja projektov s finančnim inženiringom so: 1) zamude pri vzpostavljanju finančnih instrumentov, 2) počasen odziv investitorjev, 3) težave pri stiku s ciljnimi skupinami, 4) večje tveganje projekta od ocenjenega ter 5) večja kompleksnost upravljanja od pričakovane.

Faktorji uspeha uporabe finančnega instrumenta preko sklada za urbani razvoj so: 1) strategija (jasna, ločena od drugih, prilagodljiva), 2) identifikacija deležnikov (vloga menedžerjev sklada za urbani razvoj in nacionalnih oblasti), 3) struktura spodbud (odpravljanje tržnega jezua, razmerje med delniškim kapitalom in posojili, sofinanciranje, določanje cen), 4) izbira strukture sklada za urbani razvoj (lastništvo, zmogljivosti, tržna osnova), 5) kommunikacija in marketing (učinkovitost notranje in zunanje komunikacije), 6) selekcija projektov (»tok« – »pipeline« – projektov).

Angažma sklada za urbani razvoj je odvisen od naslednjih aspektov: 1) institucija (vodstvo sklada za urbani razvoj mora poznati finančne vzvode, promocijo investicij, oceno tveganj, kako se projekti oblikujejo in izvajajo ter kako izbrati izkušenega upravljavca sklada; poznati mora tudi implikacije glede ureditve državnih pomoči); 2) strategija (jasno določen tip investicije, finančni instrument in koristnik; pomembno je, da so pravila do upravičenja dovolj prilagodljiva, saj se določene investicijske priložnosti pokažejo šele po vzpostavitvi finančnega instrumenta); 3) razvidni administrativni postopek (za zagotovitev učinkovitosti finančnega instrumenta mora investitor oziroma vodja urbanega projekta določena opravila prenesti na upravljalce sklada za urbani razvoj); 4) organizacija za tehnično pomoč (tako se zagotovi kakovost izbranih in izvedenih projektov, pa tudi hitrost celotne operacije).

3.2.7 Predlog investicijske strategije

Investicijska strategija v oceni ex-ante določi **potencialen portfolio projektov ter njihov regionalen in sektorski značaj**. Pri tem določa projekte s področja urbane regeneracije (obnova degradiranih mestnih jeder, sprememba namembnosti postindustrijskih območij), socialne infrastrukture (šole, bolnišnice, socialne ustanove in dolgotrajna oskrba), energetike (energetska učinkovitost, obnovljiva energija in daljinsko ogrevanje) ter poslovnega okolja (R&D in inovacije, MSP, poslovni inkubatorji in tehnološki parki).

Investicijska strategija je lahko zasnovana ožje, na eno samo področje (tu je lahko podrobneje razdelana) ali širše z več področji in sektorji (tu mora biti bolj splošna).

Investicijska strategija mora določiti: 1) teritorialno raven delovanja finančnega instrumenta (nacionalno, regionalno, mesto, območje), 2) investicijske prioritete in cilje finančnega instrumenta, 3) kriterije pri selekciji in strukturiranju financiranih projektov, 4) v katerem delu življenjskega cikla sredstev se začne projekt (priprava, izgradnja, prevzem in razvoj, večja prenova, nadomestilo in ponovni razvoj), 5) sklop finančnih produktov, 6) obseg finančnih produktov in virov sredstev in 7) stopnjo intenzivnosti subvencij z nepovratnimi sredstvi.

Investicijska strategija tudi določi vire financiranja (nacionalno sofinanciranje, sofinanciranje z zasebnimi investitorji, prispevki v naravi).

Investicijska strategija ima dve komponenti:

- I. Določitev obsega in usmeritve finančnih instrumentov → glede na tržne okoliščine, ki se delijo na tri sklope:
 - 1) Projekti nizkega tveganja → običajno so v fazi izvedbe, na nacionalni ravni in z enim ciljem (na primer energetska prenova stavb); kot finančni instrument so primerni dolgoročni krediti; organizator je iz javnega sektorja, finančne

instrumente izvaja sklad skladov preko lokalne banke; tveganje je nizko; vpliv na gospodarstvo in lokalno skupnost je srednji; nujni začetni koraki so: odločitev o strukturi sklada, ki bo upravljal finančni instrument in priprava sporazuma s skladom za urbani razvoj.

- 2) Projekti srednjega tveganja → običajno v pripravljalni fazi s sledečo izgradnjo in razvojem, na nacionalni ravni in z enim ciljem; kot finančni instrument so primerni dolgoročni krediti in garancije; organizator je iz javnega sektorja, finančne instrumente izvaja banka, ki jo izbere sklad za urbani razvoj; tveganje je nizko; vpliv na gospodarstvo in lokalno skupnost je lahko srednji, lahko pa tudi velik; nujni začetni koraki so: izbira banke, ki bo izvajala finančni instrument, in oblikovanje dogovora s skladom za urbani razvoj.
- 3) Projekti visokega tveganja → vključujejo temeljno prenovo in ponovni razvoj, so na mestni ravni ali ravni ožjega območja, služijo več namenom; finančni instrumenti so vseh vrst – tudi delnice in mezzanin kapital; organizatorji so javne ustanove in zasebni subjekti združeni v skladu za urbani razvoj kot novoustanovljeni in neodvisni ustanovi z neodvisnim upravljanjem; tveganje je visoko; vpliv na gospodarstvo in lokalno skupnost je velik; začetni koraki so: izbira upravljavca zasebnega investicijskega sklada, razpis za vključitev v partnerstvo z omejeno odgovornostjo, dogovor s skladom za urbani razvoj. Upravljavec sklada za urbani razvoj se mora odločiti, koliko tveganja je pripravljen prevzeti, katere finančne produkte bo nudil, v kateri fazi življenjskega cikla urbanega razvoja se bo vključeval z investicijami ter kako bo oblikoval sklad.

II. Določitev strukture upravljanja finančnih instrumentov → jasen proces odločanja (o izbiri skladov in projektov); oblikovane investicijske politike in proces odobrevanja kot del širšega nabora načel predvidenega finančnega instrumenta; orisan mora biti sistem kontrolnih postopkov (upravljanje tveganj, reševanje konfliktov); po potrebi morajo biti vzpostavljene metode sodelovanja z lokalnimi organi upravljanja (vključitev predstavnikov lokalnih oblasti v posvetovalna telesa sklada za urbani razvoj, odobritve projektov, vključitev predstavnikov sklada za urbani razvoj v telesa, ki se na lokalni ravni ukvarjajo z razvojem ipd.).

3.2.8 Specifikacija pričakovanih rezultatov glede na relevanten program

V Splošni metodologiji – General Methology (European Commission, European Investment bank, 2015,b) je 48 **indikatorjev** za investicije namenjene gospodarski rasti in novim delovnim mestom. Za urbani razvoj so smiselni naslednji: 1) Produktivne investicije (full-time ekvivalent; povečanje zaposlenosti v podjetjih, ki so dobila podporo); 2) Trajnostni turizem (obiski na leto, povečanje števila turističnega obiska); 3) IKT (število dodatnih gospodinjstev s širokopasovnim dostopom do interneta – najmanj 30 Mbps); 4) Mestni prevoz (dolžina novih prog tramvajev ali podzemne železnice); 5) Odpadki (dodatne zmogljivosti za recikliranje odpadkov – tone/leto); 6)

Oskrba z vodo (število prebivalstva dodatno oskrbljeno z dostopom do tekoče vode); 7) Ravnanje z odpadno vodo (število prebivalstva – populacijski ekvivalent - dodatno oskrbljeno z odvajanjem in čiščenjem odpadkov); 8) Upravljanje tveganj in njihovo zmanjševanje (število oseb, ki so na novo zaščitene s protipoplavnimi ukrepi); 9) Sanacija zemlje (površina – hektarji – saniranih zemljišč); 10) Raziskave in inovacije (število podjetij, ki so uvedle novosti na trgu ali novosti pri svojem proizvodu); 11) Obnovljivi viri (dodatne zmogljivosti proizvodnje obnovljivih virov energije – MW); 12) Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (letni upad v CO₂ ekvivalentu); 13) Urbani razvoj (obnovljene ali na novo zgrajene stanovanjske oziroma poslovne stavbe – m²); 14) Trg dela in usposabljanje (število sodelujočih v lokalnih iniciativah namenjenih zaposlovanju in usposabljanju).

Evropska komisija z Evropsko investicijsko banko zaključuje študijo o predhodni oceni delovanja finančnih instrumentov z ugotovitvijo, da so za kontrolo izvajanja projektov urbanega razvoja financiranih s finančnimi instrumenti potrebni indikatorji izvedbe (output indicators), finančni indikatorji (obvladovanje stroškov – zamujanje pri vračilu kreditov ali celo bankrot, delež sredstev, ki ne prinašajo rezultatov – slaba sredstva, pričakovane izgube ipd.) ter indikatorji rezultata tam, kjer se ločijo od indikatorjev izvedbe (European Commission, European Investment bank, 2015, b).

3.3 Pravila državnih pomoči glede delovanja Sklada za urbani razvoj

Pravila državnih pomoči ohranjajo konkurenco, zagotavljajo prostor za delovanje vseh podjetij ter spodbujajo ekonomsko učinkovitost (European Commission, 2021, c). Upoštevani morajo biti tudi pri državnih pomočeh preko finančnih instrumentov Evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Pravila državne pomoči veljajo za vse sodelujoče v izvedbi finančnega instrumenta (tudi za posrednike in soinvestitorje). **Štirje kriteriji:** 1) pomoč prihaja iz državnih virov, 2) prejemnik je podjetje, 3) pomoč favorizira podjetje, tako da mu daje prednost, 4) pomoč vpliva na konkurenco v menjava med državami članicami. Če kateri od teh kriterijev ni izpolnjen, državna podpora ne sodi v režim državnih pomoči, ki ga urejajo pravila EU.

Državna pomoč velja za vse oblike prelivanja državnih sredstev podjetjem z distorzijo konkurence in favoriziranjem določenih podjetij ali produkcije določenih dobrin, če vpliva na menjavo med državami članicami. Državna sredstva so tudi sredstva EU, kadar ima država diskrecijo o njihovem dodeljevanju. V ribištvu in kmetijstvu veljajo posebna pravila državnih pomoči.

Sredstva Evropskih strukturnih in investicijskih skladov (European Structural and Investment Funds – ESIF) se dodeljujejo v deljenem upravljanju (shared management). Država članica ima pri odločitvi, kdo bo dobil sredstva, diskrecijo. Če EIB investira iz sredstev, ki niso javna in brez vpliva države članice, pravila državnih pomoči ne veljajo.

Država se izogne pravilom državnih pomoči, če sredstva, ki so ji jih odobrili skladi EU (ESIF), da v upravljanje EU. V tem primeru je edina omejitev dodeljevanja sredstev, da se ta namenijo subjektom na teritoriju dane države. Če država članica garantira za takšne kredite, gre za državno pomoč (čeprav so dodeljena sredstva EIB). Pač pa ne gre za državno pomoč, če za investicije EIB garantira proračun EU.

Pod regulacijo državne pomoči sodijo vsa ekonomsko aktivna podjetja, ne glede na njihov pravni status (lahko so del javnega sektorja ali neprofitne organizacije, lahko imajo le del svoje dejavnosti na trgu). Ekonomska aktivnost poteka s ponudbo blaga in storitev na trgu.

Prednost, ki jo podjetju prinese državna pomoč, je vsaka ekonomska korist, ki je podjetje sicer ne bi imelo, če bi delovalo samo na trgu. Prednosti torej ni, če država investira sredstva v podjetja pod normalnimi ekonomskimi pogoji. Država se obnaša kot gospodarski subjekt (Market Economy Operator). Pri soinvestiranju mora biti izpolnjen pogoj *pari passu* (izveden enakomerno) brez dajanja prednosti kateremu od deležnikov (izvedeno z enotno investicijsko transakcijo) in z najmanj 30 % udeležbo zasebnega sektorja. Če imajo zasebni investitorji v podjetju drugačen položaj kot javni sektor, pogoj *pari passu* ni izpolnjen. Kadar na nekem področju ni zasebnih ponudnikov sredstev, se pogoj *pari passu* preverja z benchmarkom ali drugo vrsto ocene (izračun neto sedanje vrednosti investicije, ki bi bila sprejemljiva za zasebni sektor).

Finančni posredniki, ki dodeljujejo finančne instrumente, so prejemniki državne pomoči, če njihova nagrada presega tržne stopnje. Znak, da je nagrada tržna, je lahko že način izbire upravljavca sklada (konkurenčen, transparenten, nediskriminatoren postopek). Če država dodeli upravljanje finančnih instrumentov državni banki brez omenjenega postopka, mora skladnost nagrade s tržnimi razmerami oceniti na drug način. Če gre za ustaljen postopek (CPR rules) najema finančnega posrednika, se cene določijo glede na njihovo višino na trgu. Če postopek ni ustaljen, se cene določijo od primera do primera.

Ker se finančni instrumenti uporabljajo, da bi odpravili tržne napake, ima njihov prejemnik seveda po naravi sami tudi korist.

Ker je državna pomoč regulirana le v primeru, da vpliva na menjavo med državami članicami, pomoč v obliki *de minimis* ne sodi pod to regulacijo. Od 2014 do 2020 je EK določila mejo 200 tisoč evrov na podjetje v treh letih. Če neki instrument dodeljuje pomoč skupini podjetij, potem je *de minimis* pogoj 200 tisoč evrov za celo skupino. Za sklade ESIF velja, da morajo pri svojih finančnih instrumentih upoštevati pravila državne pomoči tudi za plasmaje *de minimis*.

Kadar so izpolnjeni pogoji za državno pomoč, morajo države izvesti notifikacijo državne pomoči. Državna pomoč ne more biti dodeljena, če je EK ne odobri. Obveznost

notifikacije ne velja za t. i. splošen sklop izjem od regulacije (General Block Exemption Regulatin – GBER 2014). Gre za 1) pomoč regionalnemu urbanemu razvoju; 2) pomoč za kritje finančnih tveganj; 3) pomoč za start-up podjetja in 4) pomoč za investicije v izboljšanje energetske učinkovitosti stavb. Podobno je izvzeta tudi finančna pomoč regijam.

EK je oblikovala standardne postopke in pogoje pri obravnavi državne pomoči za določene finančne instrumente (»off the shelf« – »s police«). 1) Risk sharing loan – posojilo z delitvijo tveganja je za posrednika (banka ...) oproščen postopka državne pomoči, končni prejemnik je pod postopkom de minimis. 2) Omejena garancija portfelja (capped portfolio guarantee) pokriva tveganje v novih kreditih MSP in ni pod regulacijo državnih pomoči za finančne posrednike, ki oblikujejo ustrezne sklade, končni koristniki so pod postopkom de minimis. 3) Posojila za izboljšanje energetske učinkovitosti in obnovljive vire energije pri prenovi stanovanjskih stavb so za finančne posrednike izvzeta iz regulacije državne pomoči; končni koristniki so pod postopkom de minimis. 4) **Sklad za urbani razvoj je namenski sklad za pomoč določenim območjem in je izvzet iz regulacije državne pomoči (Article 16 GBER 2014).** 5) Sklad za delniško soinvestiranje (equity co-investment facility) je delniški sklad za MSP in je izvzet iz obveznosti notifikacije državne pomoči – Article 21 GBER 2014 (European Commission, 2021, c).

3.4 Primerjalna analiza delovanja Sklada za urbani razvoj v nekaterih državah članicah EU

Na podlagi zbranih podatkov o delovanju skladov za urbani razvoj po državah članicah EU in v Veliki Britaniji ugotavljamo:

- Zakonodajnih rešitev v EU ni veliko. Večinoma imajo države »strategije prostorskega razvoja«, ki jih ponekod potrdi parlament, drugod so to smernice ...
- Največ o teh skladih imajo zbranega v Združenem kraljestvu (in ZDA).
- Običajno se skladi za urbani razvoj navezujejo na (različne) sklade EU, drugi viri financiranja so državni proračuni, zasebniki ...
- Pogosto se omenja instrument »iniciativa JESSICA«, ki je bila vzpostavljena v skladu s predpisi strukturnih skladov v programskem obdobju 2007–2013 kot finančni instrument, ki podpira urbani razvoj in v okviru katerega so države članice lahko del svojih dodeljenih sredstev za operative programe vložile v vračljive investicije v celostne trajnostne projekte prenove oziroma obnove mest.
- Običajni finančni instrument je pomoč v obliki kredita z (zelo) zmanjšano obrestno mero za projekte, ki pripomorejo k urbanemu razvoju. Pomemben instrument je tudi garancija, ki zmanjša tveganje drugim investitorjem.

Izkazala se je kombinacija vodstva sklada sestavljenega iz veččlanskega investicijskega odbora. Člani izhajajo iz (vsaj) dveh različnih institucij, kjer ena institucija deluje kot »banka«: preverja poslovne in investicijske načrte, odobri kredite ... (za Slovenijo bi

verjetno bila primerna **SID banka**, ki že deluje kot sklad skladov za izkoriščanje uporabe evropskih kohezijskih sredstev in nekaj podobnega izvaja tudi pri emisijskih kuponih), druga pa kot »**strokovna institucija**« s področja urbanizma oziroma prostorskega planiranja, ki določa merila in kriterije za določitev primernih projektov za urbana območja, ki so posledično primerni za financiranje (za Slovenijo bi verjetno bilo primerno **Ministrstvo za okolje in prostor** ali ena izmed institucij, ki v to ministrstvo sodijo oziroma ga sestavljajo).

V nadaljevanju podajamo podrobnejšo primerjavo delovanja skladov za urbani razvoj v nekaterih državah članicah EU.

3.4.1 Zbrane ugotovitve po posameznih področjih

V tem poglavju opisujemo ugotovitve o delovanju skladov za urbani razvoj po posameznih področjih:

- na Poljskem (European Commission, European Investment bank, 2015, c),
- na Portugalskem (European Commission, European Investment bank, 2019, b) in
- v Združenem kraljestvu (European Commission, European Investment bank, 2015, d).

Sklad	
Poljska	Sklad <i>Sklad za urbani razvoj Pomorskie</i> je bil ustanovljen 13. oktobra 2011. V novembru leta 2011 so se odprli prvi razpisi za urbane projekte, 15. junija 2012 pa se je sklenil prvi sporazum.
Portugalska	Sklad <i>Finančni instrumenti za sanacijo in revitalizacijo mest IFRRU</i> je bil ustanovljen v juliju leta 2015. Prvi finančni instrumenti so se začeli izvajati v oktobru leta 2017.
Združeno kraljestvo	<i>Zeleni sklad London</i> je bil ustanovljen oktobra 2009. Prvo investicijo je sklad začel v letu 2012.

Kapital	Iz katerih virov so sredstva, ki jih namenjajo temu skladu
Poljska	Vloženi začetni kapital je znašal 59,96 milijona evrov. Glavni vlagatelj je postal ERDF (<i>Evropski sklad za regionalni razvoj</i>), ki je vložil 33,87 milijona evrov, poleg njega so v regiji investirali v sklad 5,98 milijona evrov. Preostala sredstva v višini 20,11 milijona evrov so bila vložena s strani BGK (<i>Državna razvojna banka Poljske</i>), katere predstavnik je bil imenovan za upravitelja sklada (s finančnega vidika).
Portugalska	Skupna vrednost zbranih sredstev sklada znaša 1,404 milijarde evrov. Začetno je bilo v sklad vloženi 102 milijona evrov (s strani ERDF 64 milijonov evrov in s strani CF 38 milijonov evrov). Preostala sredstva financiranja predstavljajo multiplikativni učinek (v vrednosti 14-kratnika začetne vrednosti vloženi sredstev) in so bila vložena s strani EIB (<i>Evropska investicijska banka</i>) v vrednosti 500 milijonov evrov, nacionalnega sofinanciranja v vrednosti 20 milijonov evrov in zasebnih financiranj v vrednosti 702 milijona evrov.

Kapital	Iz katerih virov so sredstva, ki jih namenjajo temu skladu
Združeno kraljestvo	Skupna vrednost sklada znaša 479,7 milijona evrov. Od tega je ERDF vložil 70,8 milijona evrov, regionalno sofinanciranje 59 milijonov evrov, EIB 236 milijonov evrov in iz zasebnega financiranja 112,1 milijona evrov vloženih sredstev. Multiplikativni faktor ERDF sklada znaša 6,77, multiplikativni učinek javnih virov financiranja pa znaša 3,70.

Lastništvo	Javno, zasebno, domače, tuje, mestno, razpršeno ... Struktura: Oddelki, vodstvo, nadzor, način imenovanja uprave
Poljska	Sklad ima dualno odločitveno vodstvo v obliki investicijskega komiteja/odbora, ki je bil izbran s strani EIB (kot »<i>Pomorskie JESSICA Holding Fund Manager</i>«): Upravitelj sklada za urbani razvoj je BGK (<i>Bank Gospodarstwa Krajowego - The State Development Bank of Poland</i>), ki skrbi za vlogo »bankirja« in je odgovorna za ekonomske, finančne in tehnične analize, izvedbo plačil, jamstva in zavarovanja v obliki varščin, izvedbo inšpekcijskih pregledov projektov, monitoring projektov in računovodstvo. ARP (<i>Razvojna agencija Pomerania</i>) igra vlogo »posrednika« in ocenjuje prijave projektov glede na upravičenost njihovega sofinanciranja s strani regionalnega operativnega programa in preverja njihovo skladnost z zahtevami strukturnega sklada (<i>SF</i>), državnih pomoči in okoljskih predpisov. Sklad za urbani razvoj Pomorskie mesečno in četrtno poroča EIB, ki je upravitelj »<i>JESSICA Holding fund Pomorskie</i>« in skrbi za interese sofinancerja ERDF, ki je z Regionalnim operativnim programom Pomorskie sklenil dogovor o financiranju (»<i>Funding Agreement</i>«).
Portugalska	Viri financiranja prihajajo iz Regionalnega operativnega programa ERDF (iz 7 regij), kohezijskega sklada, nacionalnega sofinanciranja, EIB ter Evropske razvojne banke (<i>Council of Europe Development Bank</i>). Garancijski instrument upravlja SPGM (<i>Sociedade Portuguesa de Contragarantia Mútua</i>). Upravljanje je razdeljeno med več deležnikov. Ti vključujejo javne financerje, zasebne finančne posrednike, občine (več kot 300), specializirana ministrstva in agencije. Odbor sestavlja skupno sedem strokovnjakov z različnimi izkušnjami iz javnega in zasebnega sektorja. Tim vodi izvršni direktor, ki je odgovoren za pripravo programa IFRRU 2020 državnemu sekretarju za stanovanja in ministrstvu za infrastrukturo in stanovanja. Za nadzor strategije sklada skladov je odgovoren predsednik investicijskega odbora.
Združeno kraljestvo	Vir financ prihaja iz ERDF. Lastništvo se deli med več partnerjev. Ti so GLA (<i>Greater London Authority</i>), LWaRB (<i>Odbor za recikliranje odpadkov London</i>), EIB, RBS (<i>Škotska kraljeva banka</i>), INPP, pokojninski skladi in zasebni sektorji. Odbor za naložbe ima sedem predstavnikov (enega iz zasebnega sektorja, ki ga nominira župan, in po dva predstavnika iz GLA, LWaRB in London Enterprise Panel). Prav tako ima vsak sklad za urbani razvoj svetovadni odbor, ki se sestane četrtno, da spremlja napredek.

Letni promet	Struktura plasiranja sredstev (po panogah, regionalno, po projektih ...) Koliko sredstev namenjajo letno temu skladu
Poljska	V letih 2011 do 2014 so podpisali 19 investicijskih sporazumov pod skladom JESSICA, ki so skupno znašala 41,7 milijona evrov.
Portugalska	Od oktobra 2017 do septembra 2019 je bilo podpisanih 151 pogodb o financiranju v skupni investicijski vrednosti 479 milijonov evrov. Leta 2019 je sklad ocenil, da bo v prihodnjih 7 letih investiral v urbano rehabilitacijo 2 do 3 milijarde evrov.
Združeno kraljestvo	LGF (<i>London Green Fund</i>) je v letih 2007–2013 upravljal z zneskom 182 milijonov evrov, ki jih je razdelil v štiri področja: v poslovne inovacije ter raziskave in promocijo ekološke učinkovitosti so vložili 38,8 milijona evrov. v smeri dostopa novih trgov in dostopa do financiranja so vložili 54,2 milijona evrov. za trajnostno zeleno infrastrukturo so vložili 85,5 milijona evrov. za tehnično pomoč so vložili 3,4 milijona evrov. Do sedaj je LGF (<i>London Green Fund</i>) vložil 117 milijonov evrov v 15 projektov s skupno vrednostjo 800 milijonov evrov.

Prioritete	
Poljska	Projekti morajo omogočati trajnostno rast in obnovo (enega od štirih) regijskih mest. Instrumenti sklada podpirajo projekte, ki so s socialnega vidika pomembni za lokalno skupnost, so del urbanega razvojnega plana in so finančno izvedljivi oziroma uresničljivi. Projekti morajo biti osredotočeni na razvoj institucij poslovnega okolja, obnovo mest in urbanih funkcij, sisteme javnih prevozov in njihovo integracijo ali obnovljivo energijo in energetske učinkovitost. Sredstva se investirajo v regiji Pomorskie v samo štiri mesta (Gdańsk, Gdynia, Sopot in Słupsk). Naložbe so odvisne od projekta in investitorjev. Pri podelitvi sredstev je pomemben vpliv na socialnem, gospodarskem in okoljskem področju ter prostorskem načrtovanju, pri čemer se izdela analiza stroškov in koristi.
Portugalska	Projekti morajo vključevati prizadevanja za izboljšanje energetske učinkovitosti stavb. Podpirajo se projekti za obnovo urbanih površin in stavb, za katere je treba predhodno pripraviti načrt obnove. To so projekti za izboljšanje ali obnovo stavb, ki so starejše od 30 let, ter zapuščenih industrijskih površin in enot. Prav tako se podpirajo projekti, ki so predvideni v »akcijskih planih za ogrožene soseske« z namenom izboljšanja socialnih stanovanj (starih 30 let ali več), integriranih zasebnih stanovanjskih enot in javnega prostora. Vsi projekti, ki jih podpira IFRRU 2020, morajo pokazati izboljšanje energetske učinkovitosti. Projekti se morajo nahajati v urbanem sanacijskem območju ter spadati v ustrezen načrt urbanega razvoja.

Prioritete	
Združeno kraljestvo	Projekti se morajo osredotočiti predvsem na učinkovite in inovativne možnosti za kompostiranje odpadkov ter zmanjšanje aluminijevih in CO₂ emisij. Prav tako se podpirajo projekti, ki so usmerjeni v učinkovito rabo in v obnovljive vire energije. Izvedba projektov je možna v vseh 33 londonskih okrožjih. Projekti morajo podpirati trajnostno gospodarsko rast z naložbami v okoljsko infrastrukturo in prostore z nizko stopnjo emisij ogljika, fizično izboljšanje okolja in prenovo obstoječih stavb, vključno s socialnimi stanovanji. Želja je podpirati izvedljive projekte, ki niso komercialno privlačni in tako izboljšati njihove možnosti pri izvedbi.

Specifike	Niža obrestna mera, tvegani kapital, javno-zasebno partnerstvo Kakšno je poslovanje sklada; ali ustvarja donose ali daje subvencije; kako je s povratno naravo sredstev, ki jih investira
Poljska	Sklad ponuja dolgoročna posojila z nizko obrestno mero. Sklad ponuja ugodnejše obrestne mere za projekte z višjim doprinosom k predhodno določenim »socialnim indikatorjem«, ki jih na podlagi izdelane analize stroškov in koristi ocenijo s štirih vidikov: družbeni vidik, ekonomski vidik, okoljevarstveni vidik in vidik prostorskega planiranja. Kot splošno pravilo velja uporaba obrestne mere, ki je prvotno enaka obrestni meri Narodne banke Poljske in jo lahko na podlagi »socialnih indikatorjev« znižajo do 80 % (ob hkratnem pogoju, da končna odobrena obrestna mera ne sme biti manjša od 0,25 % na leto). S tem so uvedli vračljivi finančni instrument.
Portugalska	Namen instrumenta posojila je ustvariti izboljšane pogoje financiranja za projekte urbanega razvoja oziroma rehabilitacije in revitalizacije urbanega okolja, vključno s projekti za energetske učinkovitost, z zagotavljanjem ugodnih posojil z boljšimi pogoji (na primer glede trajanja, odloga odplačila in zahtev po zavarovanju). Obdobje izposoje traja do 20 let, pri čemer je fiksna obrestna mera pod tržno obrestno mero. Ta posojila je možno pridobiti na celotnem ozemlju Portugalske. Tudi pri tem skladu z obrestnimi merami poskrbijo za vračljivi finančni instrument. Poleg nižjih obrestnih mer ponujajo garancijski instrument projektom, ki nimajo zadostnega zavarovanja za pridobitev posojila. Garancija je na voljo zasebnim podjetjem za upravičene projekte v okviru PARU ali PAICD. Garancija uporablja sklade ESIF za kritje do 70 % vrednosti posojila, ki ga mora zagotoviti ena od treh bank, ki deluje kot finančni posrednik posojila. Predviden je multiplikativni učinek: izbrani zasebni finančni posredniki morajo ponuditi vsaj toliko (702 milijona evrov) finančnih sredstev kot javni skladi (102 milijona evrov skladi ESIF v okviru sedmih regionalnih operativnih programov, 20 milijonov evrov državnega prispevka in 580 milijonov evrov sofinanciranja EIB ter CEB), medtem ko naj bi delež lastnega financiranja promotorjev projektov znašal (vsaj) dodatnih 30 % oziroma (vsaj 596 milijonov evrov), kar bi zagotovilo približno 2 milijardi evrov investicijskih sredstev.

Specifike	Nižja obrestna mera, tvegani kapital, javno-zasebno partnerstvo Kakšno je poslovanje sklada; ali ustvarja donose ali daje subvencije; kako je s povratno naravo sredstev, ki jih investira
Združeno kraljestvo	Sklad LEEF (London Energy Efficiency Fund (energy efficiency UDF)) ponuja posojila do 12 let naložbam v vrednosti 3,5 do 11,8 milijona evrov s potencialom do 23,6 milijona evrov. Registriranim ponudnikom socialnih stanovanj ponuja GSHP (<i>Greener Social Housing Fund (social housing UDF)</i>) tudi do 30-letna posojila. Sklad ima dve vrsti modela odplačevanja dospelih dolgov (senior debt): pri prvem se odplačajo sprva samo obresti, nato se začne odplačevati glavnica in obresti; pri drugem modelu se obresti in glavnica odplačujeta od začetka. Možna so tudi mezzaninska posojila (začetni vložek se lahko spremeni bodisi v dolg bodisi v kapital) in lastniški kapital v odvisnosti od strukture financiranja projekta in od državne pomoči. Delniški sklad, FEF (<i>Foresight Environmental Fund (waste UDF)</i>), je ustanovljen kot komercialni sklad z letno provizijo za upravljanje. Prav tako ponuja lastniški kapital in to po navadi z omejitvijo do 10 % deleža, ki se lahko razširi tudi na 15 % delež.
Kam sklad investira	V stanovanjsko gradnjo, komunalno infrastrukturo, venture capital, ekološko sanacijo ...
Poljska	Projekti urbane rehabilitacije oziroma urbanega razvoja vsebujejo vse od neprofitnih projektov do projektov z visokim dobičkom. Glavni prejemniki so javne organizacije, socialni in ekonomski partnerji, nevladne organizacije, komercialna podjetja, stanovanjska združenja ali skupnosti in upravljalci javno-zasebnih partnerstev (ter različne kombinacije prej naštetih prejemnikov). Projekti so osredotočeni na razvoj poslovnih institucij, na regeneracijo mest in urbanih funkcij, na sisteme javnega prevoza ter njihovo integracijo, na obnovljive vire energije in energetske učinkovitost. Prav tako so upravičeni do pomoči projekti regeneracije na območjih po-industrijskih zemljišč, po-vojaških zemljišč in degradiranih urbanih območjih. Zaradi velike družbenoekonomske vrednosti so prejemniki sredstev financiranja tudi projekti, ki se ukvarjajo z regeneracijo zgodovinskih stavb, urbanih središč in okoliš ter posameznih struktur in delov mest.
Portugalska	Sklad želi z investiranjem sredstev podpreti urbano prenovo na celotnem portugalskem ozemlju. Sredstva ponuja projektom, ki bodo izboljšali stavbe (starejše od 30 let), zapuščene industrijske prostore, javne prostore in socialna stanovanja. Projekti naj bi podpirali trajnostni urbani razvoj s pomočjo oživitve teh območij ali pa z izboljšanjem energetske učinkovitosti stavb. Razlog za investiranje sredstev v opisane projekte je dejstvo, da večje izboljšanje potrebuje kar milijon stavb na Portugalskem in da kar 17 % celotne končne porabljene energije na Portugalskem pripada stanovanjskemu odjemu.

Kam sklad investira	V stanovanjsko gradnjo, komunalno infrastrukturo, venture capital, ekološko sanacijo ...
Združeno kraljestvo	Sklad podpira predvsem razvoj zelene infrastrukture, ki bo prispevala k ambicioznim ciljem Londona glede zmanjšanja emisij ogljikovega dioksida. Njihovo želeno področje je okoljska infrastruktura. Podprti projekti naj bi obsegali od gradnje tovarne za recikliranje plastike v mestu do nadgradnje energetske učinkovitosti londonskih javnih zgradb. Prvi projekt, ki je prejel sredstva, je bil prvi namenski obrat v Združenem kraljestvu za recikliranje nakupovalnih vrečk in filmov po porabi. London Green Fund (LGF) je sestavljen iz treh skladov za urbani razvoj: FEF (<i>Foresight Environmental Fund (waste UDF)</i>) je usmerjen v podjetja na področju recikliranja in pridobivanja obnovljivih virov energije iz odpadkov. GSHF (<i>Greener Social Housing Fund (social housing UDF)</i>) skrbi za naložbe v nova cenovno dostopna stanovanja in za prenovu socialnih stanovanj, cilja pa predvsem na registrirane ponudnike socialnih stanovanj. LEEF (<i>London Energy Efficiency Fund (energy efficiency UDF)</i>) se je s prvotne podpore obsežnim decentraliziranim sistemom in omrežjem daljinskega ogrevanja preusmeril na druge ukrepe za energetske učinkovitost.

Odnosi z upravičenci do sredstev	Kako se spremljajo rezultati (indikatorji uspešnosti glede na namen)
Poljska	Cilj sklada je urediti javne objekte za več kot 658 tisoč državljanov in pri tem prihraniti 1.06 GWh energije letno in neposredno ustvariti 41 delovnih mest. Za doseg te ciljev se uporabljajo (ugodni) vračljivi finančni instrumenti, ki so pridobili dober sloves med promotorji projektov, saj ti (zaradi zaznave večje stabilnosti in varnosti projekta) lažje pridobijo tudi druge vrste sofinanciranja.
Portugalska	Podprti so bili projekti že v 54 različnih mestih. Do leta 2019 so zagotovili stanovanja za 995 novih stanovalcev, prenovilo 770 gospodinjstev, ustvarilo 2684 novih delovnih mest in zmanjšalo emisije toplogrednih plinov za 8308 ton (ponekod tudi do 90 % emisij toplogrednih plinov). S temi projekti so tudi že zmanjšali potrebe po porabi energije v stavbah. Predlagatelj (promotor) projekta mora (kot del stroškov projekta) naročiti svetovalca za izvedbo energetske izkaznice pred izvedbo in po izvedbi del (projekta), ki jih podpira finančni instrument. Sklad predstavlja uspešno platformo za mobilizacijo regionalnih naložb po nacionalnem modelu, ki ima tudi potencial za podporo podobnih ukrepov za zagotavljanje trajnostnega financiranja v novih prednostnih sektorjih, kot sta varstvo okolja in krožno gospodarstvo.

Odnosi z upravičenci do sredstev	Kako se spremljajo rezultati (indikatorji uspešnosti glede na namen)
Združeno kraljestvo	Cilj je ustvariti več kot 2000 novih delovnih mest (vključno z gradbeništvom), zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v vrednosti skoraj 215 tisoč ton CO₂ letno in vsako leto zbrati več kot 330 tisoč ton odpadkov na odlagališču. Čeprav večina projektov še ni dokončana, so napovedani gospodarski in okoljski vplivi zelo spodbudni. Uvedli so že nova odlagališča ter ekološko prijazne tovarne, s čimer bodo še nadaljevali. Prav tako nastajajo nova delovna mesta in projekti za izboljšanje pridobitve obnovljive energije, izloča se manj emisij toplogrednih plinov in energetska poraba se zmanjšuje. Spremljanje učinkov projektov po izvedeni investiciji posamezni skladi zagotavljajo s številnimi tehničnimi svetovalci, ki so specializirani za posamezna področja. Dosežene meje okoljske uspešnosti izvedenih projektov redno preverjajo. Z obvezno vključitvijo (dodatnega) zasebnega financiranja si sklad zagotavlja resne predlagatelje (promotorje) projektov. Investicijski odbor zaseda četrtletno ter pripravlja splošne usmeritve holdinga skladov za urbani razvoj.
Zavarovanja	Način obvladovanja tveganj
Poljska	Sklad zahteva ekonomske, finančne in tehnične ocene ter preverjanje kreditne sposobnosti in zavarovanje s premoženjem. Urbani projekti morajo biti finančno izvedljivi ter zagotavljati dobičkonosnost in ustvarjanje finančnega presežka za odplačilo posojila ali pa se morajo zanašati na druge vire dohodka. Končni prejemnik mora zagotoviti lastni prispevek v višini najmanj 25 % upravičenih izdatkov pri prejemu regionalne pomoči ali 15 % v primeru pomoči <i>de minimis</i> (ne sme vključevati nobene oblike podpore iz javnega sklada). Za projekte, ki ne prejema državnih pomoči, znaša minimalni prispevek prejemnika prav tako 15 % upravičenih izdatkov, vendar lahko investicijski odbor na podlagi vrste vlagatelja in značilnosti projekta odobri posojilo v višini 100 % upravičenih stroškov. Končna obrestna mera ni nikoli nižja od 0,25 % na leto.
Portugalska	Ključna značilnost finančnega instrumenta je vloga občin. Preden lahko projekt prejme pomoč iz finančnega instrumenta IFRRU 2020, mora pridobiti zavezujoče mnenje občine, kjer se bo izvajal projekt. Občina se lahko vedno po potrebi posvetuje ali preveri stanje projekta. Predlagatelj mora nujno najeti tudi svetovalca za izvedbo energetske izkaznice pred deli in po njih. Strokovnjak, ki ga najamejo, mora biti kvalificiran pri ADENE (<i>National Portuguese Agency for Energy</i>). Predlagatelji projekta v povprečju sofinancirajo 30 % vrednosti investicije, zato so zainteresirani za učinkovito in uspešno izvedbo projektov.

Zavarovanja	Način obvladovanja tveganj
Združeno kraljestvo	Sklad je bil ustanovljen z uporabo »modela holdinškega sklada« in zato ne vlaga neposredno v projekte, temveč svoja sredstva vlaga v manjše (specializirane) sklade za urbani razvoj. Naložbene projekte vedno spremljajo številni tehnični svetovalci. Spremljajo tudi uspešnost projekta in spodbujajo upravitelje k dosegu zastavljenih pragov okoljske uspešnosti.

Prednosti	Zakaj je za kreditojemalce ponudba tega sklada zanimiva
Poljska	Sklad je primerno odpravil tržne pomanjkljivosti in si pridobil dober ugled med nosilci projektov. Posojila UDF (sklada za urbani razvoj) so postala univerzalni finančni produkt z različnimi podpornimi področji in upravičenimi prejemniki. Sklad se je izkazal za učinkovito orodje za uspešno uporabo instrumentov sklada, s tem se je ustvarila tudi prepoznavna stabilnost med vlagatelji v regiji. Posledično je uporaba instrumentov sklada za urbani razvoj postala znana blagovna znamka na kapitalskem trgu, ki zagotavlja večjo varnost investicije tudi za druge vlagatelje in partnerje/deležnike projekta.
Portugalska	Veliko javno financiranje (s strani EIB (<i>European Investment Bank</i>), CEB (<i>Council of Europe Development Bank</i>) in državnega proračuna privablja zasebno sofinanciranje preko posrednikov, kar ustvarja multiplikacijski učinek (multiplikativni faktor znaša kar 14).
Združeno kraljestvo	Holdinški sklad za projekte urbanega razvoja zapolnjuje tržne primanjkljaje s ciljanjem na tiste projekte, ki niso »komercialni«, z zagotavljanjem lastniškega ali dolžniškega kapitala, ki je potreben za privabljanje drugih vlagateljev. Sklad za urbani razvoj je že sam po sebi strateško pomemben, saj se lahko donosnost naložb uporablja za podporo drugim projektom urbanega razvoja. Prav tako se strategija močno osredotoča na okolje, ki je vedno bolj vabljivo za nove financiranje. Cilj Londona s holdingom skladov za urbani razvoj je prevzeti vodilno vlogo na svetu na področju okoljevarstvenih urbanih izzivov, kar med drugim vključuje tudi vodilno vlogo na finančnem trgu emisij toplogrednih plinov in do leta 2025 zmanjšanje toplogrednih plinov za 60 % glede na raven v letu 1990.

Tudi v Bolgariji sta Evropska komisija in Evropska investicijska banka (EIB) razvili pobudo za podporo razvoju mest z instrumenti finančnega inženiringa v okviru pobude JESSICA, s katerimi imajo mesta v Bolgariji možnost, da del svojih strukturnih skladov EU namenijo za naložbe v projekte, ki so del integriranih načrtov za trajnostni razvoj in regeneracijo mest. Nastala sta dva sklada (FSUDS, 2016): »Sklad za trajnostni razvoj mest v Sofiji – FSUDS JSC« (»Fund for Sustainable Urban Development of Sofia – FSUDS JSC«) in »Regionalni sklad za razvoj mest AD« (»The Regional Urban Development Fund AD«). Njuni področji dejavnosti sta podobni, za *Regionalni sklad za razvoj mest AD* so to naložbe v projekte urbanega razvoja v šestih največjih bolgarskih mestih zunaj Sofije, in sicer v Plovdivu, Varni, Bourgasu, Stari Zagori, Rousseju in Plevnu, z naslednjimi prioritetnimi področji in sektorji (Regional Urban Development Fund, 2021):

- gradnja in upravljanje sodobnih izobraževalnih, kulturnih, zabavnih, prostočasnih, zdravstvenih in športnih objektov;
- javna in zasebna prometna infrastruktura (vozila in omrežja), sistemi za upravljanje prometa, parkirišča in druge storitve za povečanje mobilnosti;
- komunalna in mestna infrastruktura (naložbe v odpadke, vodo in/ali energijo morajo biti del integriranih urbanih projektov);
- sanacija dotrajanih območij;
- naložbe in kakovostno vzdrževanje javnih prostorov;
- izboljšano upravljanje in urbano povezovanje naravnih virov (parki, gozdovi, reke in prosto živeče živali);
- podpora in razvoj industrijskih con, poslovnih in trgovskih zabavnih centrov;
- energetska učinkovitost in večja uporaba obnovljivih virov energije kot del integriranih urbanih projektov.

Večinoma države OECD (in kot njen del tudi države EU, ki so v OECD) nimajo posebne zakonodaje o vlogi sklada za urbani razvoj. Bolj kot za posebno zakonodajo gre za različne strategije nacionalne politike urbanega razvoja, ki jih je podrobno opisala študija OECD »National Urban Policy in OECD Countries« iz leta 2017 (OECD, 2017). OECD je za konferenco Združenih narodov o stanovanjih in trajnostnem razvoju mest (»Housing and Sustainable Urban Development«) izdal omenjeni dokument »Nacionalna urbana politika v državah OECD«, v katerem ugotavlja, da so proučevane nacionalne urbane politike zelo različne in na različnih stopnjah razvoja, prav vse pa potrebujejo še nadaljnje izboljšave. Takrat je imelo le 15 izmed 35 držav svojo nacionalno politiko urbanega razvoja, čeprav so bili številni kakovostni nastavki zanje (z vključenimi elementi nacionalne politike urbanega razvoja) že izdelani v veliki večini (90 %) držav OECD. Takrat so bile le tri države (Velika Britanija, Nemčija in Grčija) v stopnji/fazi monitoringa in ocenjevanja nacionalne urbane politike, Slovenija pa je bila po oceni te študije OECD precej napredna, saj je bila že takrat v vmesni stopnji/fazi implementacije oziroma monitoringa in ocenjevanja (skupaj s Finsko, Francijo, Luksemburgom, Čilom in Turčijo).

Po tej študiji OECD se »Strategija prostorskega razvoja Slovenije« šteje kot »akt zakonodajalca« (potrjen s strani nacionalne skupščine), kar je v primerjavi s skupino držav OECD pomenilo precej napredno stanje na področju nacionalnih politik urbanega razvoja, čeprav nekateri predstavniki ministrstva za okolje in prostor še v letu 2021 menijo, da obstoječi slovenski zakoni (npr. Zakon o urejanju prostora, Zakon o financiranju občin, Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti in drugi zakoni) v tem trenutku ne nudijo idealnih izhodišč za izvajanje urbanega razvoja preko namenskega sklada, a bi lahko bili osnovno izhodišče za to.

Države, za katere je OECD v navedeni študiji (kot pozitivno) izpostavil zakonodajni vidik, saj imajo za nacionalno politiko urbanega razvoja določeno (vsaj) neko obliko pravno zavezujočega pravnega akta, so:

- Danska:
 - Danish Act on Urban Renewal and Urban Development (2015) in
 - Danish Planning Act [Growth and Development in all of Denmark] (2015);
- Francija:
 - City Policy, City Contracts 2015–2020 (ministrska politika, reformirana z zakonom z dne 21. 2. 2014 o programiranju mest in urbanih kohezijah);
- Grčija:
 - dva zakona o prostorskem in urbanem planiranju (4269/2014 142/A/28.6.2014 in 4280/2014) ter
 - poseben zakon za Atene (4277/2014);
- Latvija:
 - trajnostna razvojna strategija Latvije 2030 in nacionalni razvojni plan 2014–2020 sta bila sprejeta s strani parlamenta in imata posledično status pravnega akta;
- Slovenija:
 - Strategija prostorskega razvoja Slovenije se šteje kot »akt zakonodajalca« (potrjen s strani nacionalne skupščine),
 - izpostavljen je tudi Zakon o prostorskem načrtovanju, ki je že v letu 2007 določal podrobne prostorske načrte za nacionalno infrastrukturo in občinske prostorske načrte in je moral (kot zakonodajno gledano hierarhično nižji pravni akt glede na strategijo prostorskega razvoja) biti usklajen s smernicami strategije prostorskega razvoja Slovenije ter z drugimi dokumenti (programi, razvojnimi plani in podobno);
- Velika Britanija: »Cities and Local Government Devolution Act (City Deals)« se šteje kot »akt parlamenta« in kot »upravna navodila«.

Za Poljsko je omenjena študija OECD ugotavljala, da ima nacionalna politika urbanega razvoja pravni status »potrditve sveta ministrov« (»legal status: approved by council of Ministers«). Prav tako je omenjena študija OEDC izpostavila, da je Poljska dne 18. 11. 2015 sprejela »Revitalisation Act«, ki občinam dovoljuje uporabo posebnih dajatev in povečanje davka na nepremičnine na določenih območjih (zaradi povečanja vrednosti zemljišč kot posledica javnih investicij vanje). Prav tako je omenjena študija OECD izpostavila, da je Poljska leta 2015 sprejela »Metropolitan Association Act«, ki je vzpostavil pravni okvir za sodelovanje metropol (glavnih – administrativnih – mest posameznih regij na Poljskem).

Za Portugalsko je omenjena študija OECD navajala, da ima nacionalna politika urbanega razvoja pravni status (zakonodajni vidik) »nacionalno načelo in nezavezujoče smernice« ter da ni neposredno povezana s financiranjem, ki je namesto tega uokvirjeno v »Sporazumu o partnerstvu z EU« (»Politica de Cidades, 2007–2014«) ter v programih EU za urbano planiranje, kot je »Pobuda JESSICA« (»JESSICA Initiative, 2009«).

V »Financial instruments for urban development in Portugal – IFRRU 2020« (European Commission, European Investment Bank, 2019, b) je pri opisu priprave vloge za sofinanciranje omenjeno, da mora na Portugalskem večino (gradbenih) projektov odobriti ustrežna lokalna oblast v skladu z nacionalnim in lokalnim pravnim okvirom, znanim kot »predhodni nadzor mestnega delovanja«. Po potrebi mora vloga vsebovati tudi dokumente, ki dokazujejo okoljski pregled (na primer oceno vpliva na okolje).

Evropska komisija podobno kot sklad za urbani razvoj v državah obravnava »mestne sklade«. Mesta v EU imajo namreč možnost operacionalizirati svojo vizijo in strategijo z ustanovitvijo mestnega sklada, predvsem preko izkoriščanja podpore kohezijske politike. Javna sredstva, kot so evropski strukturni in investicijski skladi, namreč številnim projektom (v mestih) omogočajo dostop do sredstev EU, ki jim sicer ne bi bila na voljo ali pa bi bila predraga. Če imajo mesta dostop do sredstev iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov, lahko uspešno izvajajo finančne instrumente, ki so usmerjeni k njihovim lokalnim potrebam, in uspešno mobilizirajo druge javne ter zasebne naložbe v projekte. To je mogoče doseči s posojili in jamstvi za dolgoročne mestne projekte, lastniškim kapitalom oziroma navideznim lastniškim kapitalom za naložbe v projekte z višjim profilom tveganja ali s kombinacijo vračljive pomoči in nepovratnih sredstev. Številna mesta nimajo veliko izkušenj z ustanavljanjem mestnih skladov, zato potrebujejo strokovno podporo pri oblikovanju in vzpostavljanju novih finančnih instrumentov. Pri tem bi si lahko mesta pomagala s programi tehnične pomoči, kot je program MRA (»Multi-Region Assistance« ali »večregionalni program pomoči«), ki je eden od sklopov platforme fi-compass za svetovalne storitve o finančnih instrumentih v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov (ESIF), ki jih zagotavlja in podpira Evropska komisija v partnerstvu z Evropsko investicijsko banko (EIB), in s katerimi olajšajo vzpostavljanje novih mestnih skladov (Evropska komisija, 2019).

3.5 Predlog uvedbe Sklada za urbani razvoj v Sloveniji

3.5.1 Koncept delovanja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji

Sklad za urbani razvoj je namenjen investiranju povratnih sredstev (kredit, solastništvo – nakup delnic, garancija) v prioritetne projekte, ki jih opredelijo odgovorni nosilci za razvoj dane urbane sredine, to je upravljavci mest. Predlagamo torej načrtovanje projektov urbanega razvoja od spodaj navzgor. Projekte načrtujejo in predlagajo odgovorni nosilci za razvoj dane urbane sredine. Gre za mestne občine in druge občine, v katerih so mestna naselja. Včasih ti projekti investitorju zagotovijo povračilo vloženih sredstev in pričakovan donos (na primer gradnja garažnih hiš, izboljšanje oskrbe z vodo, ravnanje z odpadki ipd.), včasih pa se rezultati investicije odražajo v izboljšanem delovanju širšega urbanega okolja na način, da investitor od koristnikov rezultatov investicije ne more dobiti povrnjenih stroškov in pričakovanega donosa (gradnja državnih in občinskih cest, ureditev zelenih in rekreacijskih površin, gradnja bolnic in

šol ipd.). Povračila za svoj vložek oziroma pričakovan donos mora investitor dobiti iz državnih subvencij ali pa investicije ne bo. Gre za projekte, ki imajo tako imenovane eksterne ekonomije (šolstvo, zdravstvo, cestna infrastruktura) ali odpravljajo eksterne disekonomije (varovanje naravnega okolja). Izvedbo teh projektov državljani financiramo s plačilom javnofinančnih dajatev.

Sklad za urbani razvoj financira projekte, ki jih odgovorni za razvoj dane urbane sredine ocenjujejo kot zelo pomembne za vzdrževanje in rast blaginje prebivalcev tega mesta, obenem pa so takšne narave, da omogočajo povračilo sredstev.

Sklad za urbani razvoj je tudi posebna oblika prenosa prihrankov od varčevalcev k investitorjem. Na ta prenos s svojo razvojno politiko vpliva država, tako da investicijske projekte določijo odgovorni nosilci za razvoj dane urbane sredine, sistem financiranja pa poteka preko državne razvojne banke. Proces financiranja sklada za urbani razvoj država v nekaterih primerih podpira z nepovratnimi sredstvi.

Prednosti financiranja projektov trajnostnega urbanega razvoja s povratnimi sredstvi sklada za urbani razvoj so: 1) možnost pridobivanja dolgoročnega posojila, 2) možnost kombinacije dolgoročnega posojila s subvencijami, 3) možnost za javno zasebno partnerstvo, 4) doseganje več ciljev z enim projektom oziroma financiranje palete projektov z enim finančnim instrumentom.

Če bo v Sloveniji zadostna politična volja, da se vzpostavi Sklad za urbani razvoj, je smiselno, da ta deluje čim bolj prilagodljivo in pokriva finančni jez oziroma finančno vrzel (razliko med potrebami po investicijskih sredstvih potrebnih za trajnostni urbani razvoj ter med do sedaj razpoložljivimi viri financiranja z nepovratnimi sredstvi ali preko ponudbe in povpraševanja po finančnih virih na trgu) tako, da bo s svojimi posegi čim bližje tržni praksi. Med projekte trajnostnega urbanega razvoja sodijo: revitalizacija razvrednotenih območij, spodbujanje revitalizacije zasebnih območij, ukrepi zemljiške politike, ukrepi na področju oskrbe z vodo, ravnanja z odpadki in odpadki, investicije povezane s trajnostno mobilnostjo, gradnja in prenova javnih ustanov, razvoj poslovnega okolja (tudi zagotavljanje finančnih virov za MSP), energetska prenova, spodbujanje uvajanja obnovljivih virov energije, digitalizacija in povečana uporabe komunikacijskih tehnologij, obnova nepremične kulturne dediščine, stanovanjska gradnja in drugo. Sklad za urbani razvoj lahko nastopa z različnimi finančnimi instrumenti na tri načine:

- I. Vlaganje sredstev v projekte, ki glede na oceno ex-ante dosegajo tržne stopnje donosnosti. Koristniki dobijo sredstva po tržni obrestni meri oziroma s pričakovanjem donosne naložbe ob ustreznem zavarovanju tveganja → pri teh projektih bo Sklad za urbani razvoj pokrival vrzel, ki je posledica neustreznega delovanja bančnega sistema v Sloveniji in nizke intenzivnosti delovanja skladov tveganega kapitala ter drugih investicijskih skladov pri pokrivanju potreb

financiranja MSP. Sčasoma se bo ta del projektov Sklada za urbani razvoj verjetno zmanjšal. Tehnična pomoč pri teh projektih se financira po pravilih de-minimis (do 200 tisoč evrov pomoči na projekt) in zato zanje ni treba Evropski komisiji poročati glede državnih pomoči.

II. Vlaganje sredstev v projekte, ki ne dosegajo tržne stopnje donosnosti ali pa nimajo zadostnega zavarovanja, imajo pa zanesljiv razvojni potencial. Tu bi Sklad za urbani razvoj nastopal tako, da bi kombiniral državne subvencije s plasiranjem povratnih sredstev. Gre za dolgoročne kredite po nizki obrestni meri, lastniški vstop v MSP za daljše obdobje, dolgoročne kredite za projekte gospodarjenja z zemljišči ter gradnje ali obnove nepremičnin (tudi obnova nepremične kulturne dediščine, ali pa gradnja objektov povezanih z razvojem turizma), ki omogočajo pridobivanje donosov. Sem sodi še energetska prenova stavb, gradnja obnovljivih virov energije in financiranje digitalizacije. V tem primeru bi Sklad za urbani razvoj nastopal kot izvajalec projektov EU, razliko med tržnim in dejanskim donosom pa bi krila sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj ali pa Kohezijskega sklada. Sklad za urbani razvoj lahko črpa tudi sredstva sklada JESSICA. Tudi za te projekte Evropski komisiji ni treba prijavljati državnih pomoči. V tem sklopu Sklad za urbani razvoj lahko financira projekte, ki sodijo v področja, opredeljena z aktualnim operativnim programom EU.

III. Vlaganje sredstev v projekte, ki ne dosegajo tržne stopnje donosnosti ali pa nimajo zadostnega zavarovanja, kot je opisano pod točko II, le da bi razliko med pričakovanim donosom in povračilom sredstev kril integralni proračun. Sklad za urbani razvoj izdela letno shemo razpisa projektov, pogojev, pod katerimi bodo odobreni in financirani, to shemo pošlje Evropski komisiji v prijavo (notifikacijo) državne pomoči ter počaka z začetkom izvajanja do odobritve. V tem sklopu lahko sklad financira projekte, ki ne sodijo v področje aktualnega operativnega programa EU. V ta sklop sodijo tudi ugodni dolgoročni krediti, ki jih Sklad za urbani razvoj zagotavlja mestnim občinam za financiranje razvojnih projektov (na primer investicije povezane z razvojem trajnostne mobilnosti, gradnja rekreacijskih površin ipd.). Tu ne gre za državno pomoč, kredit pa mestna občina poplača iz prihodkov v naslednjih letih.

Sklad za urbani razvoj mora za zagotovitev učinkovitega financiranja projektov trajnostnega urbanega razvoja organom mestnih in drugih občin z naselji mestnega značaja ter izvajalcem projektov zagotoviti ustrezno tehnično pomoč. V ta namen preko javnega razpisa angažira usposobljene podizvajalce. Stroške tehnične pomoči krije državni proračun.

Sredstva investirana s finančnimi instrumenti (kredit, garancije, delnice, mezzanin krediti) Sklada za urbani razvoj morajo biti zavarovana s celotno vrednostjo nepremičnin tam, kjer gre za njihovo prenovalo ali gradnjo oziroma, kjer so vključene kot

del investicije potrebne za izvedbo projekta (prenova zgradb in sanacija ter ureditev zemljišč). Podobno morajo biti ta sredstva zavarovana z denarnim tokom, ki ga bo ustvarila realizacija projekta (na primer gradnja parkirne hiše, objekta za proizvodnjo obnovljive energije, financiranje MSP ipd.) ali pa se v posameznih primerih ta sredstva zavarujejo pri ustreznih institucijah.

Upoštevati moramo, da bo izvedba razvojnih projektov glede na trajnostne urbane strategije občin z naselji mestnega značaja vodila v multiplikativne učinke tako med gradnjo kot med delovanjem podjetja oziroma gospodarskega subjekta, ki bo vzpostavljen z danim projektom. Obnova objektov kulturne dediščine bo na primer vodila v povečan priliv od turističnih storitev, obenem pa bo preprečevala, da bi ta priliv začel postopoma upadati. Povečana gospodarska dejavnost bo vodila tudi v rast javnofinančnih prihodkov in če bodo projekti ustrezno pripravljeni, lahko celo pričakujemo, da bodo imeli sčasoma pozitiven javnofinančni učinek.

Sklad za urbani razvoj lahko pri svojem delovanju uporabi infrastrukturo finančnih institucij, ki jih je Slovenija v zadnjih petnajstih letih zgradila za financiranje razvojne dejavnosti gospodarstva (zlasti financiranje malih in srednjih podjetij ter financiranje R&D v gospodarstvu). Gre za Slovensko izvozno in razvojno banko, d. d. (SID) ter za Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo (Slovenski podjetniški sklad). SID lahko s pooblastilom zakona, ki bo urejal uvedbo in delovanje Sklada za urbani razvoj, nastopa kot finančni posrednik pri pridobivanju in delitvi sredstev za projekte trajnostnega urbanega razvoja, Slovenski podjetniški sklad pa lahko igra enako vlogo (tudi po zakonskem pooblastilu) pri lastniškem plasiranju sredstev Sklada za urbani razvoj v start-up podjetja ter v rastoča mala in srednje velika podjetja.

3.5.2 Predlog terminskega razporeda vzpostavitve in delovanja Sklada za urbani razvoj

1. Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo (MGRT), Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), Služba Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK) ter Skupnost občin Slovenije (SOS) v osnutku opredelijo področja, na katerih bo Sklad za urbani razvoj izvajal financiranje projektov urbanega razvoja. Pri tem niso omejeni le na območje mestnih občin, ampak na vsa mesta in mestna naselja – širša mestna območja – v Sloveniji (ZUREP-2). Kot omenjeno, področje delovanja Sklada za urbani razvoj obsega revitalizacijo razvrednotenih območij, spodbujanje revitalizacije zasebnih območij, ukrepe zemljiške politike skupaj z urejanjem prometne infrastrukture (trajnostna mobilnost), ukrepe na področju oskrbe z vodo, ravnanja z odpadki in odpadki, gradnjo in prenovo javnih ustanov, razvoj poslovnega okolja tudi z zagotavljanje finančnih virov za MSP, za spodbujanje uvajanja obnovljivih virov energije, digitalizacije in povečane uporabe komunikacijskih tehnologij, za obnovo nepremične kulturne dediščine, za stanovanjsko gradnjo in drugo. Po presoji MGRT, MOP, SVRK in SOS so teme v

nekem obdobju lahko zastavljene širše kot v aktualnem operativnem programu EU. Sredstva EU niso temeljni, pač pa dopolnilni finančni vir delovanja Sklada za urbani razvoj.

2. Vlada Republike Slovenije organizira javno razpravo o osnutku področij trajnostnega urbanega razvoja za dano finančno perspektivo. Na osnovi rezultatov te razprave sprejme končno verzijo področij, na katerih bo Sklad za urbani razvoj financiral projekte trajnostnega urbanega razvoja.
3. Občine začnejo na osnovi odobrenih področij pripravljati projekte in razpise za izvedbo projektov trajnostnega urbanega razvoja. Pri tem izdelajo:
 - (a) predlog za izvedbo projektov, ki jih nameravajo občine izvesti same,
 - (b) predlog projektov, ki jih nameravajo izvesti preko posebej v javno zasebnem partnerstvu oblikovanih projektnih podjetij,
 - (c) predlog sheme financiranja projektov, pri katerih je moč dobiti sredstva po tržnih pogojih,
 - (e) predlog sheme financiranja projektov (nepovratna sredstva, povratna sredstva in drugi javni in zasebni viri financiranja), pri katerih ocenjujejo, da ni mogoče dobiti sredstev po tržnih pogojih.

Vsaka od shem se deli še po področjih (revitalizacija razvrednotenih območij, ukrepi zemljiške politike, gradnja in prenova javnih ustanov, digitalizacija, energetska prenova, financiranje MSP, financiranje start up podjetij ...).

Postopek izdelave navedenih predlogov je dvofazen. Osnutku sledi javna obravna in na osnovi rezultatov te razprave dokončen sprejem predlogov na organih Skupnosti občin Slovenije.

4. Na osnovi predloga sprejetih projektov Sklad za urbani razvoj izdelava investicijsko strategijo, v kateri določi:
 - a) teritorialno raven delovanja finančnega instrumenta,
 - b) investicijske prioritete in cilje finančnega instrumenta,
 - c) kriterije pri selekciji in strukturiranju financiranih projektov,
 - d) sklop finančnih produktov,
 - e) obseg finančnih produktov in virov sredstev,
 - f) stopnjo intenzivnosti subvencij z nepovratnimi sredstvi,
 - g) kadar je predvideno financiranje večjih projektov trajnostnega urbanega razvojaSklad za urbani razvoj določi tudi, v katerem delu življenjskega cikla sredstev se začneja projekt (priprava, izgradnja, prevzem in razvoj, večja prenova, nadomestilo in ponovni razvoj).

Sklad za urbani razvoj z investicijsko strategijo določi vire financiranja (nacionalno sofinanciranje, sofinanciranje z zasebnimi investitorji, prispevki v naravi – zemljišča ipd.).

Sklad za urbani razvoj v investicijski strategiji določi, koliko tveganja je pripravljen prevzeti in koliko finančnih instrumentov bo uporabil pri financiranju projektov nizkega tveganja, projektov srednjega tveganja ter projektov visokega tveganja.

Sklad za urbani razvoj za izdelavo investicijske strategije preko javnega razpisa angažira ustrezno usposobljenega podizvajalca.

5. Za pripravo projektov in izdelavo prijav Sklad za urbani razvoj občinam in drugim deležnikom – potencialni izvajalci ali pa koristniki projektov – ves čas zagotavlja tehnično pomoč (svetovanje pri pripravi projekta in pri oblikovanju prijave za financiranje, ocena tveganja s tehničnega in finančnega vidika, priprava poslovnega načrta za MSP ali start-up podjetja, priprava plana projekta za izvajalce na področju varstva okolja, urbanega razvoja in digitalizacije). Tehnična pomoč vključuje tehnične strokovnjake s področja prava, financ, obnovljivih virov energije, varstva okolja, informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter drugih sektorsko specifičnih področij. Sklad za urbani razvoj izvede razpis in na njem pridobi institucije, ki lahko nudijo tehnično pomoč. Stroške tehnične pomoči Sklad za urbani razvoj pokriva iz tekočega proračuna.
6. Sklad za urbani razvoj v proračunskem postopku pridobi sredstva za sofinanciranje stroškov svojega delovanja (vključno s stroški nudenja tehnične pomoči) ter za financiranje obrestnih mer na ugodne kredite, ki jih bo finančni posrednik nudil izvajalcem projektov trajnostnega urbanega razvoja, pa tudi za financiranje stroškov, ki bodo nastali pri finančnem posredniku.
7. Finančni posrednik (družba za upravljanje) Sklada za urbani razvoj je Slovenska izvozna in razvojna banka (SID), ki ima zakonsko pooblastilo za izvedbo razpisa, pridobivanje potrebnih finančnih virov, izbira projektov urbanega razvoja v financiranje, kontrolo izvajanja projektov ter končno oceno uspešnosti njihove izvedbe.
8. Sklad za urbani razvoj enkrat na leto razpiše ponudbo za financiranje vseh treh omenjenih vrst shem projektov trajnostnega urbanega razvoja (dosegajo tržne stopnje donosnosti; ne dosegajo tržne stopnje donosnosti in so deloma subvencionirani s sredstvi EU; ne dosegajo tržne stopnje donosnosti ter so deloma financirani s sredstvi slovenskega proračuna). V ponudbi opredeli zgornjo mejo kumulativne vrednosti državnih subvencij in sredstev EU za dano leto. Razpis za vlaganje sredstev preko kreditov izvede SID, za vlaganje sredstev z vstopom v

lastništvo malih in srednjih podjetij (delniški kapital, mezzanin krediti) pa Slovenski podjetniški sklad.

9. Potem ko SID in Slovenski podjetniški sklad izbereta projekte urbanega razvoja v financiranje, SID glede na višino in ročnost potrebnih sredstev, kot so jih predlagale občine izda obveznice, najame kredit ali pridobi sofinancerje. Pri tem so roki plačila enaki, kot so prevideni tudi v izvedbi izbranih projektov. V primeru, da projekt s povratnimi sredstvi sofinancira ERDF, SID ustrezno zmanjša najem kredita namenjenega financiranju preostalega dela. Podobno velja tudi v primeru, da del stroškov subvencionira slovenski proračun.
10. Za vsak izbran projekt SID oziroma Slovenski podjetniški sklad izvedeta oceno ex-ante finančnih instrumentov in med njimi izbereta najprimernejšega:
- Posojila (oceno izvede SID): nudi jih pod boljšimi pogoji kot banke (nižja obrestna mera, daljši rok vračila, manjše zahteve po zavarovanju) in za dejavnosti, kjer lahko to posojilo zavaruje → stanovanjska gradnja, urejanje nepremičnin, varstvo nepremične kulturne dediščine, projekti obnovljivih virov energije (OVE) in učinkovite rabe energije (URE), financiranje rastočih MSP (deloma zavarovano s premoženjem in deloma s projekcijo njihovega delovanja, izdelano v okviru tehnične pomoči).
- Garancije (oceno izvede SID): zavarovanje kreditov, ki jih najemajo rastoča MSP ali pa mestne občine z vplivom na zagotovitev zadostnih finančnih virov in znižanja stroškov financiranja. Zavarovanja so podobna kot pri posojilih.
- Delnice (oceno izvede Slovenski podjetniški sklad): kapital Slovenski podjetniški sklad investira v zameno za lastniški delež v podjetju; namenjen je zagonskim podjetjem in podjetjem v zgodnji fazi delovanja na področju IT-tehnologij, biotehnologij, industrije, transporta, trgovine, energetskih tehnologij in tehnologij za zaščito okolja; Slovenski podjetniški sklad prevzame del menedžerske kontrole in dobi delež na dobičku. Sredstva vlaga za obdobje najmanj 10 let. Po preteku tega obdobja si jih povrne s prodajo deleža.

Ocena ex-ante pri odločanju o tem, kakšno obliko finančnega instrumenta – kredit, garancija, mezzanin kredit, nakup delnice – bo za posamezen projekt (kadar ga mestne občine izvajajo neposredno) ali za shemo projektov (kadar jih izvajajo drugi deležniki in ne neposredno mestne občine), zajema:

- a) analizo tržnih pomanjkljivosti ali suboptimalnih investicijskih situacij z oceno potreb po javnih investicijah;
- b) oceno dodane vrednosti finančnega instrumenta glede na druge oblike javne intervencije ter možne implikacije državnih pomoči;
- c) oceno potencialnih finančnih virov, ki jih bo treba pridobiti s finančnim instrumentom. Tudi oceno potrebe po ugodnejšem poplačilu;
- d) proučitev izkušenj s podobnimi instrumenti v preteklosti;

- e) predlog investicijske strategije, proučitev možne kombinacije z nepovratnimi sredstvi; ocena izvedbenih oblik (pogodb), finančnih produktov ter ciljnih skupin;
- f) specifikacijo pričakovanih rezultatov, njihovo merjenje z indikatorji.

Če se presoja ex-ante uvedbe finančnega instrumenta nanaša na financiranje projekta, pri katerem bo sodelovalo več investitorjev (banke, deležniki, SID, Slovenski podjetniški sklad), je treba oceniti, kolikšen delež projekta bo financiran s temi instrumenti in kolikšen delež posameznega investitorja bo vključen v dani finančni instrument.

Na osnovi ocene ex-ante SID izdelava:

- (a) predlog sheme financiranja projektov, pri katerih je potrebna subvencionirana obrestna mera (ugodni krediti) → to izvede ločeno za kandidiranje za nepovratna sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj, Kohezijskega sklada ali sklada JESSICA ter za kandidiranje za nepovratna sredstva iz slovenskega proračuna (namenjena subvencioniranju obrestne mere),
- (b) predlog sheme garancij za pridobivanje kreditov pri izvedbi projektov s področja trajnostnega urbanega razvoja, vključno s krediti za obratna sredstva rastočih malih in srednjih podjetij.

Na osnovi ocene ex-ante Slovenski podjetniški sklad izdelava:

- (a) predlog sheme ponudbe za nakup delnic ali nudenje mezzanin kreditov start-up podjetjem in podjetjem v zgodnji fazi razvoja,
- (b) predlog sheme ponudbe za nakup delnic ali mezzanin kreditov rastočim malim in srednjim podjetjem.

Oceno ex-ante SID in Slovenski podjetniški sklad podata v potrditev Skladu za urbani razvoj.

11. Sklad za urbani razvoj omogoča finančno izvedljive projekte, pri katerih se vložena sredstva povrnejo. Pri izbiri projektov za financiranje SID in Slovenski podjetniški sklad preverjata pričakovano neto sedanjo vrednost, interno stopnjo donosnosti, ekonomsko stopnjo donosnosti ($[(\text{dohodek} + \text{kapitalski donos}) - \text{strošek}] / \text{strošek} \cdot 100$) in za kontrolo še analizo stroškov in koristi (diskontirana vrednost koristi / diskontirana vrednost stroškov). Pri financiranju nepremičninskih in energetskih projektov se SID odloča glede na zavarovanje, ki ga daje vrednost nepremičnin.
12. Na osnovi ocene ex-ante (vključno z oceno pričakovanih rezultatov in opredelitvijo njihovih indikatorjev), na osnovi poznane cene zadolževanja in višine sredstev za financiranje posameznih projektov ter po izbiri projektov trajnostnega urbanega razvoja za financiranje SID oziroma Slovenski podjetniški sklad, kot

naročnik, z izvajalci projektov urbanega razvoja (mestne občine ali neposredno gospodarski subjekti) podpiseta pogodbe in v skladu z določbami v teh pogodbah investirata sredstva, potrebna za izvedbo sprejetih projektov. Nepovraten in povraten del financiranja investicije se obravnava znotraj dodeljevanja posameznega projekta.

13. Po začetku izvajanja posameznega projekta Sklad za urbani razvoj preko pogodbenikov izvajalcu še naprej zagotavlja vso potrebno tehnično pomoč.
14. Računsko sodišče vsako leto revidira delovanje Sklada za urbani razvoj in izvajanje na razpisu izbranih projektov.
15. SID in Slovenski podjetniški sklad vsako leto ocenita indikatorje izvedbe financiranih projektov (izgrajeni ali obnovljeni objekti, število MSP, ki so dobila povratna finančna sredstva ipd.). Rezultate primerjata z izvedbo projektov, kot je bila predvidena v podpisanih pogodbah in s tako izdelano oceno seznani Sklad za urbani razvoj.
16. Sklad za urbani razvoj vsako leto sprejme poročilo, v katerem na indikatorjih izvedbe, na indikatorjih rezultata (ali so bili z izvedbo projekta doseženi cilji) ter na finančnih indikatorjih oceni uspešnost izvajanja razpisov projektov urbanega razvoja. Sklad za urbani razvoj upošteva naslednje indikatorje rezultata:
 - a) pri sofinanciranju MSP: full-time ekvivalent; povečanje zaposlenosti v podjetjih, ki so dobila podporo;
 - b) pri trajnostnem turizmu: letno povečanje števila turističnega obiska;
 - c) pri spodbujanju uporabe IKT-tehnologij: število dodatnih gospodinjstev s širokopasovnim dostopom do interneta – najmanj 30 Mbps;
 - d) pri mestnem potniškem prevozu: dolžina novih prog; elektrifikacija prevoza;
 - e) pri ravnanju z odpadki: dodatne zmogljivosti za recikliranje odpadkov – tone/leto;
 - f) pri oskrbi s pitno vodo: število dodatno oskrbljenega prebivalstva z dostopom do pitne vode;
 - g) pri ravnanju s komunalno odpadno in padavinsko vodo: število prebivalstva – populacijski ekvivalent – dodatno oskrbljeno z odvajanjem in čiščenjem komunalne odpadne in padavinske vode;
 - h) pri upravljanju tveganj in njihovem zmanjševanju: število oseb, ki so na novo zaščitene s protipoplavnimi ukrepi;
 - i) pri sanaciji zemlje (površina – hektarji – saniranih zemljišč);
 - j) pri raziskavah in inovacijah: število podjetij, ki so uvedle novosti na trgu ali novosti pri svojem proizvodu;
 - k) pri obnovljivih virih energije: dodatne zmogljivosti proizvodnje obnovljivih virov energije – MW;
 - l) pri zmanjšanju emisij toplogrednih plinov: letni upad v CO₂ ekvivalentu;

- m) pri urbanem razvoju: obnovljene ali na novo zgrajene stanovanjske oziroma poslovne stavbe – m² ter površino revitaliziranih razvrednotenih območij v mestih (m²) in
- n) pri trgu dela: število sodelujočih v lokalnih iniciativah namenjenih zaposlovanju in usposabljanju.

Med finančnimi indikatorji Sklad za urbani razvoj upošteva dobo vračanja vloženih sredstev, koliko garancij je bilo unovčenih (pri kreditih) ter neto sedanjo vrednost s stopnjo donosnosti (pri financiranju MSP).

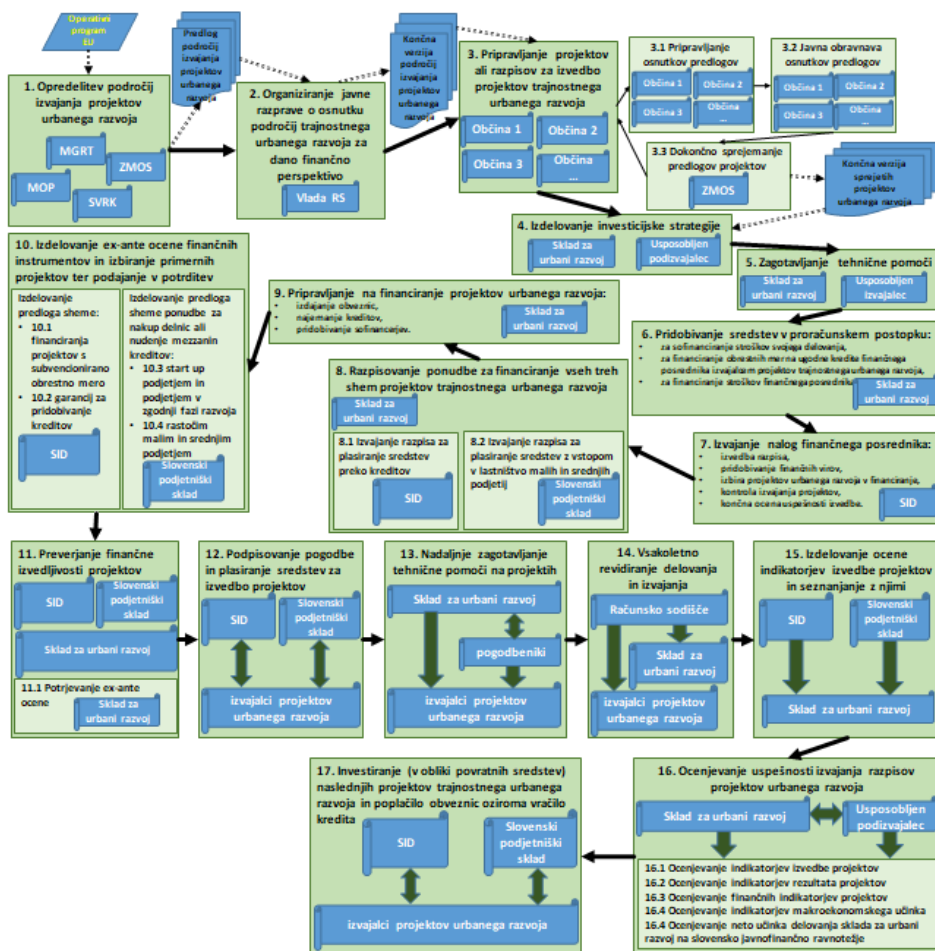
Sklad za urbani razvoj oceni tudi indikatorje makroekonomskega učinka, pri katerih upošteva neposreden in posreden vpliv investicij ter rezultatov financiranih projektov (na primer delovanje MSP, uvedba novih tehnologij ipd.) na dodano vrednost, zaposlenost ter javnofinančne prilive v Sloveniji. Pri tem oceni neto učinek delovanja sklada za urbani razvoj na slovensko javnofinančno ravnotežje.

Sklad za urbani razvoj za oceno indikatorjev rezultata, finančnih indikatorjev ter indikatorjev makroekonomskega učinka preko javnega razpisa angažira ustrezno usposobljenega podizvajalca.

17. Sredstva, ki jih izvajalci projektov vračajo SID oziroma Slovenskemu podjetniškemu skladu, služijo za poplačilo obveznic oziroma vračilo kredita, ki ga je SID najela za financiranje danih projektov. Vrnjena povratna sredstva, ki so jih za financiranje trajnostnega urbanega razvoja namenili Evropski sklad za Regionalni razvoj, Kohezijski sklad in Republika Slovenija, služijo SID oziroma Slovenskemu podjetniškemu skladu za investiranje (spet v obliki povratnih sredstev) naslednjih projektov trajnostnega urbanega razvoja. Za toliko se zmanjša potreba SID po najemu novih kreditov oziroma zmanjša vrednost izdaje obveznic.

Opisani postopek delovanja sklada poenostavljeno prikazuje naslednja slika.

Slika 1: Predlog terminskega razporeda vzpostavitve in delovanja Sklada za urbani razvoj

V nadaljevanju tega poglavja bomo osvetlili predlagano delovanje Sklada za urbani razvoj na treh primerih. V prvem primeru vložena sredstva (ugodni kredit) vrača lastnik nepremičnine (enako lahko tudi lastnik izboljšane vodovoda, podjetje za ravnanje z odpadki ali ipd.), v drugem primeru kredit vrača občina, sredstva pa porabi za investicije v infrastrukturo, ki je uporabnikom ne more direktno zaračunati (ureditev razvrednotenih zemljišč, gradnja ali izboljšava cestnega omrežja, gradnja šol in drugih zavodov ipd.). Kredit se poplača iz prihodnjih prilivov v občinski proračun in je omejen z dovoljeno ravno zadolževanja dane občine. V tretjem primeru Slovenski podjetniški

sklad vstopa v lastništvo ali pa nudi mezzanin kredite malim in srednje velikim podjetjem ter se čez deset let poplača, tako da odproda svoj delež oziroma mu dano podjetje kredit povrne, saj se v tem obdobju usposobi za pridobivanje bančnih kreditov.

3.5.3 Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri kreditiranju obnove stavb

Vzemimo primer obnove stavbe, ki sodi med objekte naše nepremične kulturne dediščine. Projekt je zastavljen tako, da se obenem izvedejo funkcionalna, statična, estetska in energetska prenova stavbe. Izvajalec projekta dobi brezobrestni kredit za desetletno obdobje s tremi leti moratorija na odplačilo ter kredit povrne iz dohodkov najemnin ali drugih dohodkov, ki mu jih omogoča gospodarjenje z obnovljeno hišo.

Obnovo stavb v mestnih jedrih in obnovo objektov nepremične kulturne dediščine so na začetku sedemletne finančne perspektive (časovno se pokriva s finančno perspektivo EU) MGRT, MOP, SVRK ter SOS opredelile kot eno od področij, na katerem bo Sklad za urbani razvoj izvajal financiranje projektov urbanega razvoja. Javna razprava je to opredelitev potrdila in Vlada Republike Slovenije je sprejela dokument, na osnovi katerega bo v prihodnjih sedmih letih Sklad za urbani razvoj s povratnimi sredstvi financiral te vrste projektov (točki 1. in 2. terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sklad za urbani razvoj nameni občinam tehnično pomoč pri pripravi predloga projektov urbanega razvoja, med njimi tudi projektov celovite (statične, funkcionalne, energetske in estetske) obnove stavb nepremične kulturne dediščine. Tehnično pomoč nudi podizvajalec izbran na javnem razpisu. Sklad za urbani razvoj lahko ta znesek po presoji razdeli med več podizvajalcev, razporejenih po Sloveniji (3. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sklad za urbani razvoj preko javnega razpisa angažira ustrezno usposobljenega podizvajalca, ki na osnovi poznanih prioritet izdela investicijsko strategijo. V tej strategiji je za projekte celovite prenove stavb nepremične kulturne dediščine določeno zagotavljanje brezobrestnega dolgoročnega – desetletnega kredita s triletnim moratorijem odplačevanja. Sredstva bodo financirana preko SID, obresti pa subvencionirane iz državnega proračuna (točka 4. terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Dejavnosti opisane do te faze se izvedejo enkrat na vsakih sedem let (ob uvajanju nove finančne perspektive).

Sklad za urbani razvoj na javnem razpisu izbere ustrezno usposobljen gospodarski subjekt za pripravo dokumentacije in oceno možnosti financiranja. Sklad za urbani razvoj na javnem razpisu izbere ustrezno usposobljen gospodarski subjekt za nudenje tehnične pomoči potencialnim izvajalcem projektov celovite prenove stavb nepremične

kulturne dediščine. Nato Sklad za urbani razvoj izda nov razpis, na katerega se lahko javijo potencialni izvajalci projektov celovite prenove stavb nepremične kulturne dediščine, da bi dobili tehnično pomoč potrebno za izdelavo kvalitetne prijave. Na tem razpisu je izbran tudi lastnik hiše, ki sodi v nepremično kulturno dediščino in potrebuje celovito prenovo. Stroške tehnične pomoči pokriva Sklad za urbani razvoj. Gospodarski subjekt, ki izvaja tehnično pomoč, lastniku hiše preskrbi vse potrebne tehnološke (gradbene, arhitektonske, energetske), pravne in ekonomske informacije. Izdelana je ocena pričakovanega zmanjšanja energetskih stroškov ter povečane vrednosti hiše s potencialnim povečanjem najemnin. Na osnovi teh podatkov je ocenjena neto sedanja vrednost investicije in iz nje izvedena stopnja donosnosti investicije ter ocenjeno obdobje vračanja vloženih sredstev (5. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sredstva, potencialno potrebna za subvencioniranje obresti na kredite namenjene projektom celovite sanacije hiš, ki sodijo v nepremično kulturno dediščino, Sklad za urbani razvoj uvrsti v svoj letni proračun in ta je v Državnem zboru potrjen skupaj s Proračunom Republike Slovenije (6. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sklad za urbani razvoj v danem letu razpiše ponudbo za financiranje tovrstnih projektov (sodijo v III. sklop dejavnosti sklada → gre za projekte, pri katerih se subvencioniran del povratnih sredstev krije iz slovenskega proračuna). SID izvede razpis za dodeljevanje sredstev s kreditiranjem projektov celovite prenove hiš, ki sodijo v slovensko nepremično kulturno dediščino. Na tem razpisu je lastnik hiše z značajem slovenske kulturne dediščine zaradi dobro pripravljene dokumentacije izbran za financiranje. Ob izboru tega projekta SID zanj izdela posebno oceno ex-ante finančnih instrumentov in izbere ugoden kredit (z obrestno mero enako 0). Pri tem oceni tržne pomanjkljivosti, ki jih predstavlja visoko regulirana in draga prenova objektov kulturne dediščine. Prav tako ločeno od rezultatov, predstavljenih v prijavi (in izdelanih v okviru tehnične pomoči), SID izdela lastne ocene dodane vrednosti, indikatorjev in tveganj v zvezi z izvedbo tega projekta. To oceno pošlje v potrditev Skladu za urbani razvoj. Na osnovi te potrditve in potrditve vrste drugih podobnih projektov v danem letu SID nastopi na finančnem trgu. Za financiranje nekaterih projektov izda obveznice, za financiranje projektov, kot je celovita prenova hiše iz slovenske kulturne dediščine, pa najame ustrezen bančni kredit. Tako zbere sredstva za financiranje predvidenih projektov urbanega razvoja v danem letu. SID z izvajalcem projekta celovite prenove dane hiše podpiše pogodbo o financiranju ter izvajalcu dodeli sredstva, potrebna za izvedbo tega projekta (točke 8, 9, 10, 11 in 12 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj). V pogodbi nosilec projekta (lastnik hiše) SID garantira za vračilo posojenega zneska s celotno vrednostjo hiše.

Izvajalec projekta je že med postopkom pridobivanja ugodnega kredita ob tehnični pomoči Sklada za urbani razvoj z arhitekturnim birojem, gradbenim podjetjem ter

ponudniki energetskih naprav (na primer toplotnih črpalk) sklenil pogodbe o izvedbi del s pogojem, da bo posojilo odobreno. Obenem je ob tehnični pomoči pridobil tudi vsa potrebna dovoljenja za gradbeni poseg na hiši. Te pogodbe stopijo v veljavo in projekt se začne izvajati. Sklad za urbani razvoj izvajalcu še naprej zagotavlja tehnično pomoč pri spremljanju poteka projekta. Zlasti pri ugotavljanju ali so bili doseženi mejniki pri izvajanju (posamezne gradbene faze ipd.) ter kakšni sta kakovost in cena izvedbe. Proti koncu del na hiši se tehnična pomoč nanaša tudi na ukrepe lastnika hiše pri trženju njenih prostorov, da si bo lahko zagotovil sredstva za vračilo kredita. Gre za iskanje najemnikov novih stanovanj ali poslovnih prostorov, morda za spremembo namembnosti hiše v hotel, hostel, študentski dom, muzej, galerijo, v prostore namenjene šolski dejavnosti ipd. V nekaterih primerih mora biti namembnost hiše po obnovi natanko znana že pred začetkom del oziroma pripravo arhitekturnih rešitev (točka 13 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

V začetku naslednjega leta Računsko sodišče prvič revidira dejavnosti Sklada za urbani razvoj in SID v zvezi z izvajanjem projekta celovite sanacije hiše, ki sodi v slovensko nepremično kulturno dediščino. V mnenju lahko poda zahtevek za popravljalne ukrepe v zvezi z izvajanjem projekta, oceni njegovo ekonomičnost ipd. (točka 14 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Dela na celoviti sanaciji hiše, ki sodi v slovensko nepremično kulturno dediščino, se, skupaj s pripravo arhitekturnih rešitev, izvajajo dve leti in SID spremlja indikatorje izvedbe projekta, ki so v tem primeru tudi mejniki izvedbe: kdaj in kako kakovostno (tudi glede na predvidene stroške) je bil narejen arhitekturni koncept celovite prenove, kako so bila izvedena gradbena dela (tudi s statičnega vidika), kako je bila izvedena energetska sanacija stavbe (fasada, okna), kako so bile nameščene nove naprave za ogrevanje – toplotna črpalka ... (točka 15 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

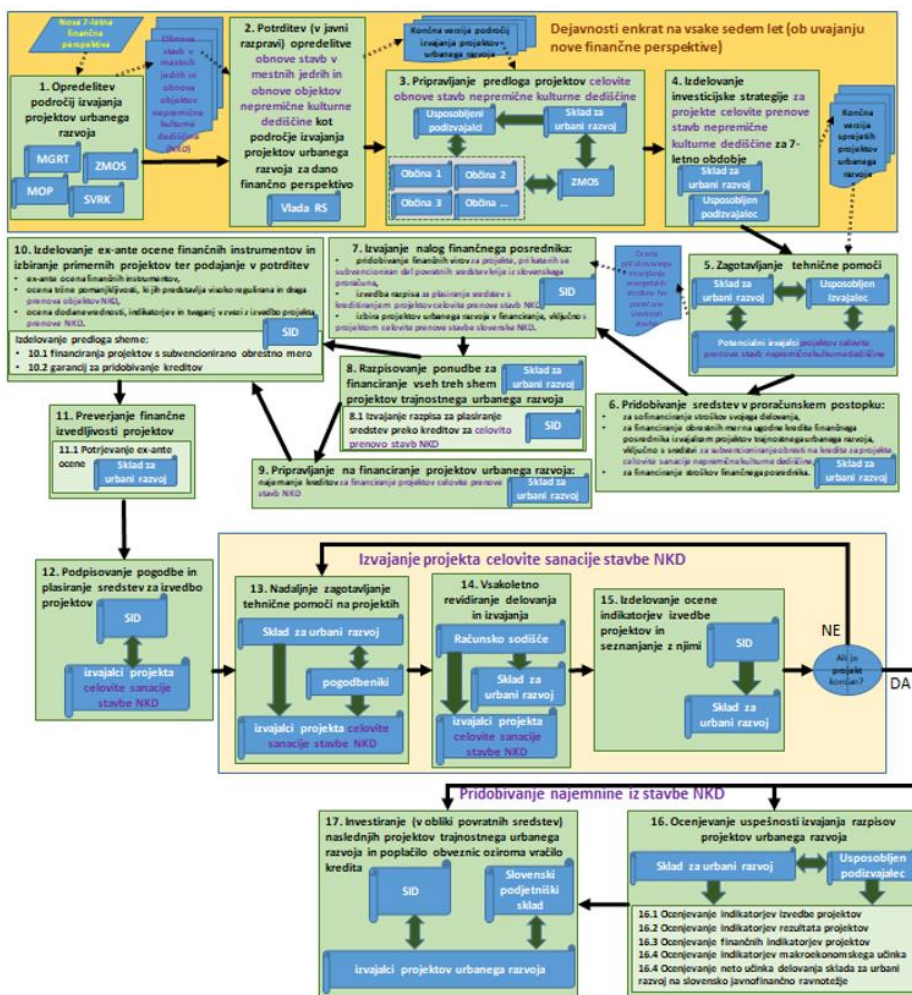
Ko je celovita prenova stavbe, ki sodi v slovensko kulturno dediščino, končana, Sklad za urbani razvoj oceni indikator rezultata in v svojem letnem poročilu navede število m² obnovljenih stanovanjskih oziroma poslovnih površin. Stroške, ki jih je sklad imel s financiranjem obrestne mere skupaj z neto sedanjo vrednostjo donosov lastnika prenovljene hiše, vnese v finančne indikatorje. Dejavnost pri prenovi hiše, včasih pa tudi rezultate njene učinkovitejše izrabe (vključno z vplivom na turizem) Sklad za urbani razvoj upošteva v oceni makroekonomskih ter v njihovem okviru zlasti javnofinančnih indikatorjev svojega delovanja (16. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Lastnik prenovljene hiše v tretjem letu po začetku prenove in v letu po končanju del, ob sodelovanju tehnične pomoči Sklada za urbani razvoj, odda stanovanja oziroma poslovne prostore zainteresiranim subjektom ter začne pridobivati najemnino. Iz teh sredstev prvenstveno poplača kredit. Če nastopijo težave pri tem poplačilu, poskuša

Sklad za urbani razvoj z različnimi ukrepi tehnične pomoči zadevo rešiti (morda je na primer potrebna sprememba namembnosti hiše). Če to ne uspe in če ni smiselno podaljšanje roka odplačila (tokrat upravičenec poravna tudi obresti), SID vnovči garancijo na hiši, jo proda in poplača kredit (17. točka terminskega zaporedja delovanja Sklada za urbani razvoj).

Opisani postopek primera delovanja sklada za urbani razvoj pri kreditiranju obnove stavb poenostavljeno prikazuje naslednja slika.

Slika 2: Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri kreditiranju obnove stavb

3.5.4 Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri kreditiranju izvajanja zemljiške politike občin

Občina organizira sanacijo razvrednotenega zemljišča in zapuščenih industrijskih poslopij. Na tem območju uredi park z rekreacijskimi površinami, obenem pa sanira tudi bližnjo cestno infrastrukturo (cestišča, pločnike, kolesarske steze, križišča). Občina od Sklada za urbani razvoj oziroma SID pridobi ugoden kredit in ga naslednjih dvajset let vrača iz prihodkov, ki bi bili tudi sicer namenjeni financiranju njenih investicij.

»Zavrtimo« spet v sedemnajstih točkah prikazan model delovanja Sklada za urbani razvoj in ga prilagodimo primeru sanacije razvrednotenega zemljišča v zelene in rekreacijske površine skupaj s sanacijo bližnje cestne infrastrukture.

Na začetku sedemletne finančne perspektive (časovno se pokriva s finančno perspektivo EU) MGRT, MOP, SVRK, SOS ter združenje občin Slovenije opredelijo kot eno od področij, na katerem bo Sklad za urbani razvoj izvajal financiranje projektov urbanega razvoja, tudi sanacijo razvrednotenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij. Javna razprava je to opredelitev potrdila in Vlada Republike Slovenije je sprejela dokument, na osnovi katerega bo v prihodnjih sedmih letih Sklad za urbani razvoj s povratnimi sredstvi financiral te vrste projektov (točki 1. in 2. terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sklad za urbani razvoj nameni občinam tehnično pomoč pri pripravi predloga projektov urbanega razvoja, med njimi tudi predloga projektov sanacije razvrednotenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij. Tehnično pomoč nudi podizvajalec, izbran na javnem razpisu. Sklad za urbani razvoj lahko dela tehnične pomoči po presoji razdeli med več podizvajalcev, razporejenih po Sloveniji. Osnutek razpisa za financiranje omenjene sanacije razvrednotenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij gre, skupaj z osnutkom drugih razpisov, v javno razpravo in na osnovi njenih rezultatov ga predmetna občina ali več njih potrdijo. V tem sklepu je določeno, da se lahko mestna občina prijavi v povratno financiranje sanacije razvrednotenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij (3. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sklad za urbani razvoj preko javnega razpisa angažira ustrezno usposobljenega podizvajalca, ki na osnovi poznanih prioritet izdela investicijsko strategijo. V tej strategiji je za projekte sanacije razvrednotenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij določeno zagotavljanje brezobrestnega dolgoročnega – dvajsetletnega kredita z začetkom odplačevanja naslednje leto po najemu tega kredita (učinki sanacije razvrednotenih zemljišč so posredni in moratorij na začetek odplačevanja kredita nima smisla). Sredstva bodo financirana preko SID, obresti pa subvencionirane iz Proračuna

Republike Slovenije (točka 4. terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Do te faze se dejavnosti odvijajo enkrat na sedem let, ob sprejemanju vsakokratne finančne perspektive.

Sklad za urbani razvoj na javnem razpisu izbere ustrezno usposobljen gospodarski subjekt za nudenje tehnične pomoči potencialnim izvajalcem (mestnim občinam) projektov sanacije razvrstjenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij. Nato Sklad za urbani razvoj izda nov razpis, na katerega se lahko mestne občine, ki izvajajo sanacijo razvrstjenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij, javijo, da bi dobile tehnično pomoč potrebno za izdelavo kvalitetne prijave. Na tem razpisu je dana mestna občina izbrana za financiranje sanacije razvrstjenega zemljišča. Gospodarski subjekt, ki izvaja tehnično pomoč, ob strošku, ki ga nosi ga Sklad za urbani razvoj, mestni občini preskrbi vse potrebne tehnološke (gradbene, arhitektonske), pravne in ekonomske informacije. Izdelana je ocena pričakovanega učinka na povečanje vrednosti nepremičnin v okolici tega zemljišča (5. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sredstva potencialno potrebna za subvencioniranje obresti na kredite, namenjene projektom sanacije razvrstjenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij, Sklad za urbani razvoj uvrsti v svoj letni proračun in ta je v Državnem zboru potrjen skupaj s Proračunom Republike Slovenije (6. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj). Sklad za dano leto razpiše ponudbo za financiranje tovrstnih projektov (tudi v primeru sanacije razvrstjenih zemljišč gre za projekte v III. sklopu dejavnosti sklada → subvencioniran del povratnih sredstev se krije iz slovenskega proračuna). SID izvede razpis za vlaganje sredstev preko kreditiranja projektov sanacije razvrstjenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij. Na tem razpisu je predmetna občina, zaradi dobro pripravljene dokumentacije izbrana za financiranje sanacije razvrstjenega zemljišča v zelene rekreacijske površine s spremljajočo ureditvijo bližnjih cestišč. Ob izboru tega projekta SID zanj izdela posebno oceno ex-ante finančnih instrumentov in izbere ugoden dolgoročni kredit (z obrestno mero enako 0). Pri tem oceni tržne pomanjkljivosti, ki jih predstavlja sanacija razvrstjenega zemljišča z izrazitimi eksternimi ekonomijami in nepraktičnostjo pridobivanja povračila vloženih sredstev od uporabnikov novega parka ali pa lastnikov nepremičnin, ki se jim je zaradi ureditve okolice dvignila vrednost. To oceno pošlje v potrditev Skladu za urbani razvoj. Na osnovi te potrditve in potrditve drugih podobnih projektov SID nastopi na finančnem trgu. Pri bančnem sektorju najame kredit z enakim rokom dospelja, kot ga bo dodelila občini, ki izvaja sanacijo razvrstjenih zemljišč ter zapuščenih industrijskih poslopij. Nato SID z občino, ki bo sanirala razvrsteno zemljišče, podpiše pogodbo o financiranju tega projekta (točke 8, 9, 10, 11 in 12 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj). Pogodba mestno občino zavezuje, da v naslednjih dvajsetih letih kredit odplača iz svojih virov prihodkov.

Predmetna občina je že med postopkom pridobivanja ugodnega kredita ob tehnični pomoči Sklada za urbani razvoj z arhitekturnim birojem ter gradbenim podjetjem sklenila pogodbo o izvedbi del s pogojem, da bo posojilo odobreno. Obenem je pridobila tudi vsa potrebna dovoljenja. Pogodbe o izvedbi del stopijo v veljavo in projekt se začne izvajati. Sklad za urbani razvoj občini še naprej zagotavlja tehnično pomoč pri spremljanju poteka projekta. Zlasti pri ugotavljanju, ali so bili doseženi mejniki pri izvajanju (posamezne gradbene faze ipd.) ter kakšna sta kakovost in cena izvedbe (točka 13 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

V začetku naslednjega leta Računsko sodišče revidira delavnosti Sklada za urbani razvoj in SID v zvezi z izvajanjem projekta sanacije razvrednotenega zemljišča v zelene rekreacijske površine s spremljajočo ureditvijo bližnjih cestišč. V mnenju lahko poda zahtevek za popravilne ukrepe v zvezi z izvajanjem projekta, oceni njegovo ekonomičnost ipd. (točka 14 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Dela v zvezi s sanacijo razvrednotenega zemljišča v zelene rekreacijske površine s spremljajočo ureditvijo bližnjih cestišč trajajo eno leto. SID po četrletjih spremlja indikatorje izvedbe projekta, ki so v tem primeru tudi mejniki te izvedbe: kdaj in kako kakovostno (tudi glede na predvidene stroške) je bil narejen arhitekturni koncept, kako so bila izvedena gradbena dela, kakšni rekreacijski objekti (naprave) so postavljeni v parku, kako je izvedena sanacija okoliških cest ... (točka 15 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

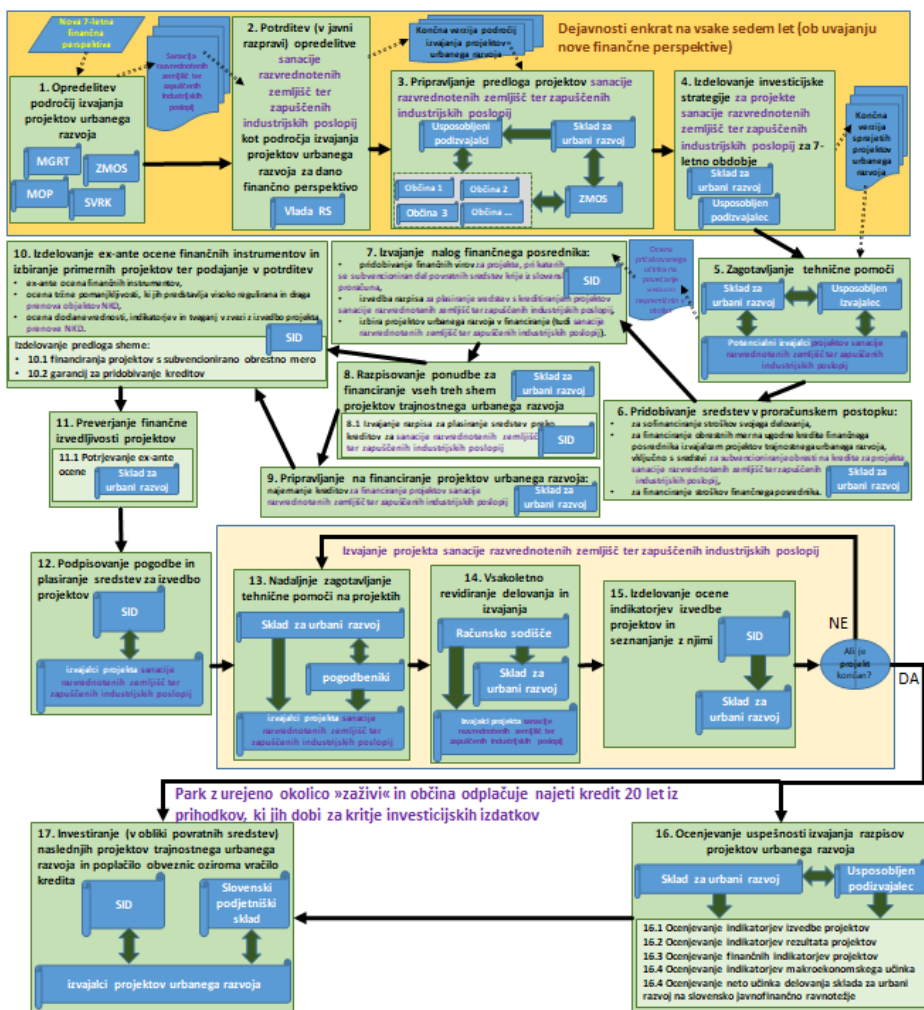
Ko je sanacija razvrednotenega zemljišča v zelene rekreacijske površine s spremljajočo ureditvijo bližnjih cestišč končana, Sklad za urbani razvoj oceni indikator rezultata in v svojem letnem poročilu navede površino saniranega zemljišča. Stroške, ki jih je sklad imel s financiranjem obrestne mere skupaj z oceno povečane vrednosti nepremičnin v okolici novega parka, Sklad za urbani razvoj vnese v finančne indikatorje. Morebitno povečanje števila stanovalcev v mestu in multiplikativne učinke rasti njihove osebne porabe Sklad za urbani razvoj upošteva v oceni makroekonomskih ter zlasti javnofinančnih indikatorjev svojega delovanja. Podobno upošteva tudi kratkoročne multiplikativne učinke gradbene in spremljajoče dejavnosti ob sanaciji razvrednotenega zemljišča v zelene rekreacijske površine s spremljajočo ureditvijo bližnjih cestišč (16. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Nov park z urejeno okolico »zaživi« naslednje leto po obnovi in občina odplačuje najeti kredit dvajset let iz prihodkov, ki jih dobi za kritje investicijskih izdatkov. Povečanje števila prebivalstva, pa tudi prenehanje izseljevanja, vpliva na rast prihodkov mestne občine obračunanih iz t. i. »povprečnine« – poravnajo se iz vplačane dohodnine (17. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Občina ima le ta problem, da ne sme prestopiti zgornje limite dovoljene zadolžitve. Sklad za urbani razvoj ji preko SID banke in s subvencijo države priskrbi zelo ugoden dolgoročni kredit.

Primer delovanja sklada za urbani razvoj pri kreditiranju izvajanja zemljiške politike občin prikazuje naslednja slika.

Slika 3: Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri kreditiranju izvajanja zemljiške politike občin

3.5.5 Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri financiranju nastajanja, delovanja ter rasti malih in srednjih podjetij

Sklad za urbani razvoj preko SID zagotovi Slovenskemu podjetniškemu skladu sredstva za nakup lastniškega deleža v srednje velikem podjetju z obeti za rast in ustvarjanje novih delovnih mest. Vložena sredstva si povrne z odprodajo deleža po desetih letih vztrajanja v solastništvu. Če je projekt uspešen, Sklad za urbani razvoj ustvari donos v višini večkratnika investiranih sredstev.

Še v tretje si, tokrat za ta primer, »zavrtime« naš model delovanja Sklada za urbani razvoj v sedemnajstih točkah.

Na začetku sedemletne finančne perspektive (časovno se pokriva s finančno perspektivo EU) MGRT, MOP, SVRK ter SOS opredelijo kot eno od področij, na katerem bo Sklad za urbani razvoj izvajal financiranje projektov urbanega razvoja tudi izboljšanje poslovnega okolja in v tej zvezi zagotovitev povratnih finančnih virov za ustanavljanje in rast malih ter srednje velikih podjetij. Javna razprava je to opredelitev potrdila in Vlada Republike Slovenije je sprejela dokument, na osnovi katerega bo v prihodnjih sedmih letih Sklad za urbani razvoj s povratnimi sredstvi financiral te vrste projektov (točki 1 in 2 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sklad za urbani razvoj nameni mestnim občinam in občinam z naselji mestnega značaja tehnično pomoč pri pripravi predloga projektov urbanega razvoja, med njimi tudi projektov financiranja malih in srednje velikih podjetij. Tehnično pomoč nudi podizvajalec, izbran na javnem razpisu. Sklad za urbani razvoj lahko to delo po presoji razdeli med več podizvajalcev, razporejenih po Sloveniji. Podizvajalec ali skupina podizvajalcev izdela osnutek razpisa za omenjeno financiranje in ta gre, skupaj z osnutkom drugih razpisov, v javno razpravo. Na osnovi njenih rezultatov odgovorni nosilec za razvoj dane urbane sredine (občina) razpis za financiranje malih in srednjih podjetij s sklepom potrdi. V tem sklepu je določeno, da je analizirano srednje veliko podjetje upravičeno vložiti prijavo za pridobitev financiranja (3. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sklad za urbani razvoj preko javnega razpisa angažira ustrezno usposobljenega podizvajalca, ki na osnovi poznanih prioritet izdela investicijsko strategijo. V tej strategiji je za projekte financiranja malih in srednjih podjetij določen vstop države preko Slovenskega podjetniškega sklada v solastništvo teh podjetij za obdobje 10 let in povrnitev sredstev po poteku tega obdobja. Sredstva bodo financirana preko SID, obresti, potrebne za njihovo financiranje, pa subvencionirane is Proračuna Republike Slovenije (točka 4. terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Do te faze se dejavnost odvija enkrat na sedem let ob sprejemanju nove finančne perspektive.

Sklad za urbani razvoj na javnem razpisu izbere ustrezno usposobljen gospodarski subjekt, lahko tudi več svetovalnih družb razporejenih po Sloveniji, za nudenje tehnične pomoči potencialnim malim in srednjim podjetjem pri pridobivanju finančnih sredstev (točka 3 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj). Nato Sklad za urbani razvoj izda nov razpis, na katerega se lahko javijo mala in srednja podjetja, da bi dobila tehnično pomoč, potrebno za izdelavo kvalitetne prijave. Na tem razpisu je na primer neko srednje veliko podjetje (recimo s 100 zaposlenimi ter 15 milijoni evrov letnega prihodka) izbrano za financiranje. Gospodarski subjekt, ki izvaja tehnično pomoč, v sodelovanju s strokovnimi sodelavci tega podjetja, ob strošku, ki ga nosi Sklad za urbani razvoj, preskrbi vse potrebne tehnološke, pravne in ekonomske informacije. Izdelana je ocena sedanje vrednosti investicije, z nje so izpeljane stopnje donosa investicije, pa tudi ocena obdobja vračanja in ocena ekonomičnosti vlaganja sredstev (5. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sredstva, potencialno potrebna za subvencioniranje obresti, Sklad za urbani razvoj uvrsti v svoj letni proračun in ta je v Državnem zboru potrjen skupaj s Proračunom Republike Slovenije (6. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za Urbani razvoj). Sklad za urbani razvoj letno razpiše ponudbo za financiranje tovrstnih projektov (tudi v tem primeru gre za projekte v III. sklopu dejavnosti sklada → subvencioniran del povratnih sredstev se krije iz slovenskega proračuna). Slovenski podjetniški sklad izvede razpis za financiranje malih in srednje velikih podjetij in na tem razpisu analizirano podjetje pridobi tri milijone evrov v obliki vloge države v njegov lastniški delež. Ob izboru tega projekta Slovenski podjetniški sklad zanj izdela posebno oceno ex-ante finančnih instrumentov in izbere udeležbo države v lastništvu. Pri tem oceni tržne pomanjkljivosti, ki jih v Sloveniji predstavlja pridobivanje direktnih investicij v mala in srednje velika podjetja ter celo pridobivanje navadnih kreditov za ta podjetja. Gre za eno glavnih ovir hitrejši gospodarske rasti in dviga slovenske konkurenčnosti. To oceno pošlje v potrditev Skladu za urbani razvoj. Na osnovi te potrditve in podobne potrditve vrste drugih projektov vstopa države v solastništvo malih in srednje velikih podjetij SID nastopi na finančnem trgu in izda desetletno obveznico z državnim jamstvom. Sredstva, predvidena za financiranje malih in srednje velikih podjetij SID dodeli Slovenskemu podjetniškemu skladu. Ta z analiziranim podjetjem podpiše pogodbo o vstopu v njegovo lastništvo z zavezo o sodelovanju pri upravljanju (Slovenski podjetniški sklad določi člana nadzornega sveta ipd.), pa tudi z zavezo o poročanju in transparentnosti delovanja tega podjetja (točke 8, 9, 10, 11 in 12 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Podjetje, ki je pridobilo sredstva, ta nameni glede na investicijski načrt predstavljen ob prijavi na razpis in pred tem dodelan s sodelovanjem tehnične pomoči. Sklad za urbani razvoj analiziranemu podjetju še naprej zagotavlja tehnično pomoč pri spremljanju

poteka projekta. Zlasti pri ugotavljanju, ali so bili doseženi mejniki pri izvajanju (uvredba novih tehnologij, novih tržnih pristopov ipd.) ter kakšna sta kakovost in cena izvedbe (točka 13 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

V začetku naslednjega leta Računsko sodišče revidira delavnosti Sklada za urbani razvoj, SID in Slovenskega podjetniškega sklada v zvezi z izvajanjem projekta financiranja analiziranega srednje velikega podjetja. V mnenju lahko poda zahtevek za popravljalne ukrepe v zvezi z izvajanjem projekta, oceni njegovo ekonomičnost ipd. (točka 14 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Kapitalsko okrepljeno podjetje deluje naslednjih deset let in v tem obdobju Slovenski podjetniški sklad po četrletjih spremlja indikatorje izvedbe projekta, ki so tudi mejniki te izvedbe: kdaj in kako kakovostno (tudi glede na predvidene stroške) je bil izveden kakšen od predvidenih ukrepov – uvedba nove tehnologije, izboljšanje trženja, nov poslovni pristop, dvig konkurenčnosti zaradi stabilnejšega poslovanja ipd. (točka 15 terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sklad za urbani razvoj vsako leto oceni indikator rezultata pri financiranju analiziranega podjetja in pri tem navede full-time ekvivalent povečanja zaposlenosti v tem podjetju. Stroške, ki jih je sklad imel s financiranjem obrestne mere skupaj z oceno povečane dodane vrednosti zaradi izboljšane delovanja podjetja, Sklad za urbani razvoj vnese v finančne indikatorje. Skupne neposredne in posredne učinke delovanja tega in drugih na enak način financiranih malih ter srednjih podjetij na slovensko dodano vrednost, zaposlenost ter na javnofinančne prihodke Sklad za urbani razvoj upošteva v oceni makroekonomskih indikatorjev svojega delovanja (16. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Analizirano podjetje deluje in se širi naslednjih deset let. Pri tem se večkrat dokapitalizira in ustanavlja podružnice, s katerimi se tudi internacionalizira. Po desetih letih Slovenki podjetniški sklad svoj delež z donosom v večkratniku vplačane vrednosti odproda. V primeru, da se analizirano podjetje znajde v težavah ali prodaja njegovega lastniškega deleža ni smiselna (na trgu ni povpraševanja za to vrsto prodaje), je Slovenski podjetniški sklad upravičen do poplačila nominalno vloženih sredstev iz tekočih prihodkov podjetja (kolateral). Če podjetje zaide v stečaj, so vanj vložena državna sredstva izgubljena, razen če se je v investicijski strategiji Sklad za urbani razvoj odločil ta sredstva zavarovati pri ustrezni finančni instituciji – banka, zavarovalnica (4. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Sklad za urbani razvoj v svojih letnih poročilih analizira razmerje med povečano vrednostjo v uspešnih podjetjih, ki so dobila finančno spodbudo Slovenskega podjetniškega sklada, ter med izgubo zaradi prenehanja delovanja podjetij, ki so tako spodbudo dobila, a na trgu niso bila uspešna. Za vsako od malih ali srednje velikih podjetij, ki so prenehala delovati, čeprav jih je država dokapitalizirala, Slovenski

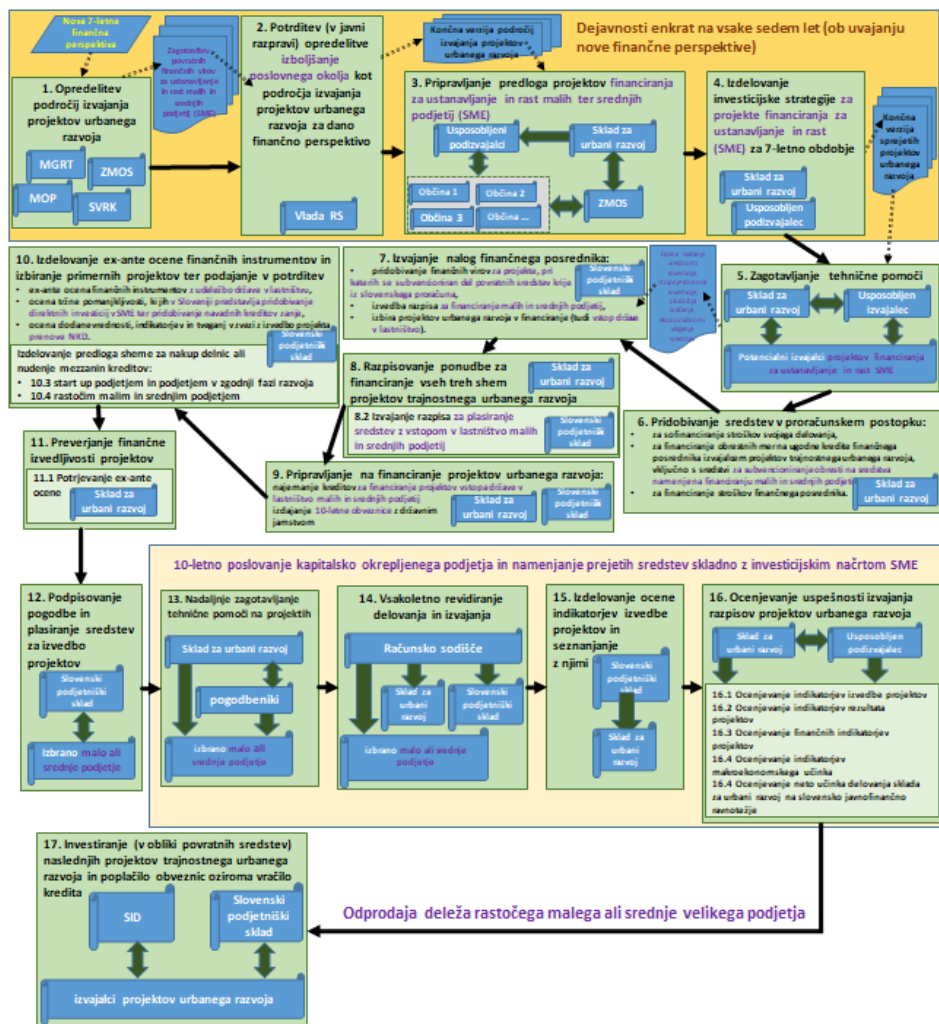
podjetniški sklad pripravi oceno učinkovitosti tehnične pomoči in se v njej odloči tudi za morebitno zahtevo po odškodninski odgovornosti. Slovenski podjetniški sklad sredstva, ki jih je pridobil z odprodajo deležev rastočih malih in srednje velikih podjetij, vrne SID in ta nato poplača imetnike obveznic. V primeru, da zbrana sredstva ne zadostujejo, razliko pokrije državni proračun iz rezerv. Sklad za urbani razvoj pri tem oceni neto javnofinančni učinek ukrepa, tako da upošteva tudi posredne oziroma multiplikativne učinke investicij oziroma povečane gospodarske dejavnosti zaradi financiranja malih ali srednje velikih podjetij (17. točka terminskega razporeda delovanja Sklada za urbani razvoj).

Pri tovrstnih kapitalskih vstopih sklepamo, da bo podjetje po pridobitvi novega kapitalskega partnerja-solastnika (v našem primeru Slovenskega podjetniškega sklada) kapitalsko močnejše in s tem pridobilo vse prednosti, ki na trgu kapitala in denarja iz tega izhajajo (možnost obsežnejšega kratkoročnega in dolgoročnega zadolževanja, višja sposobnost zadolževanja in posledično nižja cena kredita itd.).

Naj torej povzamemo: Sklad za urbani razvoj preko SID zagotovi Slovenskemu podjetniškemu skladu sredstva za nakup lastniškega deleža v srednje velikem podjetju z obeti za rast in ustvarjanje novih delovnih mest. Vložena sredstva si pozneje povrne z odprodajo deleža. Če je projekt uspešen, Sklad za urbani razvoj ustvari donos v višini večkratnika investiranih sredstev.

Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri financiranju nastajanja, delovanja ter rasti malih in srednje velikih podjetij poenostavljeno prikazuje naslednja slika.

Slika 4: Primer delovanja Sklada za urbani razvoj pri financiranju nastajanja, delovanja ter rasti malih in srednje velikih podjetij

Ocena okvirne višine sredstev za potrebe izvajanja urbanega razvoja

1 Prihodki občin in sofinanciranje investicij

Po zakonu o financiranju občin (ZFO) se za občine izračunavata primerna poraba (PPi) in primerni obseg sredstev (POs). Prihodki občine po ZFO znašajo 70 % od 54 % dohodnine prebivalcev občine. Če so ti prihodki manjši od primerne porabe, so vir solidarnostne izravnave preostalih 30 % od 54 % od dohodnine prebivalcev občine. Če občina še vedno ne pokriva primerne porabe, se ji zagotovi finančna izravnava iz proračuna države (Republika Slovenija, 2020).

V konsolidirani bilanci za leto 2020 so znašali prihodki iz dohodnine 2,4 milijarde evrov. V tem primeru 54 % predstavlja 1,3 milijarde evrov in je namenjeno kritju porabe občin (Tabela 2). V letu 2021 so tako ocenjena sredstva znašala nekoliko nad 1,3 milijarde evrov (Republika Slovenija, Ministrstvo za finance, Bilten javnih financ, 2022), po proračunu za leti 2022 in 2023 pa bodo ostala na tej ravni (Republika Slovenija, Ministrstvo za finance, 2022).

V Tabeli 2 vidimo, da prihodki občin iz dohodnine od 2010 do 2017 niso naraščali. Od 2018 do 2020 so se začeli povečevati skupaj z naraščanjem prihodkov iz naslova dohodnine.

Tabela 2: Prihodki iz dohodnine v državni proračun in transfer v občinske proračune, v milijardah evrov

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dohodnina občine	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.0	1.0	1.1	1.2	1.2	1.3
Dohodnina konsolidirana bilanca	2.0	2.1	2.1	1.9	1.9	2.0	2.1	2.2	2.4	2.6	2.5

Vir: Republika Slovenija, 2021, a, lastni izračuni.

Tabela 3: Koeficienti razvitosti mestnih občin in obseg državnega sofinanciranja

	Koeficient razvitosti za 2020 in 2021	Obseg sofinanciranja (v %)
Celje	1.15	70
Koper/Capodistria	1.12	70
Kranj	1.16	70
Ljubljana	1.21	60
Maribor	0.97	90
Murska Sobota	1.03	80
Nova Gorica	1.09	80
Novo mesto	1.27	60
Ptuj	0.98	90
Slovenj Gradec	1.10	70
Velenje	1.15	70

Vir: Republika Slovenija, 2021, b.

Država sofinancira investicije v lokalno infrastrukturo od 50 % do 100 % po (ZFO), odvisno od razvitosti občine. Najmanj razviti med mestnimi občinami sta Maribor in Ptuj. Tu znaša obseg »sofinanciranja investicij« lokalne infrastrukture iz državnega proračuna 90 %. Najbolj razviti sta Ljubljana in Novo mesto. Obseg sofinanciranja investicij pa je 60 % (Tabela 3).

2 Načrtovane investicije občin

2.1 Višina načrtovanih investicij in višina njihovega financiranja

V Tabeli 3 prikazujemo načrtovane investicije mestnih občin v obdobju od 2014–2020 oziroma od 2016–2020 za Slovenj Gradec. Investicije so prikazane za 11 mestnih občin. Pri financiranju investicij ima daleč najmanjši delež lastnih virov Mestna občina Kranj, pod ravno vseh enajstih mestnih občin pa tudi Maribor in Slovenj Gradec. Največji delež lastnih virov za financiranje prioriternih investicij ima Mestna občina Murska Sobota, močno nadpovprečnega pa tudi mestni občini Celje in Nova Gorica. Mestna občina Ptuj ima, kljub manjši razvitosti, enak delež financiranja prioriternih investicij z lastnimi sredstvi kot visoko razvita Mestna občina Ljubljana.

Tabela 4: Vrednost lastnih virov in EU sredstev (EUS) v prioritetnih projektih mestnih očin od 2014 do 2020

Milijoni evrov	Skupaj	Lastni viri	Odstotek lastnih virov	EUS	Odstotek EUS
Celje	20.7	8.6	42	12.1	58
Koper	35.5	10.4	29	25.1	71
Kranj	79.5	13.7	17	65.8	83
Ljubljana	731.7	279.1	38	452.6	62
Maribor	62.8	21	33	41.8	67
Murska Sobota	18.3	9	49	9.3	51
Nova Gorica	37.8	15.3	40	22.5	60
Novo mesto	54.9	23.9	44	31	56
Ptuj	45.2	17.1	38	28.1	62
Slovenj Gradec	14.2	4.9	35	9.3	65
Velenje	18	6.4	36	11.6	64
Skupaj	1118.6	409.4	37	709.2	63

Vir: Mestna občina Celje, 2015, 2017, Mestna občina Maribor, 2015, 2017, Mestna občina Murska Sobota, 2015, 2017, Mestna občina Kranj, 2015, 2017, Mestna občina Ptuj, 2015, 2017, Mestna občina Slovenj Gradec, 2015, 2016, Mestna občina Ljubljana, 2015, 2017, Mestna občina Velenje, 2015, 2016, in Mestna občina Nova Gorica, 2016, 2017.

Največji odstotek sredstev EU pri pokrivanju prioritetnih investicij ima Kranj. Delež znaša blizu 85 %, kar je skoraj maksimalni delež sofinanciranja iz kohezijskih skladov. Ta odstotek je sedaj znižan na 70 % za nerazvite regije, medtem ko znaša za regije v tranziciji 55 % in za razvite regije 40 % (Evropski parlament in Svet, 2018).

Sredstva skladov EU predstavljajo dodatni vir za investicije mestnih občin, še zlasti ker so posebej namenjena za financiranje urbanega razvoja. Z uporabo sredstev EU se zmanjša potreba po lastnem financiranju. Pomoč sredstev EU je še zlasti pomembna, ker so investicije v lokalno infrastrukturo v glavnem nedobičkonosne.

V Tabeli 4 vidimo, da je v obdobju od 2014 do 2020 za 11 mestnih občin skupna vrednost prioritetnih projektov znašala 1.118,6 milijona evrov. Od tega je bilo prihodkov iz sredstev EU za 709,2 milijona evrov. **Sredstva niso zadostovala za kritje vseh investicij oziroma plasmajev slovenskih mestnih občin, saj je PWC za 2015 ocenil 658 milijonov evrov finančne vrzeli** (PWC, 2015). Vendar ta del potencialnih investicijskih in drugih izdatkov mestnih občin v glavnem ni vključen v njihove trajnostne strategije in izvedbene načrte. Planerji so očitno upoštevali realne možnosti.

Podatki Tabele 4 in ocena PWC kažeta, da je finančna vrzel približno enakega ranga kot višina sredstev EU, ki jih bodo za financiranje prioritetenih investicij trajnostne urbane strategije pridobile slovenske mestne občine. Če ne bi imeli na razpolago sredstev EU, bi naše mestne občine v finančni perspektivi 2014–2020 letno potrebovale dodatnih 100 milijonov evrov (v sedmih letih pa omenjenih dobrih 700 milijonov evrov).

2.2 Sredstva iz skladov kohezijske politike

V Tabeli 5 prikazujemo celotna neto plačila Sloveniji po EU skladih v obdobju od 2015 do 2021. V njej vidimo, da so skupna neto plačila v teh letih naraščala do 2021 in nato ob novi finančni perspektivi (2021), kot je postalo že običajno, ostro upadla.

Tabela 5: Neto plačila upravičencem po skladih EU, v milijonih evrov

Sklad	Kategorija regije	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
CF		16.8	50.7	70.0	105.4	129.2	136.5	41.0
ERDF	Manj razvita	16.6	24.9	26.3	32.1	141.6	169.4	87.8
ERDF	Bolj razvita	9.6	14.3	33.4	37.2	120.2	112.2	50.8
ESF	Manj razvita	3.5	10.4	5.7	61.5	51.3	80.0	21.0
ESF	Bolj razvita	3.2	10.9	5.5	55.6	47.2	67.6	17.6
YEI ESF		0.1	0.3	3.5	4.6	0.2	0.3	-0.3
YEI		2.8	-2.4	3.5	4.6	0.2	0.3	-0.3
Skupaj		52.5	109.1	147.9	301.1	489.9	566.3	217.8

Vir: European Commission, 2021, d, lastni izračuni.

CF je Kohezijski sklad

ERDF je Evropski sklad za regionalni razvoj

ESF je Evropski socialni sklad

YEI je Pobuda za zaposlovanje mladih

Podatki v Tabeli 6 prikazujejo implementacijo oziroma trošenje sredstev pridobljenih iz skladov EU (CF, ERDF, ESF) v Sloveniji po ekonomski aktivnosti in po letih. V Tabeli 6 vidimo, da je največ transferjev v sektorju druge nedoločene storitve, v izobraževanju, v oskrbi z vodo, kanalizaciji, v ravnanju z odpadki in sanaciji, pa tudi v drugi nedoločeni industriji. V tabeli je prikazana le vrednost, ki so jo prispevali skladi EU za projekte, za katere EU prispeva del skupne vrednosti. V letu 2020 je implementirano trošenje iz omenjenih treh skladov EU predstavljalo nekoliko več kot 1 % slovenskega BDP.

Tabela 6: Implementirano trošenje iz treh skladov EU (CF, ERDF, ESF) po ekonomski aktivnosti, v milijonih evrov

	2018	2019	2020
Kmetijstvo in gozdarstvo	0	0	0
Proizvodnja živilskih izdelkov in pijač	1	0	1
Proizvodnja tekstila in tekstilnih izdelkov	1	0	1
Proizvodnja transportne opreme	1	1	4
Proizvodnja računalniških, elektronskih in optičnih izdelkov	1	0	4
Druge nedoločene proizvodne industrije	31	18	51
Gradnja	1	0	1
Rudarstvo in kamnolom	0	0	0
Električna energija, plin, para, topla voda in klimatska naprava	10	1	6
Oskrba z vodo, kanalizacija, ravnanju z odpadki in sanaciji	53	29	22
Transport in skladiščenje	37	41	47
Informacijske in komunikacijske dejavnosti, vključno s telekomunikacijami	7	3	16
Trgovina na debelo in drobno	2	1	3
Dejavnosti nastanitve in prehrane	2	4	11
Finančne in zavarovalne dejavnosti	0	0	0
Nepremičnine, najem in poslovne storitve	0	0	0
Javna uprava	14	8	20
Izobraževanje	94	31	58
Zdravstvene dejavnosti	6	9	6
Dejavnosti socialnega dela, skupnost, socialne in osebne storitve	23	6	10
Dejavnosti, povezane z okoljem	41	17	58
Umetnost, zabava, ustvarjalna industrija in rekreacija	13	8	22
Druge nedoločene storitve	216	152	230
Skupaj	556	332	573

Vir: European Commission, 2021, d, lastni izračuni.

Tabela 7: Finančna oblika sredstev skladov EU (CF, ERDF, ESF), milijoni evrov

	2018	2019	2020
Nepovratna sredstva	556	275	540
Vračljiva dotacija	0	0	0
Podpora prek finančnih instrumentov: tvegani ali lastniški kapital	0	2	0
Podpora s finančnimi instrumenti: posojilo	0	31	33
Podpora s finančnimi instrumenti: garancija	0	24	0
Podpora s finančnimi instrumenti: obrestna mera	0	0	0
Skupaj	556	332	573

Vir: European Commission, 2021, d, lastni izračuni.

Tabela 8: Trošenje iz treh skladov EU (CF, ERDF, ESF) po regiji, v milijonih evrov

	2018	2019	2020	Skupaj
Pomurska	13	6	14	33
Podravska	36	40	64	140
Koroška	19	9	10	38
Savinjska	25	13	46	84
Zasavska	8	2	6	15
Spodnjeposavska	3	5	11	18
Jugovzhodna Slovenija	42	19	26	87
Notranjsko-kraška	4	3	5	12
Osrednjeslovenska	72	35	65	172
Gorenjska	11	4	30	46
Goriška	9	6	12	26
Obalno-kraška	15	1	6	22

Vir: European Commission, 2021, d, lastni izračuni.

Tabela 9: Trošenje skladov EU po ekonomski aktivnosti, v deležih

	2018	2019	2020
Kmetijstvo in gozdarstvo	0.00	0.00	0.00
Proizvodnja živilskih izdelkov in pijač	0.00	0.00	0.00
Proizvodnja tekstila in tekstilnih izdelkov	0.00	0.00	0.00
Proizvodnja transportne opreme	0.00	0.00	0.01
Proizvodnja računalniških, elektronskih in optičnih izdelkov	0.00	0.00	0.01
Druge nedoločene proizvodne industrije	0.06	0.05	0.09
Gradnja	0.00	0.00	0.00
Rudarstvo in kamnolom	0.00	0.00	0.00
Električna energija, plin, para, topla voda in klimatizacija	0.02	0.00	0.01
Oskrba z vodo, kanalizacija, ravnanju z odpadki in sanaciji	0.10	0.09	0.04
Transport in skladiščenje	0.07	0.12	0.08
Informacijske in komunikacijske dejavnosti, vključno s telekomunikacijami	0.01	0.01	0.03
Trgovina na debelo in drobno	0.00	0.00	0.01
Dejavnosti nastanitve in prehrane	0.00	0.01	0.02
Finančne in zavarovalne dejavnosti	0.00	0.00	0.00
Nepremičnine, najem in poslovne storitve	0.00	0.00	0.00
Javna uprava	0.03	0.02	0.03
Izobraževanje	0.17	0.09	0.10
Zdravstvene dejavnosti	0.01	0.03	0.01
Dejavnosti socialnega dela, skupnost, social. in oseb. stor.	0.04	0.02	0.02
Dejavnosti, povezane z okoljem	0.07	0.05	0.10
Umetnost, zabava, ustvarjalna industrija in rekreacija	0.02	0.02	0.04
Druge nedoločene storitve	0.39	0.46	0.40

Vir: European Commission, 2021, d, lastni izračuni.

V Tabeli 7 prikazujemo, v kakšni finančni obliki so trije skladi EU (CF,ERDF, ESF) financirali različne projekte v Sloveniji med letoma 2018 in 2020. Ali je šlo za transferje ali za finančne instrumente. Vidimo, da je največ nepovratnih sredstev. V letu 2018 je delež finančnih instrumentov predstavljal 0 %, v letu 2019 so dosegli 16 % in v letu 2020 je spet le 5 %. V letu 2020 so bili finančni instrumenti v obliki posojila, v 2019 pa tudi v obliki lastniškega kapitala in garancij.

Tabela 8 prikazuje transferje/finančne instrumente po regijah (skupna vsota je sicer manjša od vsote, ki jo je prejela Slovenija, kar kaže, da niso zajeti vsi podatki oziroma, da se ti podatki ne morejo v celoti razporediti po regijah). Rezultati kažejo, da je bilo v letih 2018–2020 največ transferjev/finančnih instrumentov namenjenih Osrednjeslovenski regiji, Podravski regiji, Jugovzhodni Sloveniji ter Savinjski regiji.

V Tabeli 9 podajamo deleže gospodarskih dejavnosti pri implementiranem trošenju sredstev iz skladov EU (CF, ERDF, ESF). V tej tabeli vidimo, da so imele največje deleže implementiranega trošenja v letu 2020 izobraževanje, dejavnosti povezane z okoljem, druge nedoločene proizvodne industrije, transport in skladiščenje.

V Tabeli 10 so prikazani deleži implementiranega trošenja iz treh skladov EU po vrsti plasiranja sredstev. Rezultati kažejo, da je večino nepovratnih sredstev. Leta 2019 je bilo 9 % sredstev dodeljenih v obliki posojila in 7 % v obliki garancij, že leta 2020 garancij ni bilo več, delež posojil pa se je znižal na 6 %.

Tabela 11 prikazuje deleže implementiranega trošenja skladov EU brez sofinanciranja po regijah (spet ni zajeto vse implementirano trošenje, saj ga očitno ni moč v celoti razporediti po regijah). Rezultati niso podrobneje disagregirani (urbana področja, mesta, funkcionalna mestna področja), kažejo pa prevladujoč delež Podravske, Osrednjeslovenske (obe po 22 %) in Savinjske regije (16 %).

Tabela 10: Implementirano trošenje iz treh skladov EU po finančni obliki, v deležih

	2018	2019	2020
Nepovratna sredstva	1.00	0.83	0.94
Vračljiva sredstva	0.00	0.00	0.00
Podpora prek finančnih instrumentov: tvegani ali lastniški kapital	0.00	0.01	0.00
Podpora s finančnimi instrumenti: posojilo	0.00	0.09	0.06
Podpora s finančnimi instrumenti: garancija	0.00	0.07	0.00
Podpora s finančnimi instrumenti: obrestna mera	0.00	0.00	0.00

Vir: European Commission, 2021, d, lastni izračuni.

Uredba o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje ter za Sklad za azil in migracije, Sklad za notranjo varnost in Instrument za upravljanje meja in vizume določa: »Če strategija, ki se izvaja v skladu s členom 23, vključuje naložbe, ki prejemajo podporo iz enega ali več skladov, iz več kot enega programa ali iz več kot ene prednostne naloge istega programa, se lahko ukrepi izvajajo kot celostne teritorialne naložbe. ... Ustrezni organi upravljanja zagotovijo, da so v vsaki strategiji iz člena 25(2)(c) določeni naslednji elementi:

- a) geografsko območje in prebivalstvo, zajeto v strategijo;
- b) postopek vključitve skupnosti v razvoj strategije;
- c) analiza razvojnih potreb in potenciala območja;
- d) cilji strategije, vključno z merljivimi cilji za rezultate, in povezani načrtovani ukrepi;
- e) ureditve upravljanja, spremljanja in vrednotenja, ki dokazujejo zmogljivost lokalne akcijske skupine za izvajanje strategije;
- f) finančni načrt, vključno z načrtovano dodelitvijo iz vsakega sklada in zadevnega programa.« (Evropski parlament in Svet, 2018).

Tabela 11: Implementirano trošenje iz treh skladov EU po regijah, v deležih

	2018	2019	2020
Pomurska	0.05	0.04	0.05
Podravska	0.14	0.28	0.22
Koroška	0.07	0.06	0.03
Savinjska	0.10	0.09	0.16
Zasavska	0.03	0.01	0.02
Spodnjeposavska	0.01	0.03	0.04
Jugovzhodna Slovenija	0.16	0.13	0.09
Notranjsko-kraška	0.02	0.02	0.02
Osrednjeslovenska	0.28	0.24	0.22
Gorenjska	0.04	0.03	0.10
Goriška	0.04	0.04	0.04
Obalno-kraška	0.06	0.01	0.02

Vir: European Commission, 2021, d, lastni izračuni.

Tabela 12: Deleži trošenja sredstev skladov EU brez sofinanciranja po številu prebivalcev

	2018	2019	2020
Velika urbana območja (število prebivalcev > 50.000)	0.55	0.49	0.47
Mala urbana območja (število prebivalcev > 5.000 < 50.000)	0.36	0.44	0.49
Podeželje (redko poseljeno)	0.09	0.07	0.04

Viri: European Commission, 2021, d, lastni izračuni.

V Tabeli 12 vidimo, da velika urbana območja črpajo toliko sredstev kot mala urbana območja in podeželje skupaj. Od leta 2018 do 2020 se je precej okreplil delež malih urbanih območij. Seveda pa je treba upoštevati, da EU financira razvoj podeželja z drugimi skladi. Zmanjšanje že tako nizkega deleža podeželja pri financiranju projektov iz CF, ERDF, ESF s tega vidika ni kritično.

2.3 Alokacija EU sredstev od 2021 do 2027 za Slovenijo

Skupna vrednost alokacije za obdobje 2021–2027 za Slovenijo znaša 3,4 milijarde evrov v tekočih cenah po CPR iz leta 2018, aneks XXII (Evropski svet in parlament, 2018, b).

Uredba o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje ter za Sklad za azil in migracije, Sklad za notranjo varnost in Instrument za upravljanje meja in vizume določa: »Nepovratna sredstva, ki jih upravičencem zagotovijo države članice, so lahko v kateri koli od naslednjih oblik:

- a) povračilo upravičenih stroškov, ki so dejansko nastali upravičencu ali zasebnemu partnerju v operacijah javno-zasebnega partnerstva in so bili plačani pri izvajanju operacij, vključno s prispevki v naravi in amortizacijo;
- b) stroški na enoto;
- c) pavšalni zneski;
- d) financiranje po pavšalni stopnji ali
- e) kombinacija oblik iz točk a) do d), če vsaka oblika zajema različne kategorije stroškov ali če so uporabljene za različne projekte, ki so del operacije, ali za zaporedne faze operacije.

Kadar skupni strošek operacije ne presega 200 tisoč evrov, se prispevek, ki ga upravičenec prejme iz ESRR, ESS+, AMIF, SMV in IUMV dodeli v obliki stroškov na enoto, pavšalnih zneskov ali pavšalnih stopenj, razen za operacije, za katere podpora predstavlja državno pomoč.

Poleg tega se nadomestila in plače, izplačane udeležencem, lahko povrnejo v skladu s točko a).« (Evropski parlament in Svet, 2018).

Sredstva iz skladov EU se razdelijo glede na razvitost regije (bolj razvita, v tranziciji ali manj razvita). Glej naslov VIII, CPR iz leta 2018.

2.4 Prihodki mestnih občin

V Tabeli 13 so prikazani prihodki mestnih občin od leta 2017 do leta 2020. V tem obdobju so prihodki mestnih občin rastli po povprečni letni stopnji 7 %. Prihodki se precej razlikujejo glede na velikost občine. V Mestni občini Ljubljana so leta 2020 znašali 335 milijonov evrov v Mestni občini Slovenj Gradec pa le 19 milijonov evrov. Ob krizi, povezani s pandemijo covid-19, so leta 2020 ti prihodki upadli v mestnih občinah Ljubljana, Novo mesto in Ptuj. Drugod so se povečali. Skupaj so bili leta 2020 za 4 % večji kot leta 2019.

Tabela 13: Prihodki mestnih občin (milijoni evrov)

	2017	2018	2019	2020
MO Celje	47	49	57	61
MO Koper	54	72	58	66
MO Kranj	49	50	54	61
MO Ljubljana	266	338	339	335
MO Maribor	86	100	99	111
MO Murska Sobota	17	20	19	20
MO Nova Gorica	30	32	33	34
MO Novo mesto	38	39	47	43
MO Ptuj	22	25	28	26
MO Slovenj Gradec	16	17	17	19
MO Velenje	36	39	41	47
Skupaj	661	780	793	823

Viri: Republika Slovenija, 2021, c, lastni izračuni.

V Tabeli 14 so prikazana povprečja deležev dohodnine, davkov na nepremičnine, drugih nedavčnih prihodkov, sredstva prejeta iz državnega proračuna in sredstva prejeta iz skladov EU v prihodkih mestnih občin za leta 2010 do 2020. Deleži prihodkov v skupnih prihodkih mestnih občin za 2010 do 2020 so bili povprečeni tako, da se je po letih in za vsako mestno občino izračunalo deleže prihodkov iz naslova dane vrste prihodka v skupnih prihodkih.

Tabela 14: Povprečja deležev dohodnine, davkov na nepremičnine, drugih nedavčnih prihodkov, sredstva prejeta iz državnega proračuna in sredstva prejeta iz skladov EU v prihodkih mestnih občin za leta 2010 do 2020

	Dohodnina	Davki na nepremičnine	Drugi nedavčni prihodki	Prihodki iz državnega proračuna	Prihodki iz skladov EU
MO Celje	0.4845	0.1612	0.0333	0.0411	0.0227
MO Koper	0.4320	0.1795	0.0475	0.0357	0.0378
MO Kranj	0.5450	0.1364	0.0300	0.0293	0.0826
MO Ljubljana	0.4815	0.1849	0.0539	0.0154	0.0367
MO Maribor	0.5430	0.1560	0.0294	0.0339	0.0206
MO Murska Sobota	0.5659	0.1150	0.0242	0.0517	0.0581
MO Nova Gorica	0.4846	0.0852	0.0336	0.0391	0.0606
MO Novo mesto	0.5062	0.1437	0.0655	0.0435	0.0644
MO Ptuj	0.4494	0.0986	0.0945	0.0515	0.0538
MO Slovenj Gradec	0.5247	0.0898	0.0416	0.0549	0.0288
MO Velenje	0.4230	0.1879	0.0359	0.0316	0.0611

Viri: Republika Slovenija, 2021, c, lastni izračuni.

Opomba: dohodnina – 7000, davki na nepremičnine – 7030, drugi nedavčni prihodki – 7141, prihodki iz državnega proračuna – 7400, prihodki iz skladov EU – 741.

V Tabeli 14 vidimo, da ima največji delež prihodkov iz skladov EU Mestna občina Kranj, najmanjši pa Mestna občina Maribor. Največji delež prihodkov iz drugih nedavčnih prihodkov je v Mestni občini Ptuj, najmanjši v Mestni občini Murska Sobota. Največji delež prihodkov iz državnega proračuna je v Mestni občini Slovenj Gradec, najmanjši v Mestni občini Ljubljana. Največji delež prihodkov od davkov na nepremičnine je v Mestni občini Velenje, najmanjši v Mestni občini Nova Gorica. Največji delež prihodkov od dohodnine je v Mestni občini Murska Sobota, najmanjši v Mestni občini Velenje.

Mestne občine imajo možnost, da del sredstev, potrebnih za prioritete investicije urbanega razvoja, financirajo tudi iz komunalnega prispevka, ki je edini sistemski vir za financiranje gradnje komunalne opreme. Sredstva, zbrana s komunalnimi prispevki, lahko občina porablja samo za namen gradnje komunalne opreme v skladu z načrtom razvojnih programov občinskega proračuna. Določitev višine komunalnega prispevka je v pristojnosti posamezne občine. Občina za odmero komunalnega prispevka z odlokom določi podlage za odmero komunalnega prispevka. Ta se obračunava od površine gradbene parcele in od bruto tlorisne površine stavbe oziroma objekta (Republika Slovenija, 2019). Pri stavbah velja, da na višino komunalnega prispevka poleg parametrov, ki so nespremenljivi in jih določi občina v odloku, najbolj vplivajo površina gradbene parcele stavbe, bruto tlorisna površina stavbe in vrsta objekta, določena v skladu s predpisom, ki ureja razvrščanje objektov. Podobno lahko v ta

namen občine uporabljajo prihodke nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča. Nadomestilo je namreč izvorni prihodek občin ter dajatev za posredno obremenjevanje prostora kot omejene dobrine prek zemljišča, na katerem je zgrajen oziroma je predviden objekt. Občina lahko z namenom racionalne rabe prostora in razvoja stavbnih zemljišč določi območja, na katerih se plačuje takso za neizkoriščena stavbna zemljišča. S takso na neizkoriščena zemljišča lahko občine spodbujajo lastnike urejenih zazidljivih zemljišč k aktivaciji takšnih zemljišč.

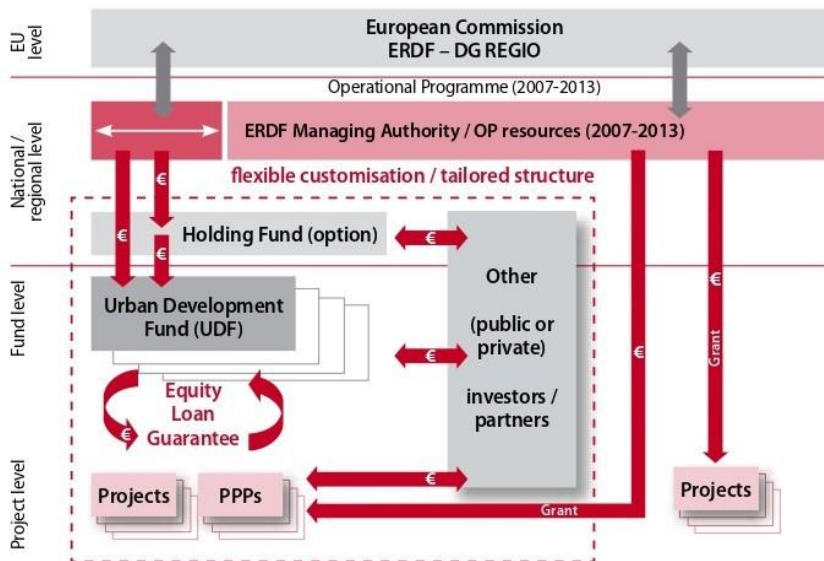
Občinske prihodke iz naslova nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča omejuje njihov vpliv na odločitve gospodarskih subjektov za namestitev svoje dejavnosti v dani mestni občini. Mestne občine tu nimajo dosti manevrskega prostora.

Proračun širše države namenja financiranju razvoja občin (v tem okviru tudi urbanega razvoja, če gre za občine z naselji mestnega značaja) na posebni postavki knjižena sredstva za uravnoteženje razvitosti občin. Za vse slovenske občine ta sredstva v letih 2022 in 2023 predstavljajo po 106 milijonov evrov (Republika Slovenija, Ministrstvo za finance, 2022).

2.5 Sredstva EIB za urbani razvoj

Evropska investicijska banka je leta 2019 v urbane projekte investirala 19,7 milijarde evrov (EIB, 2020). EIB, skupaj z Evropsko komisijo, uporablja za investiranje sredstev v trajnostni urbani razvoj poseben vzvod JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas). Projekt JESSICA financira projekte v okviru urbanega razvoja z zahtevo vračila posojila ali dobičkonosnosti, če gre za kapitalski vložek. Med projekti so gradnja stanovanj, parkirišč (objektov lokalne infrastrukture in objektov daljinskega ogrevanja). Podobno kot drugi skladi EU, tudi JESSICA ne prevzema (financira) zaključenih projektov (Evropska komisija, 2006). Če bo v Sloveniji začel delovati Sklad urbanega razvoja, bodo viri JESSICA pomemben del pridobivanja sredstev, ki bodo v obliki finančnih instrumentov dodeljena izvajalcem projektov urbanega razvoja.

Slika 5: Oris vloge Sklada za urbani razvoj (UDF) v denarnem toku povratnih sredstev financiranih iz skladov EU

Vir: Jessica, 2010.

Opomba: PPP je javno zasebno partnerstvo.

Slika 5 prikazuje delovanje sklada za urbani razvoj, podprtega s sredstvi iniciative JESSICA. Puščica prikazuje smeri posojil/državnih pomoči v eni smeri in vračil posojil v drugi smeri, če je dvosmerna.

Na sliki vidimo, da se sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ERDF) prenesejo na Sklad urbanega razvoja ali na Holdinški sklad. Sklad urbanega razvoja preko vstopa v lastniške deleže (Equity), s posojili (Loan) ali garancijami (Guarantee) sodeluje pri financiranju projektov trajnostnega urbanega razvoja ali pa po potrebi vstopa z zasebnim sektorjem v javno-zasebna partnerstva. Evropski sklad za regionalni razvoj lahko projekte tudi neposredno financira z nepovratnimi sredstvi (Grant).

Pregled možnih virov financiranja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji

1 Teoretična podlaga ocene potencialnih virov financiranja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji

Sklad za urbani razvoj je namenjen financiranju projektov trajnostne urbane strategije mestnih občin ter občin z naselji mestnega značaja, tako da vanje investira povratna sredstva v primeru, ko izvajalec projekta zanj ne more dobiti finančnih sredstev na trgu. Gre torej za selekcioniran nabor projektov, ki jih pripravijo občine na področjih razvoja poslovnega okolja, gradnje in prenove javnih ustanov, javne infrastrukture (oskrba z vodo ..., prometna infrastruktura), revitalizacije razvrednotenih območij, spodbujanja revitalizacije zasebnih območij, katerih prenova je v javnem interesu ter za projekte zemljiške politike. Sklad za urbani razvoj lahko financira tudi projekte trajnostnega urbanega razvoja na drugih področjih, kadar jih mesta oziroma občine z naselji mestnega značaja prepoznajo kot intervencije z največjim doprinosom k razvoju. Zelo verjetno se bodo sem uvrstili spodbujanje digitalizacije, vpliv na povečanje energetske učinkovitosti in izrabo obnovljivih virov energije, obvladovanje mirujočega prometa v mestih, elektrifikacija prometa in drugi ukrepi za spodbujanje trajnostne mobilnosti, uvajanje krožnega gospodarstva in obvladovanje ravnanja z odpadki (reciklaža), skrb za ponudbo dostopnih stanovanj (stanovanjska gradnja), obnova objektov nepremične kulturne dediščine ter celoten sklop spodbujanja nastajanja novih kvalitetnih delovnih mest, vključno s spodbujanjem investicij na področju turizma.

Sklad za urbani razvoj bo sredstva, potrebna za izvajanje izbranih projektov v okviru izvajanja trajnostnih urbanih strategij razvoja slovenskih mest ali občin z naselji mestnega značaja, pridobil na trgu s pomočjo finančnega posrednika (SID) ter jih preko tega posrednika izvajalcem projektov tudi dodelil. Pri tem bo Republika Slovenija kot lastnica Sklada za urbani razvoj zagotavljala sredstva za njegovo delovanje, sredstva za kritje stroškov tehnične pomoči pripravljavcem in izvajalcem projektov trajnostnega urbanega razvoja ter sredstva za kritje stroškov SID in Slovenskega podjetniškega sklada v zvezi s financiranjem projektov, spremljanjem izvajanja projektov, preverjanjem njihovih rezultatov ter poplačilom terjatev do izvajalcev teh projektov.

Glede na delovanje slovenskega bančnega sistema (krčenje kreditov nefinančnim družbam tudi v obdobju gospodarske rasti) je pričakovati, da bo sklad za urbani razvoj preko SID del projektov, ki mu jih bodo v financiranje predlagale mestne občine ali občine z naselji mestnega značaja, dodeljeval po tržnih pogojih. Večina projektov, ki jih bo dobil v financiranje, pa bo takšnih, da izvajalci potrebnih sredstev ne bi mogli povrniti po tržnih obrestnih merah in ob, za razmere na slovenskem finančnem trgu,

običajnih rokih dospelja ali pa ne bi mogli zagotoviti zadostnih zavarovanj. V tem primeru sklad vstopa v financiranje projektov trajnostnega urbanega razvoja s subvencioniranjem obrestne mere ter financiranjem stroškov pridobivanja bančnih garancij. Stroške subvencij nosi Proračun Republike Slovenije oziroma ob določenih pogojih Proračun EU.

Sredstva, potrebna za financiranje projektov trajnostnega urbanega razvoja slovenskih mestnih občin, po pooblastilu sklada za urbani razvoj in z garancijo države na trgu pridobiva SID. Pri tem stopa v razmerje neposredno z varčevalci oziroma gospodarskimi subjekti, ki so prihranke ustvarili. Najprimernejši instrument je izdaja obveznic z državnim jamstvom z rokom dospelja prilagojenim pričakovanim terminom poplačil sredstev dodeljenih izvajalcem projektov trajnostnega urbanega razvoja. Načeloma gre za dolgoročne projekte z dobo vračila sredstev 10 do 30 let. SID pri izdaji obveznic prilagodi velikost posamičnih vplačil kupcev obveznic, tako da bodo primeren instrument vlaganja prihrankov za slovenska gospodinjstva oziroma za manjše gospodarske subjekte na splošno.

V nadaljevanju prikazujemo oceno obsega slovenskih prihrankov, o njihovem vlaganju ter dinamiki njihovega nastajanja. Rezultati kažejo, da je teh prihrankov dovolj za kritje stroškov izvedbe vseh dobro pripravljenih projektov trajnostnega urbanega razvoja v Sloveniji. Pri tem seveda predpostavljamo, da gre za povratna sredstva. Omenili smo že, da bo imela Republika Slovenija v zvezi z delovanjem Sklada za urbani razvoj, SID, Slovenskega podjetniškega sklada in Računskega sodišča določene stroške, obenem pa bo krila tudi obresti za sredstva, vložena v obveznice ali za druge oblike najema kredita ter stroške bančnih garancij. V zadnjem delu tega poglavja prikazujemo javnofinančne učinke izvedbe posameznih vrst projektov trajnostnega urbanega razvoja.

2 O ravni ustvarjenih prihrankov v Sloveniji

V Tabeli 15 vidimo, da so bila leta 2019 v Sloveniji skupna nefinančna sredstva (opredmetena in neopredmetena) po ocenjeni neto vrednosti, torej ob upoštevanju odpisov, vredna 164 milijard evrov. Pri tem so bila osnovna sredstva vredna 142 milijard evrov. Gre za kumulativno vrednost investiranih prihrankov (slovenskih ali iz tujine). Bruto investicije, torej tiste, ki služijo nadomeščanju dotrajanega premoženja ali pa njegovemu povečanju, so leta 2019 znašale skoraj 10 milijard evrov, bruto investicije v osnovna sredstva pa 9,5 milijarde evrov. Od leta 2014 do 2019 so se precej povečale, kar kaže, da je bilo na voljo dovolj dodatnih prihrankov (domačih ali tujih).

V Tabeli 16 so podatki iz Tabele 15 preračunani v realne vrednosti. Upoštevana je torej inflacija (kot njen pokazatelj smo upoštevali slovenski indeks cen življenjskih potrebščin). Rezultati v Tabeli 16 kažejo, da se je neto vrednost nefinančnih sredstev v Sloveniji od leta 2014 do leta 2019 realno povečala za 7 %, neto vrednost osnovnih sredstev pa za 6 %. Bruto investicije so bile leta 2019 realno za 31 % večje kot 2014,

medtem ko so se bruto investicije v osnovna sredstva v enakem obdobju realno povečale za 27 %. Sodeč po teh podatkih je Slovenija v investicijskem ciklu, ki ga brez dvoma omogoča povečan dostop do prihrankov (ustvarjenih doma ali pridobljenih iz tujine).

Tabela 15: Nefinančna sredstva ter bruto investicije v Sloveniji (tekoče cene)

Milijoni evrov	Nefinančna sredstva skupaj (neto)	Osnovna sredstva (neto)	Bruto investicije	Bruto investicije v osnovna sredstva
2014	147.367	128.990	7.291	7.191
2015	148.100	129.934	7.446	7.248
2016	150.005	130.714	7.452	7.029
2017	153.547	133.569	8.615	7.880
2018	159.087	138.276	9.741	8.834
2019	164.396	142.150	9.979	9.495

Vir: Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021.

Tabela 16: Indeksi realne vrednosti nefinančnih sredstev ter bruto investicij v Sloveniji (2014=100)

Indeks 2014=100	Nefinančna sredstva skupaj (neto)	Osnovna sredstva (neto)	Bruto investicije	Bruto investicije v osnovna sredstva
2014	100	100	100	100
2015	101	101	103	101
2016	102	102	103	98
2017	103	103	117	109
2018	105	104	130	120
2019	107	106	131	127

Vir: Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021, lastni izračuni.

V kolikšni meri dano narodno gospodarstvo pokriva investicije s prihranki, kaže saldo njegove menjave s tujino (Babić, M., 1983). Presežek v tej menjavi pomeni, da se prihranki prelivajo v tujino. Država tja plasira več dobrin, kot jih iz nje dobi. Obratno pa primanjkljaj v menjavi s tujino kaže, da država za financiranje investicij ali druge porabe pridobiva dodatne prihranke, ki niso ustvarjeni v njenem narodnem gospodarstvu. Zanima nas, koliko prihrankov ima Slovenija na voljo za financiranje investicij Sklada za urbani razvoj, oziroma ali se bo moral ta sklad pri črpanju sredstev opreti na domači trg kapitala ali pa bo primoran finančne vire iskati v tujini.

Tabela 17 prikazuje razliko med izvozom in uvozom blaga oziroma storitev ter saldo tekočega računa slovenske plačilne bilance. V njem je poleg omenjenega salda menjave blaga in storitev vključen tudi saldo faktorskih dohodkov (plače, obresti, poslovni presežek, licence, najemnine ...) ter saldo transferjev (različne pomoči in prispevki). Glede na podatke v Tabeli 17 lahko sklepamo, da je imela Slovenija že 2014 velik

presežek v menjavi s tujino in ga je celotno opazovano obdobje dodatno povečevala. V 2020 je bil izvoz blaga in storitev za dobre 4 milijarde evrov večji od uvoza, na tekočem računu plačilne bilance pa smo imeli 3,5 milijarde evrov presežka. Od 5 % deleža v našem BDP v letu 2014 se je do 2020 povečal na 7 %. Slovenija vsako leto ustvarja veliko prihrankov, ki jih nato ne investira na domačem trgu.

Tabela 17: Pokritost izvoza z uvozom in saldo tekočega računa kot pokazatelj, koliko prihranki na narodnogospodarski ravni presegajo investicije

	Razlika med izvozom in uvozom blaga ter storitev	Delež razlike med izvozom in uvozom blaga ter storitev v bruto domačem produktu	Saldo tekočega računa plačilne bilance	Delež salda tekočega računa plačilne bilance v bruto domačem produktu
	Milijoni evrov	Odstotek	Milijoni evrov	Odstotek
2014	2.542	7	1.918	5
2015	3.109	8	1.483	4
2016	3.453	9	1.932	5
2017	3.861	9	2.674	6
2018	3.873	8	2.731	6
2019	4.187	9	2.898	6
2020	4.328	9	3.462	7

Vir: Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021; Banka Slovenije, 2021, Bilten, lastni izračuni.

V Tabeli 18 vidimo rezultate večletnega ustvarjanja slovenskega presežka v menjavi s tujino. V letu 2014 je naše narodno gospodarstvo tujini neto dolgovalo skoraj 14 milijard evrov. Tolikšna je bila razlika med dolgovi slovenskih gospodarskih subjektov (vključno z državo) in njihovimi terjatvami do tujine. Zaradi presežka v naši menjavi s tujino in poplačilom dolgov ali povečanjem slovenskih terjatev do tujine se je med 2014 in 2019 slovenski neto dolg postopoma zmanjševal ter 2020 prešel v neto kreditiranje tujine v višini 0,2 milijarde evrov. Podatki v Tabeli 18 tudi kažejo, da so neto upniki do tujine tako Banka Slovenije kot poslovne banke in drugi gospodarski subjekti (gospodarstvo brez bank ter prebivalstvo), medtem ko je država neto dolžnica do tujine v višini dobrih 18 milijard evrov. Njena zadolžitev do tujine se je ob vodenju ekspanzivne fiskalne politike pri odpravljanju posledic pandemije covid-19 nekoliko povečala.

Tabela 18: Neto zunanji dolg slovenskega narodnega gospodarstva: obveznosti – imetja

Milijoni evrov	Skupaj	Banka Slovenije	Poslovne banke	Ostali sektorji	Država
2014	13.827	-7.958	-811	1.487	20.660
2015	11.828	-5.287	-2.116	-522	19.495
2016	9.803	-4.497	-3.018	-1.036	18.540
2017	7.572	-4.135	-3.862	-1.805	17.630
2018	4.107	-5.506	-4.097	-2.467	16.180
2019	1.564	-6.725	-3.996	-3.663	16.037
2020	-192	-9.071	-4.628	-4.726	18.361

Vir: Banka Slovenije, 2021, Bilten.

Zanimiva sta rezultata neto zadolženosti do tujine pri poslovnih bankah ter pri drugih sektorjih. Poslovne banke so bile do tujine najbolj izpostavljene konec leta 2008, ko so ji neto dolgovale 8,9 milijarde evrov. Konec leta 2020 so bile neto upnice do tujine za 4,6 milijarde evrov. Razdolžitev bank in nato prehod na kreditiranje tujine znaša 13,5 milijarde evrov. Neto izvoz kapitala, ki ga izvajajo poslovne banke na Slovenskem, zmanjšuje možnosti za financiranje investicij v Sloveniji. S tem je povezana nizka vrednost slovenskega borznega indeksa, slabe perspektive za njegovo rast in zato majhna pripravljenost investorjev, da bi kupovali delnice (ali obveznice) naših podjetij. To dodatno poslabšuje možnost stabilnega financiranja slovenske gospodarske rasti in povečuje razloge, da Republika Slovenija ustanovi Sklad za urbani razvoj.

Gospodarstvo brez bank in prebivalstvo sta tujini še leta 2014 neto dolgovali 1,5 milijarde evrov, nato pa postopoma povečali kreditiranje tujine, tako da je leta 2020 doseglo že 4,7 milijarde evrov (Tabela 18). Očitno je, da bi ustrezno povpraševanje po sredstvih v Sloveniji zlahka pritegnilo domače investitorje, saj bi investirali v okolje, ki ga dobro poznajo. V tej zvezi bi bilo pomembno, če bi pravna država zaščitila očitno nezakonito razlaščene lastnike obveznic slovenskih poslovnih bank, pa tudi manjšinske delničarje teh bank. Orišimo na kratko zgodovino projekta »sanacije bank« iz leta 2013. Njegove posledice je namreč treba upoštevati ob oceni pričakovanega priliva slovenskih prihrankov v Sklad za urbani razvoj. Podatke povzemamo iz razprave v Državnem zboru Republike Slovenije februarja 2015 ter iz informacij, ki jih je zbral in v časopisu Finance objavil dr. Tadej Kotnik.

Projekt »sanacije slovenskih bank« v letu 2013

Banka Slovenije je v povezavi z drugimi izvajalci leta 2013 opravila tri stresne teste (angleški izraz je »stress test«, pri čemer gre za preverjanje, ali banka obvladuje tveganja v zvezi z morebitno ekonomsko krizo oziroma tveganja, povezana z upadom bruto domačega produkta):

- Interni stresni test Banke Slovenije je pokazal 2,7 milijarde evrov primanjkljaja.

- b) Test svetovalne družbe Ronalda Bergerja je pokazal 3,3 milijarde evrov primanjkljaja.
- c) Test svetovalne družbe Oliverja Wymana je pokazal 4,8 milijarde evrov primanjkljaja.

Banka Slovenije bi morala rezultate testov s takšno razliko zavreči in začeti analizo znova. Izbrala je rezultate testa svetovalne družbe Oliverja Wymana. Ta je za obdobje od 2012 do 2015 predpostavljala upad slovenskega bruto domačega produkta za 9,5 % ob dejanskem povečanju za 4,1 % (Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021). Slabe terjatve, na katerih je temeljila »sanacija« bank (nacionalizacija in dokapitalizacija NLB, NKBM, Abanke in Banke Celje) konec leta 2013, so bile torej izračunane na osnovi fiktivnih in zgrešenih predpostavk.

Država je decembra leta 2013 razlastila delničarje in lastnike podrejenih obveznic v NLB, NKBM, Abanki in Banki Celje s sklicevanjem na sporočilo (Communication) Evropske komisije, ki je stopilo v veljavo šele 1. januarja 2016.

NLB je državo zaprosila za pomoč januarja 2013, NKBM junija 2013, nova regulacija EU za državne pomoči pa je veljala šele po 1. avgustu 2013. Šele po novi regulaciji je država potrebovala soglasje Evropske komisije za dokapitalizacijo bank. Evropska komisija je kot nenavadno »protiuslugo« za to dovoljenje terjala zavezo Slovenije, da proda različna podjetja in banke.

Decembra 2012 in junija 2013 je država prepovedala dokapitalizacijo NKBM.

Ko je rezultat ene od revizij sredi leta 2013 pokazal, da ima Nova Ljubljanska banka pozitiven kapital, je Banka Slovenije naročila ponovitev ocene revizijski hiši Deloitte, ki pa je navedla, da s strožjo (slabšo) oceno odstopa od računovodskih standardov.

Banke pod nadzorom so ugotovile, da se med izvajanjem stresnega testa svetovalne družbe Oliverja Wymana spreminja njegova metodologija. Izvajalec spremembe ni hotel razkriti, Banka Slovenije pa je sprejela obrazložitev, da je metodologija v njegovi zasebni lasti. Spreminjanje metodologije nakazuje, da je imela svetovalna družba zastavljeno ciljno vrednost slabih terjatev.

Svetovalna družba Oliver Wyman je ocenila 4,8 milijarde evrov slabih terjatev in zahtevala 70 % odpis njihove nominalne (pogodbene) vrednosti. S tem je bila postavljena podlaga za poceni prodajo podjetij, ki so se znašla v dolgovi. Šlo je za z naskokom največji odpis v EU in to v državi neto izvoznici, pri čemer je predstavljal bruto poslovni presežek (vsota amortizacije in dobička) na makroekonomski ravni 28 odstotkov bruto domačega produkta (Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021).

Svetovalna družba Oliver Wyman je bila za izvajalca stresnega testa izbrana brez javnega razpisa. Za delo je prejela 11,2 milijona evrov od Banke Slovenije, NLB, NKBM in Abanka pa so ji plačale še 10 milijonov evrov.

Odločbe o izbrisu lastnikov podrejenih terjatev so bile izdane 19. decembra 2013 (ali še kakšen dan pozneje), ob vedenju, da bo Ustavno sodišče odločalo o zadržanju izvrševanja izbrisa, je Banka Slovenije odločbo antidatirala na 17. december 2013. V odločbi datirani na 17. december 2013 se je Banka Slovenije sklicevala na odločbo Evropske komisije o dovoljenju za državno pomoč slovenskim bankam izdano 18. decembra 2013.

Zaradi »sanacije« bank konec 2013 se je kapitalska ustreznost slovenskih bank dvignila precej nad evropsko povprečje (10 odstotkov). Kapitalska ustreznost v NKBM je znašala 20 odstotkov, v NLB pa 17 odstotkov. Tolikšna dokapitalizacija očitno ni bila potrebna, še manj razlastitev delničarjev in lastnikov podrejenih obveznic.

V letu 2013 je imela Slovenija 6,3 % BDP presežka na tekočem računu plačilne bilance in v narodnem gospodarstvu s tako velikimi neto prihranki za kupce državnih obveznic ne more biti posebej velikega tveganja. To se je s prodajo triletnih obveznic (1,5 milijarde evrov) novembra 2013, z zahtevanim 4,7-odstotnim donosom, tudi pokazalo.

Nekatere posledice tega procesa povezane z ravnanjem slovenskega prebivalstva s prihranki so opazne v naslednjih tabelah. Problem je, da bo SID vloge prebivalstva po našem konceptu poskušala dobiti preko obveznic, ki so se v »sanaciji bank 2013« diskreditirale.

V Tabeli 19 vidimo, da so bila v Sloveniji leta 2020 nefinančna sredstva skupaj vredna več kot 244 milijard evrov. Njihova vrednost je v opazovanem obdobju zanihala navzdol (zmanjšala se je vrednost gotovine in vlog ter vrednost delnic) in se začela povečevati šele od 2017 dalje. Leta 2020 je gotovina z vlogami predstavljala dobrih 71 milijard evrov, vrednostni papirji 35 milijard evrov, vrednost delnic 20 milijard evrov, vrednost drugega lastniškega kapitala (družbe z omejeno odgovornostjo, s. p. ipd.) pa 38 milijard evrov. Vrednost zavarovanja in pokojninskih shem je znašala 9 milijard evrov.

Realna vrednost sredstev plasiranih v delnice je bila 2020 za 6 % nižja kot 2014.

Tabela 19: Nekonsolidirano stanje finančnih sredstev (domači sektor)

Milijoni evrov	Skupaj	Gotovina in vloge	Vrednostni papirji	Delnice	Drugi lastniški kapital	Zavarovanja in pokojninske sheme
2014	190.869	50.341	19.845	20.731	24.898	7.132
2015	190.518	50.095	22.869	20.268	25.159	7.406
2016	189.470	45.867	26.146	19.358	26.826	7.737
2017	197.522	46.776	28.530	20.218	29.327	8.003
2018	207.364	51.961	29.251	19.566	32.354	8.073
2019	222.396	57.573	30.731	20.261	35.838	8.705
2020	244.328	71.317	35.209	20.401	38.177	9.016

Vir: Banka Slovenije, 2021, Bilten.

Tabela 20: Indeksi realne vrednosti finančnih sredstev – domači sektor

2014=100	Skupaj	Gotovina in vloge	Vrednostni papirji	Delnice	Drugi lastniški kapital	Zavarovanja in pokojninske sheme
2014	100	100	100	100	100	100
2015	100	100	116	98	102	104
2016	100	92	133	94	108	109
2017	103	92	143	97	117	111
2018	106	101	144	92	127	110
2019	112	110	149	94	138	117
2020	123	136	170	94	147	121

Vir: Banka Slovenije, 2021, Bilten, Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021, lastni izračuni.

Tabela 20 prikazuje realne indekse vrednosti finančnih sredstev od leta 2014 do leta 2020. V tem obdobju so se realno povečala za 23 %. Vloge v vrednostne papirje so se realno okrepile za 70 %, vloge v t. i. drugi lastniški kapital za 47 %, gotovina in hranilne vloge za 36 %, zavarovanja in pokojninske sheme pa za 21 %.

Vrednost finančnih sredstev gospodinjstev, najverjetnejšega investitorja v Sklad za urbani razvoj, prikazujeta Tabela 21 in Tabela 22. Slovenska gospodinjstva so leta 2020 razpolagala s skoraj 63 milijardami evrov finančnih sredstev. Od tega je 30,5 milijarde evrov gotovine in vlog, 12,5 milijarde evrov drugega lastniškega kapitala, 8 milijard evrov vloženih v zavarovanja in pokojninske sheme, slabe 4 milijarde evrov v delnicah ter le dobre 200 milijonov evrov v vrednostnih papirjih. Ti plasmaji so od 2014 do 2020 ob nihanju upadali. Še 2014 so znašali skoraj 300 milijonov evrov.

Tabela 21: Nekonsolidirano stanje finančnih sredstev (gospodinjstva)

Milijoni evrov	Skupaj	Gotovina in vloge	Vrednostni papirji	Delnice	Drugi lastniški kapital	Zavarovanja in pokojninske sheme
2014	43.408	20.632	293	3.295	7.342	6.457
2015	44.204	21.405	166	3.256	7.621	6.736
2016	46.425	22.481	171	2.936	8.417	7.053
2017	49.545	23.713	222	3.065	9.391	7.304
2018	53.291	25.441	222	3.109	11.080	7.363
2019	58.180	27.735	234	3.275	12.128	7.968
2020	62.635	30.554	205	3.622	12.541	8.262

Vir: Banka Slovenije, 2021, Bilten.

Tabela 22: Indeksi realne vrednosti finančnih sredstev – gospodinjstva

2014=100	Skupaj	Gotovina in vloge	Vrednostni papirji	Delnice	Drugi lastniški kapital	Zavarovanja in pokojninske sheme
2014	100	100	100	100	100	100
2015	102	104	57	99	104	105
2016	108	110	59	90	115	110
2017	113	114	75	92	127	112
2018	120	120	74	92	147	111
2019	129	129	77	95	158	118
2020	138	142	67	105	164	123

Vir: Banka Slovenije, 2021, Bilten, Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021, lastni izračuni.

Rezultati v Tabeli 22 kažejo, da se je vrednost finančnih sredstev v lasti slovenskih gospodinjstev v obdobju od 2014 do 2019 realno povečala za 38 %. Najbolj, za 64 %, se je povečala realna vrednost drugega lastniškega kapitala, pa tudi vrednost gotovine in hranilnih vlog (42 %). Povečanje zavarovanja in pokojninskih shem je bilo s 23 % podpovprečno, še nižji pa je bil rezultat povečanja vlog gospodinjstev v delnice. Leta 2020 so bili ti plasmaji realno le 5 % večji kot 2014. **Vloge gospodinjstev v vrednostne papirje so se v enakem obdobju realno zmanjšale za tretjino (33 %).** Gledano z vidika očitnega nezaupanja v vrednostne papirje bi bilo za sklad urbanega razvoja smiselno, da s pomočjo SID za gospodinjstva oblikuje poseben način vezane vloge. Še zlasti, če se bo pokazalo, da slovensko prebivalstvo, zaradi omenjenih vzrokov, ne zaupa več vlaganju v obveznice.

3 Dinamika prihrankov v Sloveniji

Realna rast nefinančnega in finančnega premoženja ter realna rast investicij sta nam, skupaj s presežkom slovenske menjave s tujino, pokazala razpoložljiva sredstva, ki bi jih Sklad za urbani razvoj lahko pritegnil za svoje delovanje. V Tabeli 23 in Tabeli 24 prikazujemo nominalno raven oziroma realne indekse slovenskih prihrankov. V teh dveh tabelah vidimo, kako se je slovensko varčevanje v opazovanem obdobju spreminjalo.

Tabela 23: Varčevanje v slovenskem narodnem gospodarstvu

Milijoni evrov	Bruto	varčevanje	Neto	posojanje	Delež bruto varčevanja v BDP	Nagnjenost k prihrankom
	Skupaj	Gospodinjstva	Skupaj	Gospodinjstva	Skupaj	Gospodinjstva
2014	9.226	2.650	2.013	1.498	24,5	11,5
2015	8.962	2.795	1.943	1.546	23,1	11,9
2016	9.409	2.845	1.633	1.498	23,3	11,7
2017	11.352	3.294	2.372	1.843	26,4	12,9
2018	12.557	3.655	2.602	2.057	27,4	13,5
2019	12.949	3.904	2.788	2.330	26,8	13,5
2020	12.940	6.694	3.340	5.158	27,6	22,4

Vir: Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021.

Tabela 23 kaže, da slovensko narodno gospodarstvo od 2018 dalje privarčuje po blizu 13 milijard evrov letno ali okoli 27 % našega BDP. Gospodinjstva so od 2014 do 2019 ustvarjala slabo tretjino (okoli 30 %) teh prihrankov, leta 2020 pa se je delež gospodinjstev v slovenskih prihrankih precej povečal. Nagnjenost gospodinjstev k prihrankom (koliko razpoložljivega dohodka privarčujejo) se je v opazovanem obdobju povečala z 11,4 % leta 2014 na 13,5 % leta 2019 ter celo 22,4 % v času pandemije covid-19 leta 2020. Že v orisu salda menjave s tujino smo videli, da Slovenija ustvarja neto prihranke. To kažejo tudi neposredno objavljeni statistični podatki. V gospodarsko normalnem letu 2019 je v našem narodnem gospodarstvu nastalo za 2,8 milijarde evrov neto prihrankov (za toliko so nove terjatve presegale novonastale obveznosti), od tega jih je pri gospodinjstvih nastalo za 2,3 milijarde evrov. To so prihranki, ki bi lahko služili tudi za financiranje projektov izvajanih v okviru sklada za urbani razvoj. Z njimi je možno hitro pokriti vso do sedaj ocenjeno »finančno vrzel« oziroma pomanjkanje sredstev za financiranje trajnostnega urbanega razvoja. Ob pogoju, da je možno financiranje s povratnimi sredstvi.

V Tabeli 24 vidimo, da se je v Sloveniji bruto varčevanje od 2014 do 2019 realno povečalo za 35 %, bruto varčevanje gospodinjstev pa za 41 %. V letu 2020 se je slednje, kot rečeno, dodatno okrepilo (a v pogojih izrednih razmer povezanih s pandemijo covid-19). Neto posojanje je v letih od 2014 do 2016 realno upadalo (znižanje za 18 %). Šlo je

za obdobje umetno izzvanega krčenja bančnih kreditov ter preusmerjanja preostalega dela gospodarstva na povečano samofinanciranje. Od leta 2017 do 2020 je neto posojanje slovenskega narodnega gospodarstva realno naraščalo in se na koncu opazovanega obdobja povzpelo za 59 % nad svojo raven iz 2014. Neto posojanje gospodinjstev je realno upadlo le 2016. Od tedaj dalje narašča. Leta 2019 je bilo 49 %, leta 2020 pa celo 230 % večje kot 2014.

Tabela 24: Indeksi realnih vrednosti varčevanja v slovenskem narodnem gospodarstvu

2014=100	Bruto	Varčevanje	Neto	posojanje
	Skupaj	Gospodinjstva	Skupaj	Gospodinjstva
2014	100	100	100	100
2015	98	106	97	104
2016	103	108	82	101
2017	122	123	117	122
2018	133	134	126	134
2019	135	141	133	149
2020	135	242	159	330

Vir: Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021, lastni izračuni.

Tabela 25: Neposredne tuje investicije v Slovenijo in slovenske neposredne investicije v tujino

	Neposredne tuje investicije			
	Tujina v Slovenijo		Slovenija v tujino	
	nominalno	realno	nominalno	realno
	milijoni evrov	2014=100	milijoni evrov	2014=100
2014	10202	100	5335	100
2015	11612	114	5508	104
2016	12971	128	5741	108
2017	13957	136	5969	111
2018	15254	146	6108	112
2019	16179	152	6840	123
2020	16567	156	6954	125

Vir: Repovž-Lah A., 2021, Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021, lastni izračuni.

Sklad za urbani razvoj bo lahko za financiranje svojih projektov uporabil tudi sredstva iz tujine. Pri tem bo preko SID lahko nastopil na trgu bančnih kreditov ali pa izdal obveznice zanimive za tuje vlagatelje. Njihovo zaupanje v naše gospodarstvo in s tem tudi v sposobnost Sklada za urbani razvoj, da bo vložena sredstva povrnil, kaže spreminjanje neposrednih tujih investicij v Slovenijo. V Tabeli 25 jih prikazujemo skupaj s slovenskimi neposrednimi investicijami v tujino. Od leta 2014 do 2020 so se neposredne tuje investicije v Slovenijo realno povečale za 56 % ter dosegle blizu 17 milijard evrov. Povečevale so se po približno eno milijardo evrov letno. Tu je brez

dvoma dovolj velik potencial tudi za investicije v nekatere projekte slovenskega Sklada za urbani razvoj. Zlasti v primeru ustanavljanja projektних podjetij (gradnja stanovanjskih sosesk za povečanje ponudbe dostopnih stanovanj, gradnja cest, gradnja tehnoloških centrov v univerzitetnih središčih ipd.).

V Tabeli 25 vidimo, da so slovenske neposredne investicije v tujino manjše in počasneje naraščajo od primerljivih investicij iz tujine. Slovenske neposredne investicije v tujino so se od 2014 do 2020 povečale za 25 % ter dosegle 7 milijard evrov. Sorazmerno počasna rast (glede na omenjeno povečevanje prihrankov) je verjetno povezana s preusmerjanjem slovenskega gospodarstva na povečano samofinanciranje, deloma pa je večina slovenskih neto prihrankov plasirana v tujino preko kreditov (portfeljske investicije).

4 Cena prihrankov v Sloveniji

Slovenski Sklad za urbani razvoj oziroma SID bosta morala upoštevati, po kakšni obrestni meri varčevalci vlagajo svoje prihranke. V naši analizi upoštevamo pasivne bančne obrestne mere za gospodinjstva ter ceno obveznic Republike Slovenije (načeloma izdanih z rokom vračila deset let). Rezultate prikazujemo v Tabeli 26.

Tabela 26: Obrestne mere bank na vloge gospodinjstev (pasivne obrestne mere) in donos državnih obveznic – v odstotkih

%	Obrestne mere bank za gospodinjstva				Donos Republike	obveznic ² Slovenije
	Obstoječe	vloge ¹	Nove	vloge ¹		
	Nominalno	Realno	Nominalno	Realno	Nominalno	Realno
2014	3,38	3,17	2,33	2,13	2,25	2,05
2015	2,76	3,29	1,36	1,89	2,125	2,66
2016	2,14	2,19	0,85	0,90	2,25	2,30
2017	1,67	0,25	0,73	-0,68	1,25	-0,17
2018	1,42	-0,32	0,78	-0,95	1,14 ³	-0,60
2019	1,28	-0,34	0,74	-0,87	1,19	-0,43
2020	1,24	1,30	0,60	0,66	0,52	0,57

1 Obstoječe vloge gospodinjstev vezane v bankah za obdobje daljše od dveh let.

2 Obrestne mere državnih obveznic izdanih za obdobje od osem do šestnajst let.

3 Povprečje donosa dveh obveznic izdanih za obdobje desetih let (ponderirano glede na nominalno vrednost teh obveznic).

Vir: Banka Slovenije, 2021, Bilten; Banka Slovenije, 2021, Evrosistem; Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021; lastni izračuni.

Obrestna mera na vloge gospodinjstev vezane v bankah nad dve leti so se od leta 2014 do 2020 znižale s 3,38 % na 1,24 %. Gre za obrestne mere pri vseh obstoječih kreditnih pogodbah. Pri novo sklenjenih kreditnih pogodbah je upad še večji. Leta 2014 so znašale 2,13 %, leta 2020 pa le še 0,66 %. Motiv za vlaganje sredstev v SID (in

posredno v Sklad za urbani razvoj) je tudi inflacija. Pri novo sklenjenih pogodbah za vezane varčevalne vloge prebivalstva so bile v Sloveniji realne obrestne mere med 2017 in 2019 negativne. V letu 2018 so se približale -1 %. Podobno velja za obveznice Republike Slovenije. Njihov nominalni donos je leta 2014 znašal 2,25 % in se je do 2020 znižal na 0,52 %. Ti odstotki so istega ranga kot pri bančnih obrestnih merah za novo sklenjene vezane hranilne vloge prebivalstva. Tudi donos na obveznice je bil v letih 2017 do 2019 realno negativen. V letu 2018 se je spustil na -0,6 %.

Glede na rezultate prikazane v Tabeli 26 lahko sklepamo, da bosta Sklad za urbani razvoj oziroma SID razpisala linijo vezanih hranilnih vlog (s pomočjo na razpisu izbrane poslovne banke) ali izdala obveznice z obrestno mero (oziroma nominalnim donosom) v višini 1 % do 2 %. Če se bodo razmere na kreditnih trgih zaostrile, se bo ta obrestna mera dvignila na 3 % do 4 %. Ob omenjeni precejšnji rasti ponudbe slovenskih prihrankov sicer ni pričakovati, da bi se obrestne mere lahko hitro in drastično povečale.

5 Javnofinančni vidik financiranja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji

5.1 Problem javnofinančnih izdatkov z vidika ekonomske teorije

Na postindustrijski ravni gospodarske razvitosti se pomen kvartarnega sektorja (šolstvo, zdravstvo, kultura, znanost, varnost, sociala) zelo poveča, saj rezultati dela v tem sektorju omogočajo konkurenčnost danega narodnega gospodarstva na svetovnem trgu. To pomeni, da je v BDP delež javnofinančnih izdatkov, s katerimi se financira kvartarni sektor, precej večji kot na predhodnih fazah gospodarske razvitosti. Pred krizo, povezano s pandemijo covid-19, leta 2019, je na primer ta delež v celotni EU znašal 46 %, po nekaterih državah članicah pa: na Danskem 53 %, v Franciji in na Finskem po 52 %, na Švedskem 50 %, v Avstriji 49 %, v Italiji 47 %, v Nemčiji 47 %, na Nizozemskem 44 % in v Sloveniji dobrih 43 % (Eurostat, 2021). Ker je proračun tudi pomemben vzvod protirecesijske politike sodobne države, se je delež javnofinančnih izdatkov v BDP med recesijo leta 2020 povečal in pričakovati je, da se bo med gospodarsko rastjo spet znižal.

5.2 Slovensko javnofinančno ravnotežje po poravnanih in prevzetih obveznostih

Statistični urad Republike Slovenije objavlja četrtletne in letne nefinančne račune za državo. V tem primeru ne zajema samo podatkov o plačilih, pač pa tudi o prevzetih obveznostih in terjatvah javnega sektorja (Evropski sistem računov – ESR 95). Gre za statistiko, ki jo Eurostat upošteva pri presoji Maastrichtskega kriterija – limite 3 % deleža javnofinančnega primanjkljaja v BDP (na letni ravni). SURS v teh računih knjiži tudi vzpostavljene terjatve in prevzete obveznosti širše države (tudi lokalne skupnosti in javni skladi), ki še niso bile poravnane (poplačane) in bodo plačane enkrat v prihodnjih obdobjih.

Tako zbrane podatke prikazujemo v Tabeli 27 in Tabeli 28. V Tabeli 27 vidimo, da so slovenski javnofinančni prihodki v letu 2019 znašali dobre 21 milijard evrov ali 44 % BDP in da se je ta delež od 2015 do 2019 precej (kar za 2,1 odstotne točke) znižal. Podobno velja za javnofinančne izdatke. Njihov delež se je v BDP zmanjšal s skoraj 51 % v letu 2014 na le dobre 43 % v letu 2019. Med pandemijo covid-19 se je leta 2020 okreplil na 51,3 %.

Tabela 28 prikazuje javnofinančni saldo ter javnofinančni dolg Slovenije od leta 2014 do leta 2020. Slovenija je imela leta 2014 dobri 2 milijardi evrov (5,5 % BDP) javnofinančnega primanjkljaja, ki ga je nato ob na izvozu temelječi stabilni gospodarski rasti postopoma odpravila in leto 2018 končala z 0,3 milijarde evrov (0,7 % BDP) javnofinančnega presežka. Ob krizi leta 2020 je spet imela visokih 3,6 milijarde (7,7 % BDP) javnofinančnega primanjkljaja.

Tabela 27: Javnofinančni prihodki in odhodki v Sloveniji

	Javnofinančni	prihodki	Javnofinančni	izdatki
	Milijoni evrov	% v BDP	Milijoni evrov	% v BDP
2014	17.062	45,3	19.134	50,8
2015	17.819	45,9	18.925	48,7
2016	17.894	44,2	18.670	46,2
2017	18.932	44,0	18.955	44,1
2018	20.294	44,2	19.953	43,5
2019	21.176	43,8	20.972	43,3
2020	20.461	43,6	24.079	51,3

Vir: Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021.

Tabela 28: Javnofinančni saldo in javnofinančni dolg v Sloveniji

	Javnofinančni	saldo	Javnofinančni	dolg
	Milijoni evrov	% v BDP	Milijoni evrov	% v BDP
2014	-2.073	-5,5	30.220	80,3
2015	-1.106	-2,8	32.087	82,6
2016	-776	-1,9	31.756	78,5
2017	-23	-0,1	31.893	74,2
2018	341	0,7	32.245	70,3
2019	204	0,4	31.751	65,6
2020	-3.618	-7,7	37.423	79,8

Vir: Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021.

Pri javnofinančnem dolgu (gre za dolg centralne države, lokalnih skupnosti in skladov socialne varnosti) so upniki domači gospodarski subjekti ali pa tujina. Glede na to, da je Slovenija neto upnica tujine, naš javnofinančni dolg statistično predstavlja zgolj

slovenski notranji problem. Slovensko narodno gospodarstvo ima dovolj prihrankov, da samo krije konsolidirani dolg slovenske države. V Tabeli 28 vidimo, da se je naš javnofinančni dolg med letoma 2014 in 2020 povečal za dobrih 7 milijard evrov (za 24 %), pri tem pa je delež javnega dolga v BDP ostal na okoli 80 %. V opazovanem obdobju se je do 2019 ta delež zmanjševal in dosegel 65,6 %, nato pa se je med krizo 2020 spet povečal.

Naš javnofinančni dolg ima zanimivo dinamiko oziroma se spreminja tako, da ni v celoti povezan s kritjem javnofinančnega primanjkljaja. Javnofinančni dolg je v zadnjem četrtletju 2008 znašal 8,3 milijarde evrov, v drugem četrtletju 2021 pa 39,5 milijarde evrov (Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021). Od zadnjega četrtletja 2008 do junija 2021 se je slovenski javni dolg torej povečal za 31,2 milijarde evrov (39,5 milijarde evrov – 8,3 milijarde evrov = 31,2 milijarde evrov). Od začetka leta 2009 do prvega poletja 2021 je v slovenskem javnem sektorju nastal primanjkljaj v skupni višini 22,1 milijarde evrov (Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021). Po denarnem toku je ta primanjkljaj precej manjši (Banka Slovenije, Bilten, 2021). Znašal je 13 milijard evrov. Upoštevajmo primanjkljaj, ki ga je izračunal Statistični urad Republike Slovenije. Če ga odštejemo od povečanja javnega dolga od zadnjega četrtletja 2008 do konca drugega četrtletja 2021 in odštejemo še 3 milijarde evrov, ki jih je slovenska država (merjeno po denarnem toku) »vrgla stran« v projektu neracionalne »sanacije bank« leta 2013, vidimo, da je **slovenska država v bankah, gospodarstvu in tujini ustvarila 6,1 milijarde evrov plasmajev** (39,5 milijarde evrov – 8,3 milijarde evrov – 22,1 milijarde evrov – 3 milijarde evrov = 6,1 milijarde evrov). Če bi bilo povečanje javnega dolga od 2009 do drugega četrtletja 2021 vezano le za kritje javnofinančnega deficita (vključno s prevzemanjem novih obveznosti), bi v Sloveniji sredi 2021 dolg širše države znašal 33,4 milijarde evrov (8,3 milijarde evrov + 22,1 milijarde evrov + 3 milijarde evrov = 33,4 milijarde evrov) in predstavljal 71 % slovenskega BDP, kar je precej manj od 80 % deleža predstavljenega v uradnih statistikah, a vendarle nad maastrichtsko omejitvijo, 60 %.

Ob oceni, da znaša obrestna mera na kredite, ki jih Republika Slovenija in njene institucije najemajo na domačem kreditnem trgu in v tujini, povprečno 2,2 % letno (dobimo tako, da letna plačila za obresti 2020 delimo s povprečnim skupnim dolgom države po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije od konca leta 2019 do konca leta 2020 – Banka Slovenije, Bilten, 2021; Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021), mora slovenska država za vzdrževanje omenjenih 6,1 milijarde evrov dolga (ki ga ni potrebovala za kritje javnofinančnega primanjkljaja) letno plačati 134 milijonov evrov obresti. To so sredstva, ki bi jih lahko uporabila za financiranje družbene reprodukcije, krepitev konkurenčnosti Slovenije in ustvarjanje pogojev za rast življenjskega standarda našega prebivalstva, vključno s kritjem stroškov delovanja Sklada za urbani razvoj.

V konceptu Sklada za urbani razvoj smo predlagali, da bi slovenska država financirala administrativne stroške, stroške nudenja tehnične pomoči, stroške storitev SID in Slovenskega podjetniškega sklada, stroške bančnih garancij ter stroške obresti povezane s plasmaji Sklada za urbani razvoj. Za tolikšen znesek bi vsako leto znižala neto terjatve in zagotovila, da se skupen javnofinančni dolg ob vzpostavitvi delovanja Sklada za urbani razvoj ne bi povečal.

Pomemben vidik je tudi ocena neto javnofinančnega učinka delovanja Sklada za urbani razvoj. Prikazali ga bomo na dveh primerih.

5.3 Neto javnofinančni učinek in makroekonomski vpliv delovanja Sklada za urbani razvoj

Investicije Sklada za urbani razvoj, povezane z izvajanjem trajnostne urbane strategije, bodo vplivale na gospodarsko dejavnost izvajalcev projektov. Pri tem se bo povečal njihov prihodek, dodana vrednost s svojimi komponentami, angažma zaposlenih in kapitala, investicije v raziskave in razvoj, potrebni uvoz, pa tudi javnofinančni prihodki. Po eni strani bo imel Sklad za urbani razvoj pri svojem delovanju stroške (tudi za financiranje obresti), kar bo javnofinančno ravnotežje poslabševalo, po drugi strani pa se bodo javnofinančni prihodki med izvajanjem projektov trajnostnih urbanih strategij tudi povečevali. V nadaljevanju prikazujemo dva tipična primera možnega angažiranja Sklada za urbani razvoj pri investicijah povezanih z izvajanjem trajnostnih urbanih strategij: 1) Projekti, ki jih izvaja gradbeni sektor ter 2) Projekti financiranja dejavnosti malih in srednjih podjetij. Pričakovane javnofinančne prihodke povezane z izvajanjem projektov trajnostnega urbanega razvoja smo ocenili kot del makroekonomskih učinkov in pri tem upoštevali neposreden vpliv na dejavnost izvajalca pa tudi posreden vpliv njegovega reprodukcijskega povpraševanja ter vpliv izvedene osebne, investicijske in povečane državne porabe.

5.3.1 Javnofinančni učinek projektov trajnostnih urbanih strategij, ki jih izvaja gradbeni sektor

V primeru urejanja zemljišč, obnove ali gradnje stavb (stanovanja, šole, zdravstveni domovi ...) ter morda včasih tudi cestne infrastrukture (na primer preko posebej v ta namen ustanovljenih projektних podjetij) bo večino del povezanih s temi projekti izvedel gradbeni sektor. Njegova dejavnost bo vplivala na dobavitelje in na njihove dobavitelje ter tako naprej po reprovrigi. Ta učinek smo ocenili z Leontijefovo proizvodno funkcijo in dobili rezultate o multiplikativno povečanem prihodku, dodani vrednosti, prejemkih zaposlenih, amortizaciji, poslovnem presežku, številu delovnih mest, potrebnem kapitalu (osnovna sredstva), investicijah v R&D, uvozu ter javnofinančnih prihodkih.

Pri tem upoštevamo, da komponente dodane vrednosti (prejemki zaposlenih, amortizacija, poslovni presežek in javnofinančni prihodki) vodijo naprej v porabo in spet po reprodukcijski verigi multiplikativno vplivajo na slovensko gospodarstvo. Del tako izvedene (od povečanja dohodkov prebivalstva, gospodarstva in države) porabe pokriva ponudba domačega gospodarstva, drugi del pa uvoz. Multiplikativni vpliv imata tisti del porabe, ki ga pokriva domača ponudba dobrin.

Pri vplivu osebne porabe (njeno t. i. »izvedeno povečanje«, kot posledica investicij Sklada za urbani razvoj) upoštevamo, da so prejemki zaposlenih obdavčeni z dohodnino ter prispevki za zaposlovanje, za porodniško varstvo, za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Na osebno porabo vpliva neto razpoložljivi dohodek zaposlenih. Obenem se na osebno porabo direktno prenesejo prihodki iz naslova prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Ta del (neto prejemki prebivalstva) se zmanjša za stopnjo varčevanja. Razlika učinkuje na osebno porabo in preko te multiplikativno vpliva na gospodarstvo.

V analizi predpostavljamo tudi izvedene investicije. Prejemki podjetij iz naslova amortizacije se investirajo v celoti. Obenem se po naši predpostavki v celoti investira neto poslovni presežek: z input-output analizo ocenjen poslovni presežek znižan za stopnjo davka od dohodkov pravnih oseb. Predpostavljamo tudi, da se prihranki prebivalstva vlagajo v finančni sistem in naprej v investicije.

Investicije Sklada za urbani razvoj bodo posredno vplivale tudi na rast državne porabe. Po definiciji so prihodki države razlika med z input-output analizo ocenjenim učinkom na dodano vrednost ter prejemki zaposlenih, amortizacijo in poslovnim presežkom. Vpliv direktnih davkov ocenimo z deležem dohodnine in prispevkov za zaposlovanje, za porodniško varstvo ter za zdravstveno zavarovanje v prejemkih zaposlenih. Temu dodamo delež davka od dohodkov pravnih oseb v poslovnem presežku. Skupaj gre za sredstva, ki se po naši predpostavki porabijo za kritje stroškov javne porabe.

V analizi upoštevamo, da se del osebne, investicijske in državne porabe krije iz uvoza. Deleže uvoza v skupni porabi dobimo iz podatkov input-output matrike.

Rezultati so ocenjeni na 63 sektorski input-output matriki slovenskega gospodarstva za leto 2015 (Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021). Izhodišča za simulacijo so deflacinirana iz cen leta 2019 na cene leta 2015, rezultati pa znova popravljani na cene 2019. V letu 2015 so bili prejemki prebivalstva obdavčeni (brez prispevkov za pokojninsko blagajno) s 23,49 % (Uprava Republike Slovenije za javna plačila, 2016), nagnjenost k prihrankom prebivalstva je znašala 12,5 % (Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021). Delež direktnega uvoza v osebni porabi znaša 21,8 % (izračunano iz input-output matrike).

Za investicije je namenjeno 100 % amortizacije ter 91,09 % poslovnega presežka. Ta je efektivno obdavčen z 8,91 %. Obenem se preko posredništva finančnega sektorja po naši predpostavki investira tudi 12,5 % razpoložljivega prihodka prebivalstva. Direktni uvoz zajema 28,69 % investicijske porabe.

Izvedena (povečana) državna poraba zajema prihodke države iz naslova indirektnih davkov in davščin (ocenjeno kot razlika med dodano vrednostjo in prejemki zaposlenih, amortizacijo ter poslovnim presežkom), poleg tega pa še 23,49 % prejemkov zaposlenih ter 8,91 % poslovnega presežka. Delež direktnega uvoza pri pokrivanju državne porabe je le 2,24 %.

V Tabeli 28 prikazujemo rezultate analize vpliva investiranja 100 milijonov evrov iz sredstev zbranih preko Sklada za urbani razvoj v različne projekte povezane z gradbeno dejavnostjo (ureditev razvrednotenih površin, prenova ali gradnja stavb ...). V drugem in tretjem stolpcu tabele je prikazan učinek povpraševanja po reproverigi gradbeništva ter prištet direktni uvoz, v zadnjih dveh stolpcih pa je prikazan razširjen neposredni in posredni učinek preko vpliva reprodukcijske porabe ter zaradi nje povečanje osebne, investicijske in državne porabe (gre za t. i. izvedeno porabo).

V Tabeli 29 vidimo, da bo 100 milijonov evrov investicij v trajnostni urbani razvoj, ob predpostavki, da bodo potekale preko gradbene dejavnosti, preko reprodukcijske verige vodilo v povečanje proizvodnje za 167 milijonov evrov, preko nadaljnjega povečanja t. i. izvedenega osebnega, investicijskega in državnega povpraševanja pa skupaj v povečanje proizvodnje (prihodka) za 245 milijonov evrov. Če se pri nadaljnjem opisu omejimo na skupni učinek (preko reprodukcijske verige in preko izvedene porabe), vidimo, da se bo dodana vrednost povečala za 103 milijone evrov, plače in drugi prejemki zaposlenih za 56 milijonov evrov, amortizacija za slabih 18 milijonov evrov, poslovni presežek pa za 25 milijonov evrov. Pri tem bo angažirano 2.700 delovno aktivnih ter 252 milijonov evrov osnovnih sredstev. Investicije v R&D bodo znašale 1,2 milijona evrov, uvoz pa se bo povečal za dobrih 60 milijonov evrov. **Javnofinančni prihodki se bodo povečali za 45 milijonov evrov.**

Tabela 29: Neposredni in posredni vpliv 100 milijonov evrov investicij v različne gradbene projekte vodene za izvajanje trajnostne urbane strategije

Cene 2019	Investicijsko povpraševanje		Razširjen učinek	
	V milijonih evrov	Delež na makroekonomski ravni (%)	V milijonih evrov	Delež na makroekonomski ravni (%)
Prihodek	167	0,2	245	0,3
Dodana vrednost	62	0,2	103	0,3
Sred. za zaposlene	34	0,2	56	0,3
Amortizacija	8	0,1	18	0,2
Poslovni presežek	17	0,2	25	0,4
Delovno akt. (tisoči)	2	0,2	3	0,3
Osnovna sredstva	108	0,1	252	0,2
R&D	0,3	0,03	1	0,1
Uvoz	38	0,2	60	0,3
Javnofinančni prihodki	27	0,2	45	0,3

Vir: lastni izračuni.

5.3.2 Javnofinančni učinek projektov trajnostnih urbanih strategij s podporo delovanju malih in srednje velikih podjetij

V Sloveniji ima veliko malih ali srednje velikih podjetij otežen dostop do financiranja, kar negativno vpliva na zaposlenost in življenjski standard ter upočasnjuje gospodarski razvoj. Po oceni PWC znaša v Sloveniji razlika med povpraševanjem in ponudbo kratkoročnih ter srednje in dolgoročnih posojil za MSP od skoraj 1,5 milijarde evrov do več kot 1,6 milijarde evrov (PWC, 2015), po oceni Evropske komisije in Evropske investicijske banke pa omenjena vrzel znaša 1,1 milijarde evrov (European Commission, European Investment Bank, 2019, a). Del tega financiranja je možno pokriti preko Sklada za urbani razvoj ob izvajanju njegove vloge pri izboljševanju poslovnega okolja.

Vzemimo, da Sklad za urbani razvoj rastočim malim ali srednje velikim podjetjem preko SID zagotovi ugodne dolgoročne kredite ali pa preko Slovenskega podjetniškega sklada omogoči vstop države v lastništvo teh podjetij. Vzemimo, da se za oba načina državne pomoči nameni 100 milijonov evrov. Predpostavljamo, da bo del teh sredstev namenjen podjetjem z visoko tehnološkimi proizvodi (gospodarska panoga: Proizvodnja računalnikov, elektronskih, optičnih izdelkov), del sredstev bo namenjen proizvodnji z obnovljivimi viri energije (gospodarska panoga: Oskrba z električno energijo, plinom in paro), del bo namenjen gradbeništvu in del turizmu. Predpostavljamo, da bo del sredstev namenjen malim in srednje velikim podjetjem, ki se ukvarjajo z informacijsko dejavnostjo (gospodarska panoga: Računalniško programiranje in druge informacijske dejavnosti), del podjetjem, ki nudijo različne tehnične rešitve (gospodarska panoga:

Arhitekturno in tehnično projektiranje, tehnično preizkušanje in analiziranje) ter del podjetjem, ki se ukvarjajo s pridobivanjem novega znanja (gospodarska panoga: Znanstvena raziskovalna in razvojna dejavnost). Pričakujemo, da bodo s pomočjo Sklada za urbani razvoj plasirana sredstva v sedem slovenskih gospodarskih panog s pretežno storitveno naravo dela. Izračun dodatno poenostavimo tako, da predpostavljamo enakomerno delitev vlaganja teh sredstev med omenjene panoge po sedminah. Pričakovani znesek investicij pomnožimo s količnikom med delovno aktivnimi in vrednostjo osnovnih sredstev dane panoge ter dobimo pričakovan vpliv teh investicij na število novih delovnih mest. Podobno ocenimo vpliv na dodano vrednost in prihodek.

Naj dodamo, da v tem izračunu upoštevamo povprečni in ne mejnega učinka investicij na zaposlenost, dodano vrednost ter prihodek. Predpostavljamo, da gre za projekte, s katerimi se krepi ponudba slovenskega gospodarstva na širšem evropskem in svetovnem trgu, tako da zakon rastoče in padajoče koristnosti dobrin ter zakon rastočega in padajočega donosa produkcijskih faktorjev ne povzročata morebitnih večjih ali manjših donosov (ter vpliva na dodano vrednost in zaposlenost) od povprečnih.

V skladu z našimi predpostavkami 100 milijonov evrov vlog malim in srednje velikim podjetjem razdeljeno po omenjenih gospodarskih panogah pomnožimo s količnikom med številom zaposlenih in osnovnimi sredstvi dane panoge oziroma s količnikom med dodano vrednostjo in osnovnimi sredstvi te panoge oziroma s količnikom med prihodkom in osnovnimi sredstvi v panogi. Rezultati so ocenjeni na letni ravni in s podatki input-output matrike slovenskega gospodarstva za leto 2015, podatkih o delovno aktivnih in podatkih o osnovnih sredstvih po panogah (Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021). Vhodne podatke (investicije po različnih scenarijih) deflaciniramo za indeks cen 2019/2015, ki znaša 1,0542, izračune pa pri dodani vrednosti in prihodku spet inflacioniramo na cene 2019. Izračune prihodka (cene 2015) uporabimo v input-output analizi za oceno neposrednega in posrednega vpliva teh investicij na slovensko gospodarstvo.

Neposreden pričakovan vpliv investicij 100 milijonov evrov v mala in srednje velika podjetja prikazujemo v Tabeli 30. Vpliv enako velike kapitalske okrepitve podjetij po analiziranih gospodarskih panogah se zaradi različne kapitalske opremljenosti dela ter različnega obsega dodane vrednosti ali prihodka na enoto vloženih sredstev (kapitalski količnik) precej razlikuje. Učinek je največji pri računalniškem programiranju in drugih informacijskih dejavnostih. Zlasti pri dodani vrednosti je visoko nadpovprečen tudi pri znanstvenoraziskovalni in razvojni dejavnosti. Najnižji je pri oskrbi z električno energijo, plinom in paro.

Pri naših izračunih ni upoštevan časovni zamik vpliva. Na nova delovna mesta in na dodano vrednost bo namreč nastopal leto ali več kasneje od časa investicijskega izdatka.

Povečana gospodarska dejavnost, kot jo kaže ocenjena raven prihodka, bo dodatno vplivala na slovensko gospodarstvo preko povpraševanja po reprodukcijski verigi. Ta vpliv smo ocenili z Leontijevo proizvodno funkcijo in spet upoštevali, da komponente dodane vrednosti (prejemki zaposlenih, amortizacija, poslovni presežek in javnofinančni prihodki) vodijo naprej v tako imenovano izvedeno (izvedena je zato, ker je posledica rasti dohodka) osebno ter investicijsko porabo in v povečano državno porabo, nato pa po reprodukcijski verigi znova multiplikativno vplivajo na slovensko gospodarstvo. Del tako izvedene porabe pokriva ponudba domačega gospodarstva, drugi del pa uvoz. Multiplikativni vpliv ima tisti del porabe, ki ga pokriva domača ponudba dobrin.

Tabela 30: Neposreden vpliv 100 milijonov evrov kapitala, vloženega v mala in srednje velika podjetja, na njihovo zaposlenost, dodano vrednost in prihodek na letni ravni

Delovno aktivni	Dodana vrednost	Prihodek	
Število	Milijoni evrov (cene 2019)	Milijoni evrov (cene 2019)	
Proizvodnja računalnikov, elektronskih, optičnih izdelkov	311	12	28
Oskrba z električno energijo, plinom in paro	16	2	3
Gradbeništvo	345	13	37
Gostinstvo	171	4	8
Računalniško programiranje in druge informacijske dejavnosti	651	33	55
Arhitekturno in tehnično projektiranje, tehnično preizkušanje in analiziranje	184	6	11
Znanstvena raziskovalna in razvojna dejavnost	268	28	37
SKUPAJ	1946	96	181

Vir: lastni izračuni.

Rezultati neposrednega in posrednega učinka izboljšanja finančnega položaja in s tem kapitalske okrepitve malih oziroma srednje velikih podjetij za 100 milijonov evrov kaže Tabela 31. Na letni ravni bo angažirano šest tisoč delovno aktivnih (kar predstavlja skoraj 0,6 % povečanje zaposlenosti v Sloveniji) ter dobre pol milijarde evrov osnovnih sredstev. Investicije v R&D bodo predstavljale 11 milijonov evrov letno (s tem se bodo v Sloveniji dvignile za 1,2 %). Dodana vrednost se bo na letni ravni okrepila za skoraj dvesto štirideset milijonov evrov, od tega pa prejemki zaposlenih za 132 milijonov evrov, amortizacija za 60 milijonov evrov ter poslovni presežek za 40 milijonov evrov.

Na narodnogospodarski ravni bo ta učinek dosegal med 0,6 % in 0,7 %. Uvoz se bo povečal za 91 milijonov evrov ali za 0,4 % svoje letne vrednosti. Posledica bo, ob upoštevanju izvedene osebne, investicijske in okrepljene državne porabe, **povečanje javnofinančnih prihodkov za 104 milijone evrov (0,7 %)**. Za razliko od vpliva investicij Sklada za urbani razvoj v projekte povezane z gradbeno dejavnostjo bo v primeru financiranja malih in srednje velikih podjetij učinek na dodano vrednost in javnofinančne prihodke nastopal vsako leto znova. V desetih letih bi tako lahko pričakovali dobro milijardo evrov dodatnih javnofinančnih prilivov.

Tabela 31: Vpliv 100 milijonov evrov investicij Sklada za urbani razvoj v mala in srednje velika podjetja

Cene 2019	Investicijsko povpraševanje		Razširjen učinek	
	V milijonih evrov	Delež na makroekonomski ravni (%)	V milijonih evrov	Delež na makroekonomski ravni (%)
Prihodek	282	0.37	463	0.6
Dodana vrednost	145	0.35	238	0.58
Sredstva za zaposlene	82	0.41	132	0.66
Amortizacija	39	0.46	60	0.71
Presežek	22	0.31	40	0.57
Delovno aktivni (tisoči)	3	0.34	6	0.58
Osnovna sredstva	228	0.17	553	0.40
R&D	9	1.01	11	1.23
Uvoz	37	0.16	91	0.41
Javnofinančni prihodki	63	0.41	104	0.67

Vir: lastni izračuni.

Gre seveda za približno oceno povezano z različnimi predpostavkami. Osnovno je vprašanje, ali bodo investicije v mala in srednje velika podjetja dosegale pričakovan povprečen kapitalski količnik za dano gospodarsko panogo v Sloveniji. Nekatera od finančno podprtih malih ali srednje velikih podjetij na trgu ne bodo zdržala (vložena sredstva bodo, po naši predpostavki, zavarovana z bančno garancijo), druga pa bodo verjetno naraščala precej hitreje od panožnega povprečja in dosegala tudi ustrezno višji kapitalski dobiček. Sklad za urbani razvoj bo lahko tveganja v tej zvezi zmanjšal in vplival na dodatno izboljšanje rezultatov uspešnejših podjetij z zagotavljanjem ustrezno kakovostne ter intenzivne tehnične pomoči.

5.3.3 Neto javnofinančni učinek projektov trajnostnih urbanih strategij financiranih preko Sklada za urbani razvoj

Da bi videli neto javnofinančni učinek delovanja Sklada za urbani razvoj (ob omenjenih predpostavkah), moramo vsaj na približni ravni oceniti njegove stroške. Pri tem predpostavljamo, da bodo večino tehničnih opravil v zvezi z dodeljevanjem sredstev in nudenjem tehnične pomoči izvedli podizvajalci.

Osnovne predpostavke našega izračuna (Černe T., 2021) temeljijo na oceni, da bo za začetek delovanja v strokovni službi Sklada za urbani razvoj polno zaposlenih pet sodelavcev³ s povprečno neto plačo (brez prevoza in malice) v višini 2.000 evrov mesečno in posledično 3.643 evrov bruto-bruto mesečnih izdatkov na zaposlenega. Na letni ravni bodo stroški dela znašali 221 tisoč evrov.

Strokovna služba bo potrebovala 70 m² pisarn in za te prostore bo treba ob 16 evrov na m² mesečne najemnine plačati 1120 evrov oziroma 13.440 evrov letno. Dodatni stroški uporabe prostorov (električna energija, ogrevanje, NUSZ, voda, odvoz odpadkov) bodo predvidoma znašali 300 evrov mesečno ali 3.600 evrov letno.

Stroški telefonije, mobilnih aparatov in uporabe interneta bodo po naši predpostavki znašali 350 evrov mesečno oziroma 4.200 evrov letno.

Stroški informacijske in komunikacijske opreme (pet računalnikov, server, dva printerja, dva mobilna telefona) bodo v enkratnem znesku znašali 7.000 evrov. Če upoštevamo še nakup pohištva, nato pa obnovitvene investicije, se bodo podobno visoki stroški ponavljali tudi v naslednjih letih.

Drugi stroški, kot so reprezentanca, drobn material, potni stroški ipd., pa bodo predstavljali tisoč evrov mesečno ali 12 tisoč evrov letno.

Skupni letni stroški delovanja strokovne službe Sklada za urbani razvoj bodo tako, po naši približni oceni, na letni ravni znašali 261 tisoč evrov.

Predpostavljamo, da bodo stroški računskega sodišča v zvezi z revizijo projektov izvajanih preko Sklada za urbani razvoj znašali 55 tisoč evrov letno (eno delovno mesto).

Predpostavljamo tudi, da bo Sklad za urbani razvoj pri zbiranju informacij za letna poročila ter merjenju indikatorjev rezultatov projektov potreboval podizvajalce in zanje letno namenil 55 tisoč evrov.

³ V strokovni službi bodo po naši predpostavki direktor Sklada za urbani razvoj, ob njem pa še trije nosili ključnih funkcij (dva ekonomista / alternativno ekonomist in sociolog oziroma diplomant organizacijskih ved / in en pravnik) ter tajnica.

Predpostavljamo, da bo imela SID ob obravnavanju, spremljanju in pridobivanju vrnjenih sredstev letno 0,5 % stroškov glede na začetno vloženo vsoto. Del teh stroškov bo, ob financiranju malih in srednjih podjetij, nastalo pri Slovenskem podjetniškem skladu. Pri 100 milijonih dodeljenih kreditov ali drugih oblik financiranja gospodarstva to pomeni 500 tisoč evrov letno in 5 milijonov evrov v celotnem desetletnem obdobju.

Končno predpostavljamo, da bo Sklad za urbani razvoj 100 milijonov sredstev namenil 33 projektom slovenskih občin z naselji urbanega značaja ob povprečni vrednosti 3 milijone evrov na projekt ter za en projekt v vrednosti 4 milijone evrov. Sklad za urbani razvoj bo pripravljavcem in izvajalcem vseh projektov zagotovil ustrezno tehnično pomoč s povprečnim stroškom 15 tisoč evrov na projekt. Skupni strošek tehnične pomoči bo tako znašal 510 tisoč evrov.

Za izdajo 100 milijonov evrov obveznic bo imela SID predvidoma 0,2 % do 0,5 % izdatkov, kar bo predstavljalo med 200 tisoč in 500 tisoč evrov. V nadaljevanju v izračunih predpostavljamo, da bo SID delovala na zgornji meji teh stroškov.

Skupni znesek stroškov delovanja službe Sklada za urbani razvoj s podizvajalci za različna področja, tudi tehnična pomoč in stroškov SID (vključno s stroški Slovenskega podjetniškega sklada) bo za desetletno obdobje obravnavanja 100 milijonov evrov investicij znašal 9,7 milijona evrov. Gre za vsoto: 2,61 milijona evrov (stroški strokovne službe), 0,55 milijona evrov (stroški revizije), 0,55 milijona evrov (stroški različnih podizvajalcev), 0,51 milijona evrov (stroški tehnične pomoči) in 5,5 milijona evrov (stroški SID in Slovenskega podjetniškega sklada).

Pri financiranju projektov izvajanja trajnostnih urbanih strategij bo Sklad za urbani razvoj preko SID na področju, kjer gre za urejanje prostora, obnovo ali gradnjo stavb, ravnanje z odpadki, odplakami, dobavo vode in podobno, izvajalcem zagotavljal brezobrestne kredite, sredstva zanje pa bo SID seveda morala pridobiti na trgu. Obresti bo subvencionirala država. Predpostavimo, da bo SID po pooblastilu Sklada za urbani razvoj in ob postopku sprejemanja odločitev v tem skladu, lahko na trgu pridobila kredit v višini 100 milijonov evrov po 2 % ali pa po višji, to je 4 % obrestni meri (obakrat je v obrestno mero vključen tudi strošek garancije za povračilo kredita). Razmere prikazujemo v Tabeli 32. V njej vidimo, da prva tri leta izvajalec projekta dolga ne bo vračal. Potem pa bo kredit vrnil v enakih letnih obrokih (12,5 milijona evrov). Država bo kreditodajalcem SID ves čas plačevala obresti. V primeru 2 % obrestne mere jo bo to skupaj stalo 13 milijonov evrov, v primeru 4 % obrestne mere pa 26 milijonov evrov (Tabela 32).

Skupni strošek delovanja Sklada za urbani razvoj s celotno infrastrukturo sodelujočih institucij in podizvajalcev ter financiranjem obresti bo v primeru desetletne investicije

100 milijonov evrov za projekte, ki se izvajajo z gradbenimi deli, znašal med 22,7 milijona evrov (2 % obrestna mera) in 35,7 milijona evrov (4 % obrestna mera).

Tabela 32: Obrestovane vloge ob nakupu 100 milijonov evrov obveznic SID z garancijo Republike Slovenije ob predpostavki začetka odplačil kredita v tretjem letu po nastopu terjatve

	2 % obrestna mera		4 % obrestna mera	
	Milijoni evrov		Milijoni evrov	
	Dolg ¹	Obresti kot plačilo države	Dolg ¹	Obresti kot plačilo države
2023	100	0	100	0
2024	100	2	100	4
2025	100	2	100	4
2026	87,5	2	87,5	4
2027	75	1,75	75	3,5
2028	62,5	1,5	62,5	3
2029	50	1,25	50	2,5
2030	37,5	1,0	37,5	2
2031	25	0,75	25	1,5
2032	12,5	0,5	12,5	1
2033	0	0,25	0	0,5
Skupaj obresti		13		26

1 Dolg je najet 2023 in se začne odplačevati 2026. Osem let se odplačuje v enakih obrokih po 12,5 milijona evrov. Država sproti poravnava obresti.

Vir: lastni izračuni.

V Tabeli 29 smo videli, da bo javnofinančni učinek gradbene dejavnosti povezane z delovanjem Sklada za urbani razvoj in ob upoštevanju posrednih učinkov (vpliv preko reprodukcijske verige ob izvedeni osebni ter investicijski porabi in ob povečani državni porabi) predstavljal 45 milijonov evrov. Ob upoštevanju stroška obresti in drugih stroškov delovanja Sklada za urbani razvoj med 22,7 milijona evrov in 35,7 milijona evrov, bo **neto učinek v primeru projektov trajnostnega urbanega razvoja, izvajanih z gradbeno dejavnostjo, glede na naše predpostavke, znašal med 9,3 milijona evrov (4 % obrestna mera) in 22,3 milijona evrov (2 % obrestna mera).** Stroški države bodo na letni ravni zelo majhni. Pri obrestih največ 4 milijone evrov (ob predpostavki 4 % obrestne mere), pri stroških manipulacije kreditov 0,5 milijona evrov letno in pri tehnični pomoči verjetno do 0,3 milijona evrov letno na samem začetku izvajanja kreditne sheme. Skupaj torej manj kot 5 milijonov evrov. Z leti bodo ti stroški na letni ravni upadali. Pri tem pa je pomembno, da si SID ustrezno zavaruje plačila obrokov. Pri kreditiranju nepremičninskih projektov takšno zavarovanje (na celotni vrednosti stavb, zemljišč ipd.) ne bi smelo biti večji problem.

Pri projektih trajnostnega urbanega razvoja, ki se izvajajo z gradbenimi deli (ureditev razvrednotenih površin, komunalno opremljanje, stanovanjska gradnja, gradnja poslovnih stavb, šol, telovadnic in zdravstvenih domov, urejanje vodovoda in kanalizacije ipd.), nismo upoštevali vpliva izboljšane infrastrukture na povečano gospodarsko dejavnost v danem mestu. V tem primeru bi morali izdelati posebne ocene. Bo pa lahko Sklad za urbani razvoj za slovenske mestne občine s pomočjo Finančne uprave Republike Slovenije (FURS) ocenjeval javnofinančne prihodke iz naslova dohodnine in davka na dohodek pravnih oseb ter ocenil, ali in za koliko so se ti prihodki povečali tudi relativno glede na skupni slovenski rezultat. Pravilno zastavljeni in dobro izvedeni projekti v okviru trajnostne urbane strategije bodo brez dvoma privedli do priseljevanja, povečanja števila prebivalstva in nadpovprečno rast javnofinančnih prihodkov iz naslova dohodnine, pa tudi do povečanja zaposlenosti v obstoječih oziroma do prihoda novih podjetij ter nadpovprečno rast javnofinančnih prihodkov iz naslova davka od dohodka pravnih oseb. Republika Slovenija bi lahko izdelala celo poseben sistem, v katerem bi 10 % nadpovprečno (glede na skupno slovensko raven) povečanih javnofinančnih prihodkov pobranih od prebivalstva ter gospodarskih subjektov na območju mestnih občin neposredno namenila kritju stroškov povečanega delovanja Sklada za urbani razvoj. V tem sistemu bi si lahko najprej poravnala že obstoječe stroške in preostalo namenila spodbujanju novih projektov. Za to bi bila seveda potrebna ustrezna zakonska osnova ter pripravljenost (kadrovska, tehnična, organizacijska) FURS, da ustrezno obdela podatke o javnofinančnih prihodkih zbranih na območju občin z naselji mestnega značaja.

Predpostavljamo, da bo SID pri pridobivanju 100 milijonov evrov namenjenih financiranju rastočih malih in srednje velikih podjetij izdala desetletno obveznico, primerno za vloge slovenskega prebivalstva (lahko tudi drugih domačih ali tujih gospodarskih subjektov). Ob nizkem zaupanju Slovencev v obveznice in druge vrednostne papirje lahko SID oblikuje tudi posebno obliko varčevanja s podobnimi učinki (obrestno mero, možnostjo izstopa z odprodajo vloge – nakup organizira SID ali od nje pooblaščen poslovna banka, tako da ustrezeni znesek naprej odproda). Glede na različne razmere povezane z delovanjem kapitalskega in kreditnega trga spet predpostavljamo razpon obrestne mere 2 % do 4 % (vključno s stroški garancije). Izračuni obresti so skupaj z vloženim zneskom (100 milijonov evrov) prikazani v Tabeli 33. V njej vidimo, da bodo stroški obresti v celotnem desetletnem obdobju predstavljali med 22 milijonov evrov (2 % obrestna mera) in 48 milijonov evrov (4 % obrestna mera). Tudi v tem primeru bo imel Sklad za urbani razvoj s spremljajočimi institucijami in podizvajalci stroške v višini 9,7 milijona evrov. Razpon stroškov države v zvezi z delovanjem Sklada za urbani razvoj pri vlaganju sredstev v mala in srednje velika podjetja (tako da izposojena sredstva vrnejo po desetih letih) je po naši oceni med 31,7 milijona evrov (2 % obrestna mera) in 57,7 milijona evrov (4 % obrestna mera).

Tabela 33: Obrestovane vloge ob nakupu 100 milijonov evrov obveznic SID z garancijo Republike Slovenije ob predpostavki odplačila kredita ob koncu desetletnega obdobja njegovega trajanja

Leto	2 % obrestna mera Milijoni evrov	4 % obrestna mera Milijoni evrov
2023	100	100
2024	102	104
2025	104	108
2026	106	112
2027	108	117
2028	110	122
2029	113	127
2030	115	132
2031	117	137
2032	120	142
2033	122	148

Vir: lastni izračuni.

Če navedene rezultate primerjamo z izračuni v Tabeli 31 (ocena 104 milijone neposrednega in posrednega vpliva povečane dejavnosti malih in srednjih podjetij na slovenske javnofinančne prihodke), vidimo, da bo na letni ravni neto javnofinančni učinek visoko pozitiven. **Že ob samem začetku delovanja teh podjetij bo znašal med 46,3 milijona evrov (4 % obrestna mera) in 72,3 milijona evrov (2 % obrestna mera).** V celotnem obdobju se bo povečal na okoli milijardo evrov. Pri tem moramo upoštevati, da je del stroškov, potem ko so poravnani, fiksni, tako da se bo pri dodatnih plasmajih sredstev preko Sklada za urbani razvoj neto javnofinančni učinek še nekoliko izboljšal.

Sklad za urbani razvoj oziroma SID, kot njegova podizvajalka, pri zbiranju sredstev za financiranje projektov trajnostnih urbanih strategij ne bosta vezana le na kapitalski trg, pač pa bosta lahko ta, po svoji naravi povratna, sredstva pridobivala iz različnih skladov EU in bank, kot so Evropska investicijska banka, Evropski sklad za regionalni razvoj JESSICA ipd. V tem primeru dodeljena sredstva ne bodo brezobrestni krediti pač pa investiranje povratnih sredstev EU z zelo nizko obrestno mero (ugodni krediti). Za izvajalce projektov trajnostnega urbanega razvoja bo položaj nekoliko manj ugoden kot pri brezobrestnih kreditih, a razlika ne bo velika. Prav tako bo Sklad za urbani razvoj lahko v sodelovanju s SID ali s Slovenskim podjetniškim skladom omogočal dodeljevanje nepovratnih sredstev EU kot obliko spodbud za najem ugodnih kreditov namenjenih trajnostnemu urbanemu razvoju. V tem primeru bodo EU sredstva v naši shemi financiranja teh projektov nadomestila sredstva slovenskega integralnega proračuna. Neto javnofinančni učinek se bo povečal in približal javnofinančnim učinkom prikazanim v Tabeli 29 in Tabeli 30.

5.3.4 O metodologiji

V analizi učinkov delovanja Sklada za urbani razvoj smo ocenili direkten in posreden (preko dobaviteljev reprodukcijskega materiala in ustreznih storitev ter preko nadaljnega reprodukcijskega povpraševanja teh dobaviteljev) vpliv povečane dejavnosti gradbeništva ali pa kombinacije povečanja gospodarske dejavnosti različnih panog (Leontief W., 1942, 1954). Rezultati kažejo učinek tega povečanja na slovensko produkcijo (prihodek), dodano vrednost, prejemke zaposlenih, amortizacijo, dobiček, zaposlenost dela, angažma osnovnih sredstev, investicije za raziskave in razvoj (R&D), uvoz blaga in storitev ter na javnofinančne prihodke. Direkten in posreden vpliv danega obsega in strukture proizvodnje in s tem reprodukcijskega povpraševanja na omenjene ekonomske spremenljivke smo ocenili z:

$$\mathbf{M} = (\mathbf{I} - \mathbf{Ad})^{-1} * \mathbf{Y}$$

$$\mathbf{H} = (\text{diag BDP/X}) * (\mathbf{I} - \mathbf{Ad})^{-1} * \mathbf{Y}$$

$$\mathbf{G} = \mathbf{Au} * (\mathbf{I} - \mathbf{Ad})^{-1} * \mathbf{Y}$$

$$\mathbf{Z} = (\text{diag F/X}) * (\mathbf{I} - \mathbf{Ad})^{-1} * \mathbf{Y}$$

M je neposreden in posreden (v nadaljevanju »globalen«) vpliv rasti povpraševanja (**Y**) na produkcijo po panogah, vsota pa kaže vpliv na celotno gospodarstvo; **Ad** je matrika tehničnih količnikov – stolpec domačega inputa v dan sektor deljen z njegovo produkcijo – prihodkom (**X**); **I** je enotna matrika, $(\mathbf{I} - \mathbf{Ad})^{-1}$ pa je matrični multiplikator.

H je globalen vpliv rasti povpraševanja (**Y**) na dodano vrednost (ali pa eno od njenih komponent: prejemki zaposlenih, amortizacija, poslovni presežek); kjer je **diag BDP/X** diagonalizirana matrika dodane vrednosti ali ene od njenih komponent (**BDP**) deljene s produkcijo – prihodkom (**X**) panoge.

G je globalen vpliv rasti povpraševanja (**Y**) na uvoz, **Au** je uvozna komponenta tehnološke matrike, pridobljena z deljenjem uvoza v panoge z njihovo produkcijo.

Z je globalen vpliv rasti povpraševanja (**Y**) na angažma produkcijskih faktorjev. **F** je število zaposlenih, vrednost osnovnih sredstev ali pa investicije v R&D, **diag F/X** je diagonalizirana matrika direktnih količnikov produkcijskega faktorja **F** v panožni produkciji (**X**).

Javnofinančni učinki so izračunani iz ocenjenega vpliva na dodano vrednost (**H**) ter 43,79 % povprečnega deleža javnofinančnih prihodkov (davkov in prispevkov) v slovenski dodani vrednosti v letu 2015 (Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije, 2021).

Rezultati analize so preračunani v cene leta 2019.

Naša ocena neposrednega in posrednega vpliva rasti povpraševanja na proizvodnjo (prihodek), dodano vrednost, prejemke zaposlenih, amortizacijo, dobiček, zaposlenost dela in kapitala, razvojno dejavnost, uvoz in javnofinančne prihodke temelji na

Leontijefovi proizvodni funkciji in predpostavlja konstantne donose produkcijskih faktorjev, elastičnost substitucije enako 0 in homogenost produkcije znotraj sektorjev. Rezultate input-output analize lahko pojmuje kot začetne tendence z nakazano smerjo.

Uporabili smo programsko opremo EViews 10.

Predlog strukture in načina delovanja Sklada za urbani razvoj v Sloveniji

1 Osnovna struktura in način delovanja Sklada za urbani razvoj

V predlogu strukture in načina delovanja Sklada za urbani razvoj so opredeljena temeljna statusna korporacijska pravila ustanovitve in poslovanja sklada in povezanih oseb. Predlog je pripravljen kot idejni osnutek Zakona o Skladu za urbani razvoj, pri čemer so v večji meri privzeta določila Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) in tudi Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) ter drugih aktov, ki so navedeni v uporabljeni literaturi in virih.

Regulatorni organ Sklada za urbani razvoj je Agencija za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju ATPV in Agencija). Predpostavljamo, da je družba za upravljanje Sklada za urbani razvoj SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, d. d..

Sklad za urbani razvoj je pravna oseba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki ima dovoljenje za opravljanje dejavnosti naložbenja sredstev v razvoj urbanih okolij po zakonu, ki ga sprejme Državni zbor Republike Slovenije. Sklad za urbani razvoj posluje na podlagi zakona, ki ureja delovanje navedenega sklada. Sklad za urbani razvoj je finančna družba in se lahko organizira v eni izmed oblik kapitalskih družb, in sicer kot kapitalska družba: družba z omejeno odgovornostjo, delniška družba, komanditna delniška družba in evropska delniška družba. Sklad je pravna oseba in posluje v svojem imenu in za svoj račun. Sklad posluje z imenom: Sklad za urbani razvoj. Sedež sklada je v Ljubljani.

Če z zakonom ni drugače določeno, se za poslovanje Sklada za urbani razvoj uporabljajo zakon, ki ga sprejme Državni zbor Republike Slovenije, in izvedbeni predpisi, izdani na njegovi podlagi glede kvalificiranega deleža in udeležbe, nadrejene in podrejene družbe, obvladovanja in razmerij povezanosti, statusnih določb Sklada za urbani razvoj, razen določb, ki se nanašajo na vzajemno delniško družbo, upravljanja tveganj in varovanja zaupnih podatkov.

Ustanoviteljica Sklada za urbani razvoj je Republika Slovenija, vpis v register pa ima nasproti tretjim osebam pravni učinek od trenutka objave posameznega podatka v skladu z zakonom, ki ureja sodni register. Sklad za urbani razvoj kot pravna oseba je lahko lastnik premičnin in nepremičnin, lahko pridobiva pravice in prevzema obveznosti ter lahko toži ali je tožena. Sklad za urbani razvoj kot družba pridobi lastnost pravne osebe z vpisom v register. Za izvedbo vseh nalog ustanovitve Sklada za urbani razvoj je odgovorna Vlada Republike Slovenije.

2 Namen Sklada za urbani razvoj

2.1 Namen Sklada za urbani razvoj

Sklad za urbani razvoj se ustanovi za financiranje projektov urbanega razvoja, investiranje povratnih sredstev (kredit, solastništvo – nakup delnic, garancija) v prioritetne projekte, ki jih opredelijo upravljavci mest in občin z naselji mestnega značaja. Financiranje po tem predlogu strukture in delovanja sklada pomeni, da Sklad za urbani razvoj financira projekte, ki jih mestne občine in druge občine z naselji mestnega značaja oziroma odgovorni za razvoj v teh urbanih sredinah ocenjujejo kot zelo pomembne za vzdrževanje in rast blaginje prebivalcev tega mesta, obenem pa so takšne narave, da omogočajo povračilo sredstev. Sklad za urbani razvoj ne sme opravljati nobene druge dejavnosti, razen dejavnosti po zakonu, ki ga sprejme Državni zbor Republike Slovenije. Za dejavnost Sklada za urbani razvoj po zakonu, ki ga sprejme Državni zbor Republike Slovenije, se šteje opravljanje poslov naložbenja sredstev v razvoj urbanih okolij.

Sredstva, zbrana za namene financiranja projektov Sklada za urbani razvoj predstavljajo posebno obliko prenosa prihrankov od varčevalcev k investitorjem. Gre za prenos, na katerega s svojo razvojno politiko vpliva država, tako da investicijske projekte določijo mestne in druge občine, sistem financiranja pa poteka preko državne razvojne banke (SID) ali Javnega sklada Republike Slovenije za podjetništvo (Slovenskega podjetniškega sklada).

Zakon o Skladu za urbani razvoj določa, da za obveznosti tega sklada subsidiarno odgovarja Republika Slovenija. Ta je tudi 100 % lastnica Sklada za urbani razvoj.

2.2 Vizija in poslanstvo Sklada za urbani razvoj

Vizija Sklada za urbani razvoj je postati in ostati ugledna, zanesljiva in zaupanja vredna finančna ustanova, ki z znanjem in strokovno usposobljenim kadrom zagotavlja dolgoročen razvoj mestnih skupnosti.

Sklad za urbani razvoj bo svojo vizijo uresničeval v vseh letih poslovanja, s preudarnim investiranjem sredstev na področju urbanega razvoja. Ob tem bo pri svojem upravljanju naložb upošteval kriterija varnosti in likvidnosti.

Poslanstvo Sklada za urbani razvoj je zagotavljati dodatna sredstva za segment urbanega razvoja družbe. To nalogo izpolnjuje z upravljanjem in naložbenjem projektnih sredstev v smeri doseganja višje ravni urbanega razvoja celotne družbe na območju Republike Slovenije. Nosilec projektov urbanega razvoja zagotavlja dolgoročno varna in likvidna sredstva. Uspešno in transparentno poslovanje in finančna

moč Sklada za urbani razvoj je zagotovilo za zaupanje nosilcev projektov urbanega razvoja.

3 Vloga družbe za upravljanje sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj (SID)

3.1 Storitve in način opravljanja storitev družbe za upravljanje (SID)

Storitve upravljanja sredstev Sklada za urbani razvoj obsegajo:

1. upravljanje premoženja Sklada za urbani razvoj;
2. administrativne storitve, povezane s poslovanjem Sklada za urbani razvoj:
 - pravne storitve in vodenje poslovnih knjig ter sestavljanje poslovnih poročil,
 - odnose z vlagatelji sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj,
 - vrednotenje sredstev in obveznosti Sklada za urbani razvoj,
 - pregled usklajenosti z zakonskimi in podzakonskimi zahtevami,
 - delitev prihodkov,
 - administrativne storitve, povezane z vplačili in izplačili Sklada za urbani razvoj,
 - obračun in poravnave po sklenjenih pogodbah,
 - hramba dokumentacije in
 - druge storitve, povezane s sredstvi zbranimi v imenu Sklada za urbani razvoj.

3.1.1 Storitve upravljanja Sklada za urbani razvoj

Storitve upravljanja Sklada za urbani razvoj lahko v Republiki Sloveniji opravlja samo družba za upravljanje. Družba za upravljanje Sklada za urbani razvoj je SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, d. d. Družba za upravljanje (SID) lahko opravlja tudi storitve upravljanja drugih alternativnih investicijskih skladov, če so izpolnjeni pogoji, določeni v zakonu, ki ureja upravljavce alternativnih investicijskih skladov.

3.1.2 Upravljanje sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj

Upravljanje sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj obsega:

1. sklepanje pravnih poslov, katerih predmet je zbiranje sredstev v imenu Sklada za urbani razvoj, razpolaganje s temi sredstvi zaradi izpolnitve obveznosti iz poslov, sklenjenih pri upravljanju teh sredstev, sprejemanje izpolnitev obveznosti druge pogodbenne stranke na podlagi poslov, sklenjenih pri upravljanju teh sredstev in uresničevanje pravic iz vrednostnih papirjev pridobljenih s temi sredstvi.
2. upravljanje tveganj Sklada za urbani razvoj.

Družba za upravljanje (SID) upravlja sredstva pridobljena v imenu Sklada za urbani razvoj v svojem imenu in za račun sklada. Družba za upravljanje (SID) je upravičena v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj razpolagati s sredstvi, zbranimi v imenu tega

sklada in uresničevati pravice iz naložb teh sredstev po določbah Zakona investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) in po pravilih upravljanja oziroma po statutu Sklada za urbani razvoj. Pri tem upošteva specifiko namenskosti zbranih sredstev tako po njihovem obsegu kot po kraju dodeljevanja. V tej zvezi je Zakon o Skladu za urbani razvoj *lex specialis* glede na ZISDU-3.

Družba za upravljanje (SID) zagotovi, da se vse terjatve iz poslov, sklenjenih za račun oziroma v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj, plačujejo oziroma izpolnjujejo v poslovno običajnih rokih.

3.1.3 Odgovornost družbe za upravljanje za obveznosti

V razmerju do druge stranke iz posla, ki ga je sklenila družba za upravljanje (SID) za račun oziroma v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj, odgovarja za izpolnitev obveznosti iz tega posla družba za upravljanje (SID). Terjatev do družbe za upravljanje (SID) iz poslov, ki jih je ta sklenila za svoj račun in iz pravnih poslov iz drugega odstavka 188. člena ter iz tretjega odstavka 191. člena Zakona investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), ni dovoljeno pobotati s terjatvami, ki jih je družba za upravljanje (SID) po tem zakonu upravičena uveljavljati za račun oziroma v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj.

3.1.4 Prepovedani posli družbe za upravljanje (SID)

Družba za upravljanje (SID) za svoj račun ali za račun drugega investicijskega sklada, ki ga upravlja, ne sme skleniti pravnega posla, katerega predmet bi bil ali bi postal naložba ali sredstvo Sklada za urbani razvoj.

Družba za upravljanje (SID) ne sme, če Zakon investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) ne določa drugače, skleniti pravnega posla, katerega predmet je ali bi postal naložba ali sredstvo Sklada za urbani razvoj:

1. z osebo, ki je z družbo za upravljanje (SID) povezana na način iz 19. člena Zakona investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3),
2. s skrbnikom, ki za Sklad za urbani razvoj opravlja skrbniške storitve (Slovenski podjetniški sklad).

Prepoved iz prejšnjega odstavka ne velja za:

- posle sklenjene z Republiko Slovenijo, katerih predmet so vrednostni papirji oziroma instrumenti denarnega trga, če je njihov izdajatelj Republika Slovenija oziroma Banka Slovenije;
- posle, katerih predmet so naložbe Sklada za urbani razvoj, sklenjene na organiziranem trgu vrednostnih papirjev pod pogojem, da stranki posla druga drugi nista bili oziroma ne moreta biti znani vnaprej;

- posle, katerih predmet so instrumenti denarnega trga, ki jih družba za upravljanje (SID) za račun Sklada za urbani razvoj sklene z osebo iz prejšnjega odstavka,
- sprejem prevzemne ponudbe po zakonu, ki ureja prevzeme, za delnice, katerih imetnik je Sklad za urbani razvoj.

3.1.5 Odškodninska odgovornost družbe za upravljanje (SID)

Družba za upravljanje (SID) pri upravljanju premoženja investicijskega sklada ravna v skladu z Zakonom o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), s predpisi, izdanimi na njegovi podlagi, in drugimi predpisi, ki urejajo izvajanje njene dejavnosti, v skladu s pravili upravljanja oziroma statutom investicijskega sklada, in pravili stroke upravljanja finančnih naložb ter v vsem pazi na interese vlagateljev sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj.

Družba za upravljanje (SID) odgovarja Skladu za urbani razvoj za škodo, ki jo povzroči sredstvom zbranim v imenu tega sklada, z ravnanjem, ki je v nasprotju s prejšnjim odstavkom. Tožbo za povrnitev škode iz prejšnjega odstavka je v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj dolžan vložiti njegov nadzorni svet.

3.1.6 Skrbniške storitve v zvezi z upravljanjem Sklada za urbani razvoj

3.1.6.1 Skrbnik sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj

Za del sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj skrbi Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo. Ta pri sredstvih, ki jih Sklad za urbani razvoj vloži v mala ali srednje velika podjetja (solastništvo), smiselno opravlja dela skrbnika investicijskega sklada po Zakonu o investicijskih skladih in družbah za upravljanje ZISDU-3.

3.1.6.2 Skrbniške storitve

Skrbnik investicijske družbe (v tem primeru Sklada za urbani razvoj) po 173. členu Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) za račun Sklada za urbani razvoj:

1. hrani njemu zaupana sredstva Sklada za urbani razvoj po 180. členu Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3);
2. spremlja denarne tokove Sklada za urbani razvoj povezane s sredstvi, ki so mu bila dodeljena v skrbništvo;
3. zagotovi, da se projektno financiranje izvaja tekoče in na podlagi predhodnih postopkov izbire projektov urbanega razvoja v skladu z Zakonom o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), predpisi, izdanimi na njegovi podlagi, in pravili upravljanja oziroma statutom Sklada za urbani razvoj;
4. izpolnjuje navodila družbe za upravljanje (SID), razen če so v nasprotju z Zakonom o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), predpisi,

izdanimi na njegovi podlagi, in pravili upravljanja oziroma statutom Sklada za urbani razvoj;

5. zagotavlja, da se plačila iz poslov z njemu zaupanimi sredstvi, zbranimi v imenu Sklada za urbani razvoj, izvedejo v običajnih poslovnih rokih.

Pri opravljanju skrbniških storitev iz prejšnjega odstavka Slovenski podjetniški sklad upošteva 3. do 14. člen Uredbe 438/2016/EU.

3.1.6.3 Poročanje Slovenskega podjetniškega sklada o zadevah pomembnih za nadzor

Slovenski podjetniški sklad ATPV na njeno zahtevo posreduje poročila in informacije o vseh zadevah, pomembnih za opravljanje nadzora nad opravljanjem skrbniških storitev za Sklad za urbani razvoj. Če Slovenski podjetniški sklad pri opravljanju skrbniških storitev iz 165. člena z Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) ugotovi domnevno nepravilnost, ki je posledica aktivnosti oziroma opustitve družbe za upravljanje (SID), in bi lahko pomenila kršitev določb pravil upravljanja ali statuta Sklada za urbani razvoj oziroma določb Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) ali na njegovi podlagi izdanih predpisov, o tem obvesti družbo za upravljanje (SID) in ATPV. Ta predpiše podrobnejšo vsebino, način in roke poročanja iz prejšnjega odstavka.

3.1.6.4 Financiranje skrbniške funkcije pri Skladu za urbani razvoj

Za kritje stroškov svojega delovanja kot skrbnika dela sredstev Sklada za urbani razvoj je Slovenski podjetniški sklad upravičen do nadomestila iz proračunskih sredstev. Upravičeni stroški delovanja Slovenskega podjetniškega sklada kot skrbnika dela sredstev Sklada za urbani razvoj so določeni v statutu tega sklada (po predpostavki, prikazani v poglavju »Neto javnofinančni učinek projektov trajnostnih urbanih strategij financiranih preko Sklada za urbani razvoj« predstavlja ta znesek 0,5 % vloženih sredstev – pri 10 milijonih evrov je to na primer 50 tisoč evrov).

3.1.6.5 Pravila poslovanja Slovenskega podjetniškega sklada kot skrbnika dela sredstev Sklada za urbani razvoj

Slovenski podjetniški sklad odškodninsko odgovarja za vsako škodo, ki jo Sklad za urbani razvoj utрпи zaradi malomarnosti ali namernega neizpolnjevanja obveznosti, kot jih določa Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) ali drug predpis, ki ureja poslovanje skrbnika investicijskega sklada.

3.1.6.6 Razmerje med skrbnikom (Slovenski podjetniški sklad) in družbo za upravljanje (SID)

Družba za upravljanje (SID) in Slovenski podjetniški sklad pri opravljanju svojih nalog delujeta pošteno, pravično, strokovno in neodvisno ter v interesu Sklada za urbani razvoj. Slovenski podjetniški sklad ne sme izvajati aktivnosti v zvezi s Skladom za urbani razvoj oziroma družbo za upravljanje (SID), ki lahko povzročijo nasprotje interesov med Skladom za urbani razvoj, družbo za upravljanje (SID) in Slovenskim podjetniškim skladom.

Slovenski podjetniški sklad in družba za upravljanje (SID) sta pooblaščenata v vseh sodnih postopkih in postopkih pred drugimi državnimi organi, katerih predmet so pravice, obveznosti oziroma premoženje Sklada za urbani razvoj, uveljavljati zahteve in ugovore za račun oziroma v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj. Kadar si procesna dejanja družbe za upravljanje (SID) in Slovenskega podjetniškega sklada v postopkih nasprotujejo, veljajo tista procesna dejanja, ki so ugodnejša za Sklad za urbani razvoj.

Slovenski podjetniški sklad družno za upravljanje (SID) nemudoma obvesti o začetku vsakega postopka in mu tekoče poroča o poteku postopka. Slovenski podjetniški sklad v postopkih ne more razpolagati z zahtevki, skleniti sodne poravnave ali umakniti pravnega sredstva brez soglasja družbe za upravljanje (SID).

3.1.6.7 Prepovedani posli Slovenskega podjetniškega sklada kot skrbnika dela sredstev Sklada za urbani razvoj

Slovenski podjetniški sklad poroča ATVP o poslih, katerih predmet so naložbe Sklada za urbani razvoj z vsebino, na način in v rokih, ki jih predpiše ATVP.

3.1.6.8 Prenos opravljanja posameznih skrbniških storitev na drugo osebo

Slovenski podjetniški sklad nalog iz prvega odstavka 165. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), ki jih opravlja v okviru skrbniških storitev, ne sme prenesti na drugo osebo.

Slovenski podjetniški sklad lahko nalogo iz 1. točke prvega odstavka 165. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) prenese na drugo osebo, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

1. namen prenosa ne sme biti izogibanje določbam Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3);
2. Slovenski podjetniški sklad utemelji, da je prenos potreben iz objektivnih razlogov;

3. Slovenski podjetniški sklad ravna strokovno, skrbno in vestno pri izbiri in imenovanju osebe, na katero bo prenesel opravljanje nekaterih nalog; izbrano osebo strokovno, skrbno in vestno redno pregleduje ter spremlja njeno poslovanje in ureditev, ki jo ima ta oseba vzpostavljeno za opravljanje prenesenih nalog, kot je določeno v 15. členu Uredbe 438/2016/EU.

Druga oseba, na katero je Slovenski podjetniški sklad prenesel naloge iz 1. točke prvega odstavka 165. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), med opravljanjem prenesenih nalog ves čas izpolnjuje naslednje pogoje:

1. ima organizacijsko strukturo in strokovno znanje, ki sta primerna z vidika lastnosti in kompleksnosti sredstev investicijskega sklada ali družbe za upravljanje (SID), ki deluje v imenu Sklada za urbani razvoj;
2. za opravljanje nalog iz prvega odstavka 180. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3):
 - a) veljajo pravila in nadzor varnega in skrbnega poslovanja, vključno z zahtevanim minimalnim kapitalom;
 - b) redna zunanja revizija preverja, ali oseba, na katero so prenesene naloge, za katere opravlja storitve iz prvega odstavka 180. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), te pogoje izpolnjuje;
3. sredstva strank skrbnika ločuje od svojih sredstev in sredstev skrbnika tako, da je v vsakem trenutku jasno razvidna njihova pripadnost strankam določenega skrbnika, kot to določa 16. člen Uredbe 438/2016/EU;
4. da je v primeru insolventnosti osebe, na katero je bilo preneseno opravljanje posameznih skrbniških storitev, premoženje investicijskega sklada izločeno iz drugega premoženja te osebe in ni na voljo za poplačilo drugih upnikov;
5. se za njo smiselno uporablja tretji odstavek 164. člena, prvi in drugi odstavek 170. člena, 173. člen, prvi do peti odstavek 180. člena in 181. člen Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3).

3.1.6.9 Pooblastilo za opravljanje skrbniških storitev

Zakon, ki ureja Sklad za urbani razvoj, opredeljuje Slovenski podjetniški sklad kot skrbnika dela sredstev zbranih v njegovem imenu (kadar se vložijo za nakup lastniških deležev Sklada za urbani razvoj v podjetjih). To pooblastilo ima naravo pogodbe o opravljanju skrbniških storitev in ureja izmenjavo informacij, ki jih skrbnik potrebuje za opravljanje svojih nalog v skladu s tem zakonom in drugimi predpisi, ki urejajo poslovanje skrbnika.

3.1.6.10 Denarni računi Sklada za urbani razvoj

Slovenski podjetniški sklad zagotovi, da so sredstva Sklada za urbani razvoj, ki so mu zaupana v skrbništvo, poknjžena na denarnih računih Sklada za urbani razvoj iz prejšnjega odstavka. Slovenski podjetniški sklad zagotovi, da se denarni računi Sklada

za urbani razvoj za njemu zaupana sredstva vodijo v skladu z načeli varstva denarnih sredstev strank, kot jih določa sklep, ki ureja pogoje za opravljanje investicijskih in drugih storitev za borznoposredniške družbe.

3.1.6.11 Ponovna uporaba sredstev Sklada za urbani razvoj zaupanih v skrbništvo Slovenskemu podjetniškemu skladu

Oseba, na katero je Slovenski podjetniški sklad prenesel opravljanje posameznih skrbniških storitev na podlagi 172. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), sredstev iz prejšnjega odstavka ne sme ponovno uporabiti za lasten račun, pri čemer pojem ponovna uporaba pomeni kakršen koli posel s sredstvi v skrbništvu, zlasti prenos, zastavo, prodajo in posojanje.

Ne glede na prejšnji odstavek lahko oseba, na katero je Slovenski podjetniški sklad prenesel opravljanje posameznih skrbniških storitev sredstva zbrana v imenu Sklada za urbani razvoj, ki ga ima v skrbništvu, ponovno uporabi, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

1. ponovna uporaba je izvršena za račun Sklada za urbani razvoj;
2. navodila za ponovno uporabo je v imenu Sklada za urbani razvoj izdala družba za upravljanje (SID);
3. ponovna uporaba sredstev je v korist Sklada za urbani razvoj;
4. posel je zavarovan s prvovrstnimi in likvidnimi sredstvi, ki jih Sklad za urbani razvoj prejme pri prenosu lastninske pravice, pri tem pa je tržna vrednost zavarovanja v vsakem trenutku najmanj enaka tržni vrednosti ponovno uporabljenih sredstev, povečani za ustrezno premijo.

4 Kapital in likvidnost Sklada za urbani razvoj

Za obveznosti Sklada za urbani razvoj jamči Republika Slovenija. V tem smislu so prilagojene tudi določbe, vezane na kapitalsko ustreznost Sklada za urbani razvoj. Tveganja, ki jim je Sklad za urbani razvoj izpostavljen pri opravljanju svoje dejavnosti, nikoli ne smejo preseči omejitev, ki so definirane v Zakonu o Skladu za urbani razvoj, in v predpisih izdanih na njegovi podlagi. Sklad za urbani razvoj mora biti v vsakem trenutku sposoben pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti (likvidnost) in biti trajno sposoben izpolniti vse svoje obveznosti (solventnost).

Sklad za urbani razvoj izpolnjuje določbe o obvladovanju tveganj, ne da bi tvoril temeljni in dodatni kapital.

Ministrstvo, pristojno za okolje in prostor, predpiše podrobnejša pravila za obvladovanje tveganj Sklada za urbani razvoj, s katerimi določi podrobnejša pravila in minimalne standarde, lahko pa tudi metodologijo, za izračun rezervacij, podrobnejša pravila za omejitve naložb Sklada za urbani razvoj, njihovo vrednotenje in njihovo

usklajenost ter podrobnejši način izračuna količnikov likvidnosti in najmanjši obseg likvidnosti.

Sklad za urbani razvoj v zvezi z vsemi posli naložbenja, ki jih opravlja, oblikuje ustrezne rezervacije, namenjene kritju prihodnjih obveznosti in morebitnih izgub zaradi tveganj, ki izhajajo iz poslov, ki jih opravlja. Sklad za urbani razvoj oblikuje škodne, matematične in druge tehnične rezervacije.

Kritni sklad je premoženje, namenjeno kritju prihodnjih obveznosti in morebitnih izgub zaradi tveganj, ki izhajajo iz poslov naložbenja Sklada za urbani razvoj in v zvezi s katerimi ga je Sklad za urbani razvoj dolžan oblikovati. Vrednost premoženja kritnega sklada je vedno najmanj enaka višini rezervacij. Sklad za urbani razvoj premoženje kritnega sklada upravlja ločeno od drugega premoženja. Sklad za urbani razvoj oblikuje poseben kritni sklad za vsako v Zakonu o Skladu za urbani razvoj definiranih naložbenj.

Sklad za urbani razvoj gospodari z viri in naložbami tako, da je v vsakem trenutku sposoben izpolniti vse dospelosti obveznosti. Sklad za urbani razvoj za zavarovanje pred likvidnostnim tveganjem oblikuje in izvaja politiko rednega upravljanja likvidnosti, ki obsega načrtovanje pričakovanih znanih in morebitnih denarnih odtokov in zadostnih denarnih pritokov zanje; redno spremljanje likvidnosti in sprejemanje ustreznih ukrepov za preprečitev oziroma odpravo vzrokov nelikvidnosti.

Sklad za urbani razvoj tekoče izračunava količnike likvidnosti sredstev. Sklad za urbani razvoj za vsako trimesečje izračunava in ugotavlja:

1. višino rezervacij,
2. vrednost in vrste naložb,
3. vrednost kritnega sklada,
4. vrste, razpršenost, usklajenost in lokalizacijo naložb kritnega sklada,
5. naložbeno-statistične podatke.

Način izračunavanja opredeljuje podzakonski akt, sprejet na osnovi Zakona o Skladu za urbani razvoj. Izračuni se opravljajo za trimesečja, in sicer za stanje na zadnji dan trimesečja. Sklad za urbani razvoj ATVP poroča o višini rezervacij, vrednosti in vrsti naložb, vrednosti kritnega sklada, vrsti, razpršenosti, usklajenosti in lokalizaciji naložb kritnega sklada in glede naložbeno-statističnih podatkov. ATVP predpiše podrobnejšo vsebino poročil ter roke in način poročanja.

Sklad za urbani razvoj vzpostavi in uresničuje trden in zanesljiv sistem upravljanja, ki obsega najmanj:

1. pregledno organizacijsko strukturo z natančno opredeljenimi, preglednimi in doslednimi notranjimi razmerji glede odgovornosti;
2. učinkovit sistem prenosa informacij;

3. obravnavo okoljskih in socialnih dejavnikov ter dejavnikov upravljanja, povezanimi z naložbenimi sredstvi pri naložbenih odločitvah;
4. učinkovito in v organizacijsko strukturo ter procese odločanja Sklada za urbani razvoj integrirano funkcijo upravljanja tveganj, funkcijo spremljanja skladnosti, funkcijo notranje revizije in aktuarsko funkcijo;
5. strategijo, pisna pravila, procese in postopke upravljanja tveganj;
6. ukrepe za zagotovitev rednega in stalnega poslovanja, med katere spada tudi izdelava kriznega načrta.

5 Pravila sistema upravljanja in organi Sklada za urbani razvoj

5.1 Pravila sistema upravljanja Sklada za urbani razvoj in nosilci ključnih funkcij

Sklad za urbani razvoj ima pisno opredeljena pravila sistema upravljanja, ki določajo najmanj način upravljanja tveganj, sistem notranjih kontrol in notranjo revizijo. Pravila sistema upravljanja so pregledna in razumljiva. Pravila sistema upravljanja so predmet rednega, najmanj letnega pregleda. Pravila sistema upravljanja potrdi nadzorni svet Sklada za urbani razvoj. Sistem upravljanja je sorazmeren velikosti, naravi, obsegu in zahtevnosti poslov Sklada za urbani razvoj.

Sistem upravljanja Sklada za urbani razvoj vključuje funkcijo upravljanja tveganj, funkcijo spremljanja skladnosti in funkcijo notranje revizije.

Nosilci ključnih funkcij Sklada za urbani razvoj so osebe, ki so odgovorne za ključne funkcije Sklada za urbani razvoj. Nosilec ključne funkcije je lahko le oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

1. je ustrezno strokovno usposobljena in ima lastnosti in izkušnje, potrebne za zanesljivo in preudarno opravljanje nalog ključne funkcije;
2. ni bila pravnomočno obsojena zaradi naklepnega kaznivega dejanja in zoper njo ni bila vložena pravnomočna obtožnica zaradi naklepnega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti;
3. nad njo ni bil začet postopek osebne stečaja;
4. ni oseba, ki v Skladu za urbani razvoj opravlja funkcijo člana uprave ali prokurista;
5. ni oseba, za katero je javni organ v zadnjih petih letih kateri koli finančni instituciji pravnomočno naložil odvzem pooblastila za ključno funkcijo zaradi hujše kršitve določb zakona, ki ureja finančno poslovanje, glede upravljanja tveganj ali glede nadzora, upravljanja tveganj in razkritij na ravni skupine oziroma za katero je javni organ v zadnjih petih letih Skladu za urbani razvoj pravnomočno naložil razrešitev imenovanega pooblaščenega revizorja zaradi hujše kršitve nalog pooblaščenega revizorja, oziroma za katero je javni organ v zadnjih petih letih Skladu za urbani

razvoj pravnomočno naložil odvzem pooblastila za ključno funkcijo zaradi hujše kršitve nalog nosilca ključne funkcije, določenih v tem zakonu;

6. je oseba dobrega ugleda in integritete.

Direktor s soglasjem nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj pooblasti nosilce ključnih funkcij. O podelitvi pooblastila nosilcu ključne funkcije Sklada za urbani razvoj v osmih dneh od podelitve pooblastila obvesti ATVP. V obvestilu poda tudi utemeljitve glede primernosti novo pooblaščenega nosilca ključne funkcije.

Če v zvezi z nosilcem ključne funkcije nastopijo okoliščine, da nosilec ključne funkcije ne izpolnjuje več z Zakonom o Skladu za urbani razvoj opredeljenih pogojev za izvajanje te funkcije, mu Sklad za urbani razvoj odvzame pooblastilo za ključno funkcijo. Sklad za urbani razvoj v osmih dneh od dneva odvzema pooblastila nosilcu ključne funkcije oziroma prenehanja opravljanja nalog nosilca ključne funkcije pisno obvesti ATVP o razlogih, ki so privedli do odvzema pooblastila nosilcu ključne funkcije oziroma prenehanja opravljanja nalog nosilca ključne funkcije. Nosilec ključne funkcije v osmih dneh od dneva, ko je po lastni volji prenehal opravljati naloge ključne funkcije, obvesti ATVP o razlogih za prenehanje opravljanja nalog ključne funkcije. V primeru odvzema pooblastila nosilcu ključne funkcije oziroma prenehanja opravljanja nalog nosilca ključne funkcije Sklada za urbani razvoj ta pooblasti novega nosilca ključne funkcije v najkrajšem možnem času, vendar najpozneje v treh mesecih od dneva odvzema pooblastila nosilcu ključne funkcije oziroma od dneva prenehanja opravljanja nalog ključne funkcije. Za ugotavljanje in nadzor nad izpolnjevanjem pogojev nosilcev ključnih funkcij ATVP in Sklad za urbani razvoj pridobita podatke o nosilcu ključne funkcije.

Za namen nadzora izpolnjevanja pogojev nosilcev ključnih funkcij ATVP in Sklad za urbani razvoj prav tako pridobita podatke iz poslovnega registra oziroma druge evidence.

Za osebe, ki niso državljani Republike Slovenije, ATVP in Sklad za urbani razvoj pridobita kot zadosten dokaz glede izpolnjevanja pogojev nosilcev ključnih funkcij enakovredne dokumente pristojnih organov držav, v katerih je tuji državljan prebival v zadnjih desetih letih pred pooblastitvijo za nosilca ključne funkcije. Kadar pristojni organ države članice ali tretje države, v kateri ima ali je imel bivališče tuji državljan, ne zagotovi podatkov iz prejšnjega odstavka, ima enakovredno veljavo izjava tujega državljana, overjena pri notarju.

5.2 Nadzorni svet Sklada za urbani razvoj

Sklad za urbani razvoj ima nadzorni svet sestavljen iz petih članov, ki jih za obdobje štirih let imenuje Državni zbor.

Funkcije člana nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj ne sme opravljati oseba, ki je v razmerju tesne povezanosti s to pravno osebo. Za člana nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj je lahko imenovana oseba, ki:

- a. je ustrezno strokovno usposobljena in ima lastnosti in izkušnje, potrebne za nadzor nad vodenjem poslov Sklada za urbani razvoj in
- b. ni bila pravnomočno obsojena za kaznivo dejanje iz 2. točke prvega odstavka 54. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) in obsodba še ni bila izbrisana.

Glede ustrezne usposobljenosti in izkušenj se šteje, če se ne dokaže drugače, da je pogoj iz a. točke prejšnjega odstavka izpolnjen, če ima oseba najmanj petletne izkušnje vodenja ali nadzora nad vodenjem poslov družbe primerljive velikosti in dejavnosti kot Sklad za urbani razvoj oziroma drugih primerljivih poslov. ATVP lahko zahteva od direktorja Sklada za urbani razvoj, da Državnemu zboru predlaga razrešitev člana nadzornega sveta, če:

- a. član nadzornega sveta krši dolžnosti člana nadzornega sveta,
- b. obstaja ali nastopi ovira za imenovanje člana nadzornega sveta iz prej navedenega člena, ali
- c. član nadzornega sveta ne izpolnjuje pogojev iz prvega odstavka prej navedenega člena.

Pristojnosti nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj:

1. sprejema status Sklada za urbani razvoj;
2. daje soglasje direktorju k določitvi poslovne politike Sklada za urbani razvoj;
3. daje soglasje direktorju k določitvi finančnega načrta Sklada za urbani razvoj;
4. daje soglasje direktorju k določitvi organizacije sistema notranjih kontrol;
5. daje soglasje direktorju k določitvi okvirnega letnega programa dela službe notranje revizije;
6. odloča o drugih zadevah, opredeljenih v Zakonu o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3).

Dolžnosti članov nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj so:

1. obravnavati primernost postopkov in učinkovitost delovanja službe notranje revizije;
2. obravnavati ugotovitve ATVP, finančne inšpekcije in drugih nadzornih organov v postopkih nadzora nad Skladom za urbani razvoj;
3. preveriti letna in druga finančna poročila in o tem izdelati pisno poročilo Državnemu zboru;

4. obrazložiti Državnemu zboru svoje mnenje k letnemu poročilu službe notranje revizije in mnenje k letnemu poročilu uprave.

Člani nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj solidarno odgovarjajo za škodo, ki je nastala kot posledica kršitve njihovih dolžnosti, razen če dokažejo, da so pri izpolnjevanju svojih dolžnosti ravnali s profesionalno skrbnostjo stroke nadzora nad upravljanjem sklada.

Član nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj, ATVP in Državni zbor nemudoma obvesti o:

1. tem, da je bil imenovan, ali da mu je prenehala funkcija v organih vodenja ali nadzora drugih pravnih oseb, in
2. o pravnih poslih, na podlagi katerih je posredno ali neposredno, sam ali njegov ožji družinski član pridobil delnice oziroma poslovne deleže pravne osebe, na podlagi katerih skupaj s svojimi ožjimi družinskimi člani v tej pravni osebi doseže ali preseže kvalificirani delež oziroma se njihov delež zmanjša pod mejo kvalificiranega deleža.

5.3 Direktor Sklada za urbani razvoj

Sklad za urbani razvoj upravlja direktor, ki ga za obdobje štirih let imenuje Državni zbor. Direktor Sklada za urbani razvoj je lahko le oseba, ki na podlagi izpolnjevanja pogojev za člana uprave investicijskega sklada pridobi dovoljenje ATVP za opravljanje te funkcije. Direktor je v Skladu za urbani razvoj v delovnem razmerju s polnim delovnim časom z nedoločen čas. Za direktorja Sklada za urbani razvoj, ki je organizirana kot družba z omejeno odgovornostjo, se smiselno uporabljajo določbe Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) o upravi družbe za upravljanje, ki je organizirana kot delniška družba.

V primeru, ko direktorju Sklada za urbani razvoj preneha funkcija ali ko zaradi drugih okoliščin ne opravlja funkcije skupaj več kot tri mesece, Državni zbor nemudoma imenuje novega direktorja. Nadomestni direktor Sklada za urbani razvoj lahko opravlja to funkcijo brez dovoljenja ATVP največ šest mesecev od dneva imenovanja.

Za direktorja Sklada za urbani razvoj je lahko imenovana samo oseba, ki je ustrezno strokovno usposobljena ter ima lastnosti in izkušnje, potrebne za vodenje poslov Sklada za urbani razvoj in ni bila pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja, storjenega z naklepom, ki se preganja po uradni dolžnosti, ali zaradi enega od naslednjih kaznivih dejanj, storjenih iz malomarnosti: povzročitve smrti iz malomarnosti, hude telesne poškodbe, posebno hude telesne poškodbe, ogrožanja varnosti pri delu, prikrivanja, izdaje in neupravičene pridobitve poslovne tajnosti, pranja denarja, izdaje uradne tajnosti, povzročitve splošne nevarnosti ali izdaje državne tajnosti, in obsodba še ni bila izbrisana. Šteje se, če se ne dokaže drugače, da oseba, ki je ustrezno strokovno

usposobljena ter ima lastnosti in izkušnje, potrebne za vodenje poslov Sklada za urbani razvoj, izpolnjuje pogoj za vodenje Sklada za urbani razvoj, če ima najmanj petletne izkušnje pri vodenju poslov podjetja primerljive velikosti in dejavnosti kot Sklad za urbani razvoj oziroma drugih primerljivih poslov. Podatke glede kazenske odgovornosti je obvezana pridobiti ATVP s pomočjo kandidata za navedeno delovno mesto.

Državni zbor izbere direktorja Sklada za urbani razvoj, preden ta oseba vloži zahtevo za izdajo dovoljenja za opravljanje funkcije na ATVP. Sklep o imenovanju določene osebe za direktorja Sklada za urbani razvoj učinkuje pod:

- a) odložnim pogojem, ki nastopi, če ta oseba pridobi dovoljenje za opravljanje te funkcije, in
- b) razveznim pogojem, ki nastopi, če:
 - ta oseba v 15 dneh po prejemu sklepa o imenovanju za direktorja Sklada za urbani razvoj ne vloži zahteve za izdajo dovoljenja za opravljanje te funkcije, ali če tako zahtevo umakne, ali
 - ATVP zavrne ali zavrne zahtevo te osebe za izdajo dovoljenja za opravljanje te funkcije.

Funkcijo direktorja Sklada za urbani razvoj lahko opravlja le oseba, ki pridobi dovoljenje ATVP. Zahtevi za izdajo dovoljenja za opravljanje funkcije direktorja kandidat priloži:

- a) dokaze o izpolnjevanju pogojev iz 54. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) in
- b) sklep Državnega zbora o imenovanju za direktorja Sklada za urbani razvoj.

ATVP lahko odloči, da mora kandidat za direktorja v postopku odločanja o dovoljenju opraviti predstavitev vodenja poslov Sklada za urbani razvoj. ATVP izda dovoljenje za opravljanje funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj, če kandidat izpolnjuje pogoje. ATVP zavrne zahtevo za izdajo dovoljenja za opravljanje funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj, če:

- a) kandidat ne izpolnjuje pogojev iz 54. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) ali
- b) iz podatkov, s katerimi razpolaga, izhaja, da bi bilo zaradi dejavnosti in poslov, ki jih opravlja kandidat, oziroma zaradi dejanj, ki jih je storil, lahko ogroženo poslovanje Sklada za urbani razvoj glede pravil varnega in skrbnega poslovanja.

Dovoljenje za opravljanje funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj preneha veljati, če osebi preneha funkcija direktorja Sklada za urbani razvoj, na katero se nanaša dovoljenje. Državni zbor obvesti ATVP o tem, da je osebi prenehala funkcija direktorja Sklada za urbani razvoj v petih delovnih dneh po prenehanju funkcije. Na osnovi tega obvestila izda ATVP odločbo, s katero ugotovi, da je dovoljenje prenehalo veljati.

Direktor Sklada za urbani razvoj mora zagotoviti, da ta posluje v skladu:

- a. z Zakonom o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) in predpisi, izdanimi na njegovi podlagi;
- b. z zakoni, ki urejajo opravljanje storitev, ki jih opravlja Sklad za urbani razvoj, in predpisi, izdanimi na njihovi podlagi;
- c. z drugimi pravili stroke.

Direktor odgovarja Skladu za urbani razvoj za škodo, ki je nastala kot posledica kršitve dolžnosti direktorja, razen če dokaže, da je pri izpolnjevanju svojih dolžnosti ravnal s profesionalno skrbnostjo stroke.

Direktor Sklada za urbani razvoj nemudoma pisno obvesti Državni zbor:

- a. če je ogrožena likvidnost ali solventnost Sklada za urbani razvoj,
- b. če nastopijo razlogi za prenehanje ali odvzem dovoljenja za opravljanje storitev Sklada za urbani razvoj, dovoljenja za opravljanje storitev gospodarjenja s finančnimi instrumenti oziroma dovoljenja za opravljanje pomožnih storitev,
- c. o nastanku vsake velike izpostavljenosti, in
- d. o ugotovitvah ATVP, Računskega sodišča, davčne inšpekcije in drugih nadzornih organov v postopkih nadzora nad Skladom za urbani razvoj.

Direktor Sklada za urbani razvoj Državni zbor pisno obvesti o:

- a. tem, da je bil imenovan, ali da mu je prenehala funkcija v organih vodenja ali nadzora drugih pravnih oseb, in
- b. o pravnih poslih, na podlagi katerih je posredno ali neposredno, sam ali njegov ožji družinski član pridobil delnice oziroma poslovne deleže pravne osebe, na podlagi katerih skupaj s svojimi ožjimi družinskimi člani v tej pravni osebi doseže ali preseže kvalificirani delež oziroma se njihov delež zmanjša pod mejo kvalificiranega deleža.

ATVP odvzame dovoljenje za opravljanje funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj, če:

- a. je bilo dovoljenje pridobljeno z navajanjem neresničnih podatkov;
- b. direktor krši obveznosti iz 187. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3);
- c. direktor huje krši druge obveznosti direktorja, določene s predpisi ali pravili iz prvega odstavka 57. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3);
- d. je direktor pravnomočno obsojen zaradi kaznivega dejanja iz 2. točke prvega odstavka 54. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3);
- e. nastopijo okoliščine iz petega odstavka 56. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3);

- f. direktor krši prepoved delovanja na podlagi notranjih informacij ali prepoved tržne manipulacije v skladu z določbami ZTFI-1.

Kršitev obveznosti iz prejšnjega odstavka ima značilnost hujše kršitve, če:

- a. je zaradi te kršitve ogrožena likvidnost ali solventnost Sklada za urbani razvoj ali
- b. je direktor storil kršitev enakih značilnosti že drugič v treh letih.

5.4 Akti ATPV glede ravnanja organov Sklada za urbani razvoj

ATVP predpiše podrobnejša pravila o ravnanjih direktorja in članov nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj pri opravljanju te funkcije glede na standarde ustrezne profesionalne skrbnosti. Enako ATPV predpiše tudi podrobnejšo vsebino dokumentacije, s katero kandidat za direktorja Sklada za urbani razvoj dokazuje izpolnjevanje pogojev iz 54. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3).

5.5 Sistem upravljanja Sklada za urbani razvoj

Sklad za urbani razvoj vzpostavi in uresničuje trden in zanesljiv sistem upravljanja, ki obsega:

- a) organizacijski ustroj z natančno opredeljenimi, preglednimi in doslednimi notranjimi razmerji glede odgovornosti,
- b) smotrne in zanesljive administrativne in računovodske postopke, podprte s primerno nadzorovanim in varovanim informacijskim sistemom za elektronsko obdelavo podatkov, in ustrezen sistem notranjih kontrol.

Sklad za urbani razvoj je strukturiran in organiziran na način, ki minimizira tveganje oškodovanja interesov sklada, kot posledica nasprotja interesov med Skladom za urbani razvoj, družbo za upravljanje (SID), Slovenskim podjetniškim skladom ter vlagatelji prihrankov namenjenih financiranju projektov urbanega razvoja s finančnimi instrumenti (povratnimi sredstvi).

Organizacijski ustroj, postopki in sistemi morajo biti jasno in razumljivo opredeljeni in sorazmerni značilnostim, obsegu in zapletenosti poslov, ki jih opravlja Sklad za urbani razvoj.

5.6 Lastna ocena projektnih tveganj Sklada za urbani razvoj

Del sistema upravljanja tveganj Sklada za urbani razvoj je izvedba lastne ocene tveganj, ki je povezana s poslovno strategijo Sklada za urbani razvoj. Pri izvedbi lastne ocene tveganj Sklada za urbani razvoj se upoštevajo tveganja, ki jim je sklad izpostavljen, velikost in notranjo sestavo Sklada za urbani razvoj ter velikost, naravo, obseg in

kompleksnost njegove dejavnosti. Oceno tveganj je treba izvesti redno najmanj enkrat letno ali takoj po vsaki pomembni spremembi profila tveganj Sklada za urbani razvoj.

Ocena tveganj vključuje:

- a. opis, kako je lastna ocena tveganj vključena v upravljanje in odločanje Sklada za urbani razvoj;
- b. oceno učinkovitosti sistema obvladovanja tveganj;
- c. oceno potrebe Sklada za urbani razvoj po virih financiranja, vključno z opisom načrta sanacije, kadar je to ustrezno;
- d. kvalitativno oceno operativnih tveganj in
- e. kadar se pri naložbenih odločitvah upoštevajo okoljski in socialni dejavniki ter dejavniki upravljanja, oceno novih ali nastajajočih tveganj, vključno s tveganji, povezanimi s podnebnimi spremembami, rabo virov in okoljem, socialnimi tveganji in tveganji, povezanimi z zmanjšanjem vrednosti sredstev zaradi regulativne spremembe.

Sklad za urbani razvoj vzpostavi metode za opredelitev in ocenjevanje tveganj, ki jim je ali bi jim lahko bil izpostavljen v kratkoročnem in dolgoročnem obdobju ter ki bi lahko vplivala na sposobnost Sklada za urbani razvoj, da izpolnjuje svoje obveznosti. Navedene metode so sorazmerne z velikostjo, naravo, obsegom in kompleksnostjo tveganj, neločljivo povezanih z dejavnostmi Sklada za urbani razvoj. Ta opiše uporabo teh metod v lastni oceni tveganj. Sklad za urbani razvoj zagotovi, da je lastna ocena tveganj ustrezno upoštevana pri izdelavi poslovnih načrtov in strategij.

5.7 Poslovne knjige, letno poročilo in revidiranje Sklada za urbani razvoj

Za poslovne knjige in letno poročilo Sklada za urbani razvoj se uporabljajo določbe Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), glede poslovnih knjig in letnega poročila. ATVP lahko za Sklad za urbani razvoj predpiše posebne zahteve na področju poslovnih knjig, letnega poročila, v zvezi z revidiranjem letnih poročil in podrobnejšo vsebino računovodskih izkazov. Ne glede na Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) lahko Sklad za urbani razvoj letno poročilo, revizorjevo poročilo o revidiranju letnega poročila (izvede Računsko sodišče), kot ga opredeljuje zakon, ki ureja gospodarske družbe, in dodatno revizorjevo poročilo predloži ATVP v osmih dneh po prejemu revizorjevega poročila, vendar najpozneje v šestih mesecih po koncu koledarskega leta.

Za poslovne knjige in letno poročilo Sklada za urbani razvoj ter za revidiranje se uporabljajo splošna pravila, določena v Osmem poglavju I. dela ZGD-1 in v zakonu, ki ureja revidiranje. Sklad za urbani razvoj sestavlja računovodske izkaze, ki so del letnega poročila Sklada za urbani razvoj, za poslovno leto, ki je enako koledarskemu letu.

5.8 Vodenje evidenc in dokumentacije Sklada za urbani razvoj

Sklad za urbani razvoj organizira svoje poslovanje in tekoče vodi poslovne knjige, poslovno dokumentacijo in druge administrativne ali poslovne evidence tako, da je mogoče kadar koli preveriti, ali posluje v skladu s pravili o obvladovanju tveganj. Sklad za urbani razvoj vodi in hrani evidence in dokumentacijo o vseh storitvah in poslih, ki jih je opravila, na način, ki omogoča nadzor nad njegovim poslovanjem.

Sklad za urbani razvoj vzpostavi in uresničuje ustrezne postopke, ki zagotavljajo, da se pritožbe prijaviteljev za financiranje investicijskih projektov primerno obravnavajo, in da ni omejitev pri uveljavljanju pravic prijaviteljev za financiranje investicijskih projektov. Sklad za urbani razvoj vzpostavi in uresničuje ustrezne politike in postopke, ki zagotavljajo, da so informacije v zvezi z reševanjem pritožb prijaviteljev za financiranje investicijskih projektov na zahtevo dostopne tudi javnosti ali nadzornim organom Sklada za urbani razvoj.

5.9 Revidiranje

Revizijo delovanja Sklada za urbani razvoj izvaja Računsko sodišče. Revizijski pregled letnega poročila Sklada za urbani razvoj in revizorjevo poročilo poleg revidiranja in pregleda v skladu s prvim odstavkom 57. člena ZGD-1 ter vsebine revizorjevega poročila v skladu z drugim odstavkom 57. člena ZGD-1 obsega tudi revizijski pregled in poročilo glede izpolnjevanja pravil varnega in skrbnega poslovanja in izpolnjevanja pravil ravnanja. Če revizijski pregled ni opravljen oziroma revizorjevo poročilo ni sestavljeno v skladu s tretjim odstavkom četrtim odstavkom navedenega člena oziroma z aktom iz 90. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), lahko ATVP od Sklada za urbani razvoj zahteva, da se z revizijsko družbo dogovori o ustreznih popravkih in dopolnitvah poročila, revizor pa na tej podlagi svoje poročilo ustrezno popravi oziroma dopolni.

Sklad za urbani razvoj predloži ATVP revidirano letno poročilo v 15 dneh po prejemu revizorjevega poročila oziroma najpozneje v šestih mesecih po izteku koledarskega leta. Sklad za urbani razvoj v 15 dneh po sprejemu letnega poročila, vendar najpozneje v šestih mesecih po koncu koledarskega leta, letno poročilo skupaj z revizorjevim poročilom iz drugega odstavka 57. člena ZGD-1 predloži Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve zaradi javne objave v skladu s prvim odstavkom 58. člena ZGD-1.

Sklad za urbani razvoj v šestih mesecih po koncu koledarskega leta na svojih javnih spletnih straneh objavi letno poročilo skupaj z revizorjevim poročilom iz drugega odstavka 57. člena ZGD-1. Sklad za urbani razvoj zagotovi, da ostaneta letno poročilo in revizorjevo poročilo iz drugega odstavka 57. člena ZGD-1 dostopna na njenih javnih spletnih straneh najmanj pet let po njuni objavi.

5.10 Računsko sodišče

Revizijska družba (Računsko sodišče) pred koncem revidiranja obvesti ATVP o dejstvih ali okoliščinah, ki jih je ugotovila pri izvajanju nalog revidiranja in pomenijo enega od naslednjih položajev, da:

- bi lahko pomenil kršitev pravil o upravljanju investicijskih skladov in drugih pravil, določenih z Zakonom o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), z ZTFI-1 oziroma drugim zakonom, ki ureja storitve upravljanja investicijskih skladov oziroma drugega finančnega premoženja, ter predpisov, izdanih na podlagi teh zakonov;
- bi lahko vplival na sistem upravljanja Sklada za urbani razvoj iz 68. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3),
- bi lahko privedel do razlogov za izdajo revizorjevega mnenja s pridržkom, odklonilnega mnenja ali zavrnitve izdelave mnenja.

ATVP na podlagi predhodnega mnenja Slovenskega inštituta za revizijo predpiše vrste in obliko računovodskih izkazov Sklada za urbani razvoj; podrobnejšo vsebino priloge s pojasnili k računovodskim izkazom Sklada za urbani razvoj; analitični kontni načrt za Sklad za urbani razvoj in podrobnejšo obliko ter najmanjši obseg in vsebino revizijskega pregleda in revizorjevega poročila.

5.11 Ukrepi za neprekinjeno poslovanje Sklada za urbani razvoj

Sklad za urbani razvoj opravi vse razumne ukrepe za zagotovitev neprekinjenega in rednega opravljanja storitev upravljanja financiranja investicijskih projektov. Za namen iz prejšnjega odstavka Sklad za urbani razvoj uporabi ustrezne sisteme, vire in postopke, ki so sorazmerni vrsti in obsegu storitev upravljanja financiranja investicijskih projektov, ki jih opravlja.

5.12 Organizacijske zahteve in akt o pravilih varnega in skrbnega poslovanja Sklada za urbani razvoj

ATVP opredeli pogoje in zahteve glede organizacijskega ustroja Sklada za urbani razvoj iz 1. točke prvega odstavka 68. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), in sicer potrebne lastnosti administrativnih in računovodskih postopkov ter informacijskega sistema iz 2. točke prvega odstavka 68. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3); potrebne lastnosti sistema notranjih kontrol Sklada za urbani razvoj iz 3. točke prvega odstavka 68. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3); način minimiziranja tveganja oškodovanja Sklada za urbani razvoj oziroma strank sklada iz drugega odstavka 68. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), podrobnejšo vsebino in način vodenja evidenc iz 69. člena Zakona o investicijskih

skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3) in že navedene ukrepe za neprekinjeno poslovanje.

ATVP pri podrobnejši opredelitvi organizacijskih zahtev Sklada za urbani razvoj upošteva značilnosti, obseg in zapletenost storitev in poslov, ki jih lahko opravlja Sklad za urbani razvoj, ter značilnosti, ki se nanašajo na posamezne tipe investicijskih projektov, katerih financiranje upravlja Sklad za urbani razvoj.

6 Osnutek Zakona o Skladu za urbani razvoj

Na osnovi predstavljenih teoretičnih izhodišč glede strukture in načina delovanja Sklada za urbani razvoj ter na podlagi koncepta njegovega delovanja, predstavljenega v poglavju Predlog uvedbe Sklada za urbani razvoj v Sloveniji, smo oblikovali osnutek Zakona o Skladu za urbani razvoj:

ZAKON O SKLADU ZA URBANI RAZVOJ (Osnutek)

1. člen

Sklad za urbani razvoj je namenjen investiranju pretežno povratnih sredstev s finančnimi instrumenti (kredit, garancija, nakup lastniškega deleža, mezzanin kredit) v prioritetne projekte trajnostnega urbanega razvoja, ki jih opredelijo upravljalci mest in občin z naselji mestnega značaja združeni v Skupnost občin Slovenije.

2. člen

- (1) Ustanovitelj in 100 % lastnik Sklada za urbani razvoj je Republika Slovenija.
- (2) Sklad je pravna oseba in posluje v imenu in za svoj račun.
- (3) Sklad je posredni proračunski uporabnik.
- (4) Sklad posluje z imenom: Sklad za urbani razvoj.
- (5) Sedež sklada je v Ljubljani.
- (6) Sklad za urbani razvoj zastopa direktor Sklada za urbani razvoj.
- (7) Regulatorni organ Sklada za urbani razvoj je Agencija za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju: regulatorni organ).
- (8) Družba za upravljanje Sklada za urbani razvoj je Slovenska izvozna in razvojna banka, d. d. – SID (v nadaljevanju: družba za upravljanje).
- (9) Skrbniške storitve v zvezi z upravljanjem sredstev Sklada za urbani razvoj namenjenih nakupu solastniških deležev v malih in srednje velikih podjetjih po pogodbi sklenjeni z družbo za upravljanje izvaja Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo (v nadaljevanju: skrbnik).

3. člen

Za obveznosti Sklada za urbani razvoj subsidiarno odgovarja Republika Slovenija.

4. člen

(1) Sredstva, zbrana po tem zakonu, Sklad za urbani razvoj uporablja za financiranje projektov v slovenskih mestih in območjih mestnega značaja s področja:

- revitalizacije razvrednotenih območij,
- spodbujanja revitalizacije zasebnih območij,
- ukrepov zemljiške politike,
- ukrepov na področju ravnanja z vodo, ravnanja z odpadkami ter ravnanja z odpadki,
- ukrepov za zagotavljanje okolju prijazne regionalne mobilnosti,
- gradnje in prenove javnih ustanov,
- razvoja poslovnega okolja, vključno z zagotavljanjem financiranja malih ter srednje velikih podjetij ter ukrepov na področju omogočanja storitev trajnostnega turizma,
- energetske prenove,
- uvajanja obnovljivih virov energije,
- digitalizacije in povečane uporabe komunikacijskih tehnologij,
- obnove nepremične kulturne dediščine,
- stanovanjske gradnje in drugo.

(2) Dodatno področje delovanja Sklada za urbani razvoj lahko opredeli Vlada Republike Slovenije.

5. člen

(1) Sklad za urbani razvoj ne sme opravljati nobene druge dejavnosti, razen dejavnosti po tem zakonu.

(2) Za dejavnost Sklada za urbani razvoj po tem zakonu se šteje opravljanje poslov naložbenja sredstev v razvoj urbanih okolij (mesta in mestna naselja – širša urbana območja) v Sloveniji.

(3) Sredstva, zbrana za financiranje projektov Sklada za urbani razvoj, predstavljajo posebno obliko prenosa prihrankov od varčevalcev k investitorjem, na katerega s svojo razvojno politiko vpliva Republika Slovenija.

(4) Področja, na katerih Sklad za urbani razvoj financira projekte za sedemletno obdobje, določi Vlada Republike Slovenije na podlagi javne razprave. Posamezno področje lahko doda tudi tekom tega obdobja.

(5) Investicijske projekte Sklada za urbani razvoj na podlagi javne razprave določijo mestne občine in druge občine z naselji mestnega značaja.

(6) Sklad za urbani razvoj enkrat na leto razpiše ponudbo za financiranje projektov trajnostnega urbanega razvoja in opredeli zgornjo mejo kumulativne vrednosti razpoložljivih investicijskih sredstev za dano leto.

(7) Družba za upravljanje pridobi finančne vire za financiranje investicij Sklada za urbani razvoj, izbere projekte urbanega razvoja primerne za financiranje, kontrolira njihovo izvajanje ter oceni uspešnost njihove izvedbe.

(8) Skrbnik na osnovi pogodbe z družbo za upravljanje izvede razpis za vstop Republike Slovenije v lastništvo malih in srednje velikih podjetij.

- (9) Pred investiranjem sredstev v projekte urbanega razvoja morata družba za upravljanje ter skrbnik izdelati oceno ex-ante učinkov tega financiranja.
- (10) Podrobnosti razpisa za financiranje projektov urbanega razvoja ter izhodišča za oceno ex-ante učinkov tega financiranja ureja statut Sklada za urbani razvoj.

6. člen

- (1) Družba za upravljanje terjatve, nastale pri financiranju nepremičninskih in energetskih projektov urbanega razvoja, zavaruje z vrednostjo zgrajenih oziroma obnovljenih nepremičnin.
- (2) Družba za upravljanje terjatve nastale pri financiranju projektov urbanega razvoja zavaruje tudi z denarnim tokom, tako da se iz prejemkov projekta najprej v določenem odstotku od skupnih prihodkov poravnajo obveznosti povezane z investicijami financiranimi preko Sklada za urbani razvoj (kolateral).
- (3) Pri izbiri projektov v financiranje družba za upravljanje in skrbnik preverjata pričakovano neto sedanjo vrednost, interno stopnjo donosnosti ter ekonomsko stopnjo donosnosti. Obenem izvedeta še analizo stroškov in koristi danega projekta (diskontirana vrednost koristi/diskontirana vrednost stroškov).
- (4) V primeru investiranja sredstev urbanega razvoja v mala in srednje velika podjetja skrbnik iz prihodkov postopoma oblikuje rezervacije za kritje morebitnih izgub iz tega naslova. Višino rezervacij oceni na osnovi izkušenj v prvih letih delovanja na tem področju. Nepokrite obveznosti zaradi poravnavanja obveznosti iz lastniških prihodkov skrbnika pri vstopu v lastništvo malih in srednje velikih podjetij v okviru urbanega razvoja se krijejo iz proračuna Republike Slovenije.

7. člen

- (1) Sklad za urbani razvoj nudi izvajalcem projektov tega razvoja tehnično pomoč kot enega od ukrepov razvojne politike Republike Slovenije.
- (2) Tehnična pomoč je namenjena mestnim in drugim občinam, izvajalcem ter koristnikom projektov urbanega razvoja.
- (3) Tehnična pomoč vključuje strokovnjake s področja prava, ekonomije in sektorsko specifičnih področij. Končnemu uporabniku ukrepov Sklada za urbani razvoj omogoča, da pripravi projekte v obliki, primerni za začetek investicije, ter da investicije izvede ob najmanjših tveganjih.
- (4) Tehnično pomoč nudijo zunanji izvedenci.

8. člen

- (1) Republika Slovenija kot lastnik Sklada za urbani razvoj zagotavlja sredstva za:
 - kritje administrativnih stroškov delovanja Sklada za urbani razvoj,
 - kritje stroškov tehnične pomoči pripravljavcem in izvajalcem projektov trajnostnega urbanega razvoja,
 - kritje stroškov družbe za upravljanje in skrbnika v zvezi s pridobivanjem sredstev za financiranje projektov, v zvezi z izbiro za financiranje primernih projektov, v

zvezi s spremljanjem izvajanja projektov, preverjanjem njihovih rezultatov ter poplačilom terjatev do izvajalcev projektov,

- kritje stroškov organizacije pooblaščenice za opravljanje ekonomsko finančne revizije javnih financ v zvezi z revizijo delovanja Sklada za urbani razvoj in spremljajočih institucij ter
- subvencije povezane s finančnimi instrumenti Sklada za urbani razvoj.

(2) Vlada Republike Slovenije vsako leto sprejme program financiranja Sklada za urbani razvoj.

9. člen

Sklad za urbani razvoj preko družbe za upravljanje sredstva, potrebna za izvajanje izbranih projektov, pridobiva na trgu.

10. člen

(1) Sklad za urbani razvoj gospodari z viri in naložbami tako, da je v vsakem trenutku sposoben izpolniti vse dospelje obveznosti. Sklad za urbani razvoj za zavarovanje pred likvidnostnim tveganjem oblikuje in izvaja politiko rednega upravljanja likvidnosti, ki obsega načrtovanje pričakovanih znanih in morebitnih denarnih odtokov in zadostnih denarnih pritokov zanje, redno spremljanje likvidnosti in sprejemanje ustreznih ukrepov za preprečitev oziroma odpravo vzrokov nelikvidnosti.

(2) Sklad za urbani razvoj vzpostavi in uresničuje trden in zanesljiv sistem upravljanja, ki obsega:

- pregledno organizacijsko strukturo z natančno opredeljenimi, preglednimi in doslednimi notranjimi razmerji glede odgovornosti,
- učinkovit sistem prenosa informacij,
- obravnavo okoljskih in socialnih dejavnikov ter dejavnikov upravljanja, povezanih z naložbenimi sredstvi pri naložbenih odločitvah,
- učinkovito in v organizacijsko strukturo ter procese odločanja Sklada za urbani razvoj integrirano funkcijo upravljanja tveganj,
- strategijo, pisna pravila, procese in postopke upravljanja tveganj;
- ukrepe za zagotovitev rednega in stalnega poslovanja, ki so v skladu s strukturo Sklada za urbani razvoj, viri pridobivanja sredstev in postopki, med katere spada tudi izdelava kriznega načrta.

11. člen

(1) Sklad za urbani razvoj vsako leto Državnemu zboru Republike Slovenije poda poročilo, v katerem na indikatorjih izvedbe, indikatorjih rezultata in finančnih indikatorjih oceni uspešnost izvajanja razpisov projektov urbanega razvoja.

(2) V poročilu Državnemu zboru Republike Slovenije Sklad za urbani razvoj upošteva naslednje indikatorje rezultata:

- pri sofinanciranju malih in srednje velikih podjetij število novo zaposlenih za polni delovni čas,

- pri spodbujanju uporabe IKT-tehnologij število dodatnih gospodinjstev s širokopasovnim dostopom do interneta,
 - pri mestnem prevozu dolžino novih prog ter elektrifikacijo prevoza,
 - pri ravnanju z odpadki dodatne zmogljivosti za recikliranje odpadkov,
 - pri oskrbi s pitno vodo število dodatno oskrbljenega prebivalstva z dostopom do pitne vode,
 - pri ravnanju s komunalno odpadno in padavinsko vodo število prebivalstva – populacijski ekvivalent – dodatno oskrbljeno z odvajanjem in čiščenjem komunalne odpadne in padavinske vode,
 - pri upravljanju tveganj in njihovega zmanjševanja število oseb, ki so na novo zaščitene s protipoplavnimi ukrepi,
 - pri sanaciji zemlje v površino saniranih zemljišč,
 - pri obnovljivih virih energije dodatne zmogljivosti proizvodnje obnovljivih virov energije,
 - pri zmanjšanju emisij toplogrednih plinov letni upad v CO₂ ekvivalentu,
 - pri urbanem razvoju površina obnovljenih ali na novo zgrajenih stanovanjskih in poslovnih stavb ter obnovljenih stavb, ki sodijo v nepremično kulturno dediščino, pa tudi površino revitaliziranih razvrednotenih območij.
- (3) Med finančnimi indikatorji Sklad za urbani razvoj upošteva dobo vračanja vloženih sredstev, vrednost vnovčenih garancij ter neto sedanjo vrednost z izvedeno stopnjo donosnosti.
- (4) Sklad za urbani razvoj oceni tudi indikatorje makroekonomskega učinka, pri katerih upošteva neposreden in posreden vpliv investicij ter rezultatov financiranih projektov na dodano vrednost, zaposlenost ter javnofinančne prilive v Sloveniji. Pri tem oceni neto učinek delovanja sklada za urbani razvoj na slovensko javnofinančno ravnotežje.
- (5) Podrobnejšo obliko in vsebino poročila določi Vlada Republike Slovenije.

12. člen

- (1) Storitve upravljanja sredstev Sklada za urbani razvoj, ki jih kot družba za upravljanje izvaja družba za upravljanje, obsegajo:
- pridobivanje povratnih sredstev (kredit, izdaja obveznic), potrebnih za izvajanje izbranih projektov urbanega razvoja,
 - upravljanje premoženja Sklada za urbani razvoj,
 - administrativne storitve, povezane s poslovanjem Sklada za urbani razvoj:
 - a) pravne storitve in vodenje poslovnih knjig ter sestavljanje poslovnih poročil,
 - b) odnose z vlagatelji sredstev, zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj,
 - c) vrednotenje sredstev in obveznosti Sklada za urbani razvoj,
 - d) pregled usklajenosti z zakonskimi in podzakonskimi zahtevami,
 - e) delitev prihodkov,
 - f) administrativne storitve, povezane z vplačili in izplačili Sklada za urbani razvoj,
 - g) obračun in poravnave po sklenjenih pogodbah,

h) hramba dokumentacije in

i) druge storitve povezane s sredstvi zbranimi v imenu Sklada za urbani razvoj.

(2) Medsebojne odnose Sklad za urbani razvoj in družba za upravljanje uredita v pogodbi, ki mora biti sklenjena 60 dni po začetku veljavnosti tega zakona. V pogodbi so opredeljeni tudi upravičeni stroški družbe za upravljanje pri izvajanju nalog družbe za upravljanje Sklada za urbani razvoj.

13. člen

(1) Družba za upravljanje ravna s sredstvi pridobljenimi v imenu Sklada za urbani razvoj v svojem imenu in za račun sklada. Družba za upravljanje je upravičena v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj razpolagati s sredstvi zbranimi v imenu tega sklada in uresničevati pravice iz naložb teh sredstev v skladu z določbami Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje in pravilih upravljanja oziroma statutom Sklada za urbani razvoj. Pri tem upošteva specifiko namenskosti zbranih sredstev tako po njihovem obsegu oziroma koncentraciji kot po kraju investiranja. Glede na pravila o razpršenosti investicij je Zakon o Skladu za urbani razvoj *lex specialis* glede na Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje.

(2) Družba za upravljanje zagotovi, da se vse terjatve iz poslov, sklenjenih za račun oziroma v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj, plačujejo oziroma izpolnjujejo v poslovno običajnih rokih.

14. člen

(1) Družba za upravljanje pri upravljanju premoženja Sklada za urbani razvoj odgovarja Skladu za urbani razvoj za škodo, ki jo povzroči sredstvom, zbranim v imenu tega sklada, z ravnanjem, ki je v nasprotju s standardi skrbnosti dobrega gospodarja.

(2) V razmerju do druge stranke iz posla, ki ga je sklenila družba za upravljanje v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj, odgovarja za izpolnitev obveznosti iz tega posla družba za upravljanje.

15. člen

(1) Del sredstev zbranih v imenu Sklada za urbani razvoj lahko upravlja skrbnik. Ta pri sredstvih, ki jih Sklad za urbani razvoj vloži v mala ali srednje velika podjetja (solastništvo), smiselno opravlja dela skrbnika investicijskega sklada po Zakonu o investicijskih skladih in družbah za upravljanje.

(2) Sklad za urbani razvoj preko družbe za upravljanje sklene s skrbnikom pogodbo o opravljanju skrbniških storitev. Ta ureja izmenjavo informacij, ki jih skrbnik potrebuje za opravljanje svojih nalog v skladu s tem zakonom in drugimi predpisi, ki urejajo poslovanje skrbnika, pa tudi priznane stroške skrbnika pri opravljanju teh storitev.

(3) Skrbnik zagotovi, da so sredstva Sklada za urbani razvoj, ki so mu zaupana v skrbništvo, poknjžena na denarnih računih Sklada za urbani razvoj iz prejšnjega odstavka. Skrbnik zagotovi, da se za njemu zaupana sredstva denarni računi Sklada za urbani razvoj vodijo v skladu z načeli varstva denarnih sredstev strank, kot jih določa

sklep, ki ureja pogoje za opravljanje investicijskih in drugih storitev za borznoposredniške družbe.

(4) Skrbnik za račun Sklada za urbani razvoj:

- hrani njemu zaupana sredstva Sklada za urbani razvoj,
- spremlja denarne tokove Sklada za urbani razvoj povezane s sredstvi, ki so mu bila dodeljena v skrbništvo,
- zagotovi, da se projektno financiranje izvaja tekoče in na podlagi predhodnih postopkov izbire projektov urbanega razvoja,
- izpolnjuje navodila družbe za upravljanje, razen če so v nasprotju z Zakonom o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, predpisi, izdanimi na njegovi podlagi, in pravili upravljanja oziroma statutom Sklada za urbani razvoj,
- zagotavlja, da se plačila iz poslov z njemu zaupanimi sredstvi zbranimi v imenu Sklada za urbani razvoj izvedejo v običajnih poslovnih rokih.

(5) Pri opravljanju skrbniških storitev iz prejšnjega odstavka skrbnik upošteva Uredbo 438/2016/EU.

(6) Skrbnik odškodninsko odgovarja za vsako škodo, ki jo Sklad za urbani razvoj utрпи zaradi malomarnosti ali namernega neizpolnjevanja obveznosti, kot jih določa Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje ali drug predpis, ki ureja poslovanje skrbnika investicijskega sklada.

(7) Skrbnik poroča regulatornemu organu o poslih, katerih predmet so naložbe Sklada za urbani razvoj z vsebino, na način in v rokih, ki jih predpiše regulatorni organ.

(8) Skrbnik skrbništva nad sredstvi Sklada za urbani razvoj ne sme prenesti na drugo osebo, razen če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- namen prenosa ne sme biti izogibanje določbam Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje,
- skrbnik utemelji, da je prenos potreben iz objektivnih razlogov,
- skrbnik ravna strokovno, skrbno in vestno pri izbiri in imenovanju osebe, na katero bo prenesel opravljanje nekaterih nalog, izbrano osebo strokovno, skrbno in vestno redno pregleduje ter spremlja njeno poslovanje in ureditev, ki jo ima ta oseba vzpostavljeno za opravljanje prenesenih nalog, kot je določeno v Uredbi 438/2016/EU.

(9) Druga oseba, na katero je skrbnik prenesel naloge skrbništva, mora ves čas izpolnjevati naslednje pogoje:

- ima organizacijsko strukturo in strokovno znanje, ki sta primerna z vidika lastnosti in kompleksnosti sredstev investicijskega sklada ali družbe za upravljanje, ki deluje v imenu investicijskega sklada;
- zanjo veljajo pravila in nadzor varnega in skrbnega poslovanja, vključno z zahtevanim minimalnim kapitalom, kar preverja redna zunanja revizija;
- sredstva strank skrbnika ločuje od svojih sredstev in sredstev skrbnika tako, da je v vsakem trenutku jasno razvidna njihova pripadnost strankam določenega skrbnika;
- je v primeru insolventnosti osebe, na katero je bilo preneseno opravljanje posameznih skrbniških storitev, premoženje investicijskega sklada izločeno iz drugega premoženja te osebe in ni na voljo za poplačilo drugih upnikov;

- se za njo smiselno uporabljajo določbe Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje.
- (10) Oseba, na katero je skrbnik prenesel opravljanje posameznih skrbniških storitev, sredstev iz prejšnjega odstavka ne sme ponovno uporabiti za lasten račun, pri čemer pojem ponovna uporaba pomeni kakršen koli posel s sredstvi v skrbništvu, zlasti prenos, zastavo, prodajo in posojanje.
- (11) Ne glede na prejšnji odstavek lahko oseba, na katero je skrbnik prenesel opravljanje posameznih skrbniških storitev sredstva zbrana v imenu Sklada za urbani razvoj, ki jih ima v skrbništvu, ponovno uporabi, če so izpolnjeni naslednji pogoji:
- ponovna uporaba je izvršena za račun Sklada za urbani razvoj,
 - navodila za ponovno uporabo je v imenu Sklada za urbani razvoj izdala družba za upravljanje,
 - ponovna uporaba sredstev je v korist Sklada za urbani razvoj,
 - posel je zavarovan s prvovrstnimi in likvidnimi sredstvi, ki jih Sklad za urbani razvoj prejme pri prenosu lastninske pravice, pri tem pa je tržna vrednost zavarovanja v vsakem trenutku najmanj enaka tržni vrednosti ponovno uporabljenih sredstev, povečani za ustrezno premijo.

16. člen

- (1) Družba za upravljanje in skrbnik pri opravljanju svojih nalog delujeta pošteno, pravično, strokovno in neodvisno ter v interesu Sklada za urbani razvoj. Skrbnik ne sme izvajati dejavnosti v zvezi s Skladom za urbani razvoj oziroma družbo za upravljanje, ki lahko povzročijo nasprotje interesov med Skladom za urbani razvoj, družbo za upravljanje in skrbnikom.
- (2) Skrbnik in družba za upravljanje sta pooblaščen v vseh sodnih postopkih in postopkih pred drugimi državnimi organi, katerih predmet so pravice, obveznosti oziroma premoženje Sklada za urbani razvoj, uveljavljati zahtevke in ugovore v imenu in za račun Sklada za urbani razvoj. Kadar si procesna dejanja družbe za upravljanje in skrbnika v postopkih nasprotujejo, veljajo tista procesna dejanja, ki so ugodnejša za Sklad za urbani razvoj.
- (3) Skrbnik družbo za upravljanje nemudoma obvesti o začetku vsakega postopka v zvezi s sredstvi, nad katerimi mu je bilo podeljeno skrbništvo Sklada za urbani razvoj. Skrbnik družbi za upravljanje tekoče poroča o poteku tega postopka. Skrbnik v postopkih ne more razpolagati z zahtevki, skleniti sodne poravnave ali umakniti pravnega sredstva brez soglasja družbe za upravljanje.

17. člen

- (1) Sklad za urbani razvoj ima nadzorni svet sestavljen iz petih članov, ki jih za obdobje štirih let imenuje Državni zbor.
- (2) Funkcije člana nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj ne sme opravljati oseba, ki je v razmerju tesne povezanosti s to pravno osebo. Za člana nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj je lahko imenovana oseba, ki:

- je ustrezno strokovno usposobljena in ima lastnosti in izkušnje, potrebne za nadzor nad vodenjem poslov Sklada za urbani razvoj in
 - ni bila pravnomočno obsojena za kaznivo dejanje opredeljeno kot izključujoči pogoj za člana nadzornega sveta po Zakonu o investicijskih skladih in družbah za upravljanje ter obsodba še ni bila izbrisana.
- (3) Glede ustrezne usposobljenosti in izkušenj se šteje, če se ne dokaže drugače, da je pogoj iz prejšnjega odstavka izpolnjen, če ima oseba najmanj petletne izkušnje vodenja ali nadzora nad vodenjem poslov družbe primerljive velikosti in dejavnosti kot Sklad za urbani razvoj oziroma drugih primerljivih poslov.
- (4) Regulatorni organ lahko zahteva od direktorja Sklada za urbani razvoj, da Državnemu zboru predlaga razrešitev člana nadzornega sveta, če:
- član nadzornega sveta krši dolžnosti člana nadzornega sveta ali
 - obstaja oziroma nastopi ovira za imenovanje člana nadzornega sveta.

18. člen

Nadzorni svet Sklada za urbani razvoj:

- sprejema statut Sklada za urbani razvoj veljaven s soglasjem Vlade Republike Slovenije,
- daje soglasje direktorju k določitvi poslovne politike Sklada za urbani razvoj,
- daje soglasje direktorju k določitvi finančnega načrta Sklada za urbani razvoj,
- daje soglasje direktorju k določitvi organizacije sistema notranjih kontrol,
- odloča o drugih zadevah, določenih z Zakonom o investicijskih skladih in družbah za upravljanje.

19. člen

(1) Člani nadzornega sveta morajo:

- obravnavati primernost postopkov in učinkovitost delovanja službe notranje revizije,
- obravnavati ugotovitve regulatornega organa, finančne inšpekcije in drugih nadzornih organov v postopkih nadzora nad Skladom za urbani razvoj,
- preveriti letna in druga finančna poročila in o tem izdelati pisno poročilo Državnemu zboru,
- obrazložiti Državnemu zboru svoje mnenje k letnemu poročilu službe notranje revizije in mnenje k letnemu poročilu uprave.

(2) Člani nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj solidarno odgovarjajo za škodo, ki je nastala kot posledica kršitve njihovih dolžnosti, razen če dokažejo, da so pri izpolnjevanju svojih dolžnosti ravnali s profesionalno skrbnostjo stroke nadzora nad upravljanjem investicijskega sklada.

20. člen

Član nadzornega sveta Sklada za urbani razvoj regulatorni organ in Državni zbor nemudoma obvesti o:

- tem, da je bil imenovan, ali da mu je prenehala funkcija v organih vodenja ali nadzora drugih pravnih oseb, in
- o pravnih poslih, na podlagi katerih je posredno ali neposredno, sam ali njegov ožji družinski član pridobil delnice oziroma poslovne deleže pravne osebe, na podlagi katerih skupaj s svojimi ožjimi družinskimi člani v tej pravni osebi doseže ali preseže kvalificirani delež oziroma se njihov delež zmanjša pod mejo kvalificiranega deleža.

21. člen

- (1) Sklad za urbani razvoj upravlja direktor.
- (2) Direktorja Sklada za urbani imenuje in razrešuje Državni zbor.
- (3) Mandat direktorja Sklada za urbani razvoj traja štiri leta.
- (4) Za direktorja Sklada za urbani razvoj je lahko imenovana le oseba, ki pridobi dovoljenje regulatornega organa.
- (5) Direktor Sklada za urbani razvoj je v delovnem razmerju s polnim delovnim časom za nedoločen čas. Za direktorja Sklada za urbani razvoj se smiselno uporabljajo določbe Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje o upravi družbe za upravljanje, ki je organizirana kot delniška družba.
- (6) V primeru, ko direktorju preneha funkcija ali ko zaradi drugih okoliščin ne opravlja funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj skupaj več kot tri mesece, Državni zbor nemudoma imenuje novega direktorja ter pri tem upošteva pogoje predpisane v Zakonu o investicijskih skladih in družbah za upravljanje. Nadomestni direktor Sklada za urbani razvoj lahko opravlja funkcijo brez dovoljenja regulatornega organa največ šest mesecev od dneva imenovanja.

22. člen

- (1) Za direktorja Sklada za urbani razvoj je lahko imenovana samo oseba, ki je ustrezno strokovno usposobljena ter ima lastnosti in izkušnje, potrebne za vodenje poslov Sklada za urbani razvoj in ni bila pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja, storjenega z naklepom, ki se preganja po uradni dolžnosti, ali zaradi enega od naslednjih kaznivih dejanj, storjenih iz malomarnosti:
 - povzročitve smrti iz malomarnosti,
 - povzročanje hude telesne poškodbe,
 - ogrožanja varnosti pri delu,
 - prikrivanja, izdaje in neupravičene pridobitve poslovne tajnosti,
 - pranja denarja,
 - izdaje uradne tajnosti,
 - povzročitve splošne nevarnosti in
 - izdaje državne tajnosti.
- (2) Pri tem obsodba še ni bila izbrisana.

- (3) Podatke glede kazenske odgovornosti je obvezan pridobiti regulatorni organ s pomočjo kandidata za navedeno delovno mesto.
- (4) Šteje se, če se ne dokaže drugače, da oseba, ki je ustrezno strokovno usposobljena ter ima lastnosti in izkušnje, potrebne za vodenje poslov Sklada za urbani razvoj, če ima najmanj petletne izkušnje pri vodenju poslov podjetja primerljive velikosti in dejavnosti kot Sklad za urbani razvoj oziroma drugih primerljivih poslov.

23. člen

- (1) Funkcijo direktorja Sklada za urbani razvoj lahko opravlja le oseba, ki pridobi dovoljenje regulatornega organa. Zahtevi za izdajo dovoljenja kandidat priloži:
- dokaze o izpolnjevanju pogojev iz Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje in
 - sklep Državnega zbora o imenovanju za direktorja Sklada za urbani razvoj.
- (2) Regulatorni organ lahko odloči, da mora kandidat za direktorja Sklada za urbani razvoj v postopku odločanja o dovoljenju opraviti predstavitev vodenja poslov.
- (3) Regulatorni organ izda dovoljenje za opravljanje funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj, če kandidat izpolnjuje pogoje. Regulatorni organ zavrne zahtevo za izdajo dovoljenja za opravljanje funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj, če:
- kandidat ne izpolnjuje pogojev iz Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje ali
 - iz podatkov, s katerimi razpolaga, izhaja, da bi bilo zaradi dejavnosti in poslov, ki jih opravlja kandidat, oziroma zaradi dejanj, ki jih je storil, lahko ogroženo poslovanje Sklada za urbani razvoj.

24. člen

- (1) Državni zbor odloči o imenovanju direktorja Sklada za urbani razvoj, preden ta vloži zahtevo za izdajo dovoljenja za opravljanje funkcije. Sklep o imenovanju direktorja Sklada za urbani razvoj učinkuje pod:
- odložnim pogojem, ki nastopi, če kandidat pridobi dovoljenje za opravljanje te funkcije in
 - razveznim pogojem, ki nastopi, če:
 - a) kandidat v 15 dneh po prejemu sklepa o imenovanju ne vloži zahteve za izdajo dovoljenja za opravljanje funkcije, ali če tako zahtevo umakne, oziroma
 - b) regulatorni organ zavrže ali zavrne zahtevo kandidata za izdajo dovoljenja za opravljanje te funkcije.
- (2) Dovoljenje za opravljanje funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj preneha veljati, če osebi ta funkcija preneha. Državni zbor obvesti regulatorni organ o tem, da je osebi prenehala funkcija direktorja Sklada za urbani razvoj, v petih delovnih dneh po prenehanju funkcije. Regulatorni organ nato izda odločbo, s katero ugotovi, da je dovoljenje za opravljanje funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj prenehalo veljati.

25. člen

(1) Nadzorni svet in direktor Sklada za urbani razvoj Državnemu zboru zagotavljata, da Sklad za urbani razvoj posluje v skladu:

- z Zakonom o investicijskih skladih in družbah za upravljanje in predpisi, izdanimi na njegovi podlagi,
- z zakoni, ki urejajo opravljanje storitev, ki jih opravlja Sklad za urbani razvoj, in predpisi, izdanimi na njihovi podlagi,
- z drugimi pravili stroke.

(2) Člani nadzornega sveta in direktor Sklada za urbani razvoj solidarno odgovarjajo Skladu za urbani razvoj za škodo, ki je nastala kot posledica kršitve njihovih dolžnosti, razen če dokažejo, da so pri izpolnjevanju svojih dolžnosti ravnali s profesionalno skrbnostjo stroke upravljanja Sklada za urbani razvoj.

(3) Direktor Sklada za urbani razvoj nemudoma pisno obvesti Državni zbor:

- če je ogrožena likvidnost ali solventnost Sklada za urbani razvoj,
- če nastopijo razlogi za prenehanje ali odvzem dovoljenja za opravljanje storitev Sklada za urbani razvoj, dovoljenja za opravljanje storitev gospodarjenja s finančnimi instrumenti oziroma dovoljenja za opravljanje pomožnih storitev,
- o nastanku vsake velike izpostavljenosti in
- o ugotovitvah regulatornega organa, organizacije pooblaščenice za opravljanje ekonomsko finančne revizije javnih financ, davčne inšpekcije in drugih nadzornih organov v postopkih nadzora nad Skladom za urbani razvoj.

(4) Direktor Sklada za urbani razvoj Državni zbor nemudoma pisno obvesti o:

- tem, da je bil imenovan, ali da mu je prenehala funkcija v organih vodenja ali nadzora drugih pravnih oseb in
- o pravnih poslih, na podlagi katerih je posredno ali neposredno, sam ali njegov ožji družinski član pridobil delnice oziroma poslovne deleže pravne osebe, na podlagi katerih skupaj s svojimi ožjimi družinskimi člani v tej pravni osebi doseže ali preseže kvalificirani delež oziroma se njihov delež zmanjša pod mejo kvalificiranega deleža.

26. člen

(1) Regulatorni organ odvzame dovoljenje za opravljanje funkcije direktorja Sklada za urbani razvoj, če:

- je bilo dovoljenje pridobljeno z navajanjem neresničnih podatkov,
- direktor krši obveznosti izhajajoče iz določb Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje,
- direktor huje krši druge obveznosti direktorja določene s predpisi ali pravili iz prvega odstavka 57. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje,
- je direktor pravnomočno obsojen zaradi kaznivega dejanja opredeljenega kot izključujoči pogoj za direktorja družbe po Zakonu o investicijskih skladih in družbah za upravljanje,

- nastopijo okoliščine iz petega odstavka 56. člena Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje in
 - direktor krši prepoved delovanja na podlagi notranjih informacij ali prepoved tržne manipulacije v skladu z določbami Zakona o trgu finančnih instrumentov.
- (2) Kršitev obveznosti iz prejšnjega odstavka ima značilnost hujše kršitve, če:
- je zaradi te kršitve ogrožena likvidnost ali solventnost Sklada za urbani razvoj ali
 - je direktor storil kršitev enakih značilnosti že drugič v treh letih.

27. člen

(1) Regulatorni organ predpiše podrobnejša pravila o ravnanjih članov nadzornega sveta in direktorja Sklada za urbani razvoj pri opravljanju te funkcije v skladu s standardi ustrezne profesionalne skrbnosti.

(2) Regulatorni organ predpiše podrobnejšo vsebino dokumentacije, s katero kandidat za direktorja Sklada za urbani razvoj dokazuje izpolnjevanje pogojev iz Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje.

28. člen

Sklad za urbani razvoj, družba za upravljanje ter skrbnik pri oddaji sredstev namenjenih financiranju urbanega razvoja po tem zakonu uporabljajo pravila javnega naročanja.

29. člen

Finančno poslovanje Sklada za urbani razvoj ter povezanih institucij (družba za upravljanje, skrbnik) nadzira organizacija, pooblaščenca za opravljanje ekonomsko finančne revizije javnih financ.

30. člen

(1) Sklad za urbani razvoj mora preko družbe za upravljanje zagotoviti trajno hrambo celotne dokumentacije financiranja projektov po tem zakonu. Družba za upravljanje mora na zahtevo Sklada za urbani razvoj vselej izročiti originale ali kopije dokumentacije.

(2) Sklad za urbani razvoj mora trajno hraniti periodična poročila o izvajanju nalog in financiranju, revidirana letna poročila in poročila o revidiranju smotrnosti in namenskosti uporabe sredstev.

31. člen

Sklad za urbani razvoj se konstituira najpozneje v 60 dneh od uveljavitve tega zakona. Za izvedbo vseh nalog ustanovitve sklada je odgovorna Vlada Republike Slovenije.

32. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Predlog finančnega produkta, s katerim bo Sklad za urbani razvoj naslovlj javne in zasebne subjekte v Sloveniji

1 Kredit pod tržnimi pogoji – PRODUKT 1

Sklad za urbani razvoj bo pravnim osebam z različnimi oblikami posrednih in neposrednih finančnih produktov olajšal dostop do dolžniškega in/ali lastniškega kapitala. V normalnih razmerah bi kredit pod tržnimi pogoji pravne osebe lahko dobile brez posredovanja Sklada za urbani razvoj, a kot smo videli v poglavju »O ravni ustvarjenih prihrankov v Sloveniji«, zaradi nenavadne vloge regulatorja kreditnega trga ni tako. Regulator omejuje kreditno aktivnost tudi tam, kjer bi povsod drugod potekala normalno. V primeru pridobivanja kredita pod tržnimi pogoji pravne osebe z namero izvajanja investicij na področju urbanega razvoja delujejo pod pogoji financiranja, ki jih nudi trg. V tem kontekstu povzemamo opis produkta Banke Intesa Sanpaolo, d. d. (Koper), kot ga prikazuje na svoji spletni strani. Gre za klasičen kredit pod tržnimi pogoji. Bralec si bo s tem lahko pridobil vsaj generalni vpogled v najemanje sredstev pod tržnimi pogoji, v nadaljnjih poglavjih pa ta pridobljen pogled primerjal s tistimi, ki bodo vključevali večje angažiranje Sklada za urbani razvoj.

Klasični bančni krediti podjetjem in drugim gospodarskim subjektom služijo financiranju osnovnih in obratnih sredstev, ko kreditorejmalci za svoje poslovanje in/ali njegovo širitev poleg lastnih sredstev potrebujejo še dodatna finančna sredstva. Krediti se dodeljujejo na podlagi predložene dokumentacije s prikazom poslovnega načrta oz. investicijskega programa. Izplačajo se z nakazilom na transakcijski račun dobavitelja/prodajalca (opreme ipd.) oziroma izjemoma na transakcijski račun kreditorejmalca (na ta račun posojilodajalec kreditna sredstva seveda nakaže vedno, ko gre za financiranje obratnih sredstev).

Znesek kredita oziroma njegova višina se določi v odvisnosti od:

- vrste naložbe ter namena financiranja,
- dolžnikove bonitete in kreditne sposobnosti (sposobnosti odplačevanja),
- ročnosti naložbe (dobe kreditiranja),
- ugotovljene rentabilnosti in tveganosti naložbe,
- drugih virov financiranja,
- oblike zavarovanja.

Valuta financiranja je najpogostejše v evrih, lahko pa je tudi v tuji valuti (z vidika slovenskega gospodarskega subjekta). Odplačilna doba je določena v skladu s predvidenim denarnim tokom kreditorejmalca, vendar ne sme biti daljša od ekonomske dobe projekta oz. od amortizacijske dobe sredstev, ki so predmet financiranja, in sicer:

- nad 1 leto do 3 let
- nad 3 leta do 7 let
- nad 7 let do 10 let
- nad 10 let.

Koriščenje kredita se lahko začne po podpisu pogodbe s strani vseh pogodbenih strank in po urejenem zavarovanju. Rok in način koriščenja kredita se smiselno določi glede na vrsto naložbe, namen financiranja in glede na predvideni čas izvajanja investicije, ki je predmet financiranja.

Kredit se lahko koristi namensko, na podlagi predložene dokumentacije (poslovni načrt oziroma investicijski program) z nakazilom na transakcijski račun dobavitelja/prodajalca oziroma izjemoma na transakcijski račun kreditojemalca (refundacija že plačanih računov, kreditiranje obratnih sredstev), in sicer:

- v enkratnem znesku do končnega roka koriščenja kredita,
- večkratno do končnega roka koriščenja kredita,
- v tranšah,
- za pokrivanje terjatev po že sklenjenem kreditu v enkratnem znesku do končnega roka koriščenja kredita.

Kredit se vrača v pogodbeni valuti, in sicer v mesečnih, trimesečnih, polletnih oz. letnih obrokih. Kredit se lahko odplačuje:

- z avtomatsko bremenitvijo transakcijskega računa kreditojemalca,
- tako, da plačilo izvede kreditojemalec sam na podlagi računa.

Oblika zavarovanja je odvisna od bonitete kreditojemalca pri banki, od zneska in ročnosti kredita. Osnovna in hkrati obvezna oblika zavarovanja so menice. Poleg menic so možne naslednje oblike zavarovanj:

- bančna vloga ali denarju podobni instrumenti,
- zastava vrednostnih papirjev,
- zastava enot premoženja investicijskih skladov,
- zastava nepremičnin,
- zastava premičnin,
- zavarovanje pri zavarovalnici ali banki,
- zastava police življenjskega zavarovanja,
- poroštvo oziroma garancija,
- druge oblike zavarovanja, ki pomenijo ustrezno kritje za kreditno tveganje.

V času odplačevanja kredita je kreditojemalec izpostavljen tveganjem, ki so odvisna od oblike zavarovanja in povezana s spremembami na denarnem, kreditnem in kapitalskem trgu v Republiki Sloveniji in/ali evroobmočju:

- obrestno tveganje: pri kreditu s spremenljivo obrestno mero se lahko obrestna mera v času odplačila kredita, zaradi spremembe-povišanja EURIBOR⁴ bistveno poveča, posledično se dvigne tudi znesek obračunanih obresti;
- valutno tveganje: je finančno tveganje in pomeni nevarnost pred finančno izgubo (povišanje zneska obveznosti) zaradi sprememb vrednosti ene valute v primerjavi z drugo;
- likvidnostno tveganje: povišanje zneska obračunanih obresti lahko privede do nezmožnosti poravnave kreditnih obveznosti in
- tveganje izgube zastavljenega premoženja zaradi neporavnania kreditnih obveznosti.

Obrestne mere za izdane kredite se oblikujejo na trgu glede na ponudbo in povpraševanje po kreditih. Za razmere na slovenskem kreditnem trgu z začetka leta 2022 jih prikazuje Tabela 34. V njej vidimo, da imajo kreditorejmalci na voljo fiksno in variabilno obrestno mero in da je obrestna mera za kredite daljše ročnosti višja kot pri kreditih krajšega roka odplačila. V spodnjem delu tabele tudi vidimo, da je bil EURIBOR v opazovanem obdobju negativen.

Tabela 34: Obrestne mere za financiranje kreditov nefinančnih družb

Način obrestovanja	Odplačilna doba kredita	Valuta kredita	Stopnja obrestne mere
Z nominalno fiksno obrestno mero	13 do 36 mesecev	EUR	od 1,70%
Z nominalno fiksno obrestno mero	37 do 84 mesecev	EUR	od 2,00%
Z nominalno fiksno obrestno mero	85 do 120 mesecev	EUR	od 2,30%
Z nominalno fiksno obrestno mero	od 121 mesecev	EUR	od 3,30%
Z referenčno obrestno mero	13 do 36 mesecev	EUR	od EURIBOR 365 6M + 1,80%
Z referenčno obrestno mero	37 do 84 mesecev	EUR	od EURIBOR 365 6M + 2,10%
Z referenčno obrestno mero	85 do 120 mesecev	EUR	od EURIBOR 365 6M + 2,30%
Z referenčno obrestno mero	od 121 mesecev	EUR	od EURIBOR 365 6M + 2,70%
Vrednost referenčnih obrestnih mer	Valuta kredita	Stopnja obrestne mere	
EURIBOR 365 6M	EUR	-0,275%	

Vir: Spletna stran Intesa Sanpaolo Bank (januar 2022).

⁴ EURIBOR je letna obrestna mera za depozite v evrih med bankami na evropskem denarnem trgu in je objavljena na internetni strani www.reuters.com ob 11. uri dopoldan (CET-Bruselj) vsak delovni dan sistema TARGET ali na drug način. Vsakokrat veljavna Referenčna obrestna mera je objavljena na internetnih straneh poslovne banke in v poslovnih prostorih banke. Vrednost Referenčne obrestne mere, ki se uporablja pri obračunu obresti za posamično obrestno obdobje, je določena dva delovna dneva pred začetkom njegove veljavnosti.

Sklad za urbani razvoj lahko za financiranje projektov s tega področja preko SID zagotavlja kredite pod tržnimi pogoji. Tovrstno kreditiranje nosilcev urbanega razvoja lahko v naši študiji označimo kot **PRODUKT 1**.

Slovenska izvozna in razvojna banka dodeli kredit občini z naselji mestnega značaja, zavodu ali podjetju (tudi zadrugi), ki so se prijavili na razpis za izvajanje projektov na določenih področjih urbanega razvoja (periodično jih opredelijo MOP, MGRT, SVRK in SOS), v okviru kreditne sheme (ki jo za dano leto določi Sklad za urbani razvoj) po tržni obrestni meri in po zgoraj opisanih postopkih ter pogojih.

Upravičeni subjekti (občina z naselji mestnega značaja, zavod ali podjetje – tudi zadruga – ki konkurira za izvajanje projektov urbanega razvoja) lahko pridobijo tehnično pomoč, za katero se lahko javijo preko razpisa Sklada za urbani razvoj. Tehnično pomoč zagotavljajo svetovalci na specifičnih področjih (tehnična stroka, urbanizem ipd.), pravni, finančni, računovodski, marketinški in drugi strokovnjaki. S tehnično pomočjo upravičeni subjekti pripravijo dokumentacijo, ki je osnova za dodeljevanje kredita ter Slovenski izvozni in razvojni banki omogoča izdelavo kakovostne ocene ex-ante pri dodeljevanju kredita.

Pred podpisom kreditne pogodbe Slovenska izvozna in razvojna banka za predmet te pogodbe (projekt urbanega razvoja, ki bo kreditiran) izdela oceno ex-ante:

- dodane vrednosti tega kredita glede na druge oblike javne intervencije ter možne implikacije državnih pomoči,
- proučitev izkušenj s podobnimi krediti v preteklosti,
- predlog investicijske strategije ter
- specifikacijo pričakovanih rezultatov in njihovega merjenja s finančnimi indikatorji.

Če ocena ex-ante pokaže, da je kredit smiselno dodeliti, Slovenska izvozna in razvojna banka ter upravičeni subjekt podpiseta kreditno pogodbo, v kateri so podana tudi vsa ustrezna zavarovanja (pri nepremičninskih projektih je to nepremičnina, sicer pa denarni tok nastane na osnovi izvedenega projekta ali bančne garancije).

V kreditni pogodbi so določena tudi pravila letnega poročanja o izvedbi projekta ter finančnih indikatorjih. Kreditojemalec poroča Slovenski izvozni in razvojni banki, ta pa Skladu za urbani razvoj, ki nato poročila združi, obdela ter vključi v svoje letno poročilo Državnemu zboru.

V primeru težav z izvajanjem projekta ali odplačevanjem Slovenska izvozna in razvojna banka od kreditojemalca terja popravljalne ukrepe za izboljšanje rezultatov projekta. V primeru, da kreditojemalec ne poravnava redno obveznosti in ne izvede učinkovitih popravljivih ukrepov, Slovenska izvozna in razvojna banka v skladu z zakonom uveljavi zavarovanja kredita.

Sredstva, namenjena kreditiranju, Slovenska izvozna in razvojna banka pridobi z izdajo obveznic ali pa z najemom kredita pri bančnem sektorju. Obrestne marže ne obračunava, pač pa kreditojemalec nosi stroške postopka dodeljevanja kredita.

2 Subvencioniran kredit z vključitvijo sredstev EU ali proračunskih sredstev Republike Slovenije – PRODUKT 2

Sklad za urbani razvoj za prioritetne projekte s tega področja zagotavlja predvsem kredite z ugodnejšimi pogoji od tržnih. V tem poglavju opisujemo primer subvencioniranega kredita s sredstvi EU ali sredstvi državnega proračuna (**PRODUKT 2**). Uporabljamo metodologijo podeljevanja in obravnavanja subvencioniranega kredita, kot jo v svojih shemah izvaja Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo (prikazano na njegovi spletni strani).

V skladu s konceptom financiranja urbanega razvoja subvencionirane kredite (ugodne kredite) s tega področja podeljuje Slovenska izvozna in razvojna banka. Sredstva zanje pridobi z izdajo obveznic ali pa z najemom kreditov pri bankah v Sloveniji oziroma tujini. Končni koristniki kredita (upravičeni subjekti) so občine z naselji mestnega značaja, lahko pa tudi za urbani razvoj pomembni zavodi ali podjetja (tudi zadruga).

Namen kredita je financiranje projektov urbanega razvoja (revitalizacije razvrednotenih območij, spodbujanja revitalizacije zasebnih območij, ukrepov zemljiške politike, ukrepov na področju oskrbe z vodo, ravnanja z odpadki, ukrepov na področju trajne mobilnosti, gradnje in prenove javnih ustanov, razvoja poslovnega okolja, vključno z zagotavljanjem financiranja MSP, energetske prenove, uvajanja obnovljivih virov energije, digitalizacije in povečane uporabe komunikacijskih tehnologij, obnove nepremične kulturne dediščine, stanovanjske gradnje in drugo).

Strošek postopka odobritve kredita Slovenski izvozni in razvojni banki krije državni proračun.

Kredit se dodeljuje za različno obsežne projekte (za vsako leto je zgornja limita postavljena v državnem proračunu) ter za obdobja 5, 10, 15, 20, 25 in 30 let. Moratorij na odplačevanje kredita je odvisen od narave projekta oziroma od tega, kdaj njegovi rezultati omogočajo začetek odplačevanja.

2.1 Pogoji za pridobitev

Slovenska izvozna in razvojna banka izvede razpis za dodeljevanje kreditov urbanega razvoja na danem področju. V razpisu so navedene značilnosti subjektov, ki se lahko na ta razpis javijo (občine z naselji mestnega značaja, včasih tudi zavodi in podjetja oziroma zadruga, ki izvajajo projekte na področju urbanega razvoja v Sloveniji).

Kreditiranje ni pogojeno s prednostno rabo domačih proizvodov pred uvoženimi.

Če se na razpis javijo institucije ali podjetja, ki izvajajo projekte urbanega razvoja, morajo imeti vsaj enega zaposlenega za polni delovni čas. Za izpolnjevanje osnovnega pogoja vsaj enega zaposlenega v podjetju se število zaposlenih preverja z izjavo o zaposlenih na zadnji dan preteklega meseca, glede na mesec oddaje vloge. Za potrebe tega razpisa se upošteva kot zaposlena oseba tudi nosilec dejavnosti pri s. p. (če je to njegova edina podlaga za zavarovanje). V število zaposlenih se ne upoštevajo zaposleni iz programa javnih del.

Za podjetje, ki ima partnerska podjetja ali povezana podjetja, se upoštevajo podatki na podlagi konsolidiranih računovodskih izkazov podjetja.

Produkt ne podpira projektov na področju dejavnosti s škodljivimi vplivi na okolje, ki jih ni mogoče ublažiti in/ali popraviti, druge dejavnosti, ki veljajo za etično ali moralno sporne oz. so prepovedane z nacionalno zakonodajo Republike Slovenije.

Produkt ne podpira podjetij v težavah, ki so v prisilni poravnavi, stečaju ali likvidaciji oz. so podjetja v težavah v skladu z Zakonom o pomoči za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb in zadrug v težavah (ZPRPGDZT) (Uradni list RS, št. 5/17) in v skladu z 18. točko 2. člena Uredbe 651/2014/EU.

Družba je v težavah, kadar gre za eno od naslednjih okoliščin (8. čl. ZPRPGDZT):

- tekoča izguba kapitalne družbe skupaj s prenesenimi izgubami preteklih let preseže polovico vpoklicanega kapitala in izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička, rezerv ali presežkov iz prevrednotenja;
- tekoča izguba osebne družbe skupaj s prenesenimi izgubami preteklih let preseže polovico kapitala iz računovodskih izkazov in izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička, rezerv ali presežkov iz prevrednotenja;
- če je družba že postala trajneje nelikvidna ali dolgoročno plačilno nesposobna in izpolnjuje pogoje za uvedbo postopkov v zvezi z insolventnostjo na podlagi zakona, ki ureja finančno poslovanje, postopke zaradi insolventnosti in prisilno prenehanje.

Zadruga je v težavah, kadar gre za eno od naslednjih okoliščin:

- tekoča izguba zadruga skupaj s prenesenimi izgubami preteklih let preseže polovico vseh vpisanih članskih deležev in izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička, rezerv ali presežkov iz prevrednotenja;
- če je zadruga že postala trajneje nelikvidna ali dolgoročno plačilno nesposobna in izpolnjuje pogoje za uvedbo postopkov v zvezi z insolventnostjo na podlagi zakona, ki ureja finančno poslovanje, postopke zaradi insolventnosti in prisilno prenehanje.

MSP, ki delujejo manj kot tri leta od registracije do vključno datuma oddaje vloge, se ne štejejo kot podjetja v težavah, razen če izpolnjujejo merila za stečajni postopek po predpisih, ki urejajo finančno poslovanje podjetij.

2.2 Druge omejitve kandidiranja

Produkt ne podpira podjetij:

- ki bi v skladu z Uredbo Komisije (EU) št. 1407/2013, z dne 18. 12. 2013, pridobljena sredstva namenila za dejavnosti, povezane z izvozom v tretje države ali države članice, in sicer pomoč, neposredno povezano z izvoženimi količinami, vzpostavitev in delovanjem distribucijske mreže ali drugimi tekočimi izdatki, povezanimi z izvozno dejavnostjo;
- ki imajo na dan oddaje vloge neporavnane zapadle finančne obveznosti iz naslova obveznih dajatev in drugih denarnih nedavčnih obveznosti, ki jih pobira davčni organ (v višini 50 evrov ali več na dan oddaje vloge); šteje se, da podjetje ne izpolnjuje obveznosti tudi, če na dan oddaje vloge ni imel predloženih vseh obračunov davčnih odtegljajev za dohodke iz delovnega razmerja za obdobje zadnjega leta do dne oddaje vloge;
- ki pridobivajo pomoč po posebnem programu za reševanje in prestrukturiranje.

2.3 Osnovni pogoji kandidiranja

Občina, ki kandidira za ugoden kredit, mora prijaviti v financiranje projekt s področja urbanega razvoja, opredeljenega s sklepi MOP, MGRT, SVRK in SOS. Občina, ki kandidira za ugoden kredit, mora izkazati, da izpolnjuje pogoje za zadolževanje oziroma, da z novim kreditom ne bo preseгла predpisane omejitve zadolževanja.

Zavod, podjetje ali zadruga (vlagatelj), ki kandidira za ugoden kredit, mora prijaviti projekt s področja omenjenega v zgornjem odstavku ter obenem izkazati tudi soglasje občine mestnega značaja, na katere območju bo potekal projekt. Pri tem mora vlagatelj izpolnjevati naslednje pogoje:

- dosegati bonitetno oceno objavljeno na spletnem portalu GVIN3 vsaj D2,
- v bilanci stanja za zadnje leto izkazovati celotni kapital v obveznostih do virov sredstev vsaj v višini 7,0 %,
- dosegati finančni kazalnik »finančne obveznosti/denarni tok iz poslovanja (EBITDA)« za zadnje leto v pozitivni vrednosti do vključno 7,0,
- ohranяти število zaposlenih (izhodišče je število zaposlenih delavcev na zadnji dan preteklega meseca glede na mesec oddaje vloge) do zaključka projekta,
- imeti zaprto finančno konstrukcijo in zagotovljeno likvidnost (razvidno iz finančne priloge v vlogi),
- projekt mora biti realiziran v Republiki Sloveniji in

- prijavni list vlagatelja mora biti podpisan s strani odgovorne osebe podjetja (direktor oz. prokurist izhajajoč iz Poslovnega registra Slovenije).

2.4 Garancijski pogoji

Kreditojemalec v posebni prilogi kreditne pogodbe jamči za vračilo sredstev, ki jih bo dobil kot kredit za financiranje izvedbe projekta urbanega razvoja, z:

- nepremičninami, zgrajenimi ali obnovljenimi ob izvajanju tega projekta,
- denarnim tokom, nastalim z gospodarsko dejavnostjo, ki bo sledila izvedbi projekta,
- če takšno zavarovanje ni mogoče, kreditojemalec predloži bančno garancijo za 100 % vrednosti prevzetega kredita.

Občina mora dodatno izkazati, da bo prevzete obveznosti poravnala iz prihodnjih dohodkov in da so takšna odplačila v skladu s proračunskimi normativi.

Kadar se obrestna mera subvencionira iz sredstev EU, Slovenska izvozna in razvojna banka pri dodeljevanju upošteva vse pogoje in omejitve povezane s pravili dodeljevanja teh sredstev, vključno z morebitnimi pogoji zaradi pridobivanja državne pomoči. Pri tem Slovenska izvozna in razvojna banka kreditojemalcu dodeli subvencijo obrestne mere v odstotku, kot ga predpisujejo pravila dodeljevanja sredstev EU v dani finančni perspektivi. V tem primeru je pričakovati, da bodo obrestne mere subvencionirane deloma. Kreditojemalec bo še vedno plačeval obresti, le manj, kot če bi kredit pridobil na trgu.

Kadar se obrestna mera subvencionira iz sredstev državnega proračuna Republike Slovenije, Slovenska izvozna in razvojna banka pri dodeljevanju sredstev upošteva višino subvencionirane obrestne mere, kot je določena v tem proračunu. Za reševanje najbolj perečih problemov urbanega razvoja lahko načrtovalci državnega proračuna predvidijo, da proračun obrestno mero subvencionira v celoti.

2.5 Postopek dodeljevanja subvencioniranega kredita

Slovenska izvozna in razvojna banka dodeli kredit s subvencionirano obrestno mero občini z naselji mestnega značaja, zavodu ali podjetju (tudi zadrugi), ki so se prijavi za izvajanje projektov na določenih področjih urbanega razvoja (periodično jih opredelijo MOP, MGRT, SVRK in SOS), v okviru kreditne sheme (ki jo za dano leto določi Sklad za urbani razvoj) po subvencionirani obrestni meri in po zgoraj opisanih pogojih.

Upravičeni subjekti (občina z naselji mestnega značaja, zavod ali podjetje – tudi zadruga – ki konkurira za izvajanje projektov urbanega razvoja) lahko pridobijo tehnično pomoč, za katero se javijo preko razpisa Sklada za urbani razvoj. Tehnično pomoč zagotavljajo svetovalci na specifičnih področjih (tehnična stroka, urbanizem

ipd.), pravni, finančni, računovodski, marketinški in drugi strokovnjaki. S tehnično pomočjo upravičeni subjekti pripravijo dokumentacijo, ki je osnova za dodeljevanje subvencioniranega kredita ter Slovenski izvozni in razvojni banki omogoča izdelavo kakovostne ocene ex-ante pri dodeljevanju kredita.

Pred podpisom kreditne pogodbe Slovenska izvozna in razvojna banka za predmet te pogodbe (projekt urbanega razvoja, ki bo kreditiran s subvencionirano obrestno mero) izdela oceno ex-ante:

- tržnih pomanjkljivosti ali suboptimalnih investicijskih situacij z oceno potreb po investicijah,
- dodane vrednosti tega kredita glede na druge oblike javne intervencije ter možne implikacije državnih pomoči,
- proučitev izkušenj s podobnimi krediti v preteklosti,
- predlog investicijske strategije ter
- specifikacijo pričakovanih rezultatov in njihovega merjenja s finančnimi indikatorji.

Če ocena ex-ante pokaže, da je kredit s subvencionirano obrestno mero smiselno dodeliti, Slovenska izvozna in razvojna banka ter upravičeni subjekt podpišeta kreditno pogodbo, v kateri so podana tudi vsa ustrezna zavarovanja.

V kreditni pogodbi so določena pravila letnega poročanja o izvedbi projekta ter finančnih indikatorjih. Kreditojemalec poroča Slovenski izvozni in razvojni banki, ta pa Skladu za urbani razvoj, ki nato poročila združi, obdela ter vključi v svoje letno poročilo Državnemu zboru.

V primeru težav z izvajanjem projekta ali odplačevanjem kredita Slovenska izvozna in razvojna banka od kreditojemalca terja popravljalne ukrepe za izboljšanje rezultatov projekta. V primeru, da kreditojemalec ne poravnava redno obveznosti in ne izvede učinkovitih popravljalnih ukrepov, Slovenska izvozna in razvojna banka v skladu z zakonom uveljavi zavarovanja kredita.

Sredstva, namenjena kreditiranju, Slovenska izvozna in razvojna banka pridobi z izdajo obveznic ali pa z najemom kredita pri bančnem sektorju.

Stroške tehnične pomoči, stroške Slovenske izvozne in razvojne banke pri dodeljevanju subvencioniranega kredita ter stroške obresti v njihovem subvencioniranem delu nosi državni proračun (ali pa se krijejo iz sredstev EU).

3 Garancija za bančne kredite – PRODUKT 3

Podobno kot pri dodeljevanju ugodnih (subvencioniranih) kreditov se tudi pri dodeljevanju garancij v okviru politike urbanega razvoja – **PRODUKT 3** – opiramo na standarde, ki jih je vzpostavil Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo.

Slovenska izvozna in razvojna banka, kot družba za upravljanje Sklada za urbani razvoj, pri omogočanju financiranja urbanega razvoja za področja, ki so jih v danem obdobju opredelili MOP, MGRT, SVRK in SOS, dodeljuje garancije za bančni kredit namenjen investicijskim vlaganjem v ta razvoj.

Garancije so namenjene hitrejšemu, lažjemu in cenejšemu pridobivanju bančnih kreditov, ki zagotavljajo financiranje projektov urbanega razvoja.

3.1 Končni prejemniki in ugodnosti

- občine z naselji mestnega značaja,
- zavodi, ki izvajajo investicijske projekte urbanega razvoja in
- podjetja (tudi zadrage), ki izvajajo investicijske projekte urbanega razvoja.

Kredit zavarovan z garancijo Slovenske izvozne in razvojne banke je za prejemnika ugodnejši zaradi:

- nižje zahteve po zavarovanju kredita s strani banke,
- nižje obrestne mere,
- daljše ročnosti kredita,
- možnosti koriščenja moratorija pri vračilu kreditov,
- brez stroškov odobravanja garancije in
- garancija predstavlja povečano možnost pridobitve za tiste občine z naselji mestnega značaja, zavode in podjetja (tudi zadrage), ki nimajo zadostnih jamstev za zavarovanje bančnega kredita ali za občine z naselji mestnega značaja, zavode in podjetja (tudi zadrage), ki želijo del svojih jamstev sprostiti za druge namene – na primer za financiranje projektov v novem investicijskem ciklusu.

3.2 Osnovne značilnosti garancij

- Višina garancije znaša 60 % ali 80 % bančnega kredita, odvisno od opredelitve v državnem proračunu tekočega leta.
- Višina kredita za posamezen primer in za vse garancije skupaj je navzgor omejena z določbami državnega proračuna tekočega leta. Odvisno od narave projektov urbanega razvoja, ki se bodo izvajali.
- Odplačilna doba je 10, 20 ali 30 let v odvisnosti od narave projekta urbanega razvoja, katerega financiranje se bo izvajalo preko kredita z državno garancijo.

- Stroške, nastale v postopku podeljevanja garancije, krije državni proračun.
- Kreditno-garancijske linije:
 - za občine z naselji mestnega značaja,
 - za zavode, ki izvajajo projekte urbanega razvoja v skladu z opredelitvijo MOP, MGRT, SVRK in SOS ter po pooblastilu občine mestnega značaja, v kateri in za katero se projekt urbanega razvoja izvaja,
 - za podjetja (tudi zadrage), ki izvajajo projekte urbanega razvoja v skladu z opredelitvijo MOP, MGRT, SVRK in SOS ter po pooblastilu občine mestnega značaja, v kateri in za katero se projekt urbanega razvoja izvaja.

3.3 Postopek pridobitve garancije

Slovenska izvozna in razvojna banka dodeli garancijo na kredit občini z naselji mestnega značaja, zavodu ali podjetju (tudi zadrugi), ki so se prijavili za izvajanje projektov na določenih področjih urbanega razvoja (periodično jih opredelijo MOP, MGRT, SVRK in SOS), v okviru garantne sheme (ki jo za dano leto določi Sklad za urbani razvoj) in po zgoraj opisanih pogojih.

Upravičeni subjekti (občina z naselji mestnega značaja, zavod ali podjetje – tudi zadruga – ki konkurrira za izvajanje projektov urbanega razvoja) lahko pridobijo tehnično pomoč, za katero se javijo preko razpisa Sklada za urbani razvoj. Tehnično pomoč zagotavljajo svetovalci na specifičnih področjih (tehnična stroka, urbanizem ipd.), pravni, finančni, računovodski, marketinški in drugi strokovnjaki. S tehnično pomočjo upravičeni subjekti pripravijo dokumentacijo, ki je osnova za dodeljevanje garancije ter Slovenski izvozni in razvojni banki omogoča izdelavo kakovostne ocene ex-ante pri dodeljevanju garancije.

Pred podpisom garantne pogodbe Slovenska izvozna in razvojna banka za predmet te pogodbe (projekt urbanega razvoja, ki bo kreditiran s pomočjo garancije) izdela oceno ex-ante:

- tržnih pomanjkljivosti ali suboptimalnih investicijskih situacij z oceno potreb po investicijah,
- dodane vrednosti kredita pridobljenega z garancijo glede na druge oblike javne intervencije ter možne implikacije državnih pomoči,
- proučitev izkušenj s podobnimi krediti pridobljenimi z garancijo v preteklosti,
- predlog investicijske strategije ter
- specifikacijo pričakovanih rezultatov in njihovega merjenja s finančnimi indikatorji.

Če ocena ex-ante pokaže, da je garancijo smiselno dodeliti, Slovenska izvozna in razvojna banka ter upravičeni subjekt podpišeta pogodbo o garantiranju, v kateri so podana tudi vsa ustrezna zavarovanja prejemnika garancije (vrednost nepremičnine ali kolateral).

V pogodbi o garanciji so določena tudi pravila letnega poročanja o izvedbi projekta ter finančnih indikatorjih. Kreditojemalec, ki je dobil garancijo, poroča Slovenski izvozni in razvojni banki, ta pa Skladu za urbani razvoj, ki nato poročila združi, obdela ter vključi v svoje letno poročilo Državnemu zboru.

V primeru težav z izvajanjem projekta ali odplačevanjem kredita Slovenska izvozna in razvojna banka od kreditojemalca, ki je dobil garancijo, terja popravljalne ukrepe za izboljšanje rezultatov projekta. V primeru, da kreditojemalec ne poravnava redno obveznosti in ne izvede učinkovitih popravljivih ukrepov ter upnik garancijo unovči, Slovenska izvozna in razvojna banka v skladu z zakonom uveljavi zavarovanja opredeljena z garantno pogodbo.

Stroške unovčene garancije Slovenski izvozni in razvojni banki krije državni proračun. Tudi stroške v zvezi s podeljevanjem garancije (tehnična pomoč, stroški Slovenske izvozne in razvojne banke pri dodeljevanju garancije) nosi državni proračun (ali pa se krijejo iz sredstev EU).

Slovenska izvozna in razvojna banka z garancijo za kredite, namenjene financiranju urbanega razvoja, prevzema subsidiarno odgovornost. Ta za Slovensko izvozno in razvojno banko nastopi šele, če se upnik (banka) ne more poplačati pri kreditojemalcu – občini z naselji mestnega značaja, zavodu ali podjetju (tudi zadrugi).

Kadar stroške garancije nosi proračun EU, Slovenska izvozna in razvojna banka pri dodeljevanju garancije upošteva vse pogoje in omejitve EU, povezane s pravili dodeljevanja garancij, vključno s pravili pridobivanja državne pomoči. Pri tem Slovenska izvozna in razvojna banka kreditojemalcu dodeli garancijo v odstotku, kot ga predpisujejo pravila EU v dani finančni perspektivi.

4 Vstop Sklada za urbani razvoj v lastništvo malega ali srednje velikega podjetja

Sklad za urbani razvoj bi lahko bistveno pripomogel k izboljšanju financiranja malih in srednje velikih podjetij tudi na način, da država vstopa v njihovo lastništvo in prevzema del tveganja, povezanega z njihovim delovanjem in rastjo – **PRODUKT 4**. Metodologijo vstopov in izstopov države v lastništvo malih ter srednje velikih podjetij je do podrobnosti razdelal Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo in jo prikazal na svoji spletni strani.

4.1 Namen vstopa v lastništvo in semenski kapital

Semenski kapital je namenjen mladim podjetjem (mlajšim od pet let) za njihov vstop na trg. Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo v navedenem kontekstu investiranja

semenskega kapitala v okviru pospeševanja urbanega razvoja deluje na način, da kot holdinški sklad sam ali skupaj z zasebnimi investitorji neposredno soinvestira v obliki konvertibilnega posojila ali neposrednega lastniškega vložka v mlado visokotehnološko ali perspektivno podjetje. Financiranje v obliki semenskega kapitala se osredotoča na podporo zgolj tistih mladih podjetij, ki izkazujejo potencial rasti, razvoj novih produktov, vstopa na tuje trge ali povečanje števila zaposlenih v podjetju. Ta podjetja so v začetni razvojni fazi še posebej ranljiva ter za uspešno poslovanje in rast nujno potrebujejo ustrezna finančna sredstva in strokovno pomoč pri izvajanju svojih poslovnih procesov. Instrument ima tudi namen spodbuditi zasebni kapital (poslovni angeli, zasebni investitorji ...) za tovrstne oblike vlaganja, spodbuditi mreženje deležnikov ter sinergijsko sodelovanje s start-up ekosistemom po vzoru tujih dobrih praks.

Nameni tovrstne narave investiranja so naslednji:

- razvoj obstoječega trga tveganega kapitala v občinah z naselji mestnega značaja in s tem povečanje števila zasebnih družb tveganega kapitala,
- pospeševanje lastniških naložb v mikro, mala in srednje velika podjetja v obliki naložb tveganega kapitala in mezzanin kapitala v občinah z naselji mestnega značaja,
- podpora MSP s potencialom hitre rasti v občinah z naselji mestnega značaja, tako da se jim omogoči dostop do svežih finančnih sredstev ter posledično lažji in boljši prodor na tuje trge.

4.2 Načrtovani cilji vstopa

Pričakovani cilji vstopa Javnega sklada Republike Slovenije za podjetništvo v MSP na območju občin z naselji mestnega značaja so:

- povečati stopnjo kapitalskih naložb v rast usmerjena mala in srednje velika podjetja,
- vzpostaviti ustrezno tržno infrastrukturo financiranja tveganega kapitala za MSP-je v regiji (primerno število konkurenčnih zasebnih upravljavcev);
- zagotoviti pozitivne donose za vse vlagatelje na danem trgu,
- ustvariti najboljše pogoje za vstop institucionalnih in drugih zasebnih vlagateljev;
- pritegniti (tuje) investitorje in investicijske menedžerje v regijo.

4.3 Naložbena strategija in posredniki

Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo na področju urbanega razvoja opredeljenega z uskladitvijo MOP, MGRT, SVRK in SOS ter v skladu s pogodbo, ki jo je podpisal s Slovensko izvozno in razvojno banko kot družbo za upravljanje Sklada za urbani razvoj, izdela strategijo investiranja sredstev EU ali sredstev državnega proračuna kot deleže Republike Slovenije v lastništvu MSP.

Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo lahko za vstopanje v lastniške deleže MSP izbere posrednika.

4.4 Končni prejemniki, uporabnost in ugodnosti

Končni prejemniki investicij Javnega sklada Republike Slovenije za podjetništvo so mikro, mala in srednje velika podjetja, ki so hkrati perspektivna, inovativna ter hitro rastoča podjetja in prodirajo na globalne trge.

Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo v skladu s pogodbo, ki jo je podpisal s Slovensko izvozno in razvojno banko kot družbo za upravljanje Sklada za urbani razvoj, izvede razpis za MSP, ki so zainteresirana za dokapitalizacijo. Med prijavljenimi MSP izbere podjetja, ki jih oceni kot perspektivna, in jih napoti na pridobitev tehnične pomoči (svetovanje strokovnjakov na specifičnem področju njihovega delovanja ter strokovnjakov na finančnem, tržnem in pravnem področju). Končno odločitev za lastniški vstop v dano malo ali srednje veliko podjetje Javni skladi Republike Slovenije za podjetništvo sprejme na osnovi predloženega dopolnjenega poslovnega načrta in svoje ocene ex-ante o primernosti vstopa v lastništvo tega podjetja. V njej prikaže oris tržnih pomanjkljivosti, zaradi katerih je vstop države v lastništvo MSP smiseln in potreben ter pričakovane rezultate. Obenem opredeli finančne indikatorje (pričakovano neto sedanjo vrednost investicije v dano MSP, pričakovano ekonomsko stopnjo donosnosti ter analizo stroškov in koristi investiranja v to MSP). Poleg tega v oceni ex-ante poda tudi vpliv investicije na povečanje zaposlenosti, dodane vrednosti in javnofinančnih prihodkov.

Na podlagi ugodne ocene ex-ante investicije v MSP, ki se je javilo na razpis in s tehnično pomočjo izdelalo poslovni načrt, Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo kupi oziroma na drugačen način (dokapitalizacija) s pogodbo med upravičenim MSP ter Javnim skladom Republike Slovenije za podjetništvo ali njegovim posrednikom pridobi v pogodbi opredeljen lastniški delež MSP. Ta pa pridobi kapital potreben za svoje delovanje, investiranje, rast in razvojni preboj.

Kapitalski vložek Javnega sklada Republike Slovenije za podjetništvo v mala in srednje velika podjetja lahko znaša do 3 milijone evrov na podjetje. V državnem proračunu za tekoče leto ali v finančni perspektivi EU je določena skupna zgornja meja sredstev, ki bodo predvidoma investirana v MSP za dano leto oziroma za finančno perspektivo EU. Sredstva namenjena za investiranje v MSP Javnemu skladu Republike Slovenije za podjetništvo dodeli Slovenska izvezna in razvojna banka, s katero ima v tej zvezi pogodbeno razmerje.

Ugodnosti investiranja Javnega sklada Republike Slovenije za podjetništvo v MSP poleg zagotovitve finančnih sredstev potrebnih za razvoj, predstavljajo:

- vstop v lastniško strukturo in upravljanje podjetja s kapitalskimi vložki (tvegan kapital in mezzanin kredit) in tako prevzem soodgovornosti za rast podjetja,
- sodelovanje pri strateških usmeritvah rasti in razvoja ter
- pomoč na vseh področjih poslovanja (pravno, finančno, tržno pozicioniranje ...).

Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo MSP zagotavlja stabilen lastniški delež za 10 let, nato pa s prehodnim obdobjem petih let izstopi iz lastništva. V primeru hitre rasti danega MSP in zanimanja na trgu za nakup deležev tega podjetja lahko Javni skladi Republike Slovenije za podjetništvo svoj delež odproda pred pretekom desetih let.

V pogodbi o vstopu Javnega sklada Republike Slovenije za podjetništvo v lastništvo danega MSP so določena tudi pravila letnega poročanja o izvedbi projekta ter finančnih indikatorjih. MSP poroča Javnemu skladu Republike Slovenije za podjetništvo, ta poroča Slovenski izvozni in razvojni banki in ta poroča naprej Skladu za urbani razvoj, ki poročila združi, obdela ter vključi v svoje letno poročilo Državnemu zboru.

Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo lahko za dejavnosti pri lastniškem vstopu v MSP pooblasti posrednika, ki pa mora izpolnjevati vse standarde dobrega gospodarja na področju obvladovanja tveganj pri upravljanju MSP.

Kadar Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo vstopa v lastništvo MSP s sredstvi EU, mora upoštevati vse pogoje in omejitve EU, povezane s pravili vstopanja v solastništvo MSP, vključno s pravili državnih pomoči in omejitvami oziroma prepovedmi delovanja na določenih področjih.

Uporabljene kratice/oznake

AMIF	Sklad za azil in migracije
ARP	Agencja Rozwoju Pomorza (Pomerania Development Agency)
ADC	Portuguese Agency for Development and Cohesion
ADENE	National Portuguese Agency for Energy
ANMP	National Association of Portuguese Municipalities
ARU	Designated urban rehabilitation area
ATVP	Agencija za trg vrednostnih papirjev
BDP	Bruto domači produkt
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego (The State Development Bank of Poland)
CEB	Council of Europe Development Bank
CEMR	Council of European Municipalities and Regions
KF / CF	Kohezijski sklad / Cohesion Fund
CLLD	Communita-Led Loca Development
COSME	Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises
CPR	Common Provisions Regulation
CTN / ITI	Celostne teritorialne naložbe / integrated territorial investment
DG	Directorate general
EAGA	British company supplying energy efficiency products
EFSD	European Fund for Strategic Investment
EIB	European Investment Bank
EIF	European Investment Fund
EK	Evropska komisija
EKP	Evropska kohezijska politika
ESRR / ERDF	Evropski sklad za regionalni razvoj / European Regional Development Fund
ESF	Evropski socialni sklad
ESIF	European Structural and Investment Funds
ESS+	Evropski socialni sklad plus
EU	Evropska unija
EUI	European Urban Initiative
EUS	EU sredstva (namenjena financiranju razvoja mestnih občin)
FEF	Foresight Environmental Fund (waste UDF)

FI	Finančni instrumenti
<i>FSUDS JSC</i>	Fund for Sustainable Urban Development of Sofia
GBER	General Block Exemption Regulation
Gbps	Gigabit na sekundo
GLA	Greater London Authority (formerly London Development Agency)
GSHF	Greener Social Housing Fund (social housing UDF)
IFRRU 2020	Financial instruments for urban rehabilitation and revitalisation 2020
IKT / ICT	Informacijsko komunikacijske tehnologije
InnovFin	EU Finance for Innovators
IT	Informacijske tehnologije
IUC	Internal urban cooperation
IUMV	Instrument za upravljanje meja in vizume
JESSICA	Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas
JPP	Javni potniški promet
LAU	Local Administrative Units (under the NUTS classification)
LDA	London Development Agency
LEEF	London Energy Efficiency Fund (energy efficiency UDF)
LGF	London Green Fund
LWaRB	London Waste and Recycling Board
Mbps	Megabit na sekundo
MGRIT	Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MRA	Multi-Region Assistance
MSP / SME	Mala in srednje velika podjetja / Small and Medium Enterprise(s)
NOO	Načrt za okrevanje in odpornost
NUA	New Urban Agenda
NUP	National Urban Policies
NUPP	National Urban Policy Programme
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
OP	Operational Programme / Operativni program
OVE	Obnovljivi viri energije
OZN / UN	Organizacija združenih narodov / United nations
PAICD	Action plan areas for deprived neighbourhoods
PARU	Urban rehabilitation action plan areas

PNAEE	National Action Plan for Energy Efficiency
PPi	Primerna poraba občin
POs	Primerni obseg sredstev občin
PPP	Public-private partnership
PZI	Projekt za izvedbo
R&D	Raziskave in razvoj / Research and development
R&D&I	Raziskave, razvoj in inovacije / Research, development and innovation
RBS	Royal Bank of Scotland
ROP	Regional Operational Programme
RS	Republika Slovenija
SF	Structural Funds
SMV	Sklad za notranjo varnost
SOS	Skupnost občin Slovenije
SPGM	Sociedade Portuguesa de Contragarantia Mútua
SPV / SPC	Special Purpose Vehicle / Special Purpose Company
TOE	Tonne of oil equivalent
THFC	The Housing Finance Corporation
SIH	Slovak Investment Holding
SUR / UDF	Sklad za urbani razvoj / Urban Development Fund
SDG	Sustainable Development Goals
SID	Slovenska izvozna in razvojna banka, d. d.
SVRK	Služba vlade za razvoj in kohezijsko politiko
UAEU	Urbana agenda EU
UDN	Urban development network
URBACT	Program evropskega teritorialnega sodelovanja
URE	Učinkovita raba energije
YEI	Pobuda za zaposlovanje mladih
ZFO	Zakon o financiranju občin
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah
ZISDU-3	Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje
ZMOS	Združenje mestnih občin Slovenije
ZPIZ-2	Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
ZPRPGDZT	Zakon o pomoči za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb in zadrug v težavah
ZTFI-1	Zakon o trgu finančnih instrumentov
ZUREP-2	Zakon o urejanju prostora

Literatura in viri podatkov

- Babić, M. (1983) *Makroekonomski modeli*, 2. izdaja (Zagreb: Narodne novine), str. 1-373.
- Banka Slovenije (2021) *Bilten*, XXX, 1-12, (Banka Slovenije), dostopno na: <https://www.bsi.si/publikacije/statisticna-porocila/bilten-banke-slovenije> (20. oktober 2021).
- Banka Slovenije (2021) Obrestne mere na denarnem trgu, *Evrosistem, Statistika, Podatkovne serije*, dostopno na: <https://www.bsi.si/statistika/obrestne-mere/obrestne-mere-evropske-centralne-banke> (20. oktober 2021).
- Černe, T. (2021) *APL-Agencija za pospeševanje likvidnosti – Informacija 18. oktober 2021*, dostopno na: interni dopis (18. oktober 2021).
- European Commission (2019a) *Explanatory Memo: European Urban Initiative – Post 2020, Article 104(5) CPR Proposal and Article 10 ERDF/CF Proposal*, dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2019/explanatory-memo-european-urban-initiative-post-2020-article-104-5-cpr-proposal-and-article-10-erdf-cf-proposal (17. december 2021).
- European Commission (2019b) *Urban agenda for the EU – Multi-level governance in action*, dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2019/urban-agenda-for-the-eu-multi-level-governance-in-action (17. december 2021).
- European Commission (2016) *Urban Agenda for the EU – Pact of Amsterdam*, dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/themes/urban-development/agenda/pact-of-amsterdam.pdf (17. december 2021).
- European Commission (2021a) *The EU's main investment policy*, dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/investment-policy_en (17. december 2021).
- European Commission (2021b) *Urban Development*, dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/themes/urban-development_en (17. december 2021).
- European Commission (2021c) *Guidance on state aid in European Structural and Investment (ESIF) funds – Financial instruments in the 2014 – 2020 programming period*, dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guidelines/2017/guidance-on-state-aid-in-european-structural-and-investment-esi-funds-financial-instruments-in-the-2014-2020-programming-period (17. december 2021).
- European Commission (2021d) *European Structural and Investment Funds, Data*, dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guidelines/2017/guidance-on-state-aid-in-european-structural-and-investment-esi-funds-financial-instruments-in-the-2014-2020-programming-period (17. december 2021).
- European Commission, European Investment bank (2015a) *The European Regional Development Fund Financial instruments*, dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/ERDF_The_european_regional_development_fund_EN.pdf (17. december 2021).
- European Commission, European Investment bank (2015b) *Ex-ante assessment methodology for financial instruments in the 2014 – 2020 programming period – Financial instruments for urban and territorial development, Volume V*, dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2014/ex-ante-assessment-methodology-for-financial-instruments-in-the-2014-2020-programming-period-financial-instruments-for-urban-and-territorial-development-volume-v (17. december 2021).

- European Commission, European Investment bank (2015c) *Urban Development Fund in Pomorskie, Case Study, Fi-Compas*, dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/case-study_urban_development_fund_in_pomorskie_poland.pdf (17. december 2021).
- European Commission, European Investment bank (2015d) *London Green Fund, Case Study, Fi-Compas*, dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/case-study_london-green-fund_uk.pdf (17. december 2021).
- European Commission, European Investment bank (2019a) *Gap analysis for small and medium-sized enterprises financing in the European Union*, dostopno na: <https://www.fi-compass.eu/publication/market-analysis/gap-analysis-small-and-medium-sized-enterprises-financing-european> (17. december 2021).
- European Commission, European Investment bank (2019b) *Financial instruments for urban development in Portugal – IFRRU 2020, Case Study, Fi-Compas*, dostopno na: <https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/IFRRU%202020%2C%20Portugal.pdf> (17. december 2021).
- European Commission, European Investment bank (2020) *Stocktaking study on financial instruments by sector – Progress to date, market needs and implications for financial instruments*, dostopno na: <https://www.fi-compass.eu/stocktaking-study-financial-instruments-sector> (17. december 2021).
- European Investment Bank (2020) *Climate Actions in Cities, overview, EIB Group*, dostopno na: https://www.eib.org/attachments/thematic/climate_action_in_cities_overview_2020_en.pdf (17. december 2021).
- EU Evropski investicijski in strukturni skladi (2021a) *Načrt za okrevanje in odpornost, po 2020*, dostopno na: <https://www.eu-skladi.si/sl/po-2020/nacrt-za-okrevanje-in-krepitev-odpornosti> (17. december 2021).
- EU Evropski investicijski in strukturni skladi (2021b) *Celostne teritorialne naložbe*, dostopno na: https://www.eu-skladi.si/portal/sl/ekp/izvajanje/copy_of_celostne-teritorialne-nalozbe (17. december 2021).
- EU Evropski investicijski in strukturni skladi (2021c) *Finančni instrumenti*, dostopno na: <https://www.eu-skladi.si/portal/sl/ekp/izvajanje/financi-instrumenti> (17. december 2021).
- Eurostat (2021) *Database*, dostopno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database> (17. december 2021).
- Evropska komisija (2006) *Uredba Komisije (ES) št. 1828/2006 o pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu ter Uredbe (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj*, dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX:32006R1828> (17. december 2021).
- Evropska komisija (2019) *Uresničevanje vizije mesta s finančnimi instrumenti, Panorama*, 69. str. 1-52, dostopno na: <https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/discover/Panorama69-en.pdf> (30. julij 2019).
- Evropski parlament in Svet (2018) *Uredba o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje ter za Sklad za azil in migracije, Sklad za notranjo varnost in Instrument za upravljanje meja in vizume, 2018/0196*, dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060> (17. december 2021).
- Evropski parlament in Svet (2021) *Uredba o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu*, dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1058> (17. december 2021).

- Fund for Sustainable Urban Development of Sofia (FSUDS) (2016) *Annual Report on Activities and Financial Statements*, dostopno na: <https://www.flag-bg.com/en/?cid=19> (17. december 2021).
- Jessica (2010) *Holding Fund Handbook, Joint European Support for Sustainable Investments in City Areas* (EIB), dostopno na: https://www.eib.org/attachments/documents/jessica_holding_fund_handbook_en.pdf (17. december 2021).
- Intesa Sanpaolo Bank, *Kredit za financiranje osnovnih sredstev: dobra rešitev za vaše ključne naložbe v prihodnost*, dostopno na: <https://www.intesasnapaolobank.si/podjetja/financiranje-poslovanja.html> (17. december 2021).
- Leontief, W. (1942) The Structure of American Economy, 1919-1929: An Empirical Application of Equilibrium Analysis by Wassily W. Leontief, *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, 8(1), str. 124-126.
- Leontief, W. (1954) Domestic Production and Foreign Trade: the American Capital Position RE-examined, *Economica Internazionale*, 7, str. 3-32.
- Ljubljanski dogovor (2021) *Urbana agenda EU – naslednja generacija, Neformalno srečanje ministrov EU pristojnih za urbani razvoj*, 26. novembra 2021, str. 1-28, dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/fotografije/dogodki/2021/11_November/26_Neformalno_urbani_razvoj/21_11_26_Ljubljanski-dogovor_SI.pdf (17. december 2021).
- Mestna občina Celje (2015) *Trajnostna urbana strategija Mestne občine Celje (2015–2030)*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Celje (2017) *Izvedbeni načrt Trajnostne urbane strategije Mestne občine Celje (2015–2030)*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Koper (2016) *Trajnostna urbana strategija mesta Koper*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Koper (2017) *Izvedbeni načrt Trajnostne urbane strategije mesta Koper*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Koper (2020) *Trajnostna urbana strategija mesta Koper 2030*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Kranj (2015) *Trajnostna urbana strategija Mestne občine Kranj 2030*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Kranj (2017) *Trajnostna urbana strategija Mestne občine Kranj 2030 – »Izvedbeni načrt«*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Ljubljana (2015) *Trajnostna urbana strategija Mestne občine Ljubljana 2014 – 2020, TUS-StrMOL 2014–2020*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Ljubljana (2017) *Izvedbeni načrt IN TUS MOL 2014–2020*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Maribor (2015) *Maribor ima priložnosti – Trajnostna urbana strategija za Maribor*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Maribor (2017) *Izvedbeni načrt Trajnostne urbane strategije Mestne občine Maribor*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Murska Sobota (2015) *Trajnostna urbana strategija Mestne občine Murska sobota*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Murska Sobota (2017) *Izvedbeni načrt Trajnostne urbane strategije Mestne občine Murska sobota*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Nova Gorica (2016) *Trajnostna urbana strategija Nova Gorica 2020, Mlado in zeleno središče ustvarjalnih energij*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).

- Mestna občina Nova Gorica (2017) *Izvedbeni načrt Trajnostne urbane strategije Nova Gorica 2030, Izvedbeni načrt, Modro in zeleno središče ustvarjalnih energij*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Novo mesto (2015) *Trajnostna urbana strategija Novo mesto 2030, Novo mesto »mesto zgodovine in prihodnosti«*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Novo mesto (2017) *Trajnostna urbana strategija Novo mesto 2030, Izvedbeni načrt*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Ptuj (2015) *Vizija in strategija Mestne občine Ptuj 2015–2025, predlog, Ptuj, ustvarjalna zakladnica tisočletij*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Ptuj (2017) *Izvedbeni načrt Trajnostne urbane strategije Mestne občine Ptuj 2015–2025*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Slovenj Gradec (2015) *Trajnostna urbana strategija mesta Slovenj Gradec, TUS MSG 2015–2030, Ubranost Bivanja*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Slovenj Gradec (2016) *Izvedbeni načrt Trajnostne urbane strategije mesta Slovenj Gradec za obdobje 2016–2020*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Velenje (2015) *Trajnostna urbana strategija, Za pametno, podjetno in prijazno Velenje 2025*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- Mestna občina Velenje (2016) *Trajnostna urbana strategija, Za pametno, podjetno in prijazno Velenje 2025, Izvedbeni načrt*, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/tus-21-27/> (17. december 2021).
- OECD (2017) *National Urban Policy in OECD Countries*, dostopno na: https://www.oecd-ilibrary.org/governance/the-state-of-national-urban-policy-in-oecd-countries_9789264271906-en (17. december 2021).
- Pravilnik o merilih za odmero komunalnega prispevka, *Uradni list RS*, št. 95/07, 61/17 – ZUreP-2 in 20/19.
- PWC (2015) *Predhodna ocena finančnih instrumentov v Sloveniji*, dostopno na: <https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/financi-instrumenti/povzetek-predhodne-ocene-feb-2016.pdf> (17. december 2021).
- Regional Urban Development Fund (2021) *About Us, About JESSICA*, dostopno na: <https://jessicafund.bg/en/> (17. december 2021).
- Repovž-Lah, A. (2021) *Neposredne naložbe po državah, Informacija Banke Slovenije*, 15. oktobra 2021, dostopno na: <https://www.bsi.si/publikacije/statisticna-porocila/neposredne-nalozbe> (17. december 2021).
- Republika Slovenija (2021a) *Fiskalna in javnofinančna politika*, dostopno na: <https://www.gov.si teme/fiskalna-in-javnofinančna-politika/> (17. december 2021).
- Republika Slovenija (2021c) *Financiranje občin*, dostopno na: <https://www.gov.si teme/financiranje-obcin/> (17. december 2021).
- Republika Slovenija, Ministrstvo za finance (2022) *Bilten javnih financ, Konsolidirana bilanca javnega financiranja 1992–2021*, dostopno na: <https://podatki.gov.si/dataset/bilten-javnih-financ> (17. december 2021).
- Republika Slovenija, Ministrstvo za finance (2022) *Izračuni povprečnine, primerne porabe, dohodnine, finančne izravnavne in sredstev za uravnoteženje razvitosti občin za leti 2022 in 2023 – sprememba*, dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MF/Proracun-direktorat/DP-SSFLS/Izracuni/Povprecnina-in-PPi/Izracun_PPi-Doh-FI-SzURO-2022-sprememba.pdf (17. december 2021).

- Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije (2021) *Podatkovna baza SiStat*, dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl> (17. december 2021).
- Republika Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije (2022) *Slovenija dosegla zastavljeni cilj za 2020 na področju rabe energije iz obnovljivih virov*, 11. januar 2022, dostopno na: <https://www.stat.si/statweb> (17. december 2021).
- Slovenski podjetniški sklad, *Garancije za bančne kredite s subvencijo obrestne mere (P1 plus)*, dostopno na: <https://podjetniskisklad.si/sl/produkti-sklada/program-mladi/garancije/garancije-za-bancne-kredite-s-subvencijo-obrestne-mere-p1-plus> (17. december 2021).
- Slovenski podjetniški sklad, *Semenski kapital*, dostopno na: <https://podjetniskisklad.si/sl/produkti-sklada/program-mladi/semenski-kapital> (17. december 2021).
- Slovenski podjetniški sklad, *Tvegan kapital*, dostopno na: <https://podjetniskisklad.si/sl/produkti-sklada/program-mladi/tvegan-kapital> (17. december 2021).
- Statut Ekološko razvojnega sklada Republike Slovenije, d.d., *Uradni list RS*, št. 32/93, dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1996-01-2783/statut-ekolosko-razvojnega-sklada-republike-slovenije-d-d-> (17. december 2021).
- Statut Kapitalske družbe Pokojninskega in invalidskega zavarovanja, d.d.*, dostopno na: <http://www.kapitalska-druzba.si> (17. december 2021).
- UN-Habitat, OECD, Cities Alliance (2019) *The National Urban Policy Programme, Overview*, dostopno na: <https://www.oecd.org/cfe/cities/NUPP-overview.pdf> (17. december 2021).
- Uprava Republike Slovenije za javna plačila (2016) *Urad UJP, Vplačila javnofinančnih prihodkov, po vrstah, po mesecih v letu 2015 (januar – december)*, *Vir podatkov: Poročilo B2*, dostopno na: <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/UJP/datoteke/o-upravi/porocila/Poslovno-porocilo-UJP-2016.pdf> (17. december 2021).
- URBACT (2010) *Urban cities facing the crisis – Impact and responses*, dostopno na: https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/urbact-cities-facing-crisis-impact-and-responses_de (17. december 2021).
- URBACT (2019a) *Building an effective entrepreneurship eco-system*, dostopno na: <https://urbact.eu/articles/building-effective-entrepreneurship-eco-system> (17. december 2021).
- URBACT (2019b) *Triple helix (3H): Where are Europe's cities standing?*, dostopno na: https://pure.hva.nl/ws/portalfiles/portal/5740846/01_newurb_web.1.pdf (17. december 2021).
- URBACT (2019c) *Crowdfunding City Futures?*, dostopno na: <https://urbact.eu/articles/crowdfunding-city-futures> (17. december 2021).
- URBACT (2020a) *Social Impact Bonds: the secret tool for effective public services?*, dostopno na: <https://urbact.eu/articles/social-impact-bonds-secret-tool-effective-public-services> (17. december 2021).
- URBACT (2020b) *URBACT Warmly Welcomes the Nem Leipzig Charter*, dostopno na: <https://urbact.eu/articles/urbact-warmly-welcomes-new-leipzig-charter> (17. december 2021).
- Uredba o metodologiji za določitev razvitosti občin, *Uradni list RS*, št. 103/15 in 76/17.
- Zakon o financiranju občin (ZFO-1), *Uradni list RS*, št. 123/06, 57/08, 36/11, 14/15 – ZUUJFO, 71/17, 21/18 – popr., 80/20 – ZIUOOPE in 189/20 – ZFRO.
- Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3), *Uradni list RS*, št. 31/15, 81/15, 77/16, 77/18, 161/21 in 101/22 – ZOAIS.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU-3D), *Uradni list RS*, št. 161/21 z dne 6. 10. 2021.
- Zakon o poslovni skrivnosti (ZPosS), *Uradni list RS*, št. 22/19.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK-C), *Uradni list RS*, št. 158/20.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1K), *Uradni list RS*, št. 18/21.

Zakon o skladu za financiranje razgradnje Nuklearne elektrarne Krško in odlaganja radioaktivnih odpadkov iz Nuklearne elektrarne Krško (ZSFR), *Uradni list RS*, št. 47/03 – uradno prečiščeno besedilo in 68/08.

Združenje mestnih občin Slovenije (2021) *Povabilo k predložitvi vlog za sofinanciranje operacij trajnostne mobilnosti z mehanizmom CTN (ESRR)*, 1. junij 2021, dostopno na: <https://www.zmos.si/ctn/> (17. december 2021).

Inštitut za lokalno samoupravo Maribor

www.lex-localis.press
info@lex-localis.press